

geen

Gemeente
Rolde



Bestemmingsplan
Buitengebied

Behoort bij besluit van gedeputeerde
staten van Drenthe van *30 juni*
1998 nr. *6.1/9800398*

Mij bekend

De griffier der staten van Drenthe,
wnd.

Behoort bij schrijven van burg. en weth. der
behoort de raad

gemeente Rolde dd. *16-12-97* no. *9*

Mij bekend,

De secretaris

Gemeente
Rolde



Bestemmingsplan
Buitengebied

Inhoud:

Toelichting
Voorschriften

Plankaart nr. 205.01.20.C01
Toetsingskaart nr. 205.01.20.C01a

Rolde/Assen
5 januari 1998

Toelichting

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
1.1	Doel van het bestemmingsplan buitengebied	2
1.2	Systematiek van het bestemmingsplan	3
1.3	Gemeentelijke samenwerking	4
DEEL 1	HUIDIGE SITUATIE	6
2	BODEM EN WATER	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Bodemkundige situatie	7
2.2.1	Geologische ontstaansgeschiedenis	7
2.2.2	Geomorfologie en bodemopbouw	8
2.3	Waterhuishoudkundige situatie	12
2.3.1	Het gedrag van het grondwater	12
2.3.2	Waterbeheersing	16
2.3.3	Verdroging	18
3	ARCHEOLOGISCHE, LANDSCHAPPELIJKE EN CULTUUR- HISTORISCHE SITUATIE	20
3.1	Archeologie	20
3.2	Ontwikkelingsgeschiedenis van het landschap	24
4	ECOLOGISCHE SITUATIE	35
4.1	Relatie bodem, hydrologie en ecologische waarden	35
4.2	Gradiënten	36
4.3	Ecosystemen als ecologische waarden	37
4.4	Flora en fauna	38
4.5	Waardevolle situaties	42
4.6	Ecologische infrastructuur	50
5	LANDBOUW	52
5.1	Overzicht van de bestaande situatie	52
5.1.1	De agrarische sector in Drenthe	52
5.1.2	Bedrijfseconomische situatie in Rolde	53
5.2	Toekomstperspectieven per bedrijfstak	57
5.2.1	Inleiding	57
5.2.2	Rundveehouderij	57
5.2.3	Intensieve veehouderij	58
5.2.4	Akkerbouw	59

6	RECREATIE	61
6.1	Huidige situatie	61
6.2	Perspectief voor de recreatieve sector	63
7	BEBOUWING EN WONEN	66
8	OVERIGE FUNCTIES	68
8.1	Delfstoffen- en waterwinning	68
8.1.1	Zandwinning	68
8.1.2	Aardgaswinning	68
8.2	Wegen	69
8.3	Nutsleidingen en straalpaden	69
8.3.1	Gasleidingen	69
8.3.2	Straalverbindingen	71
8.4	Militaire terreinen	72
9	MILIEUHYGIËNE	73
9.1	Algemeen	73
9.2	Verzuring	73
9.3	Vermesting	74
9.4	Verspreiding	74
9.5	Verstoring	76
9.5.1	Algemeen	76
9.5.2	Geluid	76
9.5.3	Stank	78
9.5.4	Externe veiligheid	78
DEEL 2	BELEID	79
10	RIJKS- EN PROVINCIAAL BELEID	80
10.1	Rijksbeleid	80
10.1.1	VINEX	80
10.1.2	Structuurschema Groene Ruimte	81
10.1.3	Natuurbeleidsplan	82
10.1.4	Bosbeleidsplan	83
10.2	Provinciaal beleid	85
10.2.1	Streekplan Drenthe	86
10.2.2	Provinciaal Natuurbeleidsplan	90
10.2.3	Houtoog(s)t in Drenthe	91
10.2.4	Beleidsprogramma voor recreatie en toerisme	92
10.2.5	Provinciaal Waterhuishoudingsplan	92
10.2.6	Provinciaal Milieubeleidsplan	94
11	PERSPECTIEVEN VOOR DE VERSCHILLENDE FUNCTIES	98
11.1	Inleiding	98
11.2	Landbouw	98
11.3	Natuur	100

11.4	Bosbouw	102
11.5	Recreatie	103
11.5.1	Verblijfsrecreatie	103
11.5.2	Dagrecreatie	105
11.6	Wonen en niet-agrarische bedrijvigheid	105
12	VISIE OP HOOFDLIJNEN	107
12.1	Inleiding	107
12.2	Ontwikkelingsvisie voor de landbouw	107
12.3	Ontwikkelingsvisie voor de natuur	109
12.4	Ontwikkelingsvisie voor het landschap	110
12.5	Ontwikkelingsvisie voor de bosbouw	111
12.6	Ontwikkelingsvisie voor de recreatie	112
12.7	Ontwikkelingsvisie voor het wonen	114
12.8	Ontwikkelingsvisie voor niet-agrarische bedrijvigheid	114
13	BELEID VOOR DE KORTE TERMIJN	116
13.1	Inleiding	116
13.2	Bestemmingsplanbeleid	116
13.2.1	Indeling bestemmingen	116
13.2.2	Agrarisch gebied	118
13.2.3	Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden	120
13.2.4	Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden	122
13.2.5	Bos	123
13.2.6	Stroomdal Drentsche Aa	125
13.2.7	Natuurgebied	125
13.2.8	Verblijfsrecreatie	126
DEEL 3	VORMGEVING VAN HET PLAN	128
14	PLANBESCHRIJVING	129
14.1	Inleiding	129
14.2	Agrarische sector	129
14.3	Bosbouw	138
14.4	Natuur en landschap	140
14.5	Recreatie	143
14.5.1	Dagrecreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie	143
14.5.2	Verblijfsrecreatie	145
14.6	Wonen	146
14.7	Niet-agrarische bedrijven	149
14.8	Wegverkeer	151
14.9	Specifieke functies	151
14.10	Uitvoering van werken en werkzaamheden	153
14.11	Overzicht regelingen	153

15	UITVOERING	156
15.1	Inleiding	156
15.2	Projectvoorstellen	157
16	SLOTBESCHOUWING	179
16.1	Inleiding	179
16.2	Vertaling van het onderzoek van de LUW in het bestemmingsplan buitengebied	179
16.2.1	Bestemmingsindeling	179
16.2.2	Natuurontwikkeling	179
16.2.3	Bosontwikkeling	180
16.2.4	Kleinschalige verblijfsrecreatie	180

1 INLEIDING

1.1 Doel van het bestemmingsplan buitengebied

Het bestemmingsplan buitengebied vormt het kader voor de ruimtelijke ordening voor het landelijk gebied van de gemeente. Het heeft tot doel om het gebruik en de inrichting van gronden en het oprichten van gebouwen en bouwwerken te reguleren met het oog op het bevorderen van een zo goed mogelijk gebruik van het landelijk gebied. Het vigerend bestemmingsplan van de gemeente Rolde dateert uit 1980. Volgens de wet (Wet op de Ruimtelijke Ordening) dient het bestemmingsplan eens in de 10 jaar te worden herzien. Met dit nieuwe bestemmingsplan wordt aan die wettelijke verplichting inhoud gegeven.

Het bestemmingsplan bestaat volgens diezelfde wet uit voorschriften en een plankaart. Tevens gaat het plan vergezeld van een toelichting, waarin is beschreven welk ruimtelijk beleid in het buitengebied wordt nagestreefd. Dit bestemmingsplan heeft betrekking op het grootste deel van het buitengebied met uitzondering van die gedeelten waar specifieke plannen vigeren. De kernen en de uitbreidingen vallen buiten dit plan.

Het bestemmingsplan vormt een stuk gemeentelijke wetgeving; het bindt zowel de burger als de overheid. In de praktijk betekent dit dat alle plannen voor wijziging van het grondgebruik, aanpassing van de inrichting of voor het oprichten van een bouwwerk aan het bestemmingsplan dienen te worden getoetst. Met de volgende voorbeelden wordt duidelijk welk soort plannen hier wordt bedoeld:

Veranderingen van het grondgebruik:

- het plan om een strook agrarische cultuurgrond te gaan gebruiken voor de aanleg van een fietspad;
- het gebruiken van een bosgebied voor kamperen "in de vrije natuur";

Aanpassing van de inrichting:

- het plan om door het dempen van een sloot van twee percelen één te maken;
- het aanbrengen van dammen in sloten om het waterpeil te kunnen verhogen;

Het oprichten van een bouwwerk:

- het plan voor het bouwen van een woning;
- het plan voor het plaatsen van een klein pompemaal voor het laten functioneren van een onderbemaling.

In het bestemmingsplan staat in de voorschriften vermeld welke ontwikkelingen van het grondgebruik en welke aanpassingen van de inrichting zijn toegestaan. Tevens wordt vermeld welke bouwwerken mogen worden opgericht.

Ook kan het zijn dat eerst een nadere afweging van de in het geding zijnde belangen dient plaats te vinden voor uitvoering van een plan, eventueel onder voorwaarden, wordt toegestaan.

In het vorige bestemmingsplan werd zeer gedetailleerd bepaald welke wijzigingen -eventueel na afweging- werden toegestaan. Dit leidde in vele situaties ertoe dat in maatschappelijk opzicht aanvaardbare wijzigingen niet binnen het bestemmingsplan pasten. Wilde de gemeente in die situatie medewerking verlenen aan het tot stand komen van de plannen, dan moest het bestemmingsplan worden aangepast. Vaak gebeurde dit dan via de zogenaamde anticipatie- of artikel 19-procedure.

Door het bestemmingsplan, ten opzichte van het vorige bestemmingsplan, op een aantal punten globaler (minder gedetailleerde regels) en flexibeler (meer afwegingsmogelijkheden) te maken zijn veel artikel 19-procedures te vermijden. In dit plan is voor een dergelijke aanpak gekozen. Naast het verminderen van het aantal artikel 19-procedures is daarvoor nog de volgende reden te noemen. Een dergelijke aanpak biedt de mogelijkheid om allerlei nieuwe (gewenste) ontwikkelingen met behulp van het bestemmingsplan af te wegen.

Dit bestemmingsplan legt dus niet uitsluitend de bestaande situatie vast, zoals in het verleden veelal werd gedaan, maar wil juist de gewenst geachte dynamiek in het buitengebied sturen.

1.2 Systematiek van het bestemmingsplan

De toelichting van dit bestemmingsplan is opgebouwd uit drie delen. In deel 1 wordt de huidige situatie in het plangebied beschreven. Er wordt ingegaan op de abiotische (bodem en water), biotische (natuur) en cultuurhistorisch/landschappelijke kenmerken van het gebied. Daarnaast worden de verschillende functies in het buitengebied, zoals landbouw en recreatie, besproken.

In deel 2 komt het beleid ten aanzien van het buitengebied van de gemeente Rolde aan de orde. Allereerst wordt ingegaan op het beleid van rijk en provincie voorzover het van belang is voor het ruimtelijke beleid van de gemeente Rolde. Vervolgens wordt ingegaan op de perspectieven voor de verschillende functies in het buitengebied. Op basis van het beleid van hogere overheden en de perspectieven voor de verschillende functies is een visie op hoofdlijnen opgesteld. In deze visie op hoofdlijnen wordt voor de verschillende functies in het buitengebied een ontwikkelingsvisie gegeven. Deze visie op hoofdlijnen is vertaald naar beleid voor de korte termijn, het feitelijke bestemmingsplanbeleid. Het bestemmingsplanbeleid en daarmee ook de voorschriften zijn afgestemd op datgene waarvan wordt verwacht dat het binnen de bestemmingsplanperiode van ± 10 jaar kan worden gerealiseerd.

Tenslotte is in deel 3 aangegeven hoe het bestemmingsplanbeleid concreet vertaald is in de voorschriften. Verder wordt nader ingegaan op de uitvoering van het gemeentelijk beleid.

1.3 Gemeentelijke samenwerking

De gemeenten Anloo en Rolde hebben beide besloten om hun bestemmingsplan buitengebied te herzien. Tevens hebben zij besloten om de tijdens deze herziening het beleid op elkaar af te stemmen. Dit samen optrekken heeft het belangrijke voordeel dat gelijke problemen op gelijke wijze kunnen worden opgelost. Dat is vooral van belang voor wat betreft die aspecten die een gemeentegrens-overschrijdend karakter hebben. Aan beide zijden van de gemeentegrens zal als gevolg van de afstemming op hoofdlijnen een gelijklopend beleid kunnen worden gevoerd.

Deze aanpak ligt voor de hand omdat er tussen beide buitengebieden een grote mate van samenhang aanwezig is, die haar oorzaak vindt in het feit dat de gemeenten aan elkaar grenzen en een belangrijk deel van het stroomgebied van de Drentsche Aa delen. Beide gemeenten maken deel uit van het ROM/WCL-gebied Drentsche Aa/Elperstroom.

Ter voorbereiding van het bestemmingsplan buitengebied is door de Landbouwniversiteit Wageningen (LUW) een onderzoek gedaan naar de toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeenten Anloo en Rolde (Plattelandsontwikkeling aan de basis, Vakgroep Sociologie LUW, 1995). Uitgangspunt van de gehanteerde onderzoeksmethodiek is hierbij geweest om de direct betrokkenen in het gebied zelf aan het woord te laten. Zo zijn enquetes onder agrariërs en recreatie-ondernemers in het gebied gehouden en er

zijn diepte-interviews gevoerd. Daarnaast is een klankbordgroep met vertegenwoordigers van de verschillende belangen in het buitengebied actief bij het onderzoek betrokken geweest.

De resultaten van dit onderzoek hebben een grote rol gespeeld bij de opstelling van de structuurvisie voor de lange termijn en het bestemmingsplanbeleid.

Aan de gemeentelijke samenwerking is verder concreet inhoud gegeven door de afspraak tussen de beide gemeenten om voor soortgelijke gebieden en situaties in hun buitengebieden tenminste een eensluidend beleid voor de langere termijn te formuleren. Daar waar dit mogelijk is, is ook het beleid voor de korte termijn op elkaar afgestemd. De gemeenten hebben zich jegens elkaar ertoe verplicht dat in die gevallen, waarbij er sprake is van grensoverschrijdende kwesties, zij elkaar zullen informeren en consulteren. Een en ander is in de voorschriften van dit plan vastgelegd.

DEEL 1 HUIDIGE SITUATIE

2 BODEM EN WATER

2.1 Inleiding

De bodemkundige en waterhuishoudkundige situatie zijn in belangrijke mate bepalend voor het karakter van een gebied. De abiotische kenmerken hebben allereerst invloed op de natuurlijke vegetatie die ergens voorkomt. Verder heeft de mens als gevolg van de abiotische kenmerken een gebied op verschillende manieren in gebruik genomen. Hierdoor is een bepaald landschap ontstaan. Bodem en waterhuishouding bepalen ook de geschiktheid van een gebied voor verschillende vormen van landbouw.

De abiotische kenmerken van een gebied zijn inmiddels natuurlijk ook in belangrijke mate beïnvloed door de mens. Via bemesting beïnvloedt de mens bijvoorbeeld de vruchtbaarheid van de bodem en dit heeft ook weer invloed op de kwaliteit van het grondwater. De kwantiteit van het grondwater wordt beïnvloed door grondwaterwinning en ontwatering.

Hierdoor zijn er niet alleen wijzigingen opgetreden in de bodem en waterhuishouding van het gebied, maar heeft dit ook weer invloed gehad op de natuurlijke vegetatie. In dit hoofdstuk wordt de huidige bodemkundige en waterhuishoudkundige situatie van het plangebied beschreven.

2.2 Bodemkundige situatie

2.2.1 Geologische ontstaansgeschiedenis

Van grote betekenis voor de vorming van het landschap in Drenthe is met name de periode vanaf de voorlaatste ijstijd, het Saalien, geweest. In het Saalien was heel Drenthe bedekt met landijs, dat aan de onderzijde veel keien, zand en leem (grondmorene) meevoerde. Hier en daar werd ook de bodem opgestuwd. Deze grondmorene bleef na het verdwijnen van het landijs in de vorm van keileem (stugge zandige leem met stenen) achter.

Aan het eind van het Saalien werden in dit keileemgebied, het Drents Plateau, smeltwaterdalen gevormd. Het huidige beekdalensysteem is hier het gevolg van.

Saalien

Weichselien

In de laatste ijstijd, het Weichselien, is Drenthe niet bedekt geweest met ijs. Deze periode is echter wel zeer bepalend geweest voor het huidige karakter van het gebied. In het begin van deze periode heeft de schurende werking van smeltwater het beekdalen-systeem verdiept. Dit proces wordt erosie genoemd. Deze beekdalen werden voor een groot deel weer gevuld met smeltwaterafzettingen. Vanwege het subarctische klimaat kwam er nauwelijks plantengroei voor en als gevolg van de sterke wind werd het gehele gebied in de loop van het Weichselien bedekt met een laag zand (dekzand). Ook de beekdalen werden hierdoor gevuld met dekzand. De dikte van de dekzandlaag verschilde van plaats tot plaats. Op de hogere delen kwam weinig tot geen dekzand voor.

Holoceen

Na de laatste ijstijd werd het klimaat warmer. In het Holoceen (de huidige periode na de ijstijden) vond daarom op uitgebreide schaal veengroei plaats. Op lage plekken in het landschap, zoals in de beekdalen, werd voedselrijk laagveen gevormd. Er waren ook delen op het Plateau, zoals waterscheidingsgebieden, waar regenwater stagneerde. Hier vond de vorming van voedselarm hoogveen plaats. Hoogveen werd ook gevormd op plaatsen waar kwel (grondwater dat uit de ondergrond aan de oppervlakte komt) plaatsvond van geïnfiltreerd regenwater. Vanaf de Middeleeuwen heeft de wind, vanwege drogere perioden en cultuurdruk, weer vat gekregen op stuifgevoelige dekzanden, waardoor er verspreid op het Drentse Plateau stuifzanden zijn ontstaan.

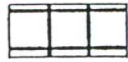
2.2.2 Geomorfologie en bodemopbouw

De aard en samenstelling van het materiaal, dat aan de oppervlakte is afgezet, is sterk van invloed op de huidige vorm en het reliëf van het landschap. De vorm en het reliëf van het landschap wordt geomorfologie genoemd. Ook de mens heeft invloed gehad op de geomorfologie. Op kaart 2.1 zijn de belangrijkste geomorfologische verschijnselen van het gebied weergegeven.

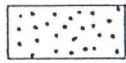
De gemeente Rolde ligt op het Drents Plateau. Het gebied bestaat uit een keileemlandschap bedekt met een laag dekzand van wisselende dikte. In het grootste gedeelte van de gemeente Rolde is de dekzandlaag zo dun, dat het keileem tot vlak onder of zelfs aan de oppervlakte voorkomt. Dit is bijvoorbeeld het geval op de hoger gelegen Hoornsche Bulten ten zuidoosten van Rolde.

In deze afzettingen hebben zich onder invloed van het jaarlijkse neerslagoverschot podzolbodems gevormd. Podzolering is het proces waarbij, als gevolg van een neergaande beweging van het

2.1 GEOMORFOLOGISCHE VERSCHIJNSELEN ROLDE



geomorfologisch en/of bodemkundig waardevol beekdal
(of gedeelte daarvan)



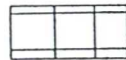
stuifzandgebied



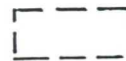
es



smeltwaterafzettingen



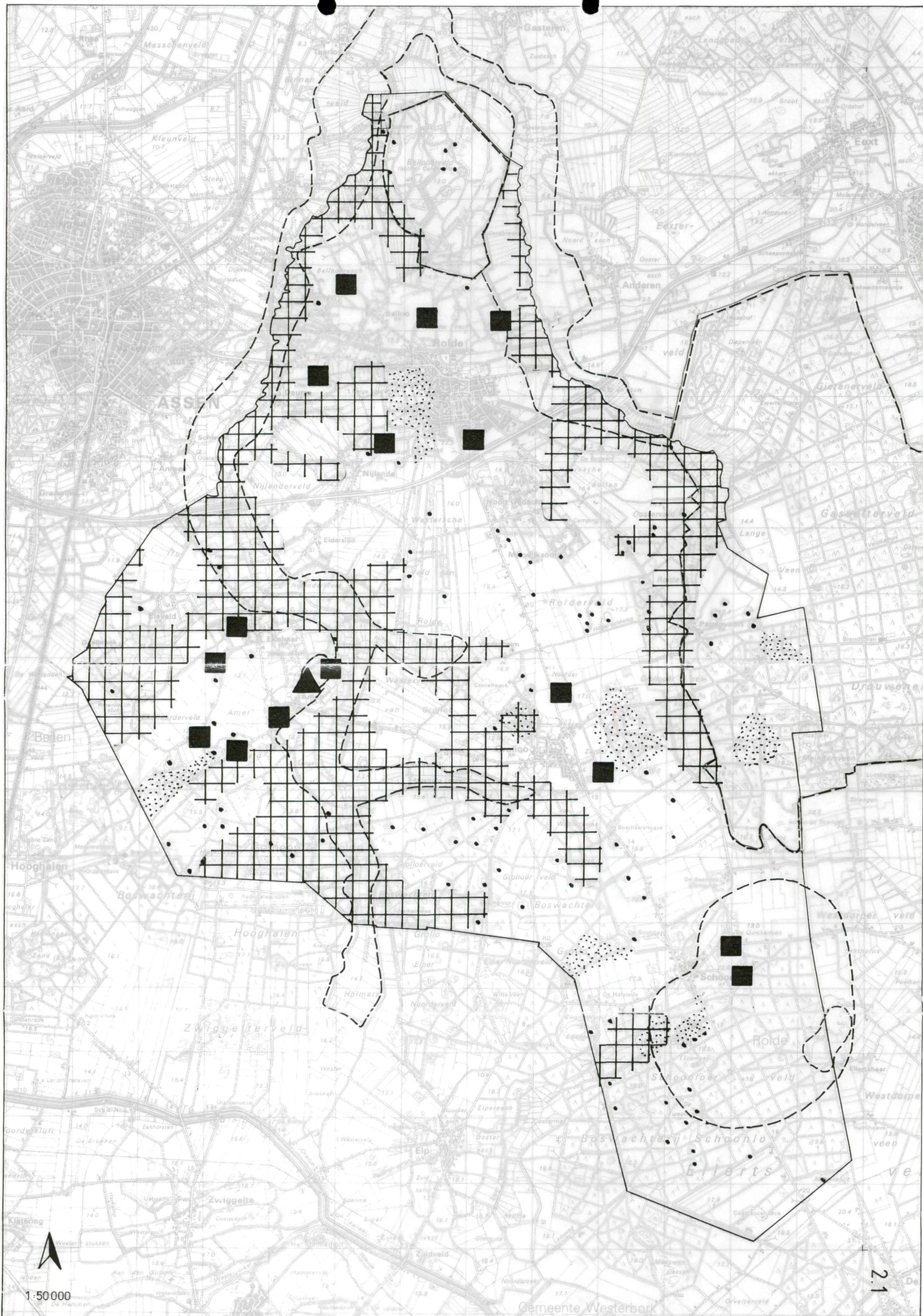
rivierduinen (dekzandruggen en-kopjes)



gea-objecten



dobbe



1:50000

Gemeente Westerbork

bodemvocht, een deel van de mineralen en humus door het water wordt uitgespoeld naar een diepere laag.

Waar een dikker pakket dekzand aanwezig is, zoals op de hogere dekzandruggen en -kopjes, hebben zich leemarme en zwak lemige haarpodzolen ontwikkeld. In de lagere delen van het keileemlandschap hebben zich zowel lemige alsook leemarme en zwak lemige veldpodzolen gevormd. De humusrijke inspoelingslaag van de haaren veldpodzolen is vaak verdicht en soms zo sterk verkit dat deze een moeilijk doordringbare laag vormt, zowel voor water als voor plantenwortels.

GEA-object

Het oostelijk deel van het Grollooërveld en het aangrenzende Drouwenveld, Borgerveld, Gasselterveld en Gietenerveld, die buiten de gemeente Rolde liggen, vormen nog een redelijk gaaf gedeelte van het Drents Plateau. Het gebied is daarom aangewezen als GEA-object. GEA-objecten zijn gebieden en objecten die het waard zijn om op grond van hun gave verschijningsvorm en zeldzaamheid zo veel mogelijk in geomorfologisch opzicht ongestoord te blijven. In het gebied is de keileem bedekt met een laag dekzand van wisselende dikte. Er komen ook enkele stuifzanden voor. In grote delen van het gebied ontbreekt de keileem en ligt het dekzand direct op smeltwaterzanden uit het Elsterien, de ijstijd voor het Saalien.

Dobben

De terreinvormen zijn nog redelijk gaaf en bestaan uit tamelijk vlakke dekzandgebiedjes, waarin verschillende dobben voorkomen. Dit zijn min of meer ronde laagten die al dan niet gevuld zijn met water of hoogveen. De laagten kunnen op verschillende manieren ontstaan zijn. Het Noordveen en de Ronde Plas bij Papenvoort zijn mogelijk pingoruïnes. In het Weichselien was er een heuvel aanwezig met een kern van ijs. Deze heuvel was afgedekt door aardlagen die door het ijs omhooggedrukt waren (een pingo). Na het afsmelten van het ijs bleef er een rond gat achter met een ringwal er omheen. De ontstaanswijze van het Wulpenveen en het Vossenveen (bij Papenvoort) hangt waarschijnlijk samen met de vorming en afzetting van dekzand (uitblazingsbekkens).

Ballooërveld

Ook het Ballooërveld is aangewezen als GEA-object. Het gebied heeft een typisch zwak golvend landschap, waar de keileem geheel ontbreekt. Het dekzand ligt hier direct op smeltwaterzanden uit het Elsterien. Tussen de twee afzettingen ligt een dunne keizandlaag, een erosierest van keileem. Het gebied ligt tussen de beekdalen van het Loonerdiep en het Rolderdiep.

Rug van Sleen

Dwars door de gemeente loopt in noord-noordwestelijke-zuid-zuid-oostelijke richting de Rug van Sleen (of Rolderrug). De rug is niet erg scherp begrensd, maar heeft toch een grote geomorfologische waarde. Er bestaat geen duidelijkheid over de ontstaanswijze van deze rug. De Rug van Sleen ligt op ongeveer 17.5 m boven NAP. Het hoogste punt ligt bij Schoonloo op 22 m boven NAP. Hier is als gevolg van oppersing van zeer oude afzettingen een zoutpijler van ongeveer 2 km hoogte en 1 km doorsnede in de jongere afzettingen ontstaan. Door deze oppersing zijn afzettingen aan de oppervlakte gekomen die normaal op tientallen meters diepte liggen. Dit gebied is daarom aangewezen als GEA-object. Als gevolg van de zoutpijler is er in het gebied een radiaal afwateringspatroon aanwezig.

In dit gebied zijn twee zandwinputten bij Ellertshaar eveneens aangewezen als GEA-objecten. In de wanden van de zandwinplassen zijn namelijk verschillende van de oudere afzettingen zichtbaar, die normaal op veel grotere diepte liggen. Deze ontsluitingen zijn vooral van belang voor geologisch onderzoek en onderwijs.

Beekdalen

In de beekdalen van het Andersche Diep, het Amerdiep, het Deurzerdiep, het Loonerdiep en het Rolderdiep liggen smeltwaterafzettingen aan de oppervlakte, al dan niet bedekt met dekzand. In deze beekdalen wordt ook op verschillende plaatsen laagveen aangetroffen. In het centrum van de beekdalen van het Rolderdiep, het Loonerdiep en het Amerdiep is zelfs een pakket dikker dan 1 m aanwezig. Het laagste punt van de gemeente ligt in het Loonerdiepdal op 5.8 m boven NAP. In het dal van het Rolderdiep hebben zich vlieveengronden ontwikkeld. In de overige beekdalen liggen madeveengronden. Dit zijn veengronden met een goed veraarde bovenlaag. De veengronden gaan aan de randen van de stroomdalen geleidelijk over in eerdgronden en moerige (grond die voor meer dan 15% bestaat uit organisch materiaal) eerdgronden. De eerdgronden hebben een duidelijke humushoudende bovengrond, maar er is geen podzolprofiel aanwezig. De gronden in de beekdalen zijn ijzerrijk.

De beekdalen in de gemeente behoren tot het stroomgebied van de Drentsche Aa. De Drentsche Aa is één van de nog gedeeltelijk gave riviersystemen in Nederland. Hoewel vooral de bovenlopen en brongebieden gedeeltelijk zijn aangetast, is het gebied nog van zeer grote geo(morfo)logische en bodemkundige waarde. Het gebied is daarom aangewezen als GEA-object. De Drentsche Aa en haar zijbeken voeren een belangrijk deel van het water op het noordelijk deel van het Drents Plateau af.

Stuifzanden

In Rolde bevindt zich een aantal stuifzanden. Deze stuifzanden zijn niet meer in beweging, maar hebben toch een grote geomorfologische waarde. In de stuifzandgebieden is namelijk een afwisseling van opge-

stoven ruggen en koppen en uitgestoven kommen en laagten aanwezig. Verder komen in de gebieden op korte afstand verschillende fijne zandgronden voor.

Essen

Bij de dorpen Amen, Schoonloo, Grolloo, Rolde, Nijlande, Deurze en Balloo liggen één of meer essen. Deze hebben een enigszins bolle ligging, omdat ze eeuwenlang door de mens zijn opgehoogd met plaggenmest. Essen zijn in geomorfologisch opzicht zeer waardevol. Afhankelijk van de dikte van het esdek zijn enkeerdgronden of podzolgronden aanwezig. Bij de enkeerdgronden is het esdek dikker dan 50 cm.

Door hun hoge ligging zijn de esgronden relatief droog. Het humeuze esdek zorgt er echter voor dat ten tijde van droogte voldoende water wordt vastgehouden. Dit esdek is ook relatief voedselrijk. De Houtesch bij Amen is aangewezen als GEA-object. Dit is een hoge es die ongeveer 5 m boven de omgeving uitsteekt. De es ligt op een gave, zeldzame, representatieve smeltwaterheuvel. Zo'n heuvel wordt een kame genoemd en is ontstaan in het Saalien. De heuvel is opgebouwd uit grove zanden en grinden.

2.3 Waterhuishoudkundige situatie

2.3.1 Het gedrag van het grondwater

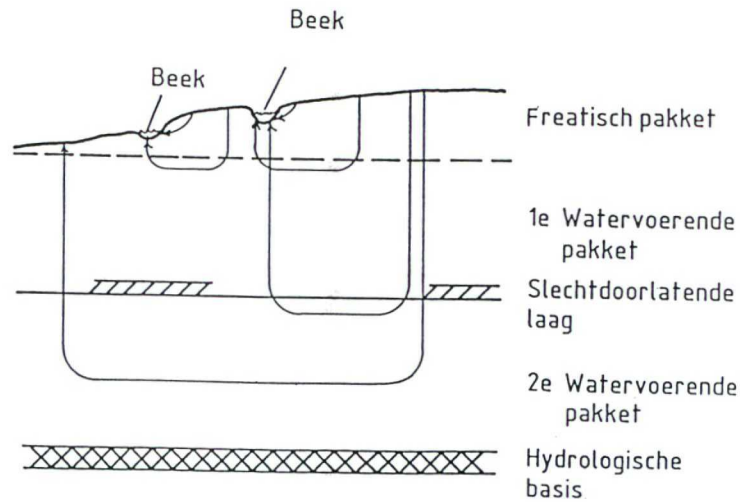
Welke vegetatie ergens voorkomt is onder andere afhankelijk van het grondwater. Hierbij is zowel de diepte alsook de kwaliteit van het grondwater van belang. De dikte en de samenstelling van verschillende geologische afzettingen hebben grote invloed op de stromingsrichting en de chemische samenstelling van het grondwater. De ondergrond is globaal opgebouwd uit een afwisseling van een aantal watervoerende en slecht doorlatende lagen (zie schema).

Grondwaterstromingsstelsel

Aan de basis van dit grondwaterstromingssysteem ligt een laag die ondoorlatend is voor water. Deze hydrologische basis bestaat uit kleilagen. De bovenkant van deze kleilagen ligt in de gemeente Rolde op ongeveer 150 m beneden NAP.

Boven deze kleilagen ligt het zogenaamde tweede watervoerende pakket dat van belang is voor de diepe regionale grondwaterstroming. Dit pakket bestaat uit matig grove tot grove rivierzanden die zeer goed doorlatend zijn voor water. Deze zandlagen beginnen tussen 20 en 50 m beneden NAP. In de buurt van Schoonloo liggen deze zandlagen aan de oppervlakte.

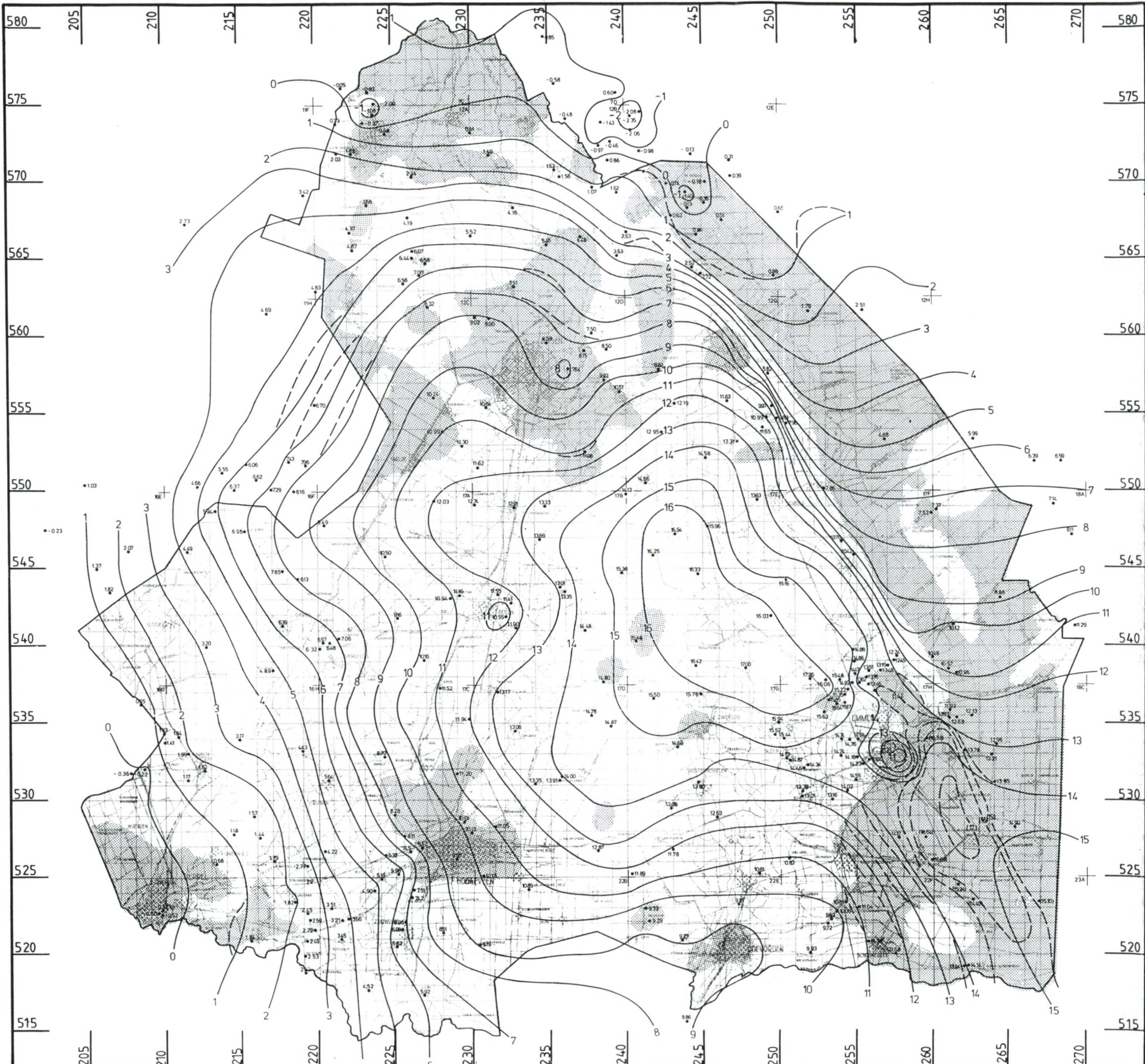
Schema grondwaterstroming



Bovenop het tweede watervoerende pakket ligt het eerste watervoerende pakket. Dit pakket is van belang voor de ondiepe lokale grondwaterstroming. Het eerste watervoerende pakket bestaat uit fijnere zandlagen. De bovenkant van dit pakket ligt in de gemeente vlak onder de oppervlakte. In de buurt van Schoonloo ontbreekt dit pakket.

In of onder dit eerste watervoerende pakket zijn plaatselijk klei-afzettingen aanwezig die slecht doorlatend zijn voor water. Deze vormen een belemmering voor de verticale waterbeweging. Potklei is bijvoorbeeld zeer slecht doorlatend voor water. Ook keileem kan een slecht doorlatende laag vormen. De ondoorlatendheid van keileem kan echter van plaats tot plaats sterk verschillen afhankelijk van onder andere de dikte en samenstelling van de keileem. Zo kunnen er bijvoorbeeld plaatselijk zandlagen in de keileem voorkomen. Op kaart 2.2 is aangegeven waar slecht doorlatende lagen aanwezig zijn tussen het eerste en tweede watervoerende pakket. In de gemeente Rolde is op veel plaatsen potklei in de ondergrond aanwezig.

Bovenop het eerste watervoerende pakket liggen de oppervlakkige bodemlagen. Dit wordt het freatisch pakket genoemd. Aan de oppervlakte kunnen ook plaatselijk lagen voorkomen die minder doorlatend zijn voor water. Dit geldt bijvoorbeeld voor beeklemlagen en veenafzettingen die vaak in beekdalen worden aangetroffen.



GRONDWATERPLAN 2.2

SCHAAL 1 : 250.000

- LEGENDA**
- 729 PEILPUT MET STIJGHOOGTE IN M T.O.V N.A.P.
 - 5 — LIJN VAN GELIJKE STIJGHOOGTE IN HET 1e EN 2e WATERVOERENDE PAKKET IN M T.O.V. N.A.P.
 - (15) — LIJN VAN GELIJKE STIJGHOOGTE IN HET 1e WATERVOERENDE PAKKET IN M T.O.V. N.A.P. (AFWIJKEND VAN HET 2e W.V.P.)
 - GEBIED MET WEERSTANDBIEDENDE LAAG TUSSEN HET 1e EN 2e W.V.P.; IN DEZE GEBIEDEN KAN EEN AFWIJKENDE STIJGHOOGTE IN HET 1e W.V.P. VOORKOMEN; VOOR ZOVER DEZE IS WAARGENOMEN, IS HIJ MET EEN ONDERBOKEN LIJN WEER GEGEVEN

N.B. DE ISOHYPSEN VAN DE KAARTBLADEN 7C, 7D, 11F, 12A T/M 12H EN 13C ZIJN IN SAMENWERKING MET D.G.V.-T.N.O. GETEKEND

NIET ALLE VOORKOMENDE PEILPUTTEN ZIJN OP DE KAART AANGEGEVEN

Globale isohypsen van het eerste en tweede watervoerende pakket; gem. voorjaars situatie (D.D. 28 April 1980)

Infiltratie en kwel

Het grondwaterreservoir van de provincie Drenthe ontvangt nagenoeg al zijn water van de neerslag. Het Drents Plateau fungeert als infiltratiegebied voor de neerslag. Het Ellertsveld bij Schoonoord vormt het centrum van het infiltratiegebied. Het Ellertsveld is relatief hooggelegen en slecht doorlatende lagen ontbreken. Vanaf dit hoge niveau stroomt het water via het tweede watervoerende pakket naar lager gelegen delen in de provincie. Op bepaalde plaatsen kan de waterstroom in verticale richting worden afgebogen en als kwelwater uittreden. Dit gebeurt vooral in beekdalen. Er kan dus onderscheid worden gemaakt tussen infiltratiegebieden (of inzijgingsgebieden) en kwelgebieden. Infiltratiegebieden zijn vaak herkenbaar aan het gegeven dat er nauwelijks of geen sloten voorkomen.

Op kleinere schaal komt dit proces van infiltratie en kwel ook voor. Overal waar gebieden relatief hoog liggen kan infiltratie optreden.

Vanaf dit plaatselijk hoge niveau stroomt het water via het freatische en eerste watervoerende pakket naar lagere delen. Naast het grote hydrologische systeem kunnen in Drenthe daarom verschillende semi-lokale systemen onderscheiden worden.

Op kaart 2.2 zijn de verschillende isohypsen (denkbeeldige lijn waarlangs het grondwaterniveau gelijk is) van het eerste en tweede watervoerende pakket aangegeven. De grondwaterstroming vindt loodrecht op deze isohypsen plaats.

In de gemeente varieert de hoofdstroomrichting in het eerste en tweede watervoerende pakket van noord tot noordwest. De grondwaterwinning bij Assen heeft een duidelijke invloed op de stromingsrichting van het grondwater.

Semi-lokaal hydrologisch systeem

In de gemeente Rolde kan slechts één semi-lokaal hydrologisch systeem onderscheiden worden, te weten het systeem van het Plateau van Rolde. Dit systeem ligt ingeklemd tussen beide zuidelijke takken van het stroomgebied van de Drentsche Aa. Naar het zuiden gaat het systeem geleidelijk over in het hooggelegen centrale gebied van Drents Plateau. Onder het centrum van het systeem loopt één hoofdwaterscheiding van Rolde naar Schoonloo. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere waterscheidingen.

Het grondwater in het eerste watervoerende pakket stroomt radiaal af in de richting van de beide takken van het stroomgebied van de Drentsche Aa. De afstroming naar het Deurzerdiep en het Loonerdiep vindt plaats over potklei, waardoor de diepte van het systeem daar beperkt wordt. Naar de dalen van het Rolderdiep en het Andersche Diep kan het water dieper wegstromen, omdat potklei en keileem langs deze beekdalen grotendeels ontbreken.

Tijdens de stroming van het geïnfiltreerde neerslagwater door de ondergrond verandert het water van samenstelling. De uiteindelijke samenstelling van het grondwater is afhankelijk van de samenstelling van het geïnfiltreerde neerslagwater, de verblijftijd in de bodem en de eigenschappen van de doorstroomde grondlagen. Afhankelijk van de weg die het water aflegt in de bodem kunnen dus meerdere grondwatersoorten ontstaan. De zanden van het tweede watervoerende pakket bevatten relatief veel kalk. Het grondwater uit het tweede watervoerende pakket bevat daarom relatief hoge concentraties aan calcium.

In kwelgebieden treffen vaak meerdere grondwaterstromen elkaar. Al naar gelang de intensiteit van een grondwaterstroom kunnen daar zowel in ruimte als tijd verschillende grondwatersamenstellingen ontstaan die tot uitdrukking komen in vegetaties. Wijziging van de kwantiteit of kwaliteit van één van de grondwaterstromen kan gevolgen hebben voor het voortbestaan van bepaalde natuurlijke vegetaties. Dit betekent dat ingrepen in de waterhuishouding van een inziggebied invloed kunnen hebben op de vegetatie in een verderop gelegen kwelgebied.

Op kaart 2.3 zijn de kwelgebieden in de gemeente aangegeven. Hierbij is een onderscheid gemaakt naar maaiveld-kwel en sloot-kwel. Bij maaiveld-kwel bereikt de kwel op zijn minst gedurende een deel van het jaar de wortelzone van de vegetatie. Bij sloot-kwel wordt de kwel afgevangen door sloten of drainage, waardoor het kwelwater vaak de wortelzone niet meer bereikt.

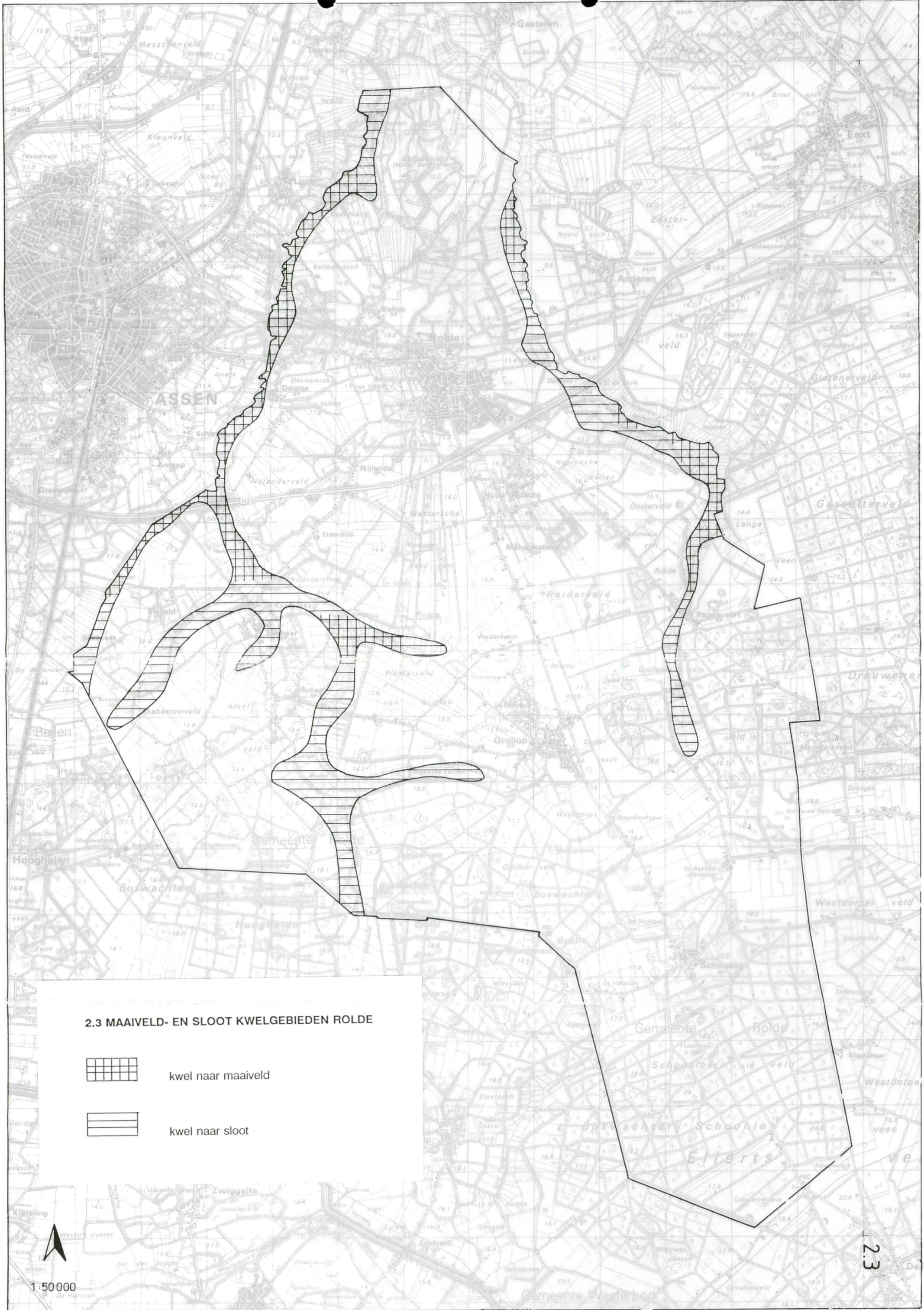
In de beekdalen van het Andersche Diep en het Rolderdiep en van de Ruimsloot bij Ekehaar treedt kwel op vanuit het tweede watervoerende pakket. In gebieden met potklei is de kwel afkomstig uit het eerste watervoerende pakket. In een vrij groot gedeelte van de beekdalen komt de kwel nog tot aan het maaiveld.

2.3.2 Waterbeheersing

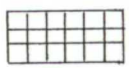
De afwatering in de gemeente Rolde verloopt in noordelijke richting via de beekdalen van het stroomgebied van de Drentsche Aa. Wanneer de totale afvoer van het stroomgebied groter is dan 3 m³/s, wordt een deel van de afvoer van het stroomgebied bij Loon uitgelaten op het Noord-Willemskanaal. Extreem hoge waterstanden in de beken komen daarom niet meer voor, zodat oeverlanden niet meer worden overstroomd.

De nitraatconcentratie in de beken is hoog en er zijn ook restanten van bestrijdingsmiddelen in het water aangetroffen.

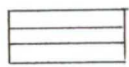
In het gebied worden echter spuitvrije zones en verbrede schouwpaden aangelegd, waardoor de belasting van het oppervlaktewater met bestrijdingsmiddelen zal afnemen. Daarnaast zijn alternatieve



2.3 MAAVELD- EN SLOOT KWELGEBIEDEN ROLDE



kwel naar maaiveld



kwel naar sloot

1:50000

vulplaatsen voor spuitmachines aangelegd om vervuiling van het oppervlaktewater met bestrijdingsmiddelen tegen te gaan.

In de beekdalen zijn de grondwaterstanden hoog (0 tot 120 cm -m.v.). In enkele gedeelten van de beekdalen is de voorjaarsgrondwaterstand verlaagd, zodat het grondwater niet meer tot aan het maaiveld komt.

Buiten de beekdalen heeft een groot gedeelte van de gemeente te kampen met sterk fluctuerende grondwaterstanden. Het betreft hier gronden met een keileem- of potkleilaag in de ondergrond. In de winter en in het voorjaar komen hoge grondwaterstanden voor (<40 cm -m.v.), terwijl het grondwater in de zomer diep kan wegzakken (>120 cm -m.v.). Waar deze slecht doorlatende lagen ontbreken, is de grondwaterstand laag (40 tot >160 cm -m.v.).

Ontwatering

De ontwatering in de beekdalen in de gemeente is ontworpen op een droogleggingsnorm van 50 tot 60 cm -m.v. bij maatgevende afvoer (wordt gemiddeld 2 à 3 maal per jaar overschreden). Buiten de beekdalen is de ontwatering ontworpen op een droogleggingsnorm van 100 tot 120 cm -m.v.

Volgens de moderne landbouwkundige inzichten zou de afvoer ontworpen dienen te zijn op 90 cm -m.v. voor zandgronden, 100 cm -m.v. voor moerige gronden en 120-130 cm -m.v. voor veengronden bij halve maatgevende afvoer (wordt gemiddeld 12 à 14 maal per jaar overschreden).

2.3.3 Verdroging

In de provincie Drenthe is de grondwaterstand de laatste decennia vrijwel overal 20 tot 40 cm gedaald. De provincie Drenthe is gevoelig voor verdroging door de samenstelling van de bodem en de relatief hoge ligging. De belangrijkste oorzaken van de verdroging zijn de intensieve ontwatering en afwatering ten behoeve van de landbouw en de onttrekking van grondwater.

Ook in het plangebied is de grondwaterstand op grote schaal gedaald. Zo zijn bij Rolde en Schoonloo dalingen van meer dan 50 cm aangetoond.

Het bosgebied in het Grolloërveld en Boswachterij Grolloo hebben te kampen met verdroging als gevolg van een lage grondwaterstand. Gezien vanuit het oogpunt van de natuur zijn de beekdalen van het Rolderdiep, Andersche Diep, Deurzer- en Amerdiep (gedeeltelijk) verdroogd. De grondwaterstand en/of de kwel is onvoldoende voor behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden van deze beekdalen.

Ten oosten van Rolde, in het dal van het Amerdiep en in de Grollooërkoelanden is wateraanvoer en/of conservering vanuit de landbouw gewenst. In de zomer is de grondwaterstand hier laag, waardoor er droogteschade aan landbouwgewassen optreedt. Het waterschap is inmiddels bezig met allerlei waterconserverende maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van waterstand verhogende maatregelen.

3 ARCHEOLOGISCHE, LANDSCHAPPELIJKE EN CULTUURHISTORISCHE SITUATIE

3.1 Archeologie

Laat-Paleolithicum en Mesolithicum

De oudste aanwijzingen voor menselijke bewoning dateren uit het Laat-Paleolithicum (11500-9000 v. Chr.) toen nomaden in deze streken rondzwierven. In deze toendra-achtige periode waren zij in hun levensonderhoud grotendeels aangewezen op het rendier.

In het Mesolithicum (9000-3500 v. Chr.) werd het klimaat milder. Noord-Nederland raakte meer en meer bebost en het rendier trok weg naar het noorden. Men ging jacht maken op allerlei wild, er werd gevist en men verzamelde wilde vruchten. Deze jagers en voedselverzamelaars trokken volgens een seizoensgebonden patroon van het ene jachtkamp naar het andere.

Kampementen uit deze beide perioden zijn in hoofdzaak gesitueerd op de flanken van dekzandruggen langs beekdalen en andere natuurlijke laagten en bij wallen rondom dobben. In de gemeente Rolde zijn op verschillende plaatsen dergelijke kampementen aangetroffen, onder meer langs het Amerdiep en het Andersche Diep.

Neolithicum

Tijdens het Neolithicum (5300-2000 v. Chr.) ging men geleidelijk over op een landbouwbestaan. Gedurende een aantal jaren woonde men op dezelfde plek. Men verhuisde pas wanneer de akkertjes in de nabije omgeving van de boerderijen uitgeput raakten. De eerste boeren die hun sporen op de Drentse zandgronden hebben achtergelaten worden de hunebedbouwers, in wetenschappelijke termen de Trechterbekercultuur (3200-2850 v. Chr.), genoemd. Dat deze hunebedbouwers ook in de gemeente Rolde hebben gewoond blijkt uit de aanwezigheid van een hunebed bij Balloo en twee bij Rolde. Van deze hunebedden zijn alleen de stenen geraamten min of meer bewaard gebleven. Ooit lagen ze tot aan de dekstenen ingebed in een aarden heuvel, slechts onderbroken door een toegang naar de kelder. De stopstenen waarmee de ruimten tussen de grote stenen waren opgevuld, zijn in de loop der tijd voor allerlei doeleinden gebruikt. In de gemeente zijn nog tal van andere vondsten gedaan die in verband kunnen worden gebracht met nederzettingsactiviteiten van de hunebedbouwers. Rond 2850 v. Chr. ging men over tot het individueel begraven van doden in een eenvoudige grafkuil, die al dan niet werd afgedekt met een heuvel van zand en plaggen. In de gemeente is een relatief

groot aantal grafheuvels van de Enkelgrafcultuur (2850-2450 v. Chr.) en van de latere Klokbekercultuur (2450-2000 v. Chr.) blootgelegd. Sommige bevatten rijke grafuitrustingen. Een graf dat bij Vredenheim is blootgelegd bevatte een uitstekend geconserveerde aftekening van de dode in het zand. Daarnaast zijn in Rolde op verschillende plaatsen vondsten gedaan die in verband kunnen worden gebracht met woonplaatsen uit die tijd.

Bronstijd

Ook uit de Bronstijd (2000-800 v. Chr.) zijn verschillende grafheuvels blootgelegd, onder andere op het Ballooërveld en bij Vredenheim en Nijlande. De twee grafheuvels op het Ballooërveld hebben waarschijnlijk ook gediend als "observatorium". De paalkransen rond deze heuvels waren zodanig gereconstrueerd dat daarmee de plaats bepaald kon worden waar de zon op 21 maart en 21 september onderging. Rond 1100 v. Chr. veranderde het grafritueel ingrijpend. De doden werden niet meer begraven, maar verbrand. De crematieresten werden verzameld en, al dan niet verpakt in een aardewerken pot, in een kuiltje aan de grond toevertrouwd. Over het graf werd veelal een heuveltje opgericht, waaromheen een greppel werd gegraven. Dergelijke graven liggen in groepen bijeen en worden urnenvelden genoemd. In de gemeente Rolde zijn op tien plaatsen dergelijke urnenvelden gelokaliseerd. Op enkele plaatsen op het Ballooërveld en op de Kampsheide zijn heuveltjes uit die tijd bewaard gebleven. Daarnaast zijn nog verschillende vondsten van bronzen voorwerpen gedaan.

IJzertijd

De urnenveldtraditie zet zich zonder grote wijzigingen voort in de IJzertijd (800 v. Chr.-0). Pas rond 500 v. Chr. treden hierin veranderingen op. Gedurende een korte tijd komen overgangsvormen voor, waarbij crematieresten en brandstapelresten als geheel worden afgedekt door een heuvel met een greppel eromheen. In deze tijd worden soms potjes en andere voorwerpen als gift meegegeven. Begravingen uit die tijd zijn vastgesteld op het Ballooërveld.

Uiteindelijk komen alleen nog maar structuurloze grafheuvels voor, opgeworpen over de crematieresten en de brandplaats. Dergelijke brand- of IJzertijd-heuvels liggen in groepen bijeen. Een mooi voorbeeld van zo'n complex grafheuvels bevindt zich in het Tumulibos ten westen van Rolde. Ook op de Kampsheide en op het Ballooërveld liggen heuvels uit de IJzertijd.

In het landschap zijn tevens nog sporen van het akkersysteem uit die tijd achtergelaten. Het bestaat uit kleine door wallen omgeven percelen, die ook als woongebieden werden gebruikt. Deze akkersystemen worden Celtic Fields genoemd. Het systeem was gebaseerd op wisselbouw waarbij de akkertjes, als de bodem uitgeput raakte, werden gebruikt als woonplaats of voor beweiding door het

vee. In het Ballooërveld zijn nog de contouren van een zeer omvangrijk Celtic Field te zien. De wallen van de andere Celtic Fields in de gemeente zijn als gevolg van diverse ontginningen verdwenen, maar op luchtfoto's zijn de geëgaliseerde walpatronen nog te herkennen.

Romeinse Tijd en Vroege
Middeleeuwen

Over de bewoningsgeschiedenis van Rolde in de Romeinse Tijd (0-400 na Chr.) is minder bekend. Er is slechts een gering aantal vondsten uit die tijd gedaan. Een daarvan was een grote muntenvondst in het dal van het Deurzerdiep bij Balloo.

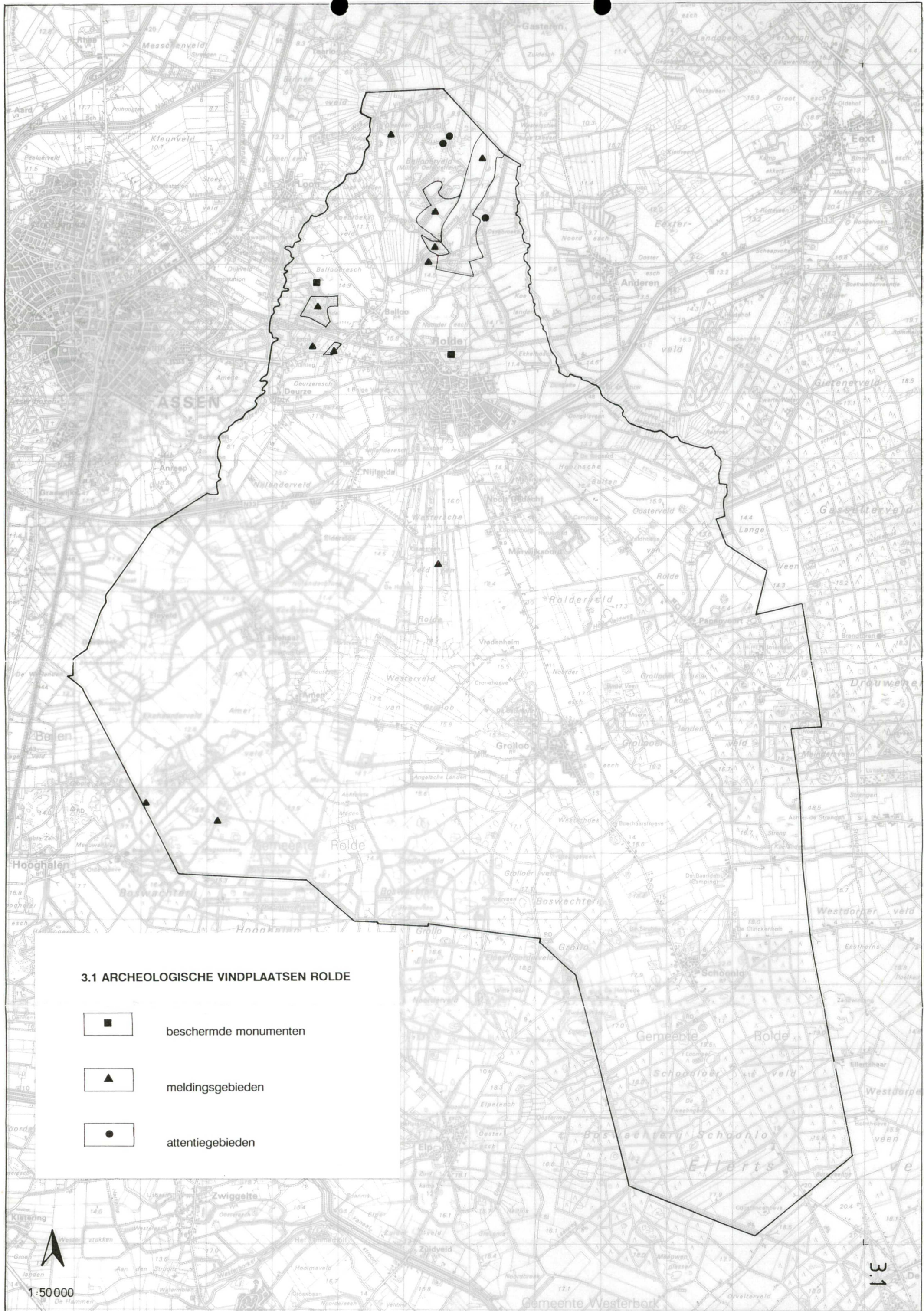
Het aantal vondsten uit de Vroege Middeleeuwen (400-1000 na Chr.) is eveneens gering van omvang. Dit hangt samen met het feit dat archeologische overblijfselen uit deze tijd, evenals overigens die uit de Romeinse Tijd, veelal schuilgaan onder het dikke humeuze dek van de essen.

In de 9de eeuw werd begonnen met het systematisch bemesten van akkers en ontstonden de eerste essen. Hierdoor veranderde de ligging van de oude nederzettingen Rolde, Balloo, Grolloo, Schoonloo en Deurze nauwelijks meer van plaats. De voorgangers van deze esdorpen bevonden zich waarschijnlijk ook al in de nabije omgeving van deze kernen. Aan de noordrand van Balloo zijn bijvoorbeeld nederzettingssporen uit de 6de - 7de eeuw aangetroffen. Gehuchten als Eldersloo, Nijlande, Ekehaar, Eleveld en Amen zijn vermoedelijk pas later ontstaan onder invloed van uitbreidingen van akkerland en nieuwe ontginningen.

De kerk van Rolde dateert waarschijnlijk uit de 9de eeuw. De kerk was eerst opgetrokken uit hout. Pas in de 12de - 13de eeuw werd de eerste stenen kerk gebouwd en de huidige kerk uit de 15de eeuw is daar weer een opvolger van.

Op het oostelijke deel van het Ballooërveld is een uitgestrekt patroon aanwezig van min of meer parallelle dalen en ruggen, plaatselijk afgewisseld door zandverstuivingen. Dit reliëf heeft zijn ontstaan te danken aan de vele karren en andere voertuigen die hier hun sporen in het landschap hebben getrokken. De route vormde een onderdeel van een interregionale verbinding tussen Groningen en Coevorden die via Rolde en Gasteren over het Ballooërveld voerde. De meeste sporen zullen uit de Middeleeuwen en later dateren, maar het is niet uit te sluiten dat de route al uit de prehistorie stamt.

Op kaart 3.1 zijn de archeologische vindplaatsen in de gemeente aangegeven. Er is een onderscheid gemaakt tussen beschermde monumenten, meldingsgebieden en attentiegebieden. Beschermde monumenten zijn terreinen die onder de Monumentenwet vallen.



3.1 ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN ROLDE

- beschermd monument
- ▲ meldingsgebied
- attentiegebied

1:50000

Meldingsgebieden betreffen archeologische sporen die (nog) niet de status van archeologisch monument hebben.

Bij attentiegebieden gaat het om gebieden waar op grond van gedane vondsten en/of ligging, dan wel bodemkundige samenstelling de aanwezigheid van archeologische sporen kan worden verwacht.

Om de archeologische monumenten rond Rolde aan een groter publiek te presenteren is een tweetal gebieden, namelijk Kampsheide en het Ballooërveld opgenomen in een archeologische route. Deze route is opgezet in het kader van het project TOWO (Toeristische Ontsluiting Waardevolle Objecten), dat tot doel heeft om met name de archeologische rijkdom van een aantal gebieden in Drenthe voor het publiek te ontsluiten.

3.2 Ontwikkelingsgeschiedenis van het landschap

De situatie tot circa 1300

In paragraaf 3.1 is de menselijke bewoningsgeschiedenis tot aan de Middeleeuwen beschreven. De ontwikkeling van het huidige landschap vindt zijn basis in de bodem en waterhuishouding, de natuurlijke vegetatie en de invloed die de mens in de loop van de tijd hierop heeft gehad. Door verschillen in reliëf, waterhuishouding en vruchtbaarheidstoestand van de bodem heeft de mens het gebied op verschillende manieren in gebruik genomen. Hierdoor zijn verschillende landschapstypen te onderscheiden met eigen cultuurhistorische, visuele en functionele kenmerken.

Van het grondgebruik, zoals dat tot halverwege de Middeleeuwen heeft plaatsgevonden, zijn weinig sporen in het landschap zichtbaar. De duidelijkste sporen worden gevormd door de grafheuvels en de hunebedden die vele eeuwen voor de jaartelling werden opgericht. Deze sporen zijn al uitgebreid beschreven in paragraaf 3.1 over archeologie.

De gemeente Rolde maakt deel uit van het esdorpenlandschap. In paragraaf 3.1 bleek dat de boerderijen met de bouwlanden tot aan de Middeleeuwen nog regelmatig werden verplaatst. Hierbij bleef men wel steeds binnen de grenzen van het dorpsterritorium. Aangenomen wordt dat tegen het einde van de vroege Middeleeuwen alle belangrijke esdorpen op hun huidige plaatsen aanwezig waren. Dit is in het algemeen in de gunstige overgangszone van hoog, droog en voedselarm, naar laag, vochtig en voedselrijk (beekdal).

De escultuur in de periode van circa 1300 tot 1800

Halverwege de Middeleeuwen ontwikkelde zich een landbouwsysteem waarbij de escultuur centraal stond en dat uiteindelijk resulteerde in het esdorpenlandschap. Dit zou tot aan het begin van deze eeuw bepalend zijn voor het Drents zandgebied. Binnen het esdorpenlandschap kunnen de volgende onderdelen worden onderscheiden:

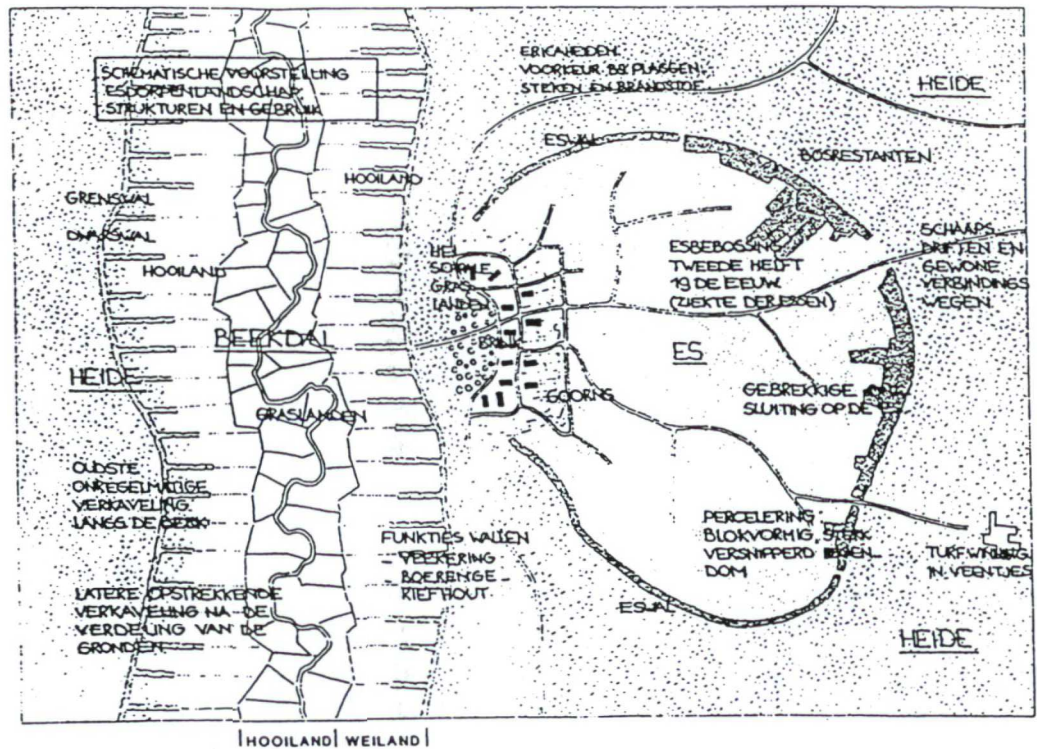
- de dorpen;
- goorns, kalver- en paardenweiden;
- essen;
- heide;
- beekdalen;
- bos.

De dorpen liggen in het algemeen langs de rand van de essen in de nabijheid van de beekdalen. De structuur van de dorpen is verschillend; soms een boerderijenreeks langs een weg op de rand van de es, zoals bij Nijlande, of een groepering van de boerderijen rond de samenkomst van een aantal wegen, zoals bij Rolde en Grolloo. Ook zijn er dorpen die zijn opgebouwd uit noord-zuid en oost-west gerichte wegen. Schoonloo is ongeveer op deze manier opgebouwd.

De meeste dorpen worden gekenmerkt door de aanwezigheid van één of meer brinken: gemeenschappelijke, met bomen beplante ruimten. Oorspronkelijk lagen deze brinken steeds aan de rand van het dorp, waarbij de brink aan de beekdalzijde niet bebouwd was. Later is in de meeste gevallen ook de open zijde bebouwd. Soms is een dorp ontstaan uit meerdere boerderijclusters, waardoor er meerdere brinken aanwezig zijn. Rolde is op deze wijze ontstaan. De brinken hadden een functie als verzamelplaats voor het vee, als plaats van samenkomst voor de dorpsgemeenschap, voor het houden van veemarkten (en later kermissen) en voor de houtproductie. De drinkdobben op de brinken, waaruit onder andere het bluswater werd geput, zijn vrijwel overal verdwenen.

Door hun opbouw rond de brink en door het vele zware geboomte kenden deze dorpen een bijzonder groen en besloten karakter. De dorpen waren als markante groene plekken al van ver in het overigens vrij groene landschap te herkennen. Dit beeld werd nog versterkt doordat langs de randen van het dorp "goorns" lagen. Dit waren complexen van kleine, met houtgewas omzoomde perceeltjes. Hier werden onder meer koolsoorten en peulvruchten verbouwd, maar ook hennep voor het maken van touw en raapzaad voor het winnen van lampolie. Voorts lagen hier de huisweiden voor de kalveren en de paarden (figuur 3.1).

De essen vormden in het toenmalige landbouwsysteem een belangrijk gegeven. De escultuur stond centraal in de gehele bedrijfsvoering. De oppervlakte en de kwaliteit van de weidegronden was onvoldoende om het bouwland met uitsluitend rundermest vruchtbaar te kunnen houden. De omliggende heidevelden werden daarom als weidegrond voor heideschape gebruikt.



Om de mest niet verloren te laten gaan hield men de schape en ook het rundvee 's nachts op stal. Heideplaggen en ander strooisel werden in de stallen verwerkt, waardoor een mengsel van plaggen, strooisel en mest ontstond. Dit mengsel werd periodiek op de essen ondergeploegd.

Door het eeuwenlang opbrengen van de plaggenmest zijn de akkers opgehoogd en hebben zij een enigszins bolle ligging verkregen. Op sommige essen is een esdek van meer dan 60 cm aanwezig. De essen konden met behulp van heideplaggen en mest vruchtbaar worden gehouden.

Om het vee van het bouwland te weren waren de essen omgeven door een houtwal of door restanten van het eerder weggekapt bos.

De essen waren vroeger verdeeld in een heleboel kleine perceeltjes, omdat elke boer verspreid over de essen aan aantal akkertjes bezat. De verschillende perceeltjes werden van elkaar gescheiden door voren, flinke veldkeien of stroken ongeploegde grond.

De voedselvoorziening bleef tot begin deze eeuw problematisch. De essen brachten nauwelijks voldoende op om de bevolking te voeden. Er was een chronisch tekort aan mest. Men kon het zich niet permitteren om delen van de es braak te laten liggen om zo het producerend vermogen van de grond in stand te houden. Ook konden de bouwlanden niet noemenswaardig worden uitgebreid, omdat dat ten koste zou gaan van het areaal heidegrond. Hierdoor zou het gegroeide evenwicht tussen de plaggen voor de mestleverende heidevelden en de mestbehoevende bouwlanden worden verstoord. Door gebrek aan arbeidskrachten was het evenmin mogelijk om de productie-omstandigheden in de beekdalen te verbeteren. Tot in de 19de eeuw werden zij zelfs niet bemest, omdat de mest bestemd was voor de bouwlanden en de goorns. Dit leidde er toe dat de beekdalen steeds voedselarmer werden.

De uitbreiding van het bouwlandareaal bleef daarom beperkt tot kleine ontginningen met name langs de esranden. Op enkele plaatsen werd in het veld een nieuw bouwlandcomplex ontgonnen. Deze uitbreidingen van het landbouwareaal vormen de oude ontginningen binnen het gebied. De Deurzer- en Roldermolenkampen bij Rolde zijn voorbeelden van dergelijke oude ontginningen.

De ontwikkeling van de
escultuur tussen circa 1800
en 1880

Door de toename van het aantal schapen breidden de heidevelden zich ten koste van de nog aanwezige bossen steeds verder uit, tot ze omstreeks 1800 hun grootste omvang hadden bereikt. Ze waren bepalend voor het landschapsbeeld. De dorpen met de essen en de beekdalen lagen als een groene massa te midden van de uitgestrekte, vrijwel boomloze heidevelden.

Op plaatsen waar de heidevelden uit licht, zeer arme zand bestonden zijn door afplagging en overbeweiding zandverstuivingen ontstaan. Dit is onder andere het geval geweest op het Ballooërveld. Hier zijn nog enkele stuifzanden van beperkte omvang aanwezig. Vroeger kwam op meer plaatsen stuifzand voor, bijvoorbeeld ten oosten van de Zuideresch van Grolloo. Omdat de es bij oostenwinden echter regelmatig overstoven werd, is dit stuifzand bebost. Dit is op meerdere plaatsen het geval geweest.

Voor het plaggen van heide gebruikte men bij voorkeur de vochtige, venige terreingedeelten met dopheide, die meer humeus materiaal bevatten. Waar geen turf voorhanden was, werd de dopheide ook als brandstof en als dakbedekking voor bijgebouwen gebruikt.

De beekdalen werden gebruikt als hooi- en weilanden. In de bredere beekdalen vonden de oudste ontginningen waarschijnlijk plaats in een smalle strook direct langs de beek. Deze strook was wat

hoger gelegen en is opgebouwd uit zandig materiaal. Kenmerkend is het onregelmatige verkavelingspatroon. In het westelijke gedeelte van het Amerdiep, ter hoogte van de Houtesch van Amen, is dit onregelmatige verkavelingspatroon nog zichtbaar. De opstreckende verkaveling van de beekdalranden is van latere datum.

De beekdalen werden gescheiden van het veld door grenswallen. Bij de latere individuele ingebruikname werden loodrecht op de stroomrichting van de beek dwarswallen aangelegd. Meestal zijn deze wallen niet doorlopend. In de nattere delen, waar men kon volstaan met het graven van veekerende sloten, werden geen wallen opgeworpen. Door deze houtwallen verkregen de beekdalen een heel karakteristieke ruimtelijke opbouw. De hoofdrichting van de ruimte is evenwijdig aan de beek. Daarnaast is er sprake van een nadere onderverdeling van de ruimte loodrecht op de stroomrichting van de beek. In het laaggelegen centrum van het beekdal, langs de beek, zijn de openheid en het fijnmazige slotenpatroon kenmerkend. Meer naar de rand van het beekdal zijn juist de beslotenheid en de opeenvolging van kleinere ruimten karakteristiek. Deze karakteristieke ruimtelijke opbouw is nog te zien in De Holten langs de Ruimsloot ten zuiden van Rolde.

De laaggelegen vaak venige delen van het beekdal, de zogenaamde madelanden, werden als hooiland gebruikt. Op de hogere delen, waar dikwijls ook nog overgangssituaties van heideveld naar beekdal binnen de grenswallen lagen, werd het vee geweid.

Aangenomen wordt dat de oorspronkelijk uitgestrekte wouden al tegen het einde van de vroege Middeleeuwen waren verdwenen. Op de moeilijk te bewerken gronden en langs de randen van het dorp zijn de bosresten nog het langst in stand gebleven. Met name langs de esranden waren smalle zones met eikenbos aanwezig. Uit het bos direct langs de esranden werden de schapen geweerd. Hier haalden de boeren hun geriefhout vandaan en ontwikkelde zich een eikenhakhoutcultuur. Meer richting de heide verwijdde het bos zich om aan de heiderand op te lossen in vrijstaande bomen. In deze zone deden de schapen zich te goed aan jonge telgen van het eikenstruweel en ontstonden grillig gevormde bundels van kromme en knoestige stammetjes, de strubben. Aansluitend aan de essen van Schoonloo zijn nog van deze strubben aanwezig. Ook het Tumulibosch en een gedeelte van het bos in het Ruige Veld zijn oude bosresten.

Door het wegvallen van het bos was men voor het bouwen en verbouwen van de boerderijen dan ook spoedig aangewezen op de

houtopstanden van de dorpsbrinken, de huisbrinkjes en andere beplantingen rond de boerderijen.

Eindfase van de escultuur

Vanaf 1800 voltrokken zich grote veranderingen in het esdorpenland- schap. De toename van de bevolking maakte dat de druk op de grond zeer groot werd. De goorns, essen en beekdalén produceerden nauwelijks voldoende om de bevolking goed te kunnen voeden. Daarom werd vanaf 1800 een begin gemaakt met de ontginning van de "woeste gronden". In de 19de eeuw betrof dit nog vooral de hoogveen- complexen. Later, begin 20de eeuw, werden ook de heidevelden in cultuur gebracht.

De periode vanaf 1900 wordt gekenmerkt door het definitief verlaten van de escultuur als landbouwsysteem. Een belangrijke aanleiding was het feit dat, zij het aanvankelijk nog aarzelend, de kunstmest zijn intrede deed. Hierdoor kwam een einde aan het chronische mesttekort en kon op grote schaal worden begonnen met het in cultuur brengen van de woeste grond. Hiermee kwam tevens een einde aan de situatie van extreme voedselarmoede van de gronden op grotere afstand van de dorpen.

De jonge veldontginningen kunnen in het algemeen gekarakteriseerd worden als grote open, tamelijk kale landschappen. Land- schappelijk gezien betekende de ontginning van de heidevelden een grote verandering. Tot die tijd bestond het landschap uit relatief kleine enclaves cultuurgrond in de onmiddellijke nabijheid van de nederzettingen, te midden van uitgestrekte heidevelden. Gemiddeld bestond ruim 70% van de oppervlakte uit woeste grond, tegenover nauwelijks 30% cultuurgrond. Na de ontginningen van de heidevel- den was nagenoeg alle grond in cultuur gebracht.

Ruimtelijk gezien was de verandering daarentegen minder groot. De jonge veldontginningen waren wat kleur en gebruik betreft wel anders, maar evenals de heidevelden bepaalden zij als open onbe- bouwde ruimten in belangrijke mate het beeld van het esdorpen- landschap.

Vanaf de dertiger jaren zijn echter ook grote gedeelten van de veldontginningen bebost. De Boswachterijen Grolloo, Schoonloo en het boscomplex in het Grollooërveld zijn vanaf die tijd ontstaan. Het gevolg hiervan was een grote verdichting van de ruimte.

In de oude cultuurgebieden veranderde er niet veel, ondanks de ontwikkeling in de landbouwmethoden. De landbouwkundige inrich- ting onderging geen grote wijzigingen. Wel raakten houtwallen en andere kavel- en perceelgrensbegroeiing in verval door het gebruik

van prikkeldraad. De uit de Middeleeuwen voortkomende structuren van verkaveling en ontsluiting bleven grotendeels intact.

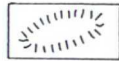
Tot de Tweede Wereldoorlog werden de gronden in de beekdalen nauwelijks of niet bemest. Hierdoor bleef over grote oppervlakten een relatief voedselarme component, met bijbehorende vegetaties, aanwezig. Ook waren de beekdalen nog niet gekanaliseerd.

Om de voedselvoorziening veilig te stellen en om importen te kunnen bekostigen, stond in de jaren na de oorlog vergroting van de voedselproductie centraal. Daartoe was het noodzakelijk om tot intensivering en schaalvergroting te komen. In die tijd vonden de eerste ruilverkavelingen plaats. Deze hadden vooral tot doel het versnipperde bezit op de essen te concentreren en de vaak ondoelmatige verkavelingssituatie te verbeteren.

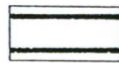
In de gemeente Rolde heeft in de jaren zestig de ruilverkaveling Grolloo-Schoonloo plaatsgevonden.

De bestaande landschappelijke en waterhuishoudkundige situatie noopten de boeren tot het nemen van maatregelen om in de huidige, in economisch opzicht barre tijden het hoofd boven water te houden. Daar waar ruimte kon worden gewonnen en waar dit was gewenst, zijn landschapselementen, zoals houtwallen en -singels verdwenen; daar waar de waterhuishouding via niet al te kostbare maatregelen kon worden verbeterd, is dat, wanneer dat voldoende rendement opbracht, ook uitgevoerd. Grootschalige aanpassingen zijn verricht met het normaliseren (rechttrekken) van beken, met name in de middenstroomse en benedenstroomse delen. Het Amer- en Deurzerdiep zijn bijvoorbeeld genormaliseerd. Sterke fluctuaties in waterstanden zijn, mede door plaatselijke verbeteringen van de detailontwatering, nu niet meer aan de orde. Mede als gevolg van bekading behoort overstroming van de oevers tot het verleden. Een zekere vervlakking van het landschap, vooral waar het gaat om de overgang van het ene naar het andere type landschap, is hiervan het gevolg. De vroeger zo markante begrenzing van de beekdalen is hier en daar zo aangetast, dat slechts op een historische kaart de grens in het veld kan worden aangewezen. Als gevolg van deze ontwikkelingen heeft het landschap grote veranderingen ondergaan. In het huidige landschap zijn echter nog enkele cultuurhistorische kenmerken aanwezig van het vroegere landschap. Deze zijn weergegeven op kaart 3.2.

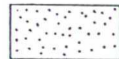
3.2 CULTUURHISTORISCHE ELEMENTEN ROLDE



es



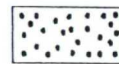
beekdal



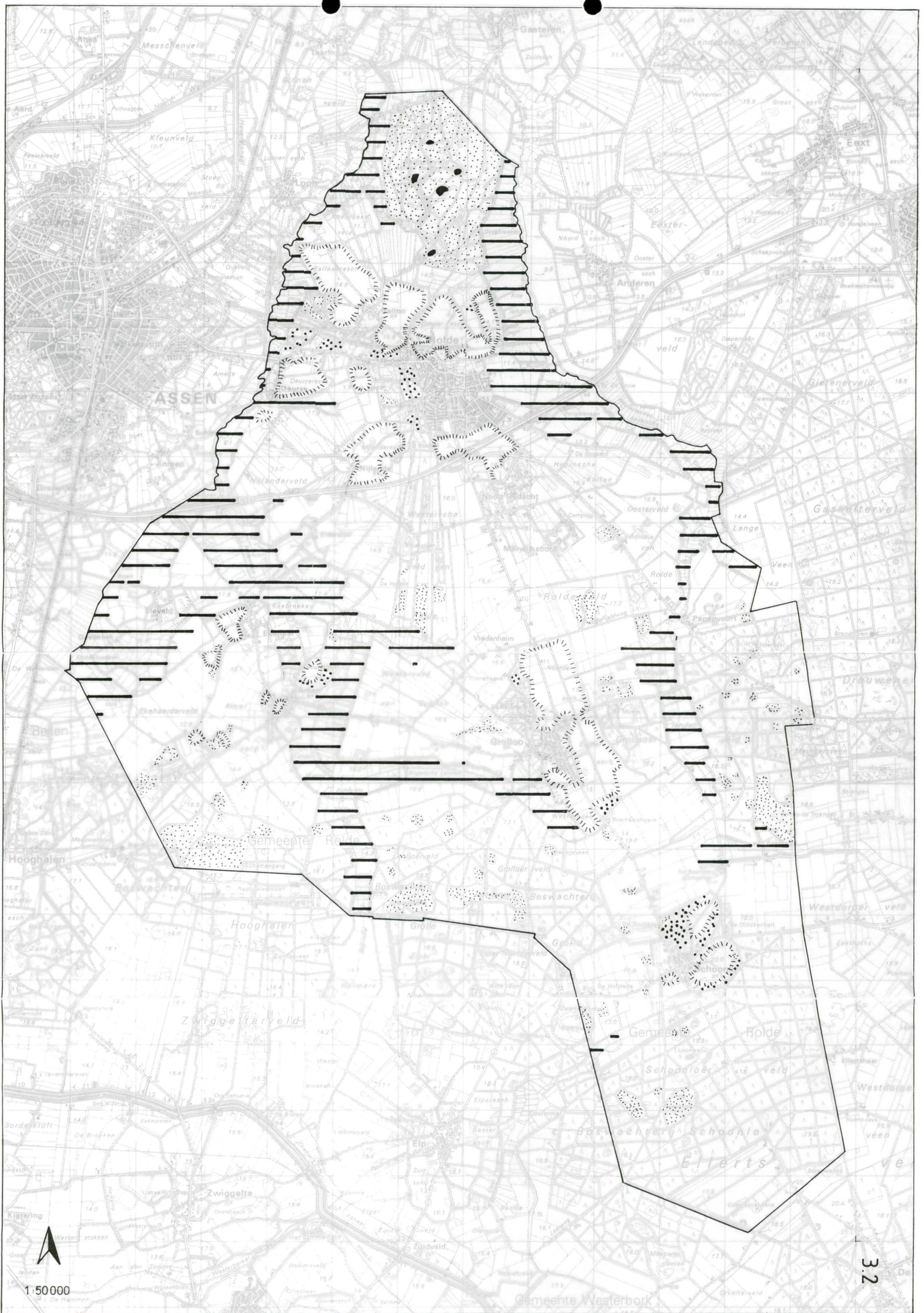
heide



stuifzand



oud bos



1:50000

De provincie Drenthe heeft een inventarisatie laten uitvoeren van de huidige waarde van de essen (Archeologie en cultuurhistorie Drentse essen, 1995). In tabel 3.1 is een samenvatting gegeven van de waarde van de verschillende essen in de gemeente Rolde.

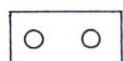
Op basis van de historie en de landschapskarakteristiek kunnen in de gemeente 3 landschapseenheden onderscheiden worden. Deze zijn op kaart 3.3 aangegeven.

Tabel 3.1 Waarderingstabel Drentse essen

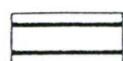
Es	Historisch-landschappelijke context	Ontginnings-type	Gaafheid	Herkenbaarheid	Ruimtelijke samenhang esdorp en es	Ruimtelijke samenhang es en ander landschap	Archeologische waarde
Deurzer Esch	+	+ / ++	++	++	++	+	++
Molenkampen	+	+	++	-	0	+	++
Nijlander Esch	-	+	++	-	++	0	++
Noordesch Balloo	++	++	++	++	+	++	++
Zuidesch en Nijland Balloo	++	+	++	++	++	0	++
Noorderesch en De Winkel Rolde	++	++	+	+	++	++	++
Westeresch Rolde	-	-	-	-	-	-	+
Zuideresch Rolde	-	++	0	-	-	-	++
Eskampen rond Amen	+	+ / ++	+	+	+	+	0
Houtesch Amen	+	+	++	++	0	++	0
Voorste Esch Amen	-	0 / +	++	++	0	+	+
Achterste Esch Amen	-	0	++	-	0	-	+
Ekehaarder Esch	+	+	+	0	-	0	++
Noorderesch Grolloo	+	+	++	++	+	0	0
Zuideresch Grolloo	+	++	+	++	+	+	++
Noordesch Schoonloo	+	+	++	++	0	++	0
Zuidesch Schoonloo	+	+	++	++	+	++	0
Eskamp ten ZW van Schoonloo	+	+	++	+	+	+	0

Bron: Archeologie en cultuurhistorie Drentse essen, 1995

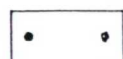
3.3 LANDSCHAPSELEMENTEN ROLDE



essen en oude veldontginningen



beekdalen



jonge veldontginningen



1:50 000

4 ECOLOGISCHE SITUATIE

4.1 Relatie bodem, hydrologie en ecologische waarden

De ontwikkeling van natuurwaarden hangt samen met de aard van de bodem, de beschikbaarheid van water in de wortelzone en de kwaliteit van het grondwater. Dit zijn voor de natuur belangrijke abiotische omstandigheden. Daarnaast hangt ontwikkeling van de natuurwaarden af van de ruimte die de mens hiervoor heeft geboden dan wel heeft overgelaten. Omdat de hydrologische processen in de gemeente vrij ingewikkeld zijn en zich over een grote oppervlakte uitstrekken, kunnen plaatselijke ontwikkelingen in het grondgebruik, zoals de landbouw en de drinkwaterwinning, ingrijpende en verstreckende gevolgen hebben voor de voorkomende natuurwaarden in de gemeente.

Door de aanwezige grote verschillen in de samenstelling van de bodem, de kwaliteit van het grondwater en de mate van kwel is er sprake van een grote variatie in groeiomstandigheden voor planten. Als deze verschillen tot uiting kunnen komen, mag er een rijke variatie aan ecosystemen worden verwacht. De actuele situatie is echter wat zorgelijk, met name als gevolg van de versturende invloed van vermisting, verzuring van bodem en grondwater en als gevolg van verdroging.

Variaties in het abiotische systeem beïnvloeden niet alleen de vegetatie maar ook de relaties tussen planten en dieren. Zo bevordert een hoge grondwaterstand met voedselarm kwelwater, zoals dat voorkwam in veengebieden, de verspreiding van de Klokjesgentiaan. Het voorkomen van voldoende exemplaren van de Klokjesgentiaan is nodig voor het Gentiaanblauwtje, een vlinder die van deze plant leeft. Het Gentiaanblauwtje is nu nog spaarzaam aanwezig in het Grollooërveen en op het Ballooërveld. In dit voorbeeld is het zeldzaam worden van een vlindersoort direct terug te voeren op het ontwateren van veengronden ten behoeve van het landbouwkundig gebruik (verdroging) en op de nutriëntendepositie (zure regen en vermisting).

4.2 Gradiënten

Een gradiënt is een geleidelijke overgang tussen uitersten, zoals hoog-laag en droog-nat. Doordat bij een gradiëntsituatie op korte afstand van elkaar verschillende abiotische omstandigheden voorkomen die elk hun eigen vegetatie en dierenleven kennen, zijn gradiënten soortenrijk en in ecologisch opzicht waardevol. Ook in het plangebied blijkt de verspreiding van veel soorten terug te voeren te zijn op de aanwezigheid van gradiënten. Onderzoek heeft aangetoond dat het voorkomen van vele vegetaties en plantensoorten in Drenthe is gerelateerd aan hydrologische gradiëntsituaties. In mindere mate geldt dit ook voor diersoorten. Sommige insecten zijn sterk gebonden aan een bepaalde vochtigheidsgraad of aan het voorkomen van een bepaalde plant, zoals in het voorbeeld van het Gentiaanblauwtje.

Al naar gelang het schaalniveau kunnen macro- en microgradiënten onderscheiden worden. De belangrijkste macrogradiënten worden gevormd door de overgangen van de hogere gronden naar de beekdalen. Hierbij is sprake van verschillende overgangen:

- overgang zand-veen;
- overgangen hoog-laag;
- overgang tussen inzijging en kwel;
- overgang tussen kwel van water met een korte verblijftijd in de bodem en oude mineraalrijke kwel.

Op de meeste plaatsen langs de beekdalranden vallen deze overgangen samen, waardoor een mozaïekpatroon ontstaat. Hiermee wordt bedoeld dat bijvoorbeeld de overgang van hoog naar laag kruislings verloopt op de overgang van zandgrond naar keileem. Daardoor ontstaan bodemplekken met hoog en droog gelegen zand naast laaggelegen en dus natter zand en hooggelegen plekken met keileem en laaggelegen plekken met keileem. Elk van de vier situaties kent zijn eigen begroeiing en daarmee samenhangend dierenleven. Doordat dit alles op korte afstand van elkaar aanwezig is, biedt het mogelijkheden aan kritische soorten die bijvoorbeeld op de ene plek leven maar op de andere plek voedsel zoeken of eieren afzetten. Kikkers die hun eieren afzetten in een dobbe (laag en nat), maar overwinteren in een nabijgelegen houtwal (hoog en droog) zijn hier voorbeelden van. Doordat in de natuur in vrijwel elk natuurlijk milieu een levensgemeenschap kan ontstaan, is een mozaïek behalve in de abiotische omstandigheden ook in de vegetatie te herkennen. Dergelijke samenvallende gradiënten vergroten de natuurwaarden aanzienlijk. De belangrijkste voorwaarde voor het

behoud van deze gradiënten is het behoud of het herstel van de uitersten aan weerszijden ervan.

Afzonderlijke microgradiënten zijn te kleinschalig om er maatregelen op af te kunnen stemmen. Anders ligt het met concentraties van microgradiënten, zoals in beekdalen. In dit soort microgradiëntrijke gebieden komen ondoorlatende potklei- en keileemlagen ondiep in het profiel voor en vertonen grillige patronen. Ook de dikte en de hoogteligging in het profiel kunnen sterk variëren. Omdat in hydrologisch opzicht deze microgradiënten plaatselijk doorwerken in de vorm van variaties in kwel, hebben deze gebieden hoge potenties voor natuurwaarden. Waar de natuur voldoende ruimte wordt gelaten, zijn deze waarden in het terrein te herkennen in bijzondere begroeiingen.

4.3 Ecosystemen als ecologische waarden

Om in het kader van het bestemmingsplan aan te kunnen geven met welke ecologische waarden rekening moet worden gehouden, zijn ecosystemen en soorten beschreven. Ecosystemen worden in dit verband beschouwd als delen van de omgeving met een samenhangende bezetting van organismen uit alle biologische groepen; niet alleen de aanwezigheid van verschillende planten en dieren is van belang, maar met name de aanwezigheid van minstens één gesloten voedselketen. Planteneters (bijvoorbeeld rupsen) dienen als prooi voor insekteneters (spitsmuizen), spitsmuizen worden verorberd door roofdieren (Kerkuil, Wezel). Resterend dood materiaal wordt door verteerders, zoals schimmels, afgebroken tot voor planten bruikbare mineralen. Afhankelijk van het type ecosysteem en de daarin aanwezige soorten zijn er natuurlijk talloze variaties op een dergelijke voedselketen mogelijk.

Een bos of een ven is in deze benadering op te vatten als een ecosysteem, maar ook een natuurgebied met daarin bossen, heiden en vennen kan als ecosysteem worden aangemerkt. De ruimte die een ecosysteem inneemt, vervult de functie van leefgebied voor elke plante-, schimmel- of diersoort. Voor een vlinder hoeft dat niet meer te zijn dan een open plek in het bos. Voor trekvogels is dat het hele westelijk halfroond.

Op deze benadering moeten twee nuanceringsen worden aangebracht.

Ten eerste zijn in het Nederlandse cultuurlandschap niet slechts natuurlijke ecosystemen te onderscheiden. Het overgrote deel van de ruimte wordt ingenomen door de landbouw en de bebouwde omgeving. Met kerngebieden worden de natuurterreinen aangeduid

in de terminologie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). (In hoofdstuk 10 wordt nader op de EHS ingegaan). Natuurwaarden zijn doorgaans beperkt tot de kerngebieden en de randzones van het agrarische gebied. In deze randen en overhoekjes zijn die waarden vaak geconcentreerd in landschapselementen als houtwallen en poelen, al kan het voor de landbouw ingerichte gebied heel goed als half-natuurlijk ecosysteem voor enkele soorten functioneren. Het voorkomen van weidevogels illustreert dat. Zoals de naam van deze groep al aangeeft, hebben deze soorten hun bestaan in Nederland te danken aan de agrarische graslanden.

Ten tweede is maar een beperkt aantal groepen planten en dieren redelijk geïventariseerd. Voor het bestemmingsplan hoeft dit geen ernstige belemmering te betekenen, omdat beschermende bestemmingsvoorschriften die met het oog op een bepaalde soort worden opgenomen voor veel meer soorten een gunstige uitwerking hebben. Zo wordt een goed ontwikkelde houtwal gekenmerkt door een grote variatie van de kruidlaag. Van een afwisselende kruidlaag profiteren vlinders, maar evengoed zweefvliegen, bijen en andere insecten. Hiervan profiteren weer insectenetters als spitsmuizen en vleermuizen, enzovoort.

4.4 Flora en fauna

Flora en vegetatie

De systematisch verzamelde flora- en vegetatiegegevens zijn niet allemaal even recent. Deze vegetatiegegevens zijn echter wel bruikbaar voor het ontwikkelen van het beleid. Er zijn veelal plaatsen mee te lokaliseren waar natuurwaarden nog voorkomen of hersteld kunnen worden. De vegetatiekaart, die door de provincie op grond van deze gegevens is gemaakt, heeft als basis gediend voor de onderstaande tekst. Deze is aangevuld met andere gegevens van de provincie en NBLF.

Fauna

Van de in de gemeente voorkomende dieren zijn relatief goede en min of meer volledige gegevens voorhanden van zoogdieren, dagvlinders, amfibieën, reptielen en vogels. Deze gegevens zijn ontleend aan alle toevallige waarnemingen en systematische tellingen, zoals deze zijn samengebracht in de provinciale milieu-inventarisatie, de gegevensbanken van de landelijke stichtingen en de op basis daarvan samengestelde provinciale atlanten en rapporten.

Twee beperkingen die inherent zijn aan dit systeem betreffen de ordening in uurhokken en het samenvoegen van waarnemingen over meerdere jaren. Bij ordening in uurhokken wordt een soort genoteerd in een kaartvak van 5 bij 5 km. Hierdoor blijkt de exacte plaats van het voorkomen van allerlei dieren ten opzichte van de

structuur van het landschap niet uit de gegevens. Verder zijn er maar zelden dichtheidsgegevens voorhanden. Doordat van veel afzonderlijke soorten wel goed bekend is welke eisen gesteld worden aan de leefomgeving, is de aanwezigheid in een uurhok te koppelen aan een specifiek natuurgebied of landschapselement. Dit maakt de atlasgegevens toch bruikbaar voor het bestemmingsplan.

Voor de waardering van het voorkomen van soorten is gebruik gemaakt van de zogenaamde Rode lijst. Voor allerlei in Nederland voorkomende planten, paddestoelen, korstmossen en diergroepen is een lijst opgesteld waar de meest zeldzame voor Nederland karakteristieke soorten opstaan. Ook de aanwezigheid in Nederland van een groot deel van alle individuen van een soort kan een reden voor plaatsing op de Rode lijst zijn.

Uit de landelijke lijst zijn vaak weer provinciale lijsten afgeleid met de soorten die bijvoorbeeld in Drenthe voorkomen. Soorten van Drentse biotopen die (sterk) achteruit zijn gegaan, komen ook op de Rode lijst. Andere soorten zijn niet minder belangrijk, maar wat algemener.

Kaart indicatoren natuurwaarden

Bij het maken van een natuurwaardenkaart (bron: Stichting werkgroep Avifauna Drenthe en afdeling Natuur, Landschap en Recreatie, dienst Ruimte en Groen, Provincie Drenthe) is een grote terughoudendheid nagestreefd. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om alle natuurwaarden op de kaart weer te geven. Dat maakt een kaart op de schaal 1:50.000 ook volstrekt onleesbaar. De aanwezigheid van houtopstanden, heide- en veenterreinen blijkt slechts uit de topografische ondergrond. Vegetatiekundig is daar geen waardeoordeel aan gehecht.

Als indicatoren voor natuurwaarden zijn één categorie planten (indicatoren voor kwel) en twee groepen vogels (indicatoren voor open en besloten gebied) uitgekozen.

De gemeente Rolde is volledig op plantensoorten per vindplaats gekarteerd. De fauna is in heel Drenthe per individuele vindplaats gekarteerd.

Planten

Tot de meest waardevolle en tevens de meest kwetsbare natuurwaarden in Drenthe behoren de kwelsituaties. Daarbij zijn situaties met diepe en ondiepe kwel, voedselrijkdom en zuurstofgehalte van het kwelwater allemaal als waarden beschouwd. De plantensoorten die met name voorkomen in kwelsituaties staan per individuele waarneming op de kaart. Dit zijn de soorten Holpijp, Dotterbloem, Veldrus en Waterviolier. Ze wijzen op relatief schone bodem- en wateromstandig-

heden met voldoende water in een veel groter gebied dan de kwelzone alleen. Het voorkomen van deze planten wijst vooral op beeklopen en sloten met natuurwaarden. De bedreiging bestaat dan ook uit verdroging en vervuiling van bodem en water.

Vogels

Naast kwelsituaties zijn open en besloten gebieden belangrijk voor natuurwaarden. Daarom zijn indicatoren voor open en gesloten gebieden uitgezocht. Deze zijn te vinden onder de broedvogels.

De gebieden laten zich omschrijven als:

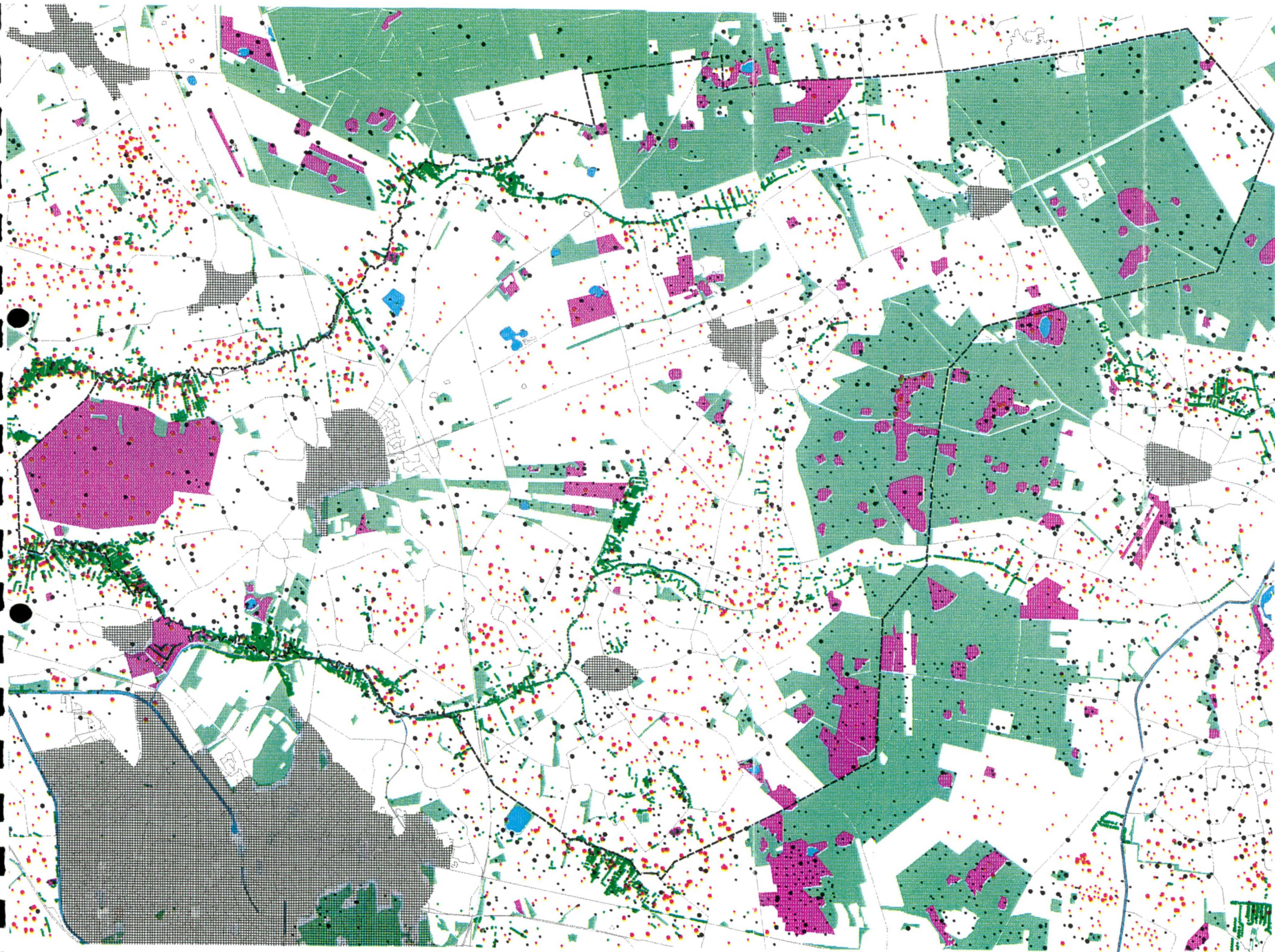
- open gebied, zoals grasland- en akkergebieden, heide en veenterreinen;
- besloten gebied, zoals kleinschalige landschappen met veel landschapselementen in de vorm van houtwallen, houtsingels en bosjes.

Broedvogels van open gebied zijn op de kaart gebruikt als indicator voor weidse open landschappen. Deze openheid hangt gewoonlijk samen met het landbouwkundig gebruik van de grond. De hier geregistreerde vogels zijn sterk gebonden aan die openheid. Aantasting van de openheid met bebouwing of beplanting is daarom een serieuze bedreiging. Verder gaat het om grondbroeders. Werkzaamheden in en onder het maaiveld tijdens het broedseizoen zijn derhalve bedreigend.

De meest waardevolle kleinschalige landschappen zijn aan de plantensoorten in de vegetatie te herkennen. Die zijn echter niet voor heel Drenthe per vindplaats gekarteerd. Broedvogels zijn dat wel. Daarom is ook in het besloten gebied het voorkomen van broedvogels gebruikt als indicator voor natuurwaarden. Indicatoren voor het besloten gebied zijn een aantal zangvogels maar ook Patrijs en Steenuil.

In het kleinschalig gebied is het verloren gaan van de beslotenheid de grootste bedreiging. Verder zijn de zangvogels afhankelijk van de beschikbaarheid van insecten, vruchten en zaden. Insecticiden, verdroging of rigoureuze snoei zijn daarom bedreigend. In indirecte zin geldt dat ook voor Steenuil en Kerkuil. De prooisorten daarvan, kleine knaagdieren, vogels en grote insecten, zijn van hetzelfde voedsel afhankelijk.

De afzonderlijke soorten staan in tabel 4.1.



Kaart 4.1:
Verspreiding van
enkele kwel-indicatoren en
indicatieve vogelsoorten

- flora/vegetatie:
- kwel-indicator
- broedvogele:
- Rode lijst-soort open gebied
 - niet-Rode lijst-soort open gebied
 - Rode lijst-soort besloten gebied
 - niet-Rode lijst-soort besloten gebied
- bos
 - overig natuurgebied
 - water
 - bebouwing
 - gemeentegrens

Datum: 31-JUL-1995

Schaal 1: 50000

Gegevens:
 MILIEUKARTERING DRENTHE
 Provincie Drenthe
 Dienst Ruimte en Groen
 Afdeling Natuur, landschap en recreatie



Tabel 4.1 Broedvogels als indicatoren van natuurwaarden

	Rode lijst-soorten	niet-Rode lijst-soorten
Open gebied	Grutto Tureluur Watersnip Zomertaling Paapje Wulp Kwartelkoning	Kievit Scholekster
Besloten gebied	Geelgors Roodborsttapuit Groene specht Patrijs Steenuil Grauwe klauwier	Grasmus Grote lijster Gekraagde roodstaart Boompieper Nachtegaal

Bron: Milieukartering Drenthe, Provincie Drenthe, Dienst Ruimte en Groen, Afdeling Natuur Landschap en Recreatie

4.5 Waardevolle situaties

In deze paragraaf is op basis van natuurwaarden geprobeerd gebiedseenheden die een ecosysteem herbergen te onderscheiden. Doordat bijvoorbeeld een ven (Hingstveen) zowel een zelfstandige eenheid, als een onderdeel van een boswachterij (Hooghalen) kan zijn, levert dit een beschrijving op waarin sommige gebieden vaker worden genoemd.

Alleen de waardevolle en de zeer waardevolle gebieden zijn aangege-
duid. In de afweging zijn als argumenten gebruikt:

- de mate waarin een compleet ecosysteem is te onderkennen;
- de zeldzaamheid van een ecosysteem of de zeldzaamheid van verscheidene soorten daarin;
- de mate waarin een gebied voor een groot aantal soorten of een groot aantal individuen van een soort, ten minste een deel van het jaar, een leefgebied is.

De essen en oude veldont-
ginningen

Op de oude bouwlanden komen volgens de vegetatiekaart bijzondere akkeronkruidenvegetaties voor, die thans in Nederland zeer zeldzaam zijn. Het gaat om de gemeenschap van Eenjarig hardbloem en Korensla, die optimaal voorkomt in graanakkers op oude kalkarme zandgronden die reeds eeuwen geleden in cultuur zijn gebracht, de essen dus. Soorten zoals Korenbloem, Dauwnetel of Slofhak zijn zeer zeldzaam geworden. Op de Noorder en Zuideresch van Rolde, de Ballooëresch en de Houtesch kan deze vegetatie soms nog worden herkend.

Op leemrijke zandgrond komt de gedeeltelijk ontwikkelde gemeenschap van Ruige klaproos voor. Ook deze komt in goed ontwikkelde vorm op slechts enkele plaatsen in Nederland voor. Binnen de

gemeente betreft dit de essen en oude veldontginningen rond Deurze, Grolloo en Ekehaar. Deze soorten zijn nu nog uitsluitend in perceelsranden, incidenteel braak liggende akkers en overhoekjes te vinden.

Voor de fauna zijn esgronden van minder belang. Kleinschalig akkerland wordt regelmatig bezocht door zaadetende soorten zoals Kneu, Geelgors en Kwikstaart. Braakliggende akkers die met groenbemesters zijn ingezaaid, zijn belangrijk voor bloembezoekende insecten, Veldmuis, Bosmuis en Bosspitsmuis en dus ook voor roofdieren, zoals Kerkuil en Torenavalk.

Heidevelden en dobben

Heiden worden gekenmerkt door een dwergstruikbegroeiing van vooral struikhei, dophei en kraaihei. Gezien de beperkte Europese verspreiding en de geheel eigen flora en fauna zijn de Drentse heidevelden van grote internationale betekenis. In landelijk opzicht zijn heidevelden belangrijk voor vogels als Wulp, Paapje en Roodborsttapuit. De in Nederland zeldzame reptielen als Adder en Levendbarende hagedis kunnen op heidevelden plaatselijk algemeen voorkomen.

Het grootste aaneengesloten stuk heide in de gemeente Rolde is het Ballooërveld. De voorkomende combinaties van vochtige en droge heide, vennen, kleine stukjes loof- en naaldbos en houtwallen maken het gebied tot een bijzonder waardevol heidecomplex.

Bijzondere planten zijn onder meer Moeraswolfsklauw en verschillende zonnedauwsoorten. Naast de al genoemde reptielen komt de Hazelworm hier voor. In de winter wordt het gebied vaak bezocht door Blauwe kiekendief, Velduil en Havik.

Droge heide met jeneverbesstruwelen zijn aanwezig in boswachterij Schoonloo en op Kampsheide. Behalve door Jeneverbes kenmerken deze gebieden zich door Heide-klauwtjesmos en paddestoelen als Veenmos-vuurzwammetje en Stersporige trechterzwam.

De dobben in de gemeente vormen zeer kenmerkende landschapselementen. Het zijn kleine, vaak ronde laagtes, waarin water stagneert, doordat er ondiep een ondoordringbare laag (keileem, potklei of een ijzerbank) aanwezig is. Dobben gevuld met water worden ook wel vennen genoemd. Het grootste deel van de dobben bevat nu open water, met daaromheen een rand verdroogd veen met veel Pitrus en Pijpestrootje en af en toe stukjes berkenbos.

Op het Ballooërveld, het Grollerholt en in de boswachterij Schoonloo (Boterveen, Schoonloërveld) ligt een aantal dobben redelijk beschermd in een groot heideveld.

Ze worden nauwelijks ontwaterd en bevatten karakteristieke soorten als Veenbes, Lavendelheide, Veenmossen, Veenpluis, Eenarig

wollegras, Waternavel en Wateraardbei. Karakteristieke dagvlinders zijn hier Aardbeivlinder en Veenbesparelmoervlinder.

In de oevervegetaties van dobben zijn Kleine karekiet, Rietgors en Sprinkhaanrietzangers veel gehoorde gasten. Omdat dobben rijk zijn aan insecten, trekken vleermuizen zoals Meervleermuis en dwergvleermuis hier vaak heen.

Kleinere dobben omgeven met wat heide en Eiken-berkenbos zijn De Berekuil bij Rolde, het ven op het Rolderveld, Veldhoeve en Papenvoort. Pijpestrootje en Pitrus komen op al deze plaatsen veelvuldig voor; hier en daar groeit Moerasstruisgras en Eenarig wollegras. Bij Veldhoeve komt Moerswolfsklauw en Kleine zonedauw voor.

Het Rolderveld en Papenvoort hebben een belangrijke functie als pleisterplaats voor steltlopers in de voorjaarsperiode. Bij Papenvoort pleisteren in die periode zo'n 150 Scholeksters en 60 Grutto's, op het Rolderveld ongeveer 200 Scholeksters, 50 Grutto's en 100 Regenwulpen. Het Westerveld van Grolloo en de omgeving van Eldersloo zijn op kaart 4.1 herkenbaar aan symbolen voor de broedvogels van open gebied.

De Moere op het Grollooërveld is een zandwingat. Onder invloed van kwel en regenwater heeft zich hier een pioniersvegetatie gevestigd bestaande uit onder andere Mattenbies, Lisdodde en Veenmos. Het gebied wordt regelmatig bezocht door vogels als Oeverzwaluw, Kleine plevier, Grote zaagbek, ganzen en zwanen.

Tevens zijn amfibieën (onder andere Rugstreeppad en Heikikker) en libellen (onder andere Plasrombout en Platbuik) hier rijk vertegenwoordigd.

Veel dobben liggen geïsoleerd in intensief gebruikt agrarisch gebied, hetgeen de kwaliteit ervan niet ten goede komt. Bedreigingen zijn vooral ontwatering, eutrofiëring, vervuiling en isolatie. Daardoor wordt het oorspronkelijke voedselarme karakter van de veentjes aangetast.

Loofbos

Op de beekdalflank bij Geelbroek bestaande uit leemhoudend zand staat één van de weinige Elzen-vogelkersbosjes. De struiklaag bestaat onder meer uit Zoete kers, Kardinaalsmuts, Sleedoorn en Aalbes. Er groeien karakteristieke paddestoelen als Elzenrussula en mossen als Groot rimpelmos en Gerimpeld boogsterremos. Grote keverorchis en Muskuskruid kunnen als zeldzame kruiden aangetroffen worden.

Het bos bij de Houtesch bij Amen en de Schoonlooër strubben bestaan uit Eiken-Berkenbos met veel ondergroei. De struiklaag in de Schoonlooër strubben kenmerkt zich door een bochtige groei door

veevraat. In de ondergroei vinden we Wilde kamperfoelie, Lelietje-van-Dalen en Zevenster. De laatste soort komt alleen op de Veluwe en op enkele plaatsen in Drenthe voor.

Karakteristieke vogelsoorten van deze Eiken-Berkenbossen zijn Wielewaal, Boomklever en Fluitier. Voor een aantal zoogdieren zoals Vos, Ree en verschillende vleermuissoorten is loofbos met rijke ondergroei van groot belang als schuil- en slaapplek. De uiterst zeldzame Boommarter is recent nog waargenomen bij de Houtesch.

Diverse soorten loopkevers en boktorren zijn gebonden aan bos. Verreweg de meeste soorten leven in loofbos, maar enkele soorten zijn karakteristiek voor naaldbos. Larven van boktorren leven van dood hout. Dat geldt ook voor de larve van het Vliegend hert, een wettelijk beschermde soort die leeft in oud dood eikenhout. Deze kever is recent waargenomen in de Schoonlooër strubben. Omdat faunistische motieven nooit een rol hebben gespeeld in het vroegere beheer van de (eiken)bossen, is het Vliegend hert in Drenthe thans zeer zeldzaam geworden. Ook diverse andere soorten bosinsecten zijn in aantal afgenomen.

De gevarieerde bosranden zijn voor veel insecten van groot belang. Hier vinden ze openheid, beschutting en de juiste waard- en nectarplanten. Een karakteristieke dagvlinder van bosranden is de Eikepage. Langs de rand van boswachterij Schoonloo is in Drenthe de laatst overgebleven populatie Bosparelmoervlinder te vinden. De rupsen van deze soort leven van de grasparasiet Hengel.

Naaldbossen

Naaldbossen komen van nature niet in Drenthe voor. Om zandverstuivingen te bedwingen en voor de productie van hout werd halverwege de negentiende eeuw met de aanplant van naaldbos begonnen. Uitgestrekte naaldbossen zijn nu aanwezig in de boswachterijen van Schoonloo, Grolloo, Hooghalen en het Grollooërveld. Wat kleinere oppervlakten naaldbos zijn te vinden bij Rolde ('t Ruige hoekje) en het Westerse veld. Fijnspar is veelal de meest voorkomende boomsoort. In mindere mate komen Larix en Grove den voor.

De Sparretaailing is een paddestoel die veel tussen de afgevallen sparrenaalden te vinden is. Ook de zeldzame Gebogen driehoeksvaren is karakteristiek voor naaldbos (Grolloo, Hooghalen).

Omdat naaldbossen wat betreft flora en fauna een lagere diversiteit en een geringer aantal planten en dieren per hectare herbergen dan loofbossen, worden ze doorgaans als minder waardevol beschouwd. De uitgestrektheid van de naaldbossen biedt echter wel geschikte broedgelegenheden voor verstoringsgevoelige vogels als Buizerd, Havik en Sperwer. Andere karakteristieke naaldbosvogels die op genoemde plaatsen voorkomen zijn Goudhaantje, Kruisbek,

Kuif- en Zwarte mees. Kenmerkende insectensoorten zijn Kale en Behaarde rode bosmier.

Naaldbos en heide

Een ander belangrijk aspect van de naaldbossen in de gemeente Rolde is het feit dat ze op veel plaatsen heidevelden en veentjes omsluiten. Op overgangen krijgt naaldbos vaak een ondergroei van natuurlijk loofbos. Vooral combinaties van heide en naaldbos zijn ecologisch dus interessant. In zo'n overgangsgebied leven soorten die niet of slechts spaarzaam aanwezig zijn in een gebied met alleen maar heide of naaldbos. Daarmee is de totaalwaarde van zo'n gebied veel hoger dan de twee afzonderlijke waarden bij elkaar opgeteld. Op het Grollooërveld zijn bij deze overgangen zeldzame vogels als Nachtzwaluw en Houtsnip te vinden. Boomvalk, Putter, Boompieper en Groene specht zijn aanwezig op naaldbos-heidecomplexen van het Grollooërveld, Westerse veld en de boswachterijen van Grolloo, Hooghalen en Schoonloo.

Ook zoogdieren zijn in veel soorten vertegenwoordigd in dit gemengde biotoop. Ree en Konijn zijn heel algemeen op deze plaatsen. Dassenburchten zijn gevonden bij Grolloo, het Westerse veld en in boswachterij Hooghalen. Bij boswachterij Hooghalen wordt de Baardvleermuis aangetroffen.

Boswachterij Hooghalen, met het daarin besloten Hingsteveen, is ook in floristisch opzicht waardevol. Naast Moerasstruisgras en Eenarig wollegras treffen we hier Blauwe Knoop, Gagel en Tormentil aan.

Adder, Heikikker en Levendbarende hagedis komen op alle genoemde plaatsen voor, behalve in het Westerse veld waar alleen de heikikker wordt aangetroffen. De Hazelworm komt bij Grolloo voor.

De houtwallen en houtsingels

De oude cultuurlandschappen zijn te herkennen aan houtwallen en singels die vooral in de beekdalen te vinden zijn. De boomlaag bestaat vooral uit soorten van het Eiken-berkenbos met een ondergroei van bosbes, Gewone eikvaren, Struikhei, Tormentil, Muizeoor, Schaduwgras en Stengelloze sleutelbloem.

De houtwallen zijn ook van belang voor de fauna. Vooral houtwallen met een gevarieerde kruidlaag bieden foerageer- en broedgelegenheid voor een verscheidenheid aan bos- en struweelvogels. Braamsluiper, Grasmus en Steenuil zijn kenmerkende houtwalbewoners. De houtopstanden bij Eleveld illustreren dit op kaart 4.1. Van de vrij zeldzame Steenuil zijn drie broedparen gesignaleerd in houtwallen langs het Amerdiep en Andersche Diep. 's Winters biedt een rijke kruidlaag voedsel voor een groot aantal soorten lijsters en mezen. Een gevarieerde ondergroei levert tevens voedsel voor insecteneters als Bosspitsmuis, Egel en vleermuizen en voor zaad- en planteneters als Bosmuis en Rosse woelmuis. Voor roofdieren als

Hermelijn, Wezel en Bunzing vormen de houtwallen door de rijkdom aan prooidieren een wezenlijk onderdeel van het jachtterrein.

De beekdalen van de Drentsche Aa

Het gebied van de Drentsche Aa wordt grotendeels beheerd door Staatsbosbeheer. De vegetatie in de beekdalen vertoont sporen van verdroging en de waterkwaliteit van de beken is achteruitgegaan. In het verleden heeft het overstromen van de beekdalgraslanden bijgedragen aan de waarde en de variatie van het gebied. Vanwege de slechte waterkwaliteit zou nu te frequente overstroming voor sommige vegetatietypen nadelig zijn. Voorbeelden hiervan zijn de licht bemeste Dotterbloemhooilanden, die hier en daar nog te vinden zijn. Dit zijn bloemrijke gebieden met een hoge grondwaterstand en kwel van diep water. Dotterbloem is één van de indicatorsoorten op kaart 4.1. Voorkomende bloemen zijn onder andere Grote ratelaar en Brede orchis. Verder zijn hier veel mossen (Haakmos, Puntmos) en paddestoelen (Mosklokje, satijnzwammen) te vinden. De natuurlijke vegetaties in beekdalen zijn veenvormend, behalve op de hogere oeverwallen. Van de veenvormende vegetaties zijn Grote zeggevegetaties en in mindere mate Gewone zegge- en Draadzeggevegetaties aanwezig.

Uit faunistisch oogpunt bezien zijn de beekdalen in het algemeen waardevol. Weidevogels als Grutto, Tureluur en Watersnip komen in de beekdalen voor (zie kaart 4.1). 's Winters worden sommige graslanden als pleisterplaats gebruikt voor grote aantallen steltlopers. Bijzondere trekvogels als Visarend, Zwarte wouw en Ooievaar kiezen vaak voor het beekdal als trekroute. Tijdens vorstperioden blijven de beken geruime tijd open, waardoor ze een goede uitwijkmogelijkheid bieden voor allerlei watervogels.

In het heldere stromende water van de beekdalen van de Drentsche Aa leven vrij zeldzame vissen als Berrmpje, Beekprik en Meun. Algemenerere vissen als Alver en Blankvoorn komen in grote aantallen voor. De visetende IJsvogel kan 's winters regelmatig langs de beken worden gezien. Tot broeden komt hij hier maar zelden, omdat zandige steile oevers ontbreken.

Aan water gebonden zoogdieren, die veel in de beekdalen van Rolde voorkomen, zijn Woelrat, Waterspitsmuis en Watervleermuis. Algemenerere zoogdieren komen er in hoge dichtheid voor. Sommige libellen, zoals de opvallende zwartblauwgekleurde Weidebeekjuffer, zijn strikt gebonden aan stromend water evenals andere insecten zoals sommige soorten haften, steenvliegen en kokerjuffers.

De beekdalen kunnen naar hun ligging, waterhuishouding en daarmee samenhangende vegetatie worden ingedeeld in enkele homogene eenheden.

Loonerdiep

Het Loonerdiep heeft de kenmerken van een natuurlijke middenloop. Dit brengt een grote variatie in milieu-omstandigheden met zich mee, wat heeft geleid tot zeer waardevol natuurlijk grasland met Dotter en kleine zeggevegetaties met onder andere Grote ratelaar en vossestaartsoorten. Direct rond de beek staan nog veel aan kwel gebonden soorten (zie kaart 4.1). Naast natuurlijke vegetaties zijn in dit gebied natte overgangen naar cultuurgras te vinden met soorten van het Glanshaververbond. Gewone berekluaw en Fluitekruid zijn algemene en Witte en Zwarte rapunzel zijn zeer zeldzame soorten in deze graslanden. Geelspriet- en Zwartsprietdikkopje zijn hier typerende vlinders.

De aanwezigheid van veel houtwallen en heidevelden (Ballooërveld en Kampsheide) vlakbij het Loonerdiep komt de diversiteit van de fauna ten goede. Dit blijkt onder meer uit een hoge dichtheid en verscheidenheid aan roofdieren (Vos, Bunzing Hermelij) en roofvogels (Sperwer, Blauwe kiekendief, Buizerd).

Amerdiep

De bovenloop van het Loonerdiep wordt gevormd door het grotendeels gekanaliseerde Amerdiep. De Ruimsloot in het Westerveld is op kaart 4.1 herkenbaar aan de grote concentratie kwelsoorten. Bij Halkenbroek in het zuiden van de gemeente komen in de kavelsloten ook soorten voor die wijzen op kwel, zoals Waterviolier, Holpijp en Grote boterbloem.

Daarnaast vinden we hier soorten van het Dotter- en Moerasspirea-verbond met onder andere fonteinkruiden en Gagel. Het feit dat dit gedeelte van de beek een bosgebied doorkruist, maakt het faunistisch gezien tot een waardevol gebied met een hoge diversiteit. Vogels als Steenuil, Wielewaal en Appelvink komen hier voor, naast vleermuizen als Meervleermuis en Franjestaart en vlinders als Oranjetipje en Zilveren maan.

Smalbroeken

Wat verder naar het noorden stroomt het Amerdiep door Smalbroeken. De vegetatie is ruwweg hetzelfde als in Halkenbroek, maar omvat grotere oppervlakten. Deze graslanden worden daarom als waardevol aangemerkt. Naast Duizendknoop-fonteinkruid komt hier Naaldwaterbies voor. Bijzondere amfibieën in dit gebied zijn de Kam- en Alpenwatersalamander. Bruine en Groene kikker zijn hier redelijk algemeen. Op kaart 4.1 vallen de Smalbroeken op door de aanduiding broedvogels van besloten gebied.

De brongebieden van de beekdalen in Rolde zijn te herkennen aan vegetaties met Verspreidbladig goudveil, Bittere veldkers en Groot bronkruid. Daarnaast komen mossen voor als Gewoon haarspits-

mos en Gewoon puntmos. In de gemeente Rolde komen brongebieden relatief veel voor langs het Amer- en Loonerdiep tussen Amen en Anreep en bij Loon en in iets mindere mate langs het Rolderdiep.

Rolderdiep

De andere tak van de Drentsche Aa bestaat uit het Rolderdiep en het Andersche Diep. De oeverlanden van het Rolderdiep worden gekenmerkt door vochtig grasland met Dotter- en Kleine zeggevegetaties die onder meer bestaan uit Kleine egelskop, Pijlkruid en fonteinkruiden. Uit kaart 4.1 blijkt dat de kwelindicatoren met name voorkomen in de Ossebroeken langs het Ballooërveld. Hier zijn ook de meeste Rode lijst-soorten van het open gebied te vinden. Tot de broedvogels behoren naast Wulp ook Scholekster en Kievit. Onder de wintergasten is dit een gewild gebied met soorten als Dodaars en Watersnip. Het jaar rond zijn hier verschillende marterachtigen als Hermelijn en Wezel te vinden. Zeer waardevol is de aanwezigheid van Adder en Levendbarende hagedis.

Andersche Diep

De bovenloop van het Rolderdiep wordt gevormd door het Andersche Diep. Langs de natuurlijke middenloop van het Andersche Diep hebben de grootschalige cultuurgraslanden de overhand. Waardevolle Dotter-, Moerasspirea- en zeggevegetaties zijn daarom tot kleine stukken van dit deel van het beekdal beperkt. Behalve enkele percelen grasland, zijn de sloten en slootkanten vaak van waarde. Zo blijkt uit kaart 4.1 dat bij Papenvoort en in Zondagsbroek veel kwelindicatoren voorkomen. Hier komen bijvoorbeeld vele soorten amfibieën en reptielen voor, zoals Rugstreeppad, Kleine watersalamander en Heikikker. Waarschijnlijk vervult het gebied ook een functie als trekweg voor bijvoorbeeld de Ringslang. In het water zijn, naast de al eerder genoemde algemene soorten, Serpeling, Regenboogforel en Riviergrondel te vinden. Ook direct gebonden aan het water zijn de libellen Breedscheenjuffer, Beekrombout en Metaalglanslibel.

Het Andersche Diep is voor een deel gekanaliseerd. Daar bestaan de oeverlanden uit cultuurgras. Hierbij behoren soorten als Fluitekruid, Gewone bereklauw en Zwartblauwe en Witte rapunzel uit het Glanshaververbond. Juist voor vogels is dit grasland erg waardevol. Hier komen weidevogels als Tureluur, Grutto en Watersnip voor, maar ook prooizoekers als Buizerd en Steenuil zijn hier te vinden. Regelmatig worden soorten als Regenwulp, Goudplevier en Kramsvogel aangetroffen. Onder vlinders is dit terrein favoriet bij Geel- en Zwartspruetdikkopje, Bruin blauwtje en Koevinkje.

Slootoevers

Slootoevers vormen in beekdalen een aparte biotoop met soorten als Blauwe zegge en Zompzegge. Op plaatsen waar verrijkt kwelwater toestroomt, komt soms Getand vlotgras voor. Wat hoger op de oevers staan vaak wilgen, elzen of meidoorns. De hoogopschietende vegetaties zijn van groot belang voor nestelende vogels als Zomertaling, Slobeend, Tureluur en een verscheidenheid aan kleine zangvogels zoals Veldleeuwerik, Kleine karekiet en Rietgors (zie op kaart 4.1 de omgeving van Amerveld en Nijlanderbroek).

Daarnaast zijn sloten van belang voor amfibieën als Bruine en Groene kikker, zoogdieren als Woelrat en Waterspitsmuis en libellen zoals het Lantarentje en de Variabele waterjuffer.

4.6 Ecologische infrastructuur

De belangrijkste natuurgebieden worden beheerd door instanties als Staatsbosbeheer en de stichting Het Drentse Landschap. Het gaat hierbij vooral om het Stroomdallandschap Drentse Aa, Kampsheide en de Boswachterijen Grolloo en Schoonloo. Het Ballooërveld is momenteel nog in bezit van Defensie. De overige natuurgebieden bestaan uit losliggende veen- en heideterreintjes, dobben en enkele ruilverkavelings- of overhoekbosjes.

Stapstenen

Op zichzelf staan vertegenwoordigen afzonderlijke kleine natuurelementen veelal geen hoge natuurwaarde. Als grote natuurgebieden echter ver uit elkaar liggen, bestaat het gevaar dat populaties van soorten geïsoleerd raken. Een lokale overbevolking kan het gevolg zijn, maar veel erger is het gevaar van verzwakking van de populatie door in teelt met als mogelijk gevolg uitsterven.

Verspreid liggende kleine natuurgebieden maken de uitwisseling van soorten tussen kerngebieden mogelijk. Een aantal organismen kan enkele honderden meters cultuurland wel oversteken als er hier en daar maar kleine bosjes of ruigten zijn als vluchtplaats. Er is dan sprake van een stapstenen-route. Hiermee wordt bedoeld dat vergelijkbare milieus op bereikbare afstanden van elkaar liggen.

Op deze manier kunnen kleine, verspreid liggende elementen de natuurwaarden van grote kerngebieden in belangrijke mate versterken.

Lintvormige verbindingen

Behalve landschapselementen die kunnen dienen als stapstenen, kent het landschap van Rolde veel doorgaande verbindingen. In en langs sloten, bermen, singels en houtwallen zijn veel natuurwaarden aanwezig. Behalve verbindingen vormen deze elementen voor een aantal algemene soorten foerageer- en leefgebied. Ook als overloopgebied in de vorm van een territorium bij een overschot aan soortgenoten in

kerngebieden hebben deze elementen nut. Van vleermuizen is bekend dat ze voor de oriëntatie gebruik maken van lintvormige structuren in de vorm van opgaand hout.

Aanwezige ecologische
infrastructuur

Voor de verbinding van de heide- en veenterreinen Halkenveen en Hingsteveen is de aanwezigheid van brede en wat verruigde heischrale wegbermen tussen de boswachterijen Grolloo en Hooghalen belangrijk. Ook tussen boswachterij Grolloo en Schoonloo en Grolloo en het Grollooërveld zijn heischrale wegbermen aanwezig. Tevens dragen extensief beheerde slootwallen en greppels tussen genoemde gebieden aan een verbinding bij.

De boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo liggen voldoende tegen elkaar om goede uitwisseling tussen deze bossen mogelijk te maken. Aansluiting met het Grollooërveld wordt gevonden middels bestaande houtwallen ten noorden van Schoonloo en via het Warmenbos.

Het gebied rond het Amer- en Loonerdiep is redelijk voorzien van een natte infrastructuur, bestaande uit een beek en loopjes en sloten. Wanneer een stelsel van wateren voor vissen passeerbaar is, mag worden aangenomen dat ook andere soorten organismen zich via dat stelsel verbreiden. De plasdras-oeveren van loopjes en sloten, zoals die aanwezig zijn bij het Amer- en Loonerdiep, functioneren behalve als foerageergebied ook als migratieroute voor Wasbeer, Waterspitsmuis en Woelrat.

5 LANDBOUW

5.1 Overzicht van de bestaande situatie

5.1.1 De agrarische sector in Drenthe

Algemeen

Drenthe kan globaal in twee gebieden worden ingedeeld: de Veenkoloniën en het Drents plateau. Het Drents plateau kan worden onderverdeeld in de Hondsrug aan de oostzijde, het Centraal Zandgebied en het noordelijk en zuidwestelijk weidegebied. Elk van de onderscheiden gebieden heeft een eigen agrarische karakteristiek. Zo is het gebied van de Veenkoloniën een groot, open landbouwgebied met hoofdzakelijk akkerbouw, terwijl op het Drents plateau het grondgebruik meer gemengd is, met afwisselend grondgebonden veehouderij en akkerbouw. In het zuidwesten en het noorden van Drenthe is de grond voornamelijk in gebruik bij de rundveehouderij. Deze tak van de sector wordt gekenmerkt door een relatief lage veebezetting in vergelijking met de landelijke situatie. De Drentse akkerbouw heeft een vrij uniform karakter, waarbij de fabrieksaardappelteelt een belangrijk deel uitmaakt van het bouwplan. Momenteel is de akkerbouw verwickeld in een veranderingsproces, waardoor het beeld van de akkerbouw minder eenduidig wordt.

Betekenis van de landbouw voor de Drentse economie

De bruto toegevoegde waarde van de Drentse landbouw bedroeg in 1989 ongeveer 0.9 miljard gulden. De primaire landbouw droeg hiermee 7.5% bij aan de totale productiewaarde van de Drentse economie. Door de secundaire sector (toelevering, afzet en verwerking van agrarische producten) wordt eveneens een bijdrage van 7.5% geleverd aan de economie in Drenthe. De bruto toegevoegde waarde van de totale agrarische sector komt hierdoor op ongeveer 15%. De bruto toegevoegde waarde van de Nederlandse landbouw bedraagt 20.4 miljard gulden. Hiervan neemt de Drentse landbouw 4.4% voor haar rekening. Dit aandeel neemt geleidelijk af, doordat de waarde van de in Drenthe geproduceerde agrarische producten afneemt.

In 1990 telde Drenthe 6.523 land- en tuinbouwbedrijven, waarvan 5.670 hoofdberoepsbedrijven en 853 nevenberoepsbedrijven. Op deze bedrijven werkten 13.730 arbeidskrachten, 10.7% van de beroepsbevolking in Drenthe. Daarnaast was een groot aantal arbeidskrachten werkzaam in de secundaire sector. Samen met de primaire landbouw zorgde de agrarische sector voor ongeveer

20.000 arbeidsplaatsen, ofwel 16% van de totale beroepsbevolking in Drenthe. Vergeleken met de rest van Nederland zijn in Drenthe relatief veel mensen werkzaam in de landbouw.

Betekenis van de agrarische productietakken

In de tachtiger jaren hebben zich opvallende veranderingen voorgedaan in de verdeling van de productie-omvang van de verschillende agrarische productietakken. Het aandeel van de rundveehouderijsector in de totale agrarische productie is met bijna 10% verminderd tot ruim 50% in 1990. De sectoren intensieve veehouderij, akkerbouw en tuinbouw zijn daarentegen met enkele procenten gegroeid. Ondanks de veranderingen blijven in Drenthe de rundveehouderij en de akkerbouw de belangrijkste sectoren; zij zorgen voor 83% van de totale productie-omvang. Landelijk ligt dit op 55%. Met name de tuinbouw en in wat mindere mate de intensieve veehouderij zijn in Drenthe relatief kleine sectoren.

5.1.2 Bedrijfseconomische situatie in Rolde

Voor Rolde werd de directe bijdrage van de landbouw aan de werkgelegenheid in 1992 geschat op circa 382 arbeidsplaatsen. Daarnaast creëerde de landbouw indirect circa 289 arbeidsplaatsen waarvan 62 in Drenthe en 227 in de rest van Nederland.

Wat betreft de indeling in de Drentse agrarische regio's maakt de gemeente Rolde deel uit van het noordelijk weidegebied van het Drentse plateau, waar de grond voor een belangrijk deel in gebruik is bij de rundveehouderij. De situatie in Rolde correspondeert redelijk met de karakteristiek van dit gebied, zoals hierboven is beschreven.

In deze paragraaf wordt een beeld geschetst van de landbouw in de gemeente. Hierbij is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- landbouwtellingen CBS 1994;
- agrarische enquête door Landbouwuniversiteit Wageningen (LUW) in 1994.

Voor de volledige rapportage van het onderzoek door de LUW wordt verwezen naar het rapport "Plattelandsontwikkeling aan de basis" (Vakgroep Sociologie LUW, 1995).

De cijfers van het CBS en van de LUW komen niet overeen. De landbouwtellingen van het CBS hebben betrekking op de totale gemeente. Bovendien worden in de landbouwtellingen ook kleine tot zeer kleine bedrijven meegeteld die voor een groot deel hobbymatig worden gevoerd en/of slechts beperkte (neven)inkomsten opleveren.

Het onderzoek van de LUW heeft zich gericht op de agrarische bedrijven, waarvan mag worden verwacht dat ze in de komende tijd

als "volwaardig" bedrijf worden voortgezet. Voor de enquête is een steekproef uit deze "volwaardige" bedrijven getrokken. Het betreft 44% van de "volwaardige" bedrijven.

Productiesectoren

In Rolde waren in 1994 volgens het CBS 166 agrarische bedrijven gevestigd. Uit onderzoek van de LUW blijkt dat hiervan 129 bedrijven "volwaardig" zijn. Van deze bedrijven vormen de akkerbouwbedrijven en de grondgebonden veehouderijbedrijven de twee grootste groepen van agrarische bedrijven. De andere bedrijfstypen komen in beperkte mate voor:

- 36 akkerbouwbedrijven;
- 100 grondgebonden veehouderijbedrijven;
- 4 tuinbouwbedrijven;
- 26 combinatiebedrijven.

Er is een grote mate van specialisatie in de verschillende agrarische bedrijven doorgevoerd. Maar liefst 84% van de agrarische bedrijven vormt een groep die zich in een van de agrarische sectoren heeft ontwikkeld.

Het grootste deel van de cultuurgrond wordt gebruikt voor akkerbouw (50%) en als grasland (49%). Een belangrijk deel van de akkers wordt tegenwoordig gebruikt voor de teelt van maïs als veevoer. Het bovenstaande suggereert grote akkerbouwbedrijven, maar vermoedelijk wordt een belangrijk deel van de akkers door veehouderijbedrijven gebruikt.

In tabel 5.1 is een overzicht gegeven van de bedrijfsomvang volgens de gegevens van het CBS en volgens het onderzoek van de LUW. Volgens de CBS-gegevens varieert de omvang van de bedrijven sterk. Een betrekkelijk groot aantal bedrijven heeft een omvang van rond de 10 ha, terwijl er eveneens een vrij groot aantal is dat meer dan 30 ha cultuurgrond gebruikt.

De gegevens van de LUW laten een heel ander beeld zien. Er zijn nauwelijks bedrijven kleiner dan 20 ha. De reden hiervoor is dat in de steekproef uitsluitend "volwaardige" bedrijven zijn meegenomen.

Tabel 5.1. Bedrijven naar oppervlakte cultuurgrond

Omvang van de bedrijven in ha	Aantal bedrijven CBS	Aantal bedrijven LUW
0	1 (0.6%)	0
0 - 1	2 (1%)	0
1 - 5	21 (13%)	0
5 - 10	14 (8%)	0
10 - 15	13 (8%)	1 (2%)
15 - 20	12 (7%)	1 (2%)
20 - 30	26 (16%)	11 (19%)
30 - 50	49 (30%)	24 (42%)
50 - 100	28 (17%)	20 (35%)
> 100	0	0
Totaal	166 (100%)	57 (100%)

Hoewel de bedrijfsoppervlakte het meest in het oog springend gegeven is met betrekking tot de bedrijfsomvang, is deze niet zonder meer te beschouwen als het (enige) criterium voor de omvang van een agrarisch bedrijf en het inkomen van de betreffende agrariër. De agrarische productiewaarde kan per perceel verschillen, onder meer ten gevolge van verschillend grondgebruik en verschillen in de mate van inzet van de productiefactoren arbeid en kapitaal (machines, kunstmest en dergelijke).

Sinds 1986 wordt de bedrijfsomvang officieel uitgedrukt in nge¹ (zie tabel 5.2).

Tabel 5.2. Bedrijven naar nge

Omvang van de bedrijven in nge.	Aantal bedrijven
3 - 8	20
8 - 12	11
12 - 16	4
16 - 20	9
20 - 24	6
24 - 32	9
32 - 40	7
40 - 50	9
50 - 70	23
70 - 100	33
100 - 150	28
> 150	7

Bron: CBS

¹ nge (nederlandse grootte eenheid) is de eenheid waarin de productie-omvang van een agrarisch bedrijf wordt uitgedrukt; een volwaardig eenmansbedrijf heeft een omvang van ongeveer 40 à 50 nge in 1992.

Ook hier blijkt dat er volgens de CBS-gegevens sprake is van een omvangrijke groep kleine bedrijven en een vrij aanzienlijke groep van grote tot zeer grote bedrijven: van de 166 bedrijven blijken er 44 bedrijven ($\pm 27\%$) kleiner te zijn dan 20 nge, terwijl 91 bedrijven ($\pm 55\%$) een omvang van ten minste 50 nge te hebben. Met ruim 50 nge is er volgens de definitie van het Landbouw Economisch Instituut sprake van een volwaardig eenmansbedrijf.

Het aantal agrarische bedrijven aantal neemt jaarlijks met $\pm 2\%$ af (bron: Ministerie van Landbouw). Daarbinnen doet zich een trend voor dat het aantal grote en klein bedrijven toeneemt ten koste van de groep middenbedrijven. Dit leidt per saldo tot een verdergaande groei van het aantal min of meer hobbymatige bedrijven en een afname van het aantal beroepsmatig gevoerde bedrijven.

Op grond van het onderzoek van de LUW wordt geschat dat er in de gemeente Rolde op circa 80-100 bedrijven plannen bestaan voor voortzetting als "volwaardig" agrarisch bedrijf. Daarnaast zal een aantal bedrijven mogelijk als neven- of hobbyactiviteit worden voortgezet.

Productie-omstandigheden

De productie-omstandigheden vormen van oudsher een belangrijke factor, die mede bepalend is voor het rendement van het agrarisch bedrijf. Met name de verkaveling, de ontsluiting en de ontwatering spelen daarbij een belangrijke rol. In het verleden is in het kader van de ruilverkaveling Rolde-Anloo veel verbeterd aan de omstandigheden in de noordelijke helft van het plangebied.

De actuele situatie

De verkaveling in het plangebied is redelijk. Enkele bedrijven hebben het land rondom de bedrijfsgebouwen (20-30%), maar daarnaast zijn er veel bedrijven met kavels, die verder van de boerderij liggen. Gemiddeld hebben de rundveehouderijbedrijven 5-6 kavels¹ per bedrijf en de akkerbouwbedrijven 6-7 kavels per bedrijf. Uit het LUW-onderzoek blijkt dat de agrariërs in de gemeente Rolde in het algemeen relatief tevreden zijn over de verkaveling. Met name in Balloo, Rolde, Grolloo, Deurze en Amen zijn plaatselijk concentraties van (melkvee)bedrijven met een relatief kleine huiskavel.

De ontsluiting is in het plangebied vrij goed, met uitzondering van het gebied zuidelijk van Amen, waar de ontsluiting verbetering

¹ Onder een kavel wordt hier verstaan een gebied dat in gebruik is bij één boer en dat door gronden van derden wordt omsloten. Een kavel kan uit meerdere percelen bestaan.

behoeft (bron: P.P.D.). Hier zijn de afstanden die de agrariër over de kavel moet afleggen, bij gebrek aan dwarswegen vrij groot.

De ontwatering is, met uitzondering van enkele kleine gebiedjes, goed te noemen. In de paragraaf 2.3 over de waterhuishouding is hieraan reeds de nodige aandacht besteed.

5.2 Toekomstperspectieven per bedrijfstak

5.2.1 Inleiding

In het onderstaande zijn op basis van de Provinciale landbouwwontwikkelingsnota Drenthe (1992) de toekomstperspectieven voor de belangrijkste agrarische bedrijfstakken in de gemeente beschreven. In hoofdstuk 11 wordt kort ingegaan op de interesse van agrariërs voor verschillende ontwikkelingsrichtingen, zoals die uit het LUW-onderzoek naar voren komt. Hierbij komen ook nieuwe activiteiten aan de orde, zoals verbreding van de bedrijfsvoering met natuurbeheer, landschapsonderhoud en/of recreatie.

5.2.2 Rundveehouderij

Door een meer open marktbeleid van de EG ten aanzien van zuivelproducten zal de druk op de prijzen toenemen. Deze druk wordt nog versterkt door de overschotten op dit gebied. Mede hierdoor zullen ondernemers telkens moeten onderzoeken op welke wijze hun bedrijf verder ontwikkeld kan worden.

Naast verbetering van de kwaliteit van de producten kan door productdifferentiatie de afzet van zuivelproducten worden vergroot of veiliggesteld. Hierbij kan worden gedacht aan:

- het gebruik van stoffen uit de melk die als grondstof kunnen dienen voor nieuwe zuivelproducten;
- het maken van producten voor niet-consumptieve doeleinden, onder andere ten behoeven van de techniek en de geneesmiddelenindustrie;
- het produceren van ecologische en biologisch-dynamische producten;
- het produceren van streekeigen producten.

Het melkveehouderijbedrijf zal ook in de toekomst als gezinsbedrijf worden geëxploiteerd. In verband met de dalende prijzen en de stijgende kosten zal een volwaardig bedrijf volgens de landbouwwontwikkelingsnota minimaal 50 à 60 melkkoeien dienen te omvatten. Uit een bedrijfsstijlenonderzoek van de LUW blijkt echter dat de levensvatbaarheid van melkveebedrijven niet zo maar in verband kan worden gebracht met het aantal melkkoeien of de omvang van het melkquotum.

Als tweede tak op melkveehouderijbedrijven komt vooral schapenhouderij voor. Door de invoering van de superheffing en de hoogte van de ooi-premie is de belangstelling voor de schapenhouderij de afgelopen jaren sterk toegenomen. Tegenwoordig is deze aandacht echter tanende door de recentelijk ingevoerde lagere ooi-premie. Ook de inkomensmogelijkheden blijven achter in vergelijking met de melkveehouderij.

Ondanks de matig financiële resultaten van de zoogkoeienhouderij is dit een tak van de vleesproductie geworden die zich flink heeft uitgebreid. In Drenthe worden plaatselijk zoogkoeien gebruikt om de beheerskosten in natuurgebieden te beperken. In de gemeente Rolde vindt zelfs al op aanzienlijke schaal vleesveehouderij met beheersovereenkomsten en/of gepacht reservaatgebied plaats (Plattelandsvernieuwing aan de basis, 1995).

Wellicht liggen er kansen voor veehouders om middels het houden van zoogkoeien in natuurgebieden een bepaald deel van de markt voor rundvlees te bedienen. Het starten van een tak vleesvee, met name zoogkoeienhouderij en stierenvleesproductie, vraagt om een grote investering. Dit kan met name akkerbouwers ervan weerhouden om een dergelijke tweede tak aan het bedrijf toe te voegen. Bovendien ontbreekt de kennis over het houden van vleesvee bij akkerbouwers grotendeels.

Samenvattend kan worden gesteld dat de grotere invloed van de markt binnen de rundveehouderij, de te verwachten productiestijging per koe, het grotere aandeel van de voederwinning op eigen bedrijf en de lagere veebezetting per hectare de kernpunten zullen zijn van toekomstige ontwikkelingen.

5.2.3 Intensieve veehouderij

De intensieve veehouderij in Drenthe is tussen 1980 en 1985 enigszins gegroeid met 1.5% per jaar en heeft zich daarna gestabiliseerd. Noord-Nederland heeft desondanks een lage varkens- en pluimveedichtheid. Dit brengt de volgende nadelen met zich mee: een beperkt onderwijsaanbod, onvoldoende kennisuitwisseling en -doorstroming, weinig gespecialiseerde dierenartsen en grotere transportafstanden door het bijlaadverbod. De intensieve veehouderijsector bevindt zich in dit deel van het land dan ook in een nadelige positie ten opzichte van Midden- en Oost-Gelderland, Brabant en Noord-Limburg.

In de varkenshouderij is nog enige groei mogelijk omdat de landelijke mestregelgeving, die elders deze productietak aan banden legt, in Drenthe voorlopig voor een deel nog geen beperkende factor is.

Deze mogelijke groei kan zich vooral voordoen in de akkerbouwgebieden van de Veenkoloniën, de Hondsrug en het Centrale Zandgebied op de bestaande akkerbouwbedrijven. Echter niet in het noordelijk en zuidwestelijk weidegebied, omdat hier gezien de mestnormering niet veel ruimte meer is. In het plangebied zal vermoedelijk weinig groei in deze sector kunnen optreden.

5.2.4 Akkerbouw

Bij de fabrieksaardappel- en suikerbietenteelt wordt de kwaliteit van het product steeds belangrijker. De verwerkende industrie hecht grote waarde hieraan vanwege de doelmatigheid van het verwerkingsproces en de kwaliteit van de eindproducten. Hierdoor neemt het belang van een goede relatie tussen teler en industrie toe.

Drenthe is gebaat bij het behoud van de centrumfunctie op het gebied van de zetmeelverwerking. Hierdoor kunnen kennisopbouw en -uitwisseling, de logistiek, de beheersing van kwaliteit enzovoort zich gunstig ontwikkelen. Door introductie van alternatieve zetmeelgewassen (bijvoorbeeld korrelmaïs en gerstmelde) is een teruggang van het areaal fabrieksaardappelen waarschijnlijk, waarbij echter wel moet worden bedacht dat de centrumfunctie hierdoor kan worden versterkt.

Het NMP+ en de Structuurnota landbouw geven aan dat de vruchtwisseling veel ruimer moet worden en het gebruik van ontsmettings- en bestrijdingsmiddelen drastisch moet worden teruggedrongen. Dit kan aan de ene kant inhouden dat de aardappelteelt zich zal verspreiden over de zandgronden, maar ook daarbuiten. Aan de andere kant zijn er nauwelijks andere akkerbouwproducten, omdat deze ofwel economisch te weinig renderen ofwel spoedig tot marktverzadiging leiden. Alternatieven worden daarom bestudeerd, zoals de teelt van olie- en vezelrijke gewassen (onder meer hennep, vlas, olifantsgras) of "tijdelijk" bos ten behoeve van de non-food productie (agrificatie en houtproductie). Verder wordt geëxperimenteerd met geïntegreerde bedrijfssystemen (onder meer op proefboerderij Borgerswold bij Veendam), waarbij vooral bij de onkruidbestrijding veel meer gebruik wordt gemaakt van mechanische onkruidbestrijdingsmiddelen. Ook streekeigen producten of ecologische en biologisch-dynamische producten kunnen een alternatief vormen.

Ook is duidelijk geworden dat vergroting van het areaal per akkerbouwbedrijf in de toekomst van groot belang is. Dit is vanwege de financiële positie op de meest gangbare akkerbouwbedrijven niet eenvoudig te realiseren. De hoogte van de grondprijs en de ontwikkelingen op de grondmarkt zijn hierbij maatgevend. De vergroting

van de bedrijfsomvang zal in de meeste gevallen worden bewerkstelligd door het opnemen van tuinbouwgewassen in de bedrijfsvoering. De overstap naar arbeidsintensieve, kwalitatief hoogwaardige tuinbouwteelten is echter groot (onder meer vanwege de noodzakelijke kennis en de specifieke machinerie), waardoor opname in het bouwplan een moeizame zaak blijkt. Ook de onbekendheid met het afzetsysteem en de gewenste kwaliteit van het eindproduct dragen hiertoe bij.

6 RECREATIE

6.1 Huidige situatie

Het buitengebied van de gemeente Rolde vormt, zoals de meeste gemeenten op het Drents Plateau, een zeer aantrekkelijk recreatiegebied. Maar liefst een derde deel van het grondgebied van de gemeente bestaat uit bos of natuurgebied, dat een zeer belangrijk uitgangspunt vormt voor de voor Drenthe belangrijkste actieve recreatieve activiteiten: fietsen en wandelen. In dit verband zijn met name de boswachterijen van Staatsbosbeheer en het Ballooërveld van belang. Niet alleen de bos- en natuurgebieden spelen voor de recreatie een belangrijke rol; ook de tussenliggende cultuurhistorisch kenmerkende gebieden als het stroomdallandschap van de Drentsche Aa, de essen en de dorpen vormen een ideaal raamwerk voor actieve buitenrecreatie.

Het net van plattelandswegen vormt samen met daarvoor speciaal aangelegde (fiets-, wandel- en ruiter)paden de belangrijkste recreatieve infrastructuur. Er zijn verschillende fraaie routes uitgezet. Van belang zijn in dit verband de Roldertorenroute, de verschillende knapzakroutes en verschillende routes die door het Nivon/LAW zijn uitgezet. Speciaal voor huifkarren en ruiters loopt een viertal routes geheel of deels over het gemeentelijk grondgebied. Speciaal voor de automobilist heeft de ANWB de Hondsrugroute uitgezet die de gemeente doorsnijdt. In het onderzoeksrapport *Toerisme, recreatie en detailhandel in de gemeente Rolde* (Grontmij/IMK, 1993) is aangegeven dat de infrastructuur over het algemeen voldoet. Routes sluiten goed op elkaar aan en zijn over het algemeen goed bewegwijzerd. Op het punt van onderhoud en de geringe aanwezigheid van verpozingsgelegenheden (picknickplaatsen en dergelijke) en overnachtingsgelegenheden voor huifkartrekkers zouden er verbeteringen aangebracht kunnen worden.

Buiten het landschap zijn er verschillende attracties die van belang zijn voor de recreatieve aantrekkingskracht van de gemeente Rolde. Belangrijke attracties zijn het subtropisch zwembad bij camping Nooitgedacht, de strandbaden Loomeer en Iberenplas (juist op grondgebied van Westerbork) in de boswachterij van Grolloo (met circa 2.500 bezoekers op piekdagen), de midgetgolfbanen, de mini-

6.1 DAG- EN VERBLIJFSRECREATIE ROLDE



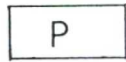
bezienswaardigheid of voorziening



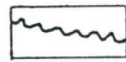
vertrekpunt voor routegebonden recreatie



verblijfsrecreatie



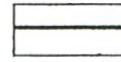
parkeerplaats (wandelveertrekpunt)



(kleine) watersport



fietspad



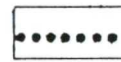
ruiterroute



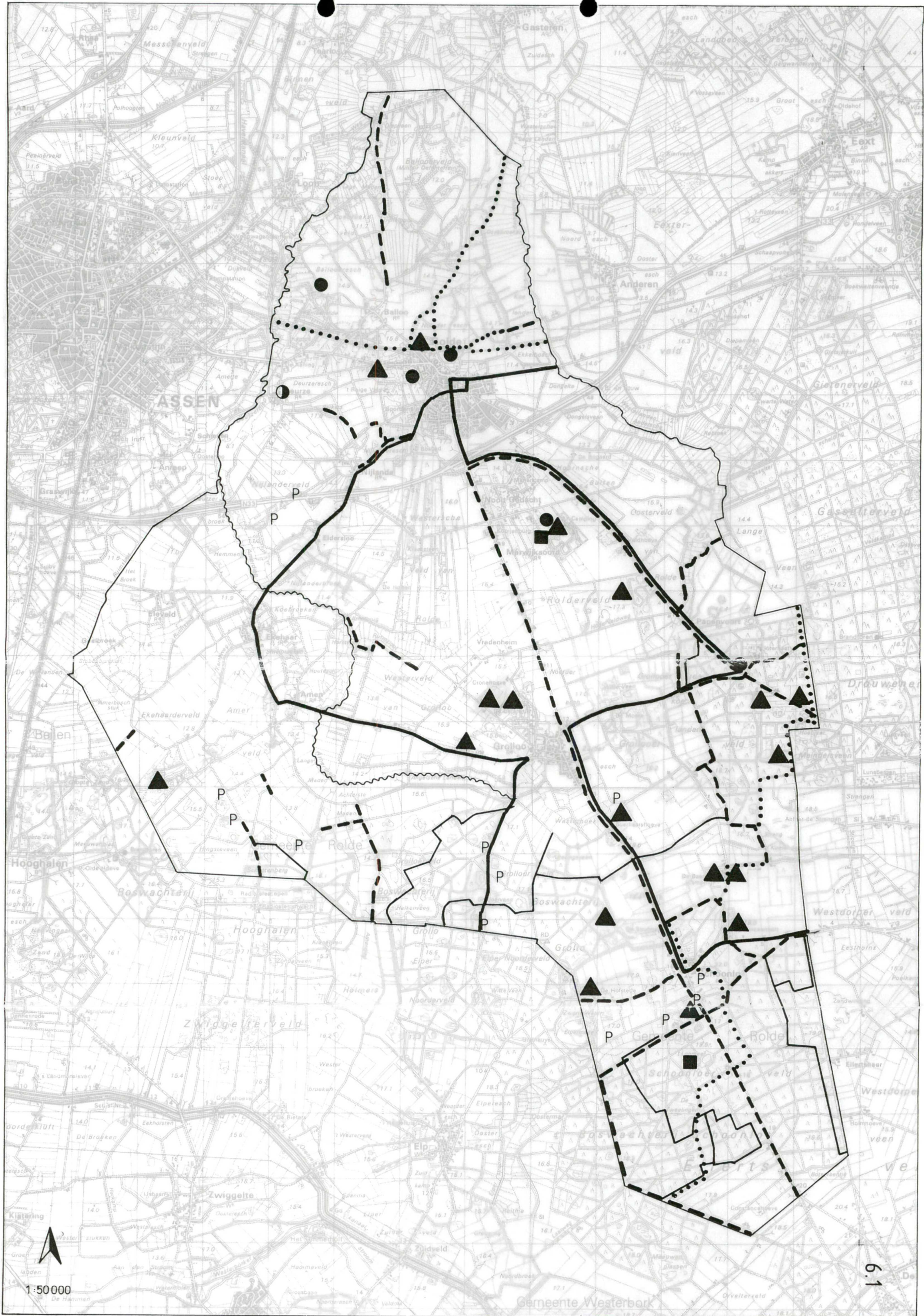
oeverrecreatie



recreatieve route



wandelpad



1:50000

Gemeente Westerbork

6.1

bowling en dierenparkjes bij Internaat Papenvoort en in Rolde. Belangrijke bezienswaardigheden zijn de 15de eeuwse gotische kerk in Rolde, de Schans van Galen, de hunebedden in Rolde en bij Balloo, de Ballooërkuil en de Grollerholt.

Uit het eerder genoemde onderzoeksrapport *Toerisme, recreatie en detailhandel in de gemeente Rolde* (Grontmij/IMK, 1993) blijkt dat de kwaliteit van het gebied zich heeft vertaald in verschillende typen recreatievoorzieningen die goed worden bezocht. In tabel 6.1 is een overzicht gegeven van de verblijfsrecreatieve accommodaties in de gemeente. Op kaart 6.1 zijn de accommodaties aangegeven, evenals de verschillende auto-, fiets- en wandelroutes.

Tabel 6.1 Verblifsrecreatieve accommodaties in de gemeente Rolde (1993).

Accommodaties	Aantal	Capaciteit	Overnachtingen
Hotels/pensions	3	67	?
Vakantie-appartementen	1	26	?
Logies bij particulieren	14	60	3.106
Zomerhuiscomplexen (verhuur)	3	96	53.595
Verspreide zomerhuizen	7	-	-
Groepsaccommodaties	5	370	15.809
Kampeertreinen	9	10.716	383.493
Kleine kampeertreinen	6	264	5.798
Natuurkampeertreinen	3	540	33.567

Bron: Dienst Ruimte en Groen, provincie Drenthe, 1994.

In 1995 is door de LUW een onderzoek onder recreatie-ondernemers in Rolde gehouden. In hoofdstuk 11 wordt kort ingegaan op de resultaten van dit onderzoek.

6.2 Perspectief voor de recreatieve sector

Uit onderzoek van de Grontmij en het IMK (1993) blijkt dat het perspectief voor de recreatieve sector zeer divers is. Mede op basis van dit rapport en op basis van het LUW-onderzoek worden per sector de volgende ontwikkelingen voorzien:

Kleine campings

Landelijk is het toekomstperspectief van kleine campings niet gunstig. De rendementen zijn vaak gering, terwijl door achterblijvende investeringen de kwaliteit van de aanwezige voorzieningen terugloopt of niet meer voldoet aan de eisen die de recreërende consument vraagt. Met name het bestand stacaravans veroudert snel de laatste jaren. Hoewel wordt voorzien dat de vraag naar het kunnen huren van stacaravans afneemt, zal er een belangrijke behoefte blijven die het noodzakelijk

- maakt om stacaravans te vervangen. Als gevolg van de (te) geringe opbrengsten is het vervangen een moeilijke zaak. Er wordt aanbevolen om zo mogelijk te investeren in stacaravans en (eenvoudige) bungalows. Verder wordt aanbevolen om meer ruimte te scheppen voor toeristisch kamperen en waar mogelijk om de camping uit te breiden. Op grond van het LUW-onderzoek zijn er overigens geen aanwijzingen dat er problemen optreden door het verouderen van stacaravans.
- Grote campings Het perspectief voor de grote campings is veel gunstiger dan voor de kleine campings. Over het algemeen liggen de rendementen hier op een zodanig niveau dat er regelmatig in kwaliteitsverbetering kan worden geïnvesteerd en dat er met de markt kan worden meegegroeid: er kan vaak snel worden ingespeeld op veranderingen in de markt. Er wordt de laatste jaren met name ingespeeld op een groei van de vraag naar luxe bungalows en bijkomende luxe voorzieningen als (tropische) zwembaden en (overdekte) sportvoorzieningen. Uit het LUW-onderzoek blijkt echter dat er in de gemeente Rolde eerder wordt geïnvesteerd in betere voorzieningen op de staanplaats en eenvoudige bungalows/luxe stacaravans dan in luxe bungalows.
- Natuurkampeerterreinen Natuurkamperen staat enorm in de belangstelling. Er is een toenemende vraag naar kleinschalige terreinen die slechts sobere voorzieningen hebben, maar op fraaie plekjes zijn gesitueerd. Over het algemeen worden deze terreinen geëxploiteerd door natuurvriendenverenigingen of Staatsbosbeheer. Het genereren van een hoog rendement is over het algemeen niet een eerste doelstelling. Samen met een groeiende belangstelling mag het perspectief van deze terreinen goed worden genoemd.
- Kamperen bij de boer Ook het kamperen bij de boer is evenals het natuurkamperen een vorm van verblijfsrecreatie die zich in een toenemende populariteit mag verheugen. Veel boeren beginnen aan deze vorm van kleinschalig kamperen als een soort van neventak, die, gezien het beperkte maximum aantal plaatsen voor caravans, tenten en dergelijke, niet voor een grote inkomstenbron kan zorgen. In verband met de teruglopende inkomsten in de afzet van landbouwproducten, blijkt het voor veel boeren toch interessant.
- Bungalowcomplexen De laatste jaren vindt er een enorme groei van het aantal bungalowcomplexen plaats. Ook veel bestaande complexen zijn of worden flink uitgebreid. De reden is dat er een groeiende behoefte is aan (meestal korte) vakanties in luxe verblijfsmogelijkheden tijdens het vakantie seizoen, maar vooral ook daarbuiten. Toch begint er in verschillende segmenten van de bungalowparken enige verzadiging op te treden. Uit

het LUW-onderzoek blijkt dat ook diverse bedrijven in de gemeente Rolde kampen met de verzadigde markt voor bungalows. Het investeren in nieuwe bungalows voor specifieke doelgroepen blijft wel interessant de komende jaren. Met name kan worden gedacht aan de rustzoekende natuurgenieter. Omdat dit soort complexen liefst nabij natuurgebieden of in landschappen met een hoge natuurwaarde liggen, zal bij de ontwikkeling nadrukkelijk het natuurbelang in het oog moeten worden gehouden.

7 BEBOUWING EN WONEN

De belangrijkste nederzettingen en bijzondere functies, zoals Mariënkamp en het internaat bij Papenvoort, zijn buiten het bestemmingsplan buitengebied gehouden. In afzonderlijke bestemmingsplannen wordt rekening gehouden met de specifieke eisen die daar gelden. De verschillende kleinere kernen en buurtschappen maken wel deel uit van het bestemmingsplan buitengebied.

De sporen van de structuurveranderingen in de landbouw zijn sterk in het buitengebied zichtbaar. Veel agrarische gebouwen zijn aan hun oorspronkelijke functie onttrokken en op meer of minder succesvolle wijze aangepast aan een ander gebruik. Meestal betreft dit tot woning verbouwde boerderijen. Daarbij is het karakteristieke uiterlijk veelal redelijk gerespecteerd. Overtollige bedrijfsgebouwen zijn dan vaak vervangen door bescheidener bijgebouwen. In sommige gevallen echter, worden die bedrijfsgebouwen gebruikt voor onduidelijke nevenfuncties als opslag- of hobbyruimte. Vaak is van buiten niet te zien of er een volwaardig -al of niet agrarisch- bedrijf in wordt uitgeoefend.

In enkele gevallen worden de voormalige agrarische bedrijfsgebouwen nu gebruikt voor niet-agrarische bedrijvigheid.

Op een aanzienlijk aantal agrarische bedrijven wordt nog slechts "geboerd" in de hobbysfeer.

In hoofdstuk 3 is al het een en ander over de ontstaansgeschiedenis van het landschap gezegd. De verspreide bebouwing in de verschillende gedeelten van de gemeente weerspiegelt in grote lijnen nog steeds de periode waarin het gebied werd ontgonnen. De bebouwing in de gemeente is geconcentreerd in de esdorpen. Voor Rolde, Balloo, Grolloo, Schoonloo en Ekehaar zijn aparte bestemmingsplannen van kracht. Enige bebouwing aan de rand van deze kernen en langs de uitvalswegen is wel opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied.

Verder maken de kleinere kernen Amen, Deurze, Nijlande, Eldersloo en Eleveld en ook de jongere buurtschappen Marwijksoord, Papenvoort en Vredenheim deel uit van het bestemmingsplan buitengebied. De jongere buurtschappen kenmerken zich door lintbebouwing langs wegen, terwijl de oudere kernen worden gekenmerkt

door geconcentreerde bebouwing. Het merendeel van de bebouwing betreft woningen en agrarische bedrijven.

In de jonge veldontginningen komt verspreid langs wegen nog enige, voornamelijk agrarische, bebouwing voor. De rest van de gemeente is grotendeels onbebouwd. Er komen nog slechts enkele zomerhuisjesterreinen voor.

8 OVERIGE FUNCTIES

8.1 Delfstoffen- en waterwinning

8.1.1 Zandwinning

Voor de winning van zand is een tiental winningen verspreid over de provincie in exploitatie. Voorlopig is er geen behoefte aan nieuwe winplaatsen. Het beleid is er, vanwege de ernstige aantasting van het landschap, opgericht de winning op de huidige locaties op beheerste wijze voort te zetten. De verwachting is dat de komende jaren vanuit de huidige centrale winplaatsen kan worden voorzien in de vraag.

Eén van die centrale winplaatsen bevindt zich bij Ellertshaar. Bij deze zandwinplaats, die net buiten de gemeente Rolde ligt, wordt scherpzand en ophoogzand gewonnen. Er zijn plannen om deze zandwinplaats uit te breiden op het grondgebied van de gemeente Rolde.

Bij Grolloo bevindt zich een zandwinplaats (zie kaart 8.1). Een (beperkt) deel van het gewonnen zand wordt benut voor de productie van kalkmortel. Deze zandwinning wordt voor het jaar 2000 geleidelijk afgebouwd.

8.1.2 Aardgaswinning

Binnen het plangebied is sprake van een concessiegebied voor aardgaswinning. Op kaart 8.1 is aangegeven waar de gaswinputten en installaties zich in het plangebied bevinden.

Aan de activiteiten die nodig zijn voor de opsporing, winning en afvoer van aardgas, aardolie en zouten wordt binnen de daarvoor aangewezen concessiegebieden ruimte geboden met inbegrip van de aanleg van de technische voorzieningen die daarvoor noodzakelijk zijn. Bij de situering van deze voorzieningen zal rekening moeten worden gehouden met andere functies in de nabijheid en met aanwezige andere waarden. Woongebieden, waterwingebieden en gebieden die wat betreft natuur en landschap zodanige waarden bezitten dat deze daarmee niet of zeer moeilijk verenigbaar zijn, dienen te worden gevrijwaard van exploitatieboringen.

8.2 Wegen

In het onderstaande zijn de wegen opgesplitst naar categorie 1, 2, 3 en 4 van de provinciale classificatie van wegen. Deze wegen zijn op kaart 8.1 aangegeven.

- Wegen 2^e categorie
In het plangebied ligt één weg van de 2^e categorie; de N33 (Assen-Veendam).
- Wegen 4^e categorie
In het plangebied liggen vier wegen van de 4^e categorie. Het betreft de N374 (Westerbork-Schoonloo-Borger), de N376 (Assen-Rolde-Nieuw Amsterdam), de N857 (Rolde-Borger) en een gedeelte van de verbinding Assen-Anloo.

In onderstaande tabel zijn de verkeersintensiteiten van de belangrijkste wegen in het buitengebied weergegeven.

Tabel 8.1 Verkeersintensiteiten in de gemeente Rolde

weg	etmaalintensiteit
N33 Assen-Rolde	12.300
Rolde-N34	12.200
N374 Elp-Schoonlo	3.040
Schoonlo-Westdorp	3.250
N376 Assen-Rolde	10.250
N857-N374	4.170
N374-gemeentegrens	3.310
N857 Rolde-gemeentegrens	4.000
Ballooërweg	1.130
Gieterstraat	2.180
weg Loon-Gasteren	3.000




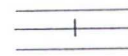
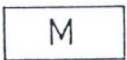



Bron: Verkeersstellingen gemeente Rolde, Provincie Drenthe, Rijkswaterstaat (1996/1997)

8.3 Nutsleidingen en straalpaden

8.3.1 Gasleidingen

Voor de gaswinning zijn vele putten en installaties aanwezig om het gas uit de ondergrond te halen en transporteerbaar te maken. Voor het transport van het gas naar de nutsbedrijven en de afnemers is een zeer uitgebreid ondergronds netwerk van leidingen aanwezig.

8.1 OVERIGE FUNCTIES ROLDE

	weg 2e categorie
	weg 4e categorie
	hoofdgasleiding
	straalpad
	militair oefenterrein
	contouren rond radiotelescoop
	gaslocatie
	zandwinning



ASSEN

M

Z

I

II

1:50000

8.1

Gemeente Westerbork

Voor het bestemmingsplan zijn met name de hoofdtransportleidingen van belang waarin het gas onder zeer hoge druk wordt vervoerd. In het plangebied zijn twee tracés van hogedrukleidingen voor het gastransport aanwezig. Deze zijn op kaart 8.1 aangegeven.

De belemmering die voortvloeit uit de aanwezigheid van de hoofdtransportleiding in het plangebied is met betrekking tot de bestaande bebouwing en andere functies het vrijhouden van een obstakelvrije zone van 5 m aan weerszijden van de leiding gemeten uit het hart van de leiding. Bij voorgenomen uitbreidingen van bebouwing als woonwijken of ruimtelijke ontwikkelingen van grootschaliger aard dient te worden uitgegaan van een zogenaamd toetsingsgebied en van een veiligheidsgebied. Het toetsingsgebied dient in principe gevrijwaard te worden van woonbebouwing of bijzondere objecten. Uitzonderingen zijn na afweging van planologische, technische en economische belangen mogelijk. In het veiligheidsgebied mogen geen woningen of bijzondere objecten gerealiseerd worden.

8.3.2 Straalverbindingen

Straalpad

Ten behoeve van de communicatie, het verzenden en ontvangen van signalen zijn grote kabelnetwerken en straalverbindingen aanwezig. De huidige ontwikkelingen in de bekabeling zijn dusdanig, dat planologisch (nog) geen ordende maatregelen nodig zijn. Een uitzondering geldt voor de straalverbindingen van de PTT, het Ministerie van Defensie en de SEP. Tussen de diverse zend- en ontvangtoeren kunnen denkbeeldige lijnen worden getrokken, waarvoor een vrije baan aanwezig moet zijn. In de regel is deze hoogte op het traject dermate, dat geen belemmeringen aanwezig zijn voor bouwwerken die niet hoger reiken dan 12 m boven het maaiveld.

In het plangebied ligt een straalpad met als begin-/eindpunt de toren te Smilde. Op kaart 8.1 is dit tracé aangegeven. Binnen het plangebied Rolde geldt voor dit straalpad een obstakelvrije hoogte die varieert tussen 26 en 35 m.

Radiotelescoop

Daarnaast komen er in Drenthe enkele radiotelescopen voor, die juist hier zijn gesitueerd door de aanwezigheid van relatief grote onbebouwde gebieden zonder al te veel storingsinvloeden. Rond elk van deze radiotelescopen zijn twee zones aangegeven die betrekking hebben op de toelating van gemotoriseerd verkeer en de oprichting van nieuwe bebouwing.

Binnen zone I kan alleen in uitzonderingsgevallen gemotoriseerd verkeer en activiteit, waarbij elektromagnetische straling wordt opgewekt, worden toegelaten.

Binnen zone II dient de storingsvrijheid bevorderd te worden door overleg vooraf met de Stichting van Zon en Melkweg over de sto-

ringsgevolgen van bedrijfsvestigingen en -uitbreidingen en intensivering van verkeer. In het beleid zal bij toelating van nieuwe ontwikkelingen het zoveel mogelijk ongestoord kunnen functioneren van deze observatieposten als uitgangspunt worden gehanteerd.

De radiotelescoop bij Hooghalen in de zuidelijke buurgemeente Westerbork heeft een grote ruimtelijke invloed op het zuidelijke gedeelte van het plangebied Rolde. De zones rondom deze radiotelescoop zijn aangegeven op kaart 8.1.

8.4 Militaire terreinen

Mede door de relatief lage bebouwingsdichtheid heeft het Ministerie van Defensie reeds lange tijd een redelijk groot aantal terreinen en werken in bezit in de provincie Drenthe. Deze terreinen worden gebruikt voor kazernes, oefen- en schietbanen en bebouwing voor de opslag van munitie of ander materieel. Op kaart 8.1 is aangegeven dat binnen het plangebied een militair oefenterrein aanwezig is (Ballooërveld).

In het Streekplan Drenthe en het Structuurschema Militaire Terreinen is aangegeven dat het militair oefenterrein Ballooërveld wordt vrijgemaakt van militair gebruik. Sluiting op termijn wordt bovenal nagestreefd door de grote ecologische waarde van het gebied. Het Ministerie van Defensie heeft besloten om het Ballooërveld vrij te maken op het moment dat het dubbel EOT De Haar/Laaghalerveen is ingericht. Het is de bedoeling om in 1998 te beginnen met de inrichting van het oefenterrein De Haar/Laaghalerveen. Er wordt vooralsnog vanuit gegaan dat het oefenterrein eind 2002 gereed is.

9 MILIEUHYGIËNE

9.1 Algemeen

Zowel op wereldschaal als op landelijk niveau wordt het milieu in ernstige mate bedreigd door de gevolgen van onze veranderende leefstijl. Het inzicht groeit dat een structurele wijziging nodig is om een leefbare aarde te garanderen. Naast internationale afspraken zijn op nationaal en regionaal niveau maatregelen nodig om tot een trendbreuk met het verleden te komen. Ook in het buitengebied van de gemeente Rolde speelt een aantal milieuproblemen een rol, bijvoorbeeld ten aanzien van de agrarische sector.

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van de milieuproblemen, die mede van invloed zijn op het ruimtelijk beleid van de gemeente Rolde. Hierbij is de thematische systematiek gevolgd, zoals deze ook in het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) wordt gebruikt. In hoofdstuk 10 wordt nader ingegaan op het milieubeleid.

9.2 Verzuring

De huidige bodemverzuring wordt met name veroorzaakt door de toegenomen gehalten aan verontreinigende stoffen, SO_2 (zwaveldioxide), NO_x (stikstofoxiden) en NH_3 (ammoniak) in de atmosfeer. Dit leidt tot extra verzuring van de bodem en het grondwater en heeft een nadelige invloed op landbouwgewassen en vegetaties. Met name de vitaliteit van bossen neemt af.

In Drenthe is de gemiddelde zure depositie 4.500 mol/ha/jr en de N-depositie 2.700 mol/ha/jr. Hoewel de depositie van verzurende stoffen in Drenthe relatief laag is ten opzichte van de rest van Nederland, zijn de effecten van verzuring in Drenthe relatief groot, omdat er sprake is van een relatief zwak gebufferd systeem (zandgronden). Daarnaast zijn veel levensgemeenschappen in Drenthe gebonden aan voedselarme milieus (hoogvenen, vennen, heidevelden en bossen), die erg gevoelig voor verzuring zijn.

In 1992 bedroeg de NH_3 -depositie in een groot deel van de gemeente 1.500-1.750 mol/ha/jaar. Rondom Schoonloo was de NH_3 -depositie 1.500-1.750 mol/ha/jaar. (Bron: Dienst Water en Milieuhygiëne, Provincie Drenthe, 1994).

In een substantieel deel van het plangebied zijn bodems aanwezig die gevoelig zijn voor verzuring. In de milieuinventarisatie Drenthe worden onder andere bosgebieden (waarvan de meeste ook kerngebied of natuurontwikkelingsgebied binnen de EHS zijn) als verzuringsgevoelig aangemerkt.

9.3 Vermesting

De toename van de hoeveelheid meststoffen in het milieu (met name stikstof, fosfaat en kalium) ontregelt ecologische processen en heeft, naast vernietiging van voedselarme levensgemeenschappen, bodem- en waterverontreiniging en eutrofiëring van het oppervlaktewater tot gevolg.

In een deel van het plangebied (zuidelijk van Grolloo) zijn in de periode 1980-1990 in het ondiepe grondwater (0-5 m -m.v.) nitraatconcentraties gemeten van meer dan 50 mg/l NO₃⁻. Deze waarden liggen boven de EG-richtlijn van 25 mg/l en de drinkwaternorm van 50 mg/l.

De kwetsbaarheid van de bodem binnen het plangebied voor nitraatuitspoeling varieert sterk. De gebieden rond Rolde en ten zuiden van Grolloo zijn zeer kwetsbaar voor nitraatuitspoeling. De rest van het plangebied heeft een geringe kwetsbaarheid.

Het fosfaatbindend vermogen van de bodems in het plangebied, dat van belang is voor de kans op eventuele uitspoeling van fosfaat naar het oppervlakte- en grondwater, varieert binnen het plangebied van 5 tot 15 ton P₂O₅/ha.

9.4 Verspreiding

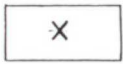
Bij de verspreiding van stoffen in het milieu gaat het met name om bestrijdingsmiddelen, zware metalen en organische stoffen. Bronnen zijn de industrie, verkeer en de landbouw.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ligt in de Drentse akkerbouw op een hoog niveau. Grondontsmettingsmiddelen, gebruikt in de aardappelteelt, vormen in Drenthe veruit het belangrijkste deel van het totale bestrijdingsmiddelengebruik, waarbij vooral dichloorpropeen milieuproblemen veroorzaakt.

Zware metalen komen voor in zowel het oppervlaktewater als de bodem. In Drenthe zijn vooral cadmium, zink en koper van belang. De verspreiding van zware metalen op en in de bodem zal naar verwachting de komende tijd afnemen door het in werking treden van het Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen uit de Wet bodembescherming.



9.1 MILIEUHYGIENE ROLDE



bestaand LPG station



bodemsanerings locatie

1:50 000

Door de verspreiding van bovengenoemde stoffen komt er in de provincie Drenthe een groot aantal verontreinigde bodems voor. Het aantal aangemelde locaties voor bodemverontreiniging bedraagt meer dan 200. In 60% van de gevallen bedraagt het oude afvalstorten en lozingen. Uit het bodemsaneringsprogramma 1994-1998 blijkt dat in meer dan 60% van de gevallen een verontreiniging met zware metalen is geconstateerd. In totaal zijn er bijna 1.400 voormalige en 550 huidige bedrijfsterreinen in Drenthe, die gesaneerd dienen te worden.

In het plangebied liggen drie bekende verontreinigde bodemlocaties, te weten de voormalige stortplaats Marwijksoord bij Molenwijk, een voormalige looginrichting bij Nooitgedacht en het Texaco tankstation bij Nijlande (zie kaart 9.1). Op termijn is alleen ten aanzien van de voormalige looginrichting de noodzaak tot sanering aanwezig (Bodemsaneringsprogramma 1994-1998).

9.5 Verstoring

9.5.1 Algemeen

Verstoring wordt onder andere veroorzaakt door geluid, stank en externe veiligheid. Het gaat om milieuproblemen met een lokaal of regionaal karakter die de gezondheid en leefomgeving beïnvloeden.

9.5.2 Geluid

Ten aanzien van geluidsoverlast is in het buitengebied van de gemeente Rolde het verkeer de belangrijkste bron. De Wet geluidhinder biedt de grondslag voor het treffen van geluidbeperkende maatregelen. De Wet geluidhinder is van toepassing in geval van de bouw van (bedrijfs)woningen binnen zones van wegen. In die gevallen zal onderzocht moeten worden of wordt voldaan aan de in Wet geluidhinder opgenomen voorkeurgrenswaarden. De voorkeurgrenswaarde vanwege de geluidbelasting van een weg bedraagt 50 dB(A).

In het voorliggende bestemmingsplan is de bouw van nieuwe (tweede) agrarische bedrijfswoningen mogelijk. Evenzo kunnen bij toepassing van de wijzigingsbepaling agrarische bedrijven worden omgezet in woningen.

Daar met het bovenstaande nieuwe geluidgevoelige bestemmingen mogelijk zijn, is een toets aan de Wet geluidhinder noodzakelijk. Als uitgangspunt geldt dat de minimale afstand voor nieuw te bouwen (agrarische bedrijfs)woningen 20 meter uit de as van de weg bedraagt. Deze afstand is onder meer gebaseerd op landschappelijke en stedenbouwkundige aspecten. In een aantal situaties is een grotere afstand voorgeschreven. Met inachtnaam van een minimale

bebouwingsafstand van 20 meter geldt voor een groot deel van de in de gemeente gelegen wegen dat de geluidhinder minder bedraagt dan 50 dB(A).

Voor die situaties waarin de geluidhinder meer dan 50 dB(A) bedraagt kent de Wet geluidhinder de mogelijkheid een hogere grenswaarde aan te vragen. Voor agrarische bedrijfswoningen bedraagt deze maximale grenswaarde 60 dB(A). Voor overige geluidgevoelige objecten (woningen) bedraagt de maximale grenswaarde 55 dB(A). Uit akoestisch onderzoek is gebleken dat voor een aantal wegvakken in het buitengebied van de gemeente Rolde de geluidsbelasting op 20 meter uit de as van de weg 50 tot 55 dB(A) bedraagt. Voor deze wegvakken is een algemene hogere grenswaarde tot 55 dB(A) aangevraagd.

Voor een aantal wegvakken bedraagt de geluidsbelasting tussen de 55 en 60 dB(A). Per afzonderlijk wegvak is in de voorliggende situatie een hogere grenswaarde tot maximaal 60 dB(A) aangevraagd.

Voor die wegvakken waar de geluidsbelasting op 20 meter meer dan 60 dB(A) bedraagt, is een grotere afstand vereist, namelijk de afstand waarbij de grenswaarde van 60 dB(A) wordt bereikt. Deze zijn in artikel 3 van de voorschriften opgenomen.

In onderstaande tabel zijn de wegvakken opgenomen waarvoor een hogere grenswaarde is aangevraagd. Voor de akoestische berekeningen wordt verwezen naar het als bijlage opgenomen rapport Procedure hogere grenswaarden bestemmingsplan Buitengebied Rolde.

Tabel 9.1 Gevraagde hogere grenswaarde voor de in het bestemmingsplan Buitengebied gelegen wegvakken in de gemeente Rolde

wegvak	minimale afstand in meters	maximale geluidsbelasting in dB(A)			
		agrarische bedrijfswoning	burgerwoning	agrarische bedrijfswoning	burgerwoning
N33 Assen-Rolde Rolde-N34	57	117	60	55	
	54	113	60	55	
N374 Elp-Schoonlo	20	27	57	55	
	20	29	57	55	
N376 Assen-Rolde N33 Schoonlo Schoonlo- gem.grens	26	53	60	55	
	20	39	60	55	
	20	33	58	55	
N857 Rolde- gem.grens	20	32	58	55	
Ballooërweg	20	20	55	55	
Gieterstraat	20	24	56	55	
weg Loon-Gasteren	20	27	57	55	

* De vermelde geluidsbelasting is inclusief aftrek 3 dB(A), artikel 103 Wgh

9.5.3 Stank

De voornaamste lokale bronnen van stank zijn chemische industrieën, voedingsmiddelenindustrieën en rioolwaterzuiveringsinstallaties. Daarnaast treedt verspreid over de gemeente stankhinder op tijdens het uitrijden van mest. De aanpak van geurhinder die wordt veroorzaakt door inrichtingen vindt met name plaats via het instrument vergunningverlening. In het IMP-Lucht 1985-1989 zijn door het Rijk zogenaamde interim-grenswaarden voor de stankconcentratie gepubliceerd (VNG, 1992).

Maatregelen als mestinjectie en het direct onderwerken van mest, die in eerste instantie dienen om verzuring tegen te gaan, hebben ook de stankoverlast doen afnemen. De hinder door emissies uit stallen wordt teruggedrongen door toepassing van de afstandsrichtlijnen intensieve veehouderij bij de milieuvergunningverlening en bij het ontwikkelen van bouwplannen.

9.5.4 Externe veiligheid

De kans op een incident met gevaarlijke stoffen (explosie, brand) geldt als de voornaamste "bron" van onveiligheid. Voorbeelden zijn LPG-stations, aardgasleidingen, munitiedepots en transport van gevaarlijke stoffen per spoor en over de weg. Ten aanzien van LPG-stations wordt in het Streekplan Drenthe aangegeven dat nieuwe LPG-stations buiten de bebouwde kom moeten worden gevestigd, maar dat daarbij moet worden voorkomen dat zij op den duur zelf een belemmering voor toekomstige kernuitbreidingen gaan vormen. De afstand, die in het algemeen tot een LPG-installatie moet worden aangehouden varieert tussen de 20 en 80 m.

In het plangebied bevinden zich bij Nijlande twee LPG-stations (kaart 9.1).

DEEL 2 BELEID

10 RIJKS- EN PROVINCIAAL BELEID

In hoofdstuk 10 is het beleid opgenomen van rijk en provincie voorzover dat van belang is voor het ruimtelijk beleid van de gemeente Rolde.

10.1 Rijksbeleid

Het rijksbeleid kent voor de ruimtelijke ordening, de waterhuishouding en het milieubeheer drie strategische nota's, namelijk de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX), de Derde Nota Waterhuishouding en het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP). De VINEX is voor het buitengebied nader uitgewerkt in het Structuurschema Groene Ruimte. In deze vier nota's is het algemene facetmatige beleid opgenomen. Per sector zijn afzonderlijke nota's verschenen. Zo is het bosbeleid opgenomen in het Bosbeleidsplan, het recreatiebeleid is opgenomen in de nota Kiezen voor recreatie en het natuurbeleid is opgenomen in het Natuurbeleidsplan.

Voor het bestemmingsplan buitengebied zijn de VINEX en het Structuurschema Groene Ruimte en het NMP(2) het meest relevant. Bovendien zijn het Natuurbeleidsplan en het Bosbeleidsplan van belang. In deze paragraaf zullen de voor het grondgebied van Rolde belangrijkste conclusies uit deze beleidsstukken worden aangegeven. De andere nationale sectornota's zijn voor Rolde minder concreet; het hierin verwoorde beleid is op provinciaal niveau verwerkt in provinciale nota's. Voorzover dat voor Rolde van belang is, is dat in paragraaf 10.2 aangegeven.

10.1.1 VINEX

In de VINEX is het landelijk gebied van Nederland opgedeeld in verschillende deelgebieden, waarvoor een bepaalde koers is uitgezet. De gemeente Rolde is grotendeels ingedeeld in de groene koers. Het zuidelijke gedeelte van de gemeente ligt in de blauwe koers. In gebieden met de groene koers zijn ecologische kwaliteiten richtinggevend voor de ruimtelijke ontwikkeling en wordt er voortgebouwd op processen van extensivering en natuurontwikkeling. In gebieden waar gekozen is voor de blauwe koers, worden mogelijkheden geboden voor een verbreding van de plattelandsontwikkeling en daarmee voor een sterke verweving van landbouw, recreatie,

landschap- en waterbeheer en andere functies, waarbij specifieke regionale kwaliteiten richtinggevend zijn.

ROM-gebied

Teneinde de uitvoering van het beleid te versnellen zijn verschillende gebieden in Nederland in de VINEX aangewezen als zogenaamd ROM-gebied. Het overgrote deel van de gemeente Rolde maakt deel uit van het ROM-gebied Drentsche Aa-Elperstroom. In de VINEX is een ROM-gebied gedefinieerd als een samenhangend gebied waar geïntegreerd gebiedsgericht ruimtelijk en milieubeleid wordt gevoerd. Het ROM-beleid vormt op zich geen nieuw beleid, maar het geeft op een geïntegreerde wijze uitvoering aan al bestaand beleid. Dit betekent dat verschillende beleidsinstrumenten en daarmee samenhangende geldstromen gezamenlijk worden benut voor het oplossen van bepaalde met elkaar samenhangende ruimtelijke en milieuproblemen.

10.1.2 Structuurschema Groene Ruimte

Het Structuurschema Groene Ruimte vormt het integratiekader voor het beleid voor het landelijk gebied. Het Structuurschema integreert het strategisch karakter van sectorale nota's, zoals de Structuurnota Landbouw, het Natuurbeleidsplan en de nota Kiezen voor Recreatie en het richtinggevende beleidskader van de VINEX, het Nationaal Milieubeleidsplan en de Derde Nota Waterhuishouding.

In een aantal gebieden zijn de problemen, die samenhangen met de kwaliteitshandhaving, van zodanige aard dat voor een effectief en samenhangend beleid voor de verschillende functies een sectoroverschrijdende, geïntegreerde en gebiedsgerichte aanpak nodig is. Deze gebieden zijn aangewezen als Waardevol Cultuurlandschap (WCL). Voor de WCL-gebieden zijn een eigen budget en nieuwe, stimulerende beleidsinstrumenten beschikbaar. Verder wordt een geïntegreerde inzet van bestaande instrumenten nagestreefd.

Waardevol cultuurlandschap

Noord-Drenthe is één van de gebieden die de status van Waardevol Cultuurlandschap heeft gekregen. Het overgrote deel van de gemeente Rolde maakt deel uit van dit gebied. Het WCL-beleid en het ROM-beleid worden in de gemeente Rolde in onderlinge samenhang uitgevoerd.

Het beleid met betrekking tot het Waardevol Cultuurlandschap is gericht op het behoud en de versterking van de relatief goede milieuomstandigheden voor de bijzondere waardevolle natuurlijke elementen. Verder is het beleid gericht op behoud en versterking van het karakteristieke landschap en een grote mate van verweving van functies, met bijzondere aandacht voor de beheersfunctie van de landbouw. Daarnaast dient de recreatief-toeristische functie te worden versterkt.

De land- en bosbouw hebben als dragers van veel van de genoemde waarden een speciale positie in dit gebied. Dat betekent dat er in dit gebied naar wordt gestreefd om deze functies een duurzaam en concurrerend perspectief te bieden. Het Rijk wil komen tot een heroriëntatie van de landbouw in het gebied in de richting van meer duurzame vormen van landbouw, waarbij de functie van de landbouw als beheerder van natuur en landschap wordt versterkt. Het accent ligt daarbij op grondgebonden vormen van landbouw. Extensivering kan daarbij een belangrijk middel zijn.

Daarnaast wordt ernaar gestreefd de mogelijkheden voor inkomensvorming uit natuur-, bos- en landschapsbeheer zo veel mogelijk te benutten. Dit kan ook betekenen dat de inrichting van het gebied en, afhankelijk van de keuze van de individuele ondernemer, de bedrijfsstructuur en bedrijfsvoering worden afgestemd op de aanwezige en te ontwikkelen waarden. Met het oog op deze waarden wordt in dit gebied een in beginsel terughoudend beleid voor vestiging van intensieve veehouderijbedrijven en glastuinbouwbedrijven voorgestaan.

Voor het WCL-gebied Noord-Drenthe is het Gebiedsperspectief verschenen. Dit gebiedsperspectief vormt het kader voor de uitvoering in de periode 1995-1998. Het activiteitenplan 1995-1998 wordt nader geconcretiseerd in jaarprogramma's.

Recentelijk is voor het ROM/WCL-project Drentse Aa-Elperstroom het Plan van Aanpak gepresenteerd, waarin verschillende uitvoeringsplannen zijn opgenomen. Deze plannen zijn vooral thematisch van karakter.

Voor het ROM/WCL-gebied beoogt dit Plan van Aanpak te leiden tot het bieden van een beter perspectief voor landbouw, landschap en natuur, door op plaatsen waar de landschaps- en natuurwaarden zeer groot zijn en het perspectief voor de landbouw beperkt is (met name de beekdalen) functies te scheiden (onder meer door boerderijverplaatsing) en elders, waar de problemen tussen landbouw en natuur minder groot zijn, de conflicterende situaties zoveel mogelijk op te lossen. Bovendien is in het Plan van Aanpak voorzien in de stimulering van de recreatie (onder meer door de aanleg van fietspaden), waardoor via de recreatie en het toerisme een economische impuls aan de streek kan worden gegeven.

10.1.3 Natuurbeleidsplan

Ecologische hoofdstructuur

Belangrijke delen van het grondgebied van de gemeente Rolde zijn in het Natuurbeleidsplan aangewezen als behorende tot de ecologische hoofdstructuur (EHS). De EHS bestaat uit aanwezige natuurgebieden, nog te realiseren natuurgebied en verbindingszones tussen deze

natuurgebieden. De EHS dient in de toekomst een samenhangend netwerk te gaan vormen van in (inter)nationaal opzicht belangrijke, duurzaam te behouden ecosystemen. De EHS wordt op provinciaal niveau nader uitgewerkt.

De strategie voor de ontwikkeling van een EHS is gericht op het creëren van aaneengesloten gebieden, waarin de natuur een hoofd-functie heeft. De gebieden die deel uitmaken van de EHS hebben een zekere omvang, waardoor er een min of meer natuurlijke bescherming tegen menselijke beïnvloeding ontstaat. Het feit dat het gaat om aaneengesloten of via "corridors" aaneengeregen gebieden zorgt ervoor dat uitwisseling van dieren en planten tussen gebieden gemakkelijker kan plaatsvinden.

Pogingen tot behoud en ontwikkeling van natuurwaarden binnen de ecologische hoofdstructuur hebben alleen dan zin, wanneer de condities die bepalend zijn voor de groei- en leefomstandigheden van de flora en fauna ten minste van een zeker kwalitatief niveau blijven. Daarbij gaat het in de eerste plaats om de abiotische situatie: de van nature aanwezige grondwaterstroming, grondwaterpeilen en grondwaterkwaliteiten in samenhang met de kwaliteit van de bodem en het aanwezige reliëf. Daarnaast heeft depositie van bijvoorbeeld ammoniak invloed op de natuurwaarden in het gebied.

10.1.4 Bosbeleidsplan

In het Bosbeleidsplan is voor de periode 1994 tot 2000 het rijksbeleid voor bos en bosbouw vastgelegd. Allereerst is het beleid gericht op de duurzame instandhouding van het bosareaal en van voor Nederland kenmerkende bosecosystemen.

Verder wordt er gestreefd naar een multi-functioneel gebruik van het grootste deel van de bossen. Dat wil zeggen dat deze bossen een functie vervullen voor zowel recreatie, houtproductie, natuur, landschap als milieu. Aan 60.000 à 80.000 ha van het bestaande bos wordt het accent natuur gegeven. Verder blijft het beleid gericht op een verhoging van de houtproductie.

In de komende 25 jaar wordt gestreefd naar een uitbreiding van het bosareaal in Nederland met minimaal 75.000 ha. In het landelijk gebied is plaats voor ten minste 60.000 ha extra bos, waarvan 30.000 ha op landbouwbedrijven, 15.000 ha in bestaande en nieuwe natuurgebieden en 15.000 ha elders in het landelijk gebied.

10.1.5 Nationaal Milieubeleidsplan

Het NMP, NMP+ en NMP2 vormen de weerslag van het nationaal milieubeleid. Het milieubeleid wordt tegenwoordig gevoerd op basis van een thematische indeling, de zogenaamde "ver"-thema's: verzuuring, verspreiding, ver...

Verzuring

In het NMP en NMP+ wordt de nadruk gelegd op het heffen van bron-gerichte maatregelen. Prioriteit wordt gegeven aan de volgende maatregelen:

- emissiegerichte maatregelen met als doel een reductie van 50% voor ammoniak (NH₃) in het jaar 2000 en een reductie van 70% in het jaar 2005;
- regionale en lokale maatregelen, met name voor ammoniakbestrijding (onder andere een Plan van Aanpak beperking van ammoniakemissie van de landbouw).

Ten aanzien van het terugdringen van de ammoniakemissie uit de landbouw geldt dat in 1994 een reductie van 30% en in 2000 een reductie van 50% ten opzichte van 1980 wordt nagestreefd. Dit beleid legt een zware druk op de bedrijven. Met name bedrijven met een geringe bedrijfsomvang kunnen problemen ondervinden bij het realiseren van (emissie-arme) mestopslag en bij de bouw van emissie-arme stalsystemen.

Als antwoord op de problemen rond de verzuring zijn de richtlijnen "Ammoniak en Veehouderij 1987 en 1991" (ecologische richtlijn) opgesteld. De ecologische richtlijn is in 1994 vervangen door de Interimwet ammoniak en veehouderij. Het doel van de Interimwet is om normen te stellen die bij de verlening van milieuvergunningen dienen te worden toegepast teneinde op eenduidige wijze de ammoniakuitstoot van veehouderijbedrijven te stabiliseren, als dat vanwege de nabijheid van voor verzuring en aantasting gevoelige natuurterreinen, bossen en landschapselementen gewenst is. De Uitvoeringsregeling van de Interimwet bevat criteria voor de aanwijzing van voor verzuring gevoelige gebieden en elementen.

Vermesting

Het rijksbeleid met betrekking tot vermesting is gericht op het herstellen van het evenwicht tussen toevoer en afvoer van fosfaat en stikstof in water en bodem, zodat de daaraan toegekende functies worden beschermd. In het NMP2 wordt voor het thema vermesting geconstateerd en geaccepteerd dat de gestelde doelstellingen niet worden gehaald.

Verspreiding

Het Rijk heeft in het NMP met betrekking tot het thema verspreiding een aantal doelstellingen geformuleerd voor het jaar 2000. Het bestrijdingsmiddelengebruik moet met 40-70% zijn gereduceerd. Voor de 40 prioritaire stoffen, waaronder koper en cadmium, geldt een reductie van 60 à 70% ten opzichte van het jaar 1985. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet in 2000 met minstens 50% zijn teruggebracht ten opzichte van het gemiddelde gebruik in de periode '84-'88. Daarbij zal het gebruik van grondontsmettingsmiddelen met 80% moeten afnemen. Bovendien zullen dan geen middelen meer zijn

toegestaan die uit milieu-oogpunt als onaanvaardbaar schadelijk moeten worden aangemerkt.

In het NMP2 wordt aangegeven dat de meeste reductiedoelstellingen, zoals verwoord in het NMP en NMP⁺, niet zullen worden gehaald, zonder dat hieraan echter consequenties worden verbonden.

Verstoring

In het NMP⁺ wordt ten aanzien van verstoring gestreefd naar brongeerichte maatregelen, voorkomen van groei van verstoring, gebiedenbeleid en effectgerichte maatregelen om het ontstaan van nieuwe knelpunten te voorkomen.

In het NMP2 is ten aanzien van het thema geluid, in tegenstelling tot veel andere thema's een aantal aspecten duidelijk aangescherpt, zoals een vermindering van het aantal ontheffingen in het kader van de Wet geluidhinder en een versterking van de sanering van industrielawaai.

10.2 Provinciaal beleid

Zoals er op rijksniveau 4 zogenaamde strategische beleidsnota's bestaan waarin het ruimtelijk, water- en milieubeleid is opgenomen, zijn er op provinciaal niveau het Streekplan Drenthe, het Provinciaal Waterhuishoudingsplan (PWP) en het Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP). Het rijksbeleid is met name koersbepalend beleid: het vormt een globaal toetsingskader voor het provinciaal en gemeentelijk beleid. Bovendien is het in beperkte mate voorwaardenscheppend beleid: voor bepaalde gebieden (ROM-gebied, WCL-gebied) zijn er subsidiepotjes die bij voorrang voor deze gebieden kunnen worden benut.

Het provinciaal beleid is met name een toetsingsbasis voor gemeentelijk beleid. Zo vormt het streekplan volgens de wet (Wet op de Ruimtelijke Ordening) het toetsingskader voor het bestemmingsplan. Daar waar in het bestemmingsplan via het daarin opgenomen ruimtelijk beleid indirect water- of milieubeleid wordt gevoerd, wordt dit getoetst aan het PWP en PMP.

Omdat de drie strategische provinciale beleidsnota's van belang zijn voor het ruimtelijk beleid binnen de gemeente Rolde, is aan deze drie nota's ruime aandacht geschonken voorzover ze van invloed zijn op het ruimtelijk beleid in Rolde. Bovendien is aandacht besteed aan de volgende sectornota's:

- het Provinciaal Natuurbeleidsplan, hetgeen een uitwerking vormt van het in het streekplan opgenomen natuurbeleid;

- Houtoog(s)t in Drenthe, waarin de visie van de provincie ten aanzien van de aanplant van met name snelgroeiend productiebos is gegeven;
- Beleidsprogramma voor recreatie en toerisme 1993 - 2000, waarin het recreatiebeleid nader is verwoord.

10.2.1 Streekplan Drenthe

Het streekplan vormt het ruimtelijk beleidskader op provinciaal niveau. Het Streekplan Drenthe gaat uit van een bepaalde ruimtelijke basiskwaliteit voor ieder gebied. Deze basiskwaliteit is gebaseerd op de abiotische kenmerken (bodembkundige en waterhuishoudkundige kenmerken), de biotische kenmerken (natuurwaarden) en de antropogene kenmerken (landschappelijke en cultuurhistorische waarden) van een gebied.

Op basis van deze basiskwaliteit is Drenthe in 6 zones verdeeld, waarbij per zone is bepaald hoe een gebied mag worden gebruikt. Het gaat hier om de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande functies als landbouw, natuur en landschap en daarmee samenhangend de recreatie. De bedoelde 6 zones zijn op de Streekplankaart aangegeven.

Beleid voor landbouw,
natuur en landschap

In het onderstaande is per zone aangegeven welk ruimtelijk beleid er wordt gevoerd voor de functies landbouw, landschap, natuur en in zekere mate ook voor de recreatie. De recreatie komt hieronder meer uitgebreid aan bod ter hoogte van het margekopje "Recreatiebeleid".

Zone 1:

Het beleid van zone 1 stelt de uitoefening van landbouw op bedrijfs-economische grondslag voorop. Recreatief medegebruik wordt binnen deze zone bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden aangetast. Verbetering van verkaveling, waterbeheersing, ontsluiting, bodemprofiel en maaiveldligging en vestiging dan wel uitbreiding van bebouwing ten behoeve van de grondgebonden landbouw behoren, afhankelijk van de kenmerken van het gebied, tot de mogelijkheden.

Vestiging van nieuwe bedrijven voor de intensieve veehouderij wordt in beginsel niet toegestaan. Voorzover dit verenigbaar is met de milieuwetgeving en de ruimtelijke basiskwaliteit zijn er wel mogelijkheden voor uitbreiding van een bestaand intensieve veehouderijbedrijf en voor toevoeging van een tak intensieve veehouderij aan een bestaand grondgebonden bedrijf.

Zone 2:

Voor zone 2 geldt eenzelfde soort beleid als voor zone 1; men streeft hier echter meer naar grondgebonden landbouw en instand-

houding van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Daarnaast is uitbreiding van de intensieve veehouderij en de toevoeging van een tak van veredeling in het algemeen niet meer mogelijk en landschappelijke verzorging gewenst.

Zone 3:

Binnen zone 3 zijn zowel doeleinden van natuur- en landschapsbehoud, cultuurhistorie, recreatief medegebruik als agrarische doeleinden aan de orde. In beginsel zijn deze doeleinden gelijkwaardig, maar de onderlinge verhouding verschilt per gebied. In deze gebieden is doorgaans nog een grote samenhang van waarden aanwezig. Handhaving van deze waarden acht men van wezenlijk belang. Alleen in bijzondere gevallen is vestiging van nieuwe grondgebonden agrarische bedrijven toegestaan; uitbreiding van bestaande bedrijven blijft in het algemeen mogelijk. Groei, in elk opzicht, van de intensieve veehouderij is hier niet toegestaan.

Zone 4:

Het beleid ten aanzien van zone 4 richt zich op een meervoudige doelstelling van bossen. Houtproductie, recreatie en behoud dan wel ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden zijn in deze gebieden in wisselende maar gelijkwaardige mate aan de orde.

Zone 5:

Behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden krijgen de nadruk binnen zone 5. Landbouw en houtproductie zijn daarbij nog van belang voorzover passend bij de doelstelling en als beheersmiddel. Recreatief medegebruik is mogelijk voorzover dit past binnen de doelstelling van natuurbehoud.

Zone 6:

Binnen deze zone staat zowel behoud, herstel als ontwikkeling van natuurwaarden voorop. Andere doeleinden zijn slechts aanvaardbaar voorzover deze verenigbaar zijn met of ten dienste staan van de natuurdoelstelling.

Verder is in het streekplan aangegeven waar nieuwe functies mogen worden geïntroduceerd. In dit verband gaat het met name om de ontwikkeling van nieuw natuurgebied (waarbij landbouwgrond kan worden omgezet in natuurgebied), de ontwikkeling van nieuwe waterwinningslocaties en de ontwikkeling van recreatieve uitloopzones. Deze ontwikkelingsmogelijkheden zijn op de zogenaamde Ontwikkelingskaart aangegeven. Hetgeen op de Functiekaart is vermeld, vormt formeel het toetsingskader; hetgeen op de Ontwikkelingskaart is aangeduid vormt een streefbeeld.

Volgens het streekplan komen in het plangebied alle 6 zoneringen voor. De zones 1 en 2 vinden we in de grootschalige landbouwgebieden ten zuiden van Rolde. Ten noorden van Rolde hebben de agrarische gronden een zone 3-aanduiding. De grote boscomplexen in de gemeente hebben een zone 4-aanduiding. De beekdalen van het stroomdal van de Drentsche Aa vallen deels binnen zone 5 en deels binnen zone 3. Het Ballooërveld en de andere grote heideterreinen hebben tenslotte een zone 6-aanduiding.

Bebouwing

Het concrete beleid voor de bebouwing en het wonen wordt met name bepaald in het streekplan. Het hierin opgenomen beleid strookt met het rijksbeleid. Het provinciale beleid richt zich op het volgende.

De bebouwingsmogelijkheden in het buitengebied worden in algemene zin bepaald door de zonering op de functiekaart uit het streekplan. In aanvulling daarop worden de volgende algemene richtlijnen toegepast bij de beoordeling van bebouwingswensen in het landelijk gebied.

Het beleid is gericht op het beperken van de bebouwing in het buitengebied. Nieuwbouw is in z'n algemeenheid slechts mogelijk, wanneer dit ten dienste staat van het kunnen laten functioneren van een in het buitengebied thuishorende functie. De bouw van nieuwe woningen en bedrijfsgebouwen wordt dan ook alleen in die situatie toegestaan. Het beleid is er overigens wel opgericht om bestaande bebouwing zoveel mogelijk te benutten, liefst in combinatie met een woonfunctie, vooral wanneer het karakteristieke bebouwing betreft.

De situering en vormgeving van bebouwing in het buitengebied moeten passen in het landschap. Dat geldt ook voor de erfplantingen.

In z'n algemeenheid wordt 12 m als maximale bouwhoogte aangehouden. Uitzonderingen gelden voor (bedrijfseconomisch noodzakelijk geachte) torensilos en windmolens.

De bebouwing dient over het algemeen op bestaande of nieuwe erven te worden geplaatst. Daarbuiten worden slechts bedrijfseconomisch van belang zijnde bouwwerken, die qua afmetingen van ondergeschikte aard zijn, toegestaan. De situering van deze bouwwerken dient liefst zo dicht mogelijk bij de erven plaats te vinden. In verband met het karakter van het landschap kunnen bepaalde gebieden worden uitgesloten voor dit soort bebouwing.

Rolde, Balloo, Deurze en Grolloo zijn in het streekplan aangewezen als cultuurhistorisch waardevolle nederzetting. In cultuurhistorisch

waardevolle nederzettingen is het beleid gericht op handhaving en waar mogelijk en zinvol ook op herstel van de nog aanwezige cultuurhistorische waarden. Dit betreft zowel de gehele nederzetting dan wel delen die nog redelijk gaaf zijn, alsook de relatie met de omgeving.

Recreatiebeleid

De indeling die in het Streekplan Drenthe gehanteerd wordt met een zestal zones, legt in geringe mate beperkingen op aan het recreatief medegebruik. Voorzover passend binnen de doelstelling van natuurbehoud is recreatief medegebruik in de zone 5- en zone 6-gebieden slechts beperkt mogelijk. Voor de zogenaamde zone 3- en zone 4-gebieden geldt dat recreatief medegebruik mogelijk is, mits dit passend is binnen de doelstellingen voor behoud en herstel van natuur en landschap, waarop inrichtingsmaatregelen zullen worden afgestemd.

Ten aanzien van verblijfsrecreatie dient een terughoudend beleid gevoerd te worden in gebieden, waar de huidige recreatiedruk niet mag toenemen in verband met de wens deze situatie in de toekomst aantrekkelijk te houden. In beperkte mate wordt aan de vestiging van nieuwe bedrijven meegewerkt of krijgen bestaande bedrijven toestemming voor uitbreiding. Dat geldt ook voor het kamperen bij de boer. De ontwikkelingsschets voor de verblijfsrecreatie in het streekplan laat zien dat voor uitbreiding in de gemeente Rolde niet of nauwelijks ruimte is.

De vestiging van verblijfsrecreatiebedrijven is binnen de ruimtelijke randvoorwaarden en afwegingen een zaak van particulier initiatief. Een planmatige aanpak van de verblijfsrecreatieve vestigingen heeft de voorkeur, omdat naast duidelijkheid voor verschillende partijen ook andere instrumenten op het gebied van natuur- en landschapsontwikkeling, verbetering van de toeristische infrastructuur en dergelijke efficiënter ingezet kunnen worden. Sleutelwoorden in dit kader zijn "seizoensverbreding door middel van kwaliteit die tegemoet komt aan de vraag".

De bestaande recreatiemogelijkheden, zoals wandelen, fietsen en paardrijden, zullen zoveel mogelijk gehandhaafd moeten blijven. Uitbreiding van de mogelijkheden dient in samenhang met landschapsbouwactiviteiten te geschieden. Prioriteit wordt gelegd bij het verruimen van rondfietsmogelijkheden vanuit de woonkernen. De ontwikkelingsschetsen voor de dagrecreatie geven, behalve een in te richten strandbad bij de zandwinplas bij Grolloo, geen mogelijkheden.

Voor het kanoën wordt gestreefd naar vergroting van het aantal doorgaande routes middels het treffen van voorzieningen bij duikers en stuwen.

Lawaaisporten dienen volgens een zogenaamd 15 km-model geconcentreerd te worden op een aantal locaties verspreid door Drenthe. In de gemeente Rolde is zo'n lawaaisportcentrum niet voorzien.

Wegen

In het streekplan wordt een relatie gelegd tussen het gebruik en de functie van een weg in het totale wegennetwerk. Op basis daarvan zijn de wegen ingedeeld in categorieën. Globaal worden 4 categorieën onderscheiden met respectievelijk autosnelwegen, autowegen die autosnelweg kunnen worden, autowegen en wegen waarop (brom)-fietsverkeer is gescheiden van het overige verkeer. Deze categorie-indeling bepaalt het inrichtingsniveau van de wegen.

Voor de N33 is in het streekplan ruimte gereserveerd voor de ombouw tot autosnelweg. De intensiteit op deze weg is echter niet dusdanig dat dit op korte termijn geschiedt. Op langere termijn (voltooiing Eemslandweg en ontwikkelingen in het Eemshavengebied) kan het belang van deze weg toenemen.

De N376 doorsnijdt de kom van Rolde. Op deze weg bevindt zich veel doorgaand verkeer met bestemming Assen. In het streekplan is met een herinrichting van de doorsnijding in Rolde rekening gehouden.

Waterwinning

Op de Ontwikkelingskaart is in het stroomdal van de Drentsche Aa ontwikkeling van oppervlaktewaterwinning aangegeven. Inmiddels wordt bij de Punt al oppervlaktewater ingenomen uit de Drentsche Aa.

10.2.2 Provinciaal Natuurbeleidsplan

In het Provinciaal Natuurbeleidsplan is het streekplan voor de sector natuur nader uitgewerkt. Behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden binnen de EHS heeft, volgens het Provinciaal Natuurbeleidsplan, prioriteit ten opzicht van de gebieden buiten de EHS. De gebieden die in dit plan zijn aangeduid als kerngebied dan wel als natuurontwikkelingsgebied komen vrijwel overeen met de als zodanig aangeduide gebieden in het NBP.

De provincie heeft ten opzichte van het NBP een aantal natuurontwikkelingsgebieden niet op de plankaart opgenomen. Daarnaast heeft de provincie een aantal verbindingszones opgenomen, die als zodanig niet in het NBP zijn genoemd. Omdat ook binnen de hoofdstructuur keuzes gemaakt zullen moeten worden (wanneer middelen en mogelijkheden beperkt zijn), heeft men prioriteit gegeven aan die grote, samenhangende gebieden, waar thans belangrijke actuele natuur-

waarden aanwezig zijn en die daarnaast de meest gunstige perspectieven bieden voor de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden.

In het Provinciaal Natuurbeleidsplan zijn grote delen van de beekdalen van het stroomdal van de Drentsche Aa, het Ballooërveld en de grotere heideterreinen aangegeven als gebieden met een primaire natuurfunctie. De bosgebieden hebben een meervoudige doelstelling. Deels wordt daar gestreefd naar ontwikkeling van bos met accent natuur. In de gebieden die in het streekplan vallen binnen zone 3 zijn de doeleinden van natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatief medegebruik en landbouw gelijkwaardig. Het Provinciaal Natuurbeleidsplan geeft in de beekdalen verder ontwikkeling van natuurwaarden in en langs beekdalen aan.

In het Provinciaal Natuurbeleidsplan is een verbindingszone aangegeven tussen het Ballooërveld en Boswachterij Grolloo. Deze verbinding lijkt redelijk en kan meegenomen worden in de visievorming omtrent het stroomdallandschap van de Drentsche Aa.

Tenslotte is in het Provinciaal Natuurbeleidsplan een kaart opgenomen met een globale aanwijzing van relatienotagebieden en natuurontwikkelingsprojecten. De concrete aanwijzing, begrenzing en indeling van de gebieden gebeurt door Gedeputeerde Staten door vaststelling van beheers- en begrenzingsplannen.

In de gemeente zijn twee gebieden globaal begrensd als relatienotagebied. Het betreft het Drentsche Aa-gebied en de Schoonlooërstrubben. In het kader van de 1e fase Relatienota zijn al grote delen van het stroomdal van de Drentsche Aa concreet begrensd als reservaat- dan wel beheersgebied. Verder is het gebied Elperstroom-Holmers concreet begrensd als natuurontwikkelingsgebied. In de gemeente Rolde maken de gebieden Halkenbroek en Hullen deel uit van dit natuurontwikkelingsproject.

10.2.3 Houtoog(s) in Drenthe

Met betrekking tot het aanplanten van snelgroeiend productiebos heeft de provincie, in aansluiting op het meerjarenplan Bosbouw, in de nota Houtoog(s) in Drenthe (1990) een aantal voorkeursgebieden aangegeven, die voor de aanleg van "tijdelijk" bos in aanmerking komen. In aansluiting op de bovenstaande zonering uit het streekplan geldt dat in zone 1-gebieden "tijdelijk" bos in het algemeen mogelijk is, in zone 2-gebieden op een aantal plaatsen (afhankelijk van gebiedskenmerken) en in zone 3-gebieden in het algemeen niet mogelijk is. Het is niet de bedoeling dat alle voorkeursgebieden volledig worden ingevuld met snelgroeiend bos. In en rondom deze gebieden kunnen ook plekken voorkomen waar bosaanplant ongewenst is, zoals aangrenzende

natuurgebieden (in verband met vochtonttrekking) of archeologische monumenten. Concreet gaat het in het plangebied over delen van het gebied ten zuiden van Rolde.

10.2.4 Beleidsprogramma voor recreatie en toerisme

In 1993 is een beleidsprogramma voor recreatie en toerisme voor de periode 1993-2000 door Provinciale Staten vastgesteld. De hoofddoelstelling voor het toeristisch-recreatieve beleid tot de eeuwwisseling luidt:

Het verder ontwikkelen van het toeristisch-recreatieve product Drenthe, waarbij zoveel mogelijk voldaan wordt aan de vraag van de Drentse samenleving en specifieke doelgroepen (toeristen) en wel op een zodanige wijze dat:

- de werkgelegenheid en de regionale inkomensvorming worden bevorderd;
- een divers kwalitatief hoogwaardig toeristisch product in stand wordt gehouden c.q. ontwikkeld wordt;
- een kwalitatief hoogwaardig natuur- en recreatiemilieu in stand wordt gehouden en versterkt wordt.

Om het toerisme te bevorderen zijn gerichte activiteiten nodig. In dit kader zijn actiepunten geformuleerd, die zijn gegroepeerd rond een vijftal actielijnen, te weten:

- professionalisering en kwaliteitsverbetering verblijfsrecreatie, dagrecreatie, horeca en detailhandel;
- samenwerking;
- voorwaardenscheppende infrastructuur;
- promotie, informatie en marketing;
- gebiedsgebonden actiepunten.

10.2.5 Provinciaal Waterhuishoudingsplan

In het Provinciaal Waterhuishoudingsplan wordt het provinciaal beleid ten aanzien van de waterhuishouding beschreven. In dit plan wordt beleid gevoerd op basis van de functies die binnen bepaalde gebieden aan het oppervlaktewater en aan het freatisch en het diepe grondwater zijn toegekend. De volgende functies worden onderscheiden:

- bij het oppervlaktewater:
 - . natuurfunctie op middenniveau;
 - . natuurfunctie op hoog niveau;
- bij het freatisch grondwater:
 - . algemene functie;
 - . landbouwfunctie;
 - . natuurfunctie;
 - . ondersteuning natuurfunctie;

- bij het diepe grondwater:
 - . grondwater voor de bereiding van drinkwater (bestaand);
 - . grondwater voor de bereiding van drinkwater (1e prioriteit);
 - . grondwater voor de bereiding van drinkwater (2e prioriteit);
 - . ondersteuning natuurfunctie van het freatisch grondwater.

Oppervlaktewater

Het oppervlaktewater van het stroomdal van de Drentsche Aa heeft een natuurfunctie op hoog niveau. Bij een natuurfunctie op hoog niveau geldt dat het ecosysteem zich in een "natuurlijke staat" bevindt. Er is een evenwichtige relatie met de omliggende natuurwaarden, er vindt geen aanvoer van gebiedsvreemd water plaats en het oppervlaktewater vervult een functie als ecologische verbingszone.

Freatisch grondwater

Het freatisch grondwater in het stroomdal van de Drentsche Aa, het Ballooërveld en de grote boscomplexen heeft de natuurfunctie. Dit betekent dat gestreefd wordt naar een zodanige kwaliteit, stand en stroming van het freatisch grondwater dat het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden zo goed mogelijk wordt ondersteund. Het beheer wordt afgestemd op de kwelafhankelijke vegetaties in de beekdalen en op het natuurlijk ecosysteem in de beken. De grondwaterstand in de beekdalen moet in de winter en in het voorjaar tot aan maaiveld staan en mag in de zomer niet te ver wegzakken. Tussen Eleveld en Ekehaar heeft het freatisch grondwater de ondersteunende natuurfunctie. Deze functie is toegekend aan landbouwgebieden die waterhuishoudkundig samenhangen met aangrenzende gebieden met een natuurfunctie. Het is gewenst dat in dit gebied door het nemen van waterhuishoudkundige maatregelen een positief effect wordt verkregen op de aangrenzende natuurgebieden. Er mogen echter geen nadelige effecten optreden voor de landbouw.

Ten zuiden van Rolde heeft het freatisch grondwater een landbouwfunctie. In de rest van de gemeente heeft het freatisch grondwater een algemene functie. Hier wordt de waterhuishouding afgestemd op het huidige grondgebruik. Dit kan zowel landbouw als natuur zijn. De huidige natuurwaarden mogen niet achteruit gaan. Verder mogen ingrepen in de waterhuishouding geen negatieve invloed hebben op het aangrenzende landbouw- dan wel natuurgebied.

Diepe grondwater

In het overgrote deel van de gemeente heeft het diepe grondwater de aanduiding ondersteuning natuurfunctie van het freatisch grondwater. Dit wordt vooral in die systemen gebruikt die als hoofddoelstelling het behoud of de ontwikkeling van kwelafhankelijke natuur hebben.

Een deel van de gemeente heeft in verband met de waterwinning bij Assen tevens de aanduiding grondwater voor de bereiding van drinkwater.

Verdroging

In het Provinciaal Waterhuishoudingsplan wordt een aantal oplossingen voor de verdrogingsproblematiek aangedragen. Er wordt een toename van de winning van oppervlaktewater voorgesteld, in plaats van de winning van grondwater. Ook is er een plan voor de aanpak van verdroogde (natuur)gebieden. Verder kunnen bepaalde verdrogingsgevoelige gebieden waterhuishoudkundig worden geïsoleerd door het instellen van bufferzones, waar het peil wordt opgezet en gebiedseigen water wordt geconserveerd.

Volgens het Provinciaal Waterhuishoudingsplan is de grondwaterstand in de meeste verdroogde gebieden in de gemeente Rolde moeilijk te verbeteren zonder aantasting van de landbouwkundige mogelijkheden.

10.2.6 Provinciaal Milieubeleidsplan

In februari 1995 is het Provinciaal Milieubeleidsplan 1995-1998 (PMP) vastgesteld. Uit het PMP blijkt dat de provincie het milieubeleid hoofdzakelijk wil bereiken op basis van vrijwilligheid en via de inzet van stimuleringsmaatregelen. Het provinciale milieubeleid zal niet leiden tot strengere regels in bestemmingsplannen.

Evenals het Nationaal Milieubeleidsplan 2 is ook het PMP opgesteld rond de "ver"-thema's. In het onderstaande is van het provinciaal beleid op basis van deze thema's een overzicht gegeven.

Verzuring

Met betrekking tot het thema verzuring streeft de provincie ernaar de NMP-doelstelling voor 2000 versneld te bereiken. Gestreefd wordt de emissies van verzurende stoffen met 70% à 80% te reduceren. Prioriteit wordt gelegd bij de extra verzuringsgevoelige gebieden, die deel uitmaken van de milieubeschermingsgebieden. In deze gebieden is het beleid erop gericht in de komende acht tot tien jaar een depositieniveau te bereiken van 1.400 mol/ha/jaar (waarvan 600 mol NH₃/ha/jaar). In de veenkoloniën is in 2000 een depositieniveau van 2.400 mol/ha/jaar acceptabel (waarvan 1.000 mol NH₃/ha/jaar). In het overige gebied wordt het rijksbeleid gevolgd. Door toepassing van het stand still-beginsel wordt normopvulling voorkomen. Zo mogelijk wordt een depositieniveau van 1.400 mol/ha/jaar eerder bereikt.

Aan gemeenten wordt gevraagd ammoniakreductieplannen op te stellen, zoals bedoeld in de Interimwet ammoniak en veehouderij. Middels een ammoniakreductieplan heeft de gemeente de mogelijkheid om bij de vergunningverlening in het kader van de Wet milieubeheer de zogenaamde verruimde saldomethode toe te passen. Dit

houdt in dat bij de vergunningverlening ook de relatie met andere bedrijven wordt betrokken. Daarnaast kunnen op basis van regionale omstandigheden de grenswaarden van de ecologische richtlijn worden aangepast. Voor Noord- en Midden-Drenthe is een ammoniakreductieplan (ARP) opgesteld.

Vermesting

Uit het PMP blijkt dat het streven van de provincie erop gericht is, dat aan het einde van de planperiode sprake is van evenwichtsbemesting in de gehele provincie. Het provinciale beleid om tot een duurzame landbouw te komen wordt gecontinueerd.

Vanwege de samenhang tussen vermestings- en verzuringsproblematiek en het vestigingsbeleid dient de her- of nieuwvestiging van melkveebedrijven -met name bedrijven die elders in Drenthe te weinig ontplooiingsmogelijkheden hebben vanwege ligging in of nabij een milieubeschermingsgebied/natuurgebied- bij voorkeur in de veenkoloniën plaats te vinden. Daar is ook beperkte ruimte voor inplaatsing van buiten de provincie. Bij verplaatsing moet per saldo sprake zijn van een voor het milieu gunstiger situatie. In ieder geval moet sprake zijn van grondgebonden veehouderij. Als de verplaatsing van een bedrijf nodig blijkt, gaat de voorkeur uit naar een nieuwe locatie buiten milieubeschermingsgebieden en buiten de invloedszones rond kwetsbare natuurgebieden.

Verspreiding

Het provinciale beleid ten aanzien van verspreiding is erop gericht om zoveel mogelijk mee te werken om de door het rijk geformuleerde doelstellingen te realiseren. Bij agrarische bedrijven zal de invoering van milieuzorgsystemen worden bevorderd, zoveel mogelijk in overleg met de georganiseerde landbouw. Verder zal door de provincie voorlichting worden gegeven over mogelijkheden om diffuse verspreiding van schadelijke stoffen te voorkomen.

Milieubeschermingsgebieden

In het kader van de Wet milieubeheer is de provincie verplicht in het PMP milieubeschermingsgebieden *aan te duiden*. Gebieden zijn als milieubeschermingsgebied aangeduid op grond van een bijzondere functie of op grond van een bijzondere kwetsbaarheid. In Drenthe gaat het dan om de functies natuur, bodem, drinkwaterwinning en beleevingswaarde (stille, landschap).

De bijzondere bescherming van de milieubeschermingsgebieden bestaat voor een belangrijk deel uit het versneld bereiken van de algemene milieukwaliteit.

In de milieubeschermingsgebieden wordt een stimuleringsbeleid gevoerd. De belangrijkste uitgangspunten bij dit stimuleringsbeleid zijn:

- Het bestaande stimuleringsbeleid voor de bodem- en grondwaterbeschermingsgebieden wordt voortgezet; verder wordt op basis van het per gebied op te stellen plan van aanpak bekeken hoe dit stimuleringsbeleid verder uitgebouwd kan worden.
- De algemene milieukwaliteit wordt via het generieke milieubeleid gerealiseerd.
- Het geldende beleid met betrekking tot ruimtelijke ordening, waterhuishouding en natuur wordt voortgezet.

Uit de aanduiding als milieubeschermingsgebied vloeien geen juridische consequenties voort. Voor een kleiner gedeelte van de milieubeschermingsgebieden worden bij de Provinciale Milieuverordening (PMV) regels gesteld. Deze gebieden worden *aangewezen* als milieubeschermingsgebied. In de gemeente Rolde zijn verschillende milieubeschermingsgebieden aangewezen (zie kaart 10.1).

Milieubeschermingsgebied I omvat een verbodzone diepe boringen rondom de grondwaterwinning Assen en het grondwaterbeschermingsgebied Drentsche Aa.

In een groot gebied rond de winning Assen is een potkleilaag aanwezig, die aaneensluitend is. Dit betekent een aanzienlijke bescherming, waardoor er alleen gevaar voor verontreiniging optreedt indien op ongeveer 15 m diepte het pakket potklei wordt doorboord. Rondom de winning is daarom een verbodzone aanwezig voor diepe boringen. Ontheffing kan worden verleend op grond van de PMV. Een nadere regeling in het bestemmingsplan is hiervoor niet noodzakelijk.

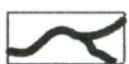
Bij waterwinning de Punt wordt, naast grondwater, ook oppervlaktewater van de Drentsche Aa ingenomen voor de bereiding van drinkwater. Ter bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater is het grondwaterbeschermingsgebied Drentsche Aa aangewezen. Dit gebied betreft het wateroppervlak en 5 m ter weerszijde daarvan. In het grondwaterbeschermingsgebied Drentsche Aa geldt een verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het innemen van oppervlaktewater voor het vullen en spoelen van spuitmachines. Ook het grondwaterbeschermingsgebied Drentsche Aa heeft geen consequenties voor het bestemmingsplan.

Milieubeschermingsgebied II is zowel bodembeschermings- als stiltegebied. Om het aspect stilte te beschermen geldt in dit gebied een aanvullend beleid.

Milieubeschermingsgebied III is het voormalige bodembeschermingsgebied. De per 1 januari 1994 in werking getreden regelgeving voor bodembeschermingsgebieden wordt hier gehandhaafd. Dit pakket regels geldt voor alle milieubeschermingsgebieden, dus ook voor milieubeschermingsgebied I en II.

10.1 MILIEUBESCHERMINGSGBIEDEN ROLDE

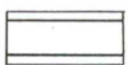
milieubeschermingsgebied I



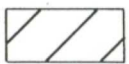
grondwaterbeschermingsgebied Drentsche Aa



verbodzone diepe boringen



milieubeschermingsgebied II



milieubeschermingsgebied III



1:50000

11 PERSPECTIEVEN VOOR DE VERSCHILLENDE FUNCTIES

11.1 Inleiding

Om een gemeentelijk beleid voor het buitengebied te kunnen opstellen is het van belang inzicht te hebben in de perspectieven voor de verschillende functies in het buitengebied. Deze perspectieven worden allereerst bepaald door de gebiedskenmerken en de wijze waarop het gebied nu al voor de functies zoals landbouw en natuur wordt gebruikt. Daarnaast zijn de perspectieven afhankelijk van het beleid dat door rijk en provincie wordt gevoerd. In de gemeente Rolde wordt dit beleid in het kader van het ROM/WCL-project geïntegreerd uitgevoerd. In het onderstaande is een overzicht gegeven van de perspectieven voor de verschillende functies in het buitengebied van de gemeente Rolde.

Ook bestaande gemeentelijke plannen zijn van belang voor het gemeentelijke beleid voor het buitengebied. Het bestaande gemeentelijke beleid, zoals dat verwoord is in het Landschapsbeleidsplan en het Toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan, komt aan de orde in hoofdstuk 12.

11.2 Landbouw

In 1994 is er door de Landbouwuniversiteit Wageningen een uitgebreid onderzoek gedaan naar de toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Anloo en Rolde (Plattelandsontwikkeling aan de basis, 1995). In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de resultaten van dit onderzoek met betrekking tot de agrarische sector.

Beoordeling toekomstperspectief

De agrariërs in de gemeente beoordelen het toekomstperspectief vrij negatief. Naast het ontbreken van bedrijfsopvolging blijken ontwikkelingen in markt en beleid hiervoor de voornaamste reden. In de gemeente komt namelijk een relatief groot aantal beleidsontwikkelingen op de agrarische sector af.

Ontwikkelingsmogelijkheden

Duidelijk is dat de landbouwontwikkeling in de gemeente Rolde door de aard van het gebied en de beleidsdoelen die door rijk en provincie gesteld zijn in de toekomst een ander karakter zal (moeten) hebben

dan tot nu toe het geval was. Gecombineerde schaalvergroting, specialisatie en intensivering lopen tegen maatschappelijk grenzen aan en blijken voor de individuele agrarische ondernemingen ook lang niet altijd meer de meest geëigende weg naar bedrijfscontinuïteit en -ontwikkeling.

Uit het onderzoek van de LUW blijkt dat met name de opeenstapeling van verschillende vormen van (sectorale) regelgeving en tegenstrijdigheden daartussen een verstarrende uitwerking heeft op de dynamiek in de agrarische sector. In het rapport "Plattelandsontwikkeling aan de basis" wordt gebiedsgericht maatwerk in dit kader wenselijk genoemd. Op basis van gebiedsgericht maatwerk kan een uitgangssituatie worden gecreëerd van waaruit bedrijfsontwikkeling in uiteenlopende richtingen mogelijk is. Een gezamenlijke inspanning van overheden en betrokkenen uit de agrarische sector, alsmede ruimte voor flexibele toepassing van de regelgeving zijn voor zo'n aanpak een voorwaarde.

In de Gebiedsvisie Landbouw van het ROM/WCL-project wordt aangegeven dat de landbouw er het meest bij gebaat is, wanneer verschillende ontwikkelingsrichtingen naast elkaar in het gebied voorkomen. Voorbeelden van ontwikkelingsrichtingen zijn het benutten van het positieve imago van het gebied ten gunste van de afzet van gebiedseigen landbouwproducten en natuur- en landschapsproductie door agrarische bedrijven.

Draagvlak ontwikkelingsrichtingen

Door de LUW is onderzoek gedaan naar het draagvlak voor verschillende ontwikkelingsrichtingen, te weten:

- gespecialiseerde landbouwproductie;
- kwaliteitsproductie (streekproducten, luxe vlees, biologische landbouw enzovoort);
- verweving of verbreding (natuur-/landschapsbeheer en/of recreatie).

Onder de agrarische bevolking van de gemeente blijkt draagvlak en interesse te bestaan voor meerdere ontwikkelingsrichtingen. Naast een groep bedrijven die wil doorgaan op "traditionele" wegen is een meerderheid geïnteresseerd in nieuwe activiteiten zoals verweving, verbreding en kwaliteitsproductie. De mogelijkheden voor inkomensvorming uit deze nieuwe ontwikkelingsrichtingen zijn op het moment echter vaak nog beperkt.

Voor het van de grond tillen van inkomensmogelijkheden uit nieuwe activiteiten is een gezamenlijke aanpak van overheden, de agrarische sector en andere betrokkenen gewenst. De stimuleringsgelden in het kader van het WCL-beleid kunnen voor een belangrijk deel

worden ingezet om een dergelijke heroriëntatie van de agrarische ontwikkeling te ondersteunen.

11.3 Natuur

Bestaande natuurwaarden	<p>In het voorgaande is al gebleken dat er met name in de gemeente belangrijke natuurwaarden aanwezig zijn. In het Provinciaal Natuurbeleidsplan zijn grote delen van de beekdalen van het stroomdal van de Drentsche Aa, het Ballooërveld en de grotere heideterreinen aangegeven als gebieden met een primaire natuurfunctie. Een groot deel van de beekdalen van het stroomdal van de Drentsche Aa is in eigendom van Staatsbosbeheer. In veel reservaatgebieden is het beheer gericht op ontwikkeling van botanische waarden door middel van vergaande verschraling. In andere reservaatgebieden is het beheer gericht op het laten aansluiten bij en omvormen tot natuurgebied.</p>
ROM/WCL-project	<p>De algemene doelstelling van het ROM/WCL-project is de vergroting van de ecologische kwaliteit van het beekdalsysteem van de Drentsche Aa in het bijzonder in relatie tot de oorspronggebieden. Dit betekent enerzijds behoud en verdere ontwikkeling van natuurwaarden in gebieden waar die waarden al aanwezig zijn. Anderzijds betekent dit de ontwikkeling van natuurwaarden op plaatsen waar ze nu ontbreken. Het betreft zowel gebieden waar de landbouwfunctie thans nog overheerst als bossen waarin de productiefunctie nog dominant is. Verder zijn doelstellingen voor het gebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de ontwikkeling van de beeklopen als ecologische verbindingszones door inrichting en beheer daarop af te stemmen; - de ontwikkeling van de ecologische verbindingszone van het Ballooërveld naar de boswachterij Grolloo over het Rolderveld of langs de randzone van het Andersche Diep.
Gebiedsvisie Drentsche Aa	<p>In het kader van de 2e fase Relatienota zullen in het Stroomdal van de Drentsche Aa gebieden begrensd worden als reservaat-, beheers- of natuurontwikkelingsgebied. Hiervoor is al een Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap Drentsche Aa opgesteld. In de Gebiedsvisie zijn doelstellingen geformuleerd ten aanzien van de ecologische kwaliteit, de esthetische en cultuurhistorische kwaliteit en de economisch-functionele kwaliteit.</p> <p>Ten aanzien van de ecologische kwaliteit is de centrale doelstelling een zo natuurlijk mogelijke en ongestoorde ontwikkeling van het beekstelsel, allereerst voor het behoud en herstel van de aanwezige natuurwaarden met een grote mate aan verscheidenheid en ten tweede voor de ontwikkeling van grote aaneengesloten natuurlijke eenheden.</p>

Ten aanzien van de esthetische en cultuurhistorische kwaliteit is het van belang dat de nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan de verhoging van de verscheidenheid en de verduidelijking van de structuur van het landschap. Het kan daarbij deels gaan om het creëren van een nieuwe verscheidenheid en deels om het weer zichtbaar maken van de oude.

Ten aanzien van de economisch-functionele kwaliteit wordt gestreefd naar een zodanige afstemming en inpassing van de gebruiksfuncties dat de realisatie van de hoofddoelstelling voor het gebied, het behoud en de duurzame ontwikkeling van de natuur- en landschapswaarden, hierdoor niet wordt gehinderd.

Deze doelstellingen zijn voor verschillende deelgebieden geconcretiseerd tot een streefbeeld voor de lange termijn. Dit streefbeeld is gebaseerd op een onderscheid in 5 natuurdoeltypen, te weten:

- I nagenoeg natuurlijk landschap;
- II begeleid natuurlijk landschap;
- III half-natuurlijk landschap;
- IV natuur-rijk cultuurlandschap;
- V overig cultuurlandschap.

Natuurdoeltype I komt in het Drentsche Aa-gebied niet voor. De EHS valt binnen de natuurdoeltypen II tot en met IV.

Voor het behoud en de ontwikkeling van waarden behorende tot de typen II en III wordt in het algemeen reservaatvorming nodig geacht. De typen IV en V kunnen tot ontwikkeling worden gebracht door bepaalde vormen van natuur- en landschapsbeheer in agrarische bedrijfsvoeringen te integreren.

In de bovenloop van de Drentsche Aa wordt gestreefd naar de ontwikkeling van drie grote begeleid-natuurlijke kerngebieden, te weten: Holmers, Lange Veen en Geelbroek.

Daarbij verdwijnen op den duur de bestaande landschapsskenmerken. Er voor in de plaats komt een boslandschap met weinig cultureel beïnvloede vormen. De grote bossen krijgen buiten de kerngebieden een multifunctionele invulling.

In de middenloop van de Drentsche Aa wordt een halfnatuurlijke ontwikkeling voorgestaan met het behoud van de ecologische en bijzondere landschapswaarden. De beekdalen houden zoveel mogelijk hun huidige open karakter. De beekdalflanken worden in beheer genomen voor de ontwikkeling van de dwarsgradiënt en voor het veiligstellen van de inziggebieden van het lokaal kwelwater. Plaatselijk wordt gestreefd naar een verdere ontwikkeling van bos- en zoomvegetaties.

Er bestaat nog geen duidelijkheid over de oppervlakten die concreet begrensd worden als beheers-, reservats- dan wel natuurontwikkelingsgebied. Uit het onderzoek van de LUW blijkt dat het voor het creëren van duidelijkheid voor de landbouw in het gebied zaak is zo snel mogelijk een definitieve begrenzing vast te stellen.

Na de concrete begrenzing kan verwerving van reservats- of natuurontwikkelingsgebieden alleen plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. Ook bij het afsluiten van beheersovereenkomsten is vrijwilligheid uitgangspunt.

Landgoed "Het Westersche Veld van Rolde"

De BV Landgoed "Het Westersche Veld van Rolde" overweegt het uit productie nemen van het merendeel van de landbouwgrond op het bestaande landgoed ten behoeve van bosuitbreiding en de aanleg van natuurterrein. In dit kader is door een projectgroep het Plan van aanpak "Het Westersche Veld van Rolde" opgesteld. Hieruit blijkt dat de samenwerking in de projectgroep zich richt op het, in samenhang met de reeds bestaande bos- en natuurterreinen, omvormen van het merendeel van de bestaande landbouwgrond in bos- en natuurgebied alsmede op een duurzaam beheer van het totale landgoed.

11.4 Bosbouw

In het zuidelijke deel van de gemeente zijn grote boscomplexen aanwezig. In het Provinciaal Natuurbeleidsplan hebben deze bosgebieden een meervoudige doelstelling. Dit betekent dat er sprake kan zijn van houtproductie, recreatie en behoud dan wel ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Deels wordt er gestreefd naar ontwikkeling van bos met accent natuur.

Uit het Bosbeleidsplan blijkt dat het rijk streeft naar uitbreiding van het areaal bos in Nederland op landbouwbedrijven, in bestaande en nieuwe natuurgebieden en elders in het landelijk gebied. Het rijk heeft ook een bijdrageregeling voor aanplant van zowel tijdelijk als permanent bos.

Uit een recente notitie van het ministerie van LNV blijkt dat rijk en provincie bij hun planologische toetsing geen onderscheid meer maken tussen permanent en tijdelijk bos. Reden hiervoor is allereerst dat tijdelijk bos nauwelijks meer aangeplant wordt, omdat de aanplant van permanent bos financieel aantrekkelijker is. Daarnaast is het begrip "tijdelijk" misleidend, omdat dit bos maximaal 40 jaar kan blijven staan. Ook kan tijdelijk bos permanent bos worden, wanneer het bos na 40 jaar niet geveld wordt. Tenslotte is het niet denkbeeldig dat er na het kappen van bos wederom bos aangeplant wordt, vanwege de hoge kosten om van bosgrond weer terug te keren naar landbouwgrond.

Hoewel met het oog op het behoud van landschappelijke kenmerken bosbouw in enkele gebieden, zoals op de essen en in de beekdalen, niet gewenst is, zijn er in de gemeente mogelijkheden voor de aanplant van bos.

De provincie geeft aan dat voorkeurslocaties voor nieuwe bossen liggen tegen:

- bestaande bossen;
- bestaande natuurterreinen, voorzover bos een versterking van de aanwezige waarden is;
- recreatieterreinen;
- waterwingebieden en bodembeschermingsgebieden, voorzover zij de natuur- en landschapswaarden niet in de weg staan;
- woonkernen, voorzover zij de natuur- en landschapswaarden niet in de weg staan.

Uit het onderzoek van de LUW blijkt overigens dat bosaanplant in de gemeente slechts de interesse heeft van een beperkte groep agrariërs.

11.5 Recreatie

11.5.1 Verblifsrecreatie

In het onderzoek van de LUW is ook onderzoek gedaan naar de verblifsrecreatieve bedrijvigheid in de gemeente. In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de resultaten van dit onderzoek met betrekking tot de recreatieve sector (Plattelandsontwikkeling aan de basis, 1995).

Beoordeling toekomstperspectief

Hoewel de helft van de geënquêteerde recreatiebedrijven het huidige economisch functioneren ontoereikend noemt, is men vrij positief over het toekomstperspectief. Het vertrouwen in de toekomst hangt deels samen met een verbetering van het economisch functioneren in de afgelopen jaren. Wel is op veel bedrijven een verdere inspanning nodig om het economisch functioneren structureel te verbeteren. Een gezamenlijk inzet van bedrijfsleven, overheden en belangenorganisaties in de recreatiesector is nodig om de positieve trend van de afgelopen jaren te continueren.

Ontwikkelingsmogelijkheden

Uit het streekplan blijkt dat de provincie de recreatieve druk in de gemeente Rolde al zo groot acht, dat verdere uitbreiding de kwaliteit van natuur en landschap negatief kan beïnvloeden. In beperkte mate wordt aan de vestiging van nieuwe verblifsrecreatiebedrijven meegewerkt of krijgen bestaande bedrijven toestemming voor uitbreiding.

De terughoudendheid van de provincie ten aanzien van nieuwvestiging wordt door de recreatie-ondernemers breed aanvaard. Wel

wordt sterk gehecht aan uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande bedrijven.

Ook het principe dat plaatselijk uit oogpunt van behoud van natuur- en landschapswaarden een beperking van de recreatieve druk nodig is, wordt breed gedragen door de recreatie-ondernemers. Een veel gehoord kritiek punt is echter dat beleidsmaatregelen onnodig vaak uitgaan van een tegenstelling tussen natuur en recreatie. Mogelijkheden om met passende maatregelen op en rond verblijfsrecreatieterreinen de recreatieve druk te beperken en geleiden krijgen onvoldoende aandacht.

Uit een ander onderzoek van de LUW (Effecten van verblijfsrecreatie op het natuurlijk milieu, 1987) blijkt dat de recreatieve druk ook niet per definitie samenhangt met de omvang van het verblijfsrecreatieterrein. De effecten van verblijfsrecreatie op het natuurlijk milieu zijn afhankelijk van allerlei factoren, zoals:

- omvang, aard en voorzieningenniveau van het verblijfsrecreatieterrein;
- samenstelling en structuur van het natuurgebied, grootte, vorm, functie en kwaliteit van het natuurlijk milieu.

Wanneer er veel verschillende voorzieningen op het terrein aanwezig zijn, ontplooit men bijvoorbeeld weinig recreatieve activiteiten buiten het terrein.

Interesse ontwikkelingsrichtingen

Door de LUW is onderzoek gedaan naar de interesse voor verschillende ontwikkelingsrichtingen voor bestaande recreatiebedrijven, te weten:

- uitbreiding bedrijfsomvang;
- aanpassing inrichting terrein;
- verbetering kwaliteit/bezetting.

De meeste interesse bestaat er voor uitbreiding van de bedrijfsomvang en kwaliteitsverbetering en verhoging van de bezettingsgraad. Veel minder bedrijven achten aanpassing in de inrichting van het terrein noodzakelijk. Tussen bedrijfstypen treden belangrijke verschillen op in de interesse voor ontwikkelingsrichtingen.

Er is tevens onderzoek gedaan naar mogelijke nieuwe toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. In principe lijkt het buitengebied van de gemeente Rolde goede aanknopingspunten te bieden voor het ontwikkelen van natuur- en cultuurgerichte vormen van recreatie en toerisme. De natuurlijke en landschappelijke omgeving en de mogelijkheden voor actieve beleving daarvan zijn namelijk de belangrijkste factoren die toeristen en recreanten naar het gebied trekken.

Ook de recreatie-ondernemers zijn redelijk positief over de potenties die het gebied heeft voor deze nieuwe vormen van plattelandstoerisme. De mening over de haalbaarheid van een dergelijke ontwikkeling loopt echter uiteen. De interesse voor de nieuwe vormen van toerisme is wel groot. Er zijn ook al concrete plannen en men is al doende met activiteiten in die richting.

Al eerder bleek dat er bij agrariërs in de gemeente interesse bestaat voor verbreding van het agrarisch bedrijf met recreatie/toerisme. Ontwikkeling van recreatie en toerisme op landbouw- of bosbedrijven, alsmede de vergroting van de mogelijkheden voor inkomensvorming uit die producten vormt ook één van de doelstellingen van het WCL-project.

Vooraf de kleinere recreatiebedrijven ervaren een verruiming van de mogelijkheden voor "kamperen bij de boer" echter als een potentiële bedreiging. Waarschijnlijk is de potentiële concurrentie geringer, wanneer het gaat om nieuwe kleinschalige terreinen met een duidelijk thematisch (agrarisch) karakter.

11.5.2 Dagrecreatie

In de gemeente zijn ruime mogelijkheden aanwezig voor wandelen en fietsen. Het gebied wordt doorsneden door een uitgebreid netwerk van paden, waarover allerlei routes zijn uitgezet.

In het kader van het WCL-project wordt gestreefd naar een vergroting van de toegankelijkheid van bossen en landbouwgronden voor recreanten, ontwikkeling van recreatie en toerisme op landbouw- of bosbedrijven, alsmede vergroting van de mogelijkheden voor inkomensvorming uit die producten. Er is onder andere financiële ondersteuning mogelijk voor het openstellen en inrichten van landbouwgronden (paden, hekjes, picknickplaatsen en dergelijke) voor toeristisch-recreatieve doeleinden en het vervaardigen van informatiemateriaal.

11.6 Wonen en niet-agrarische bedrijvigheid

Vanwege het behoud van het landelijk karakter van het buitengebied is het rijks- en provinciale beleid erop gericht wonen en niet-agrarische bedrijvigheid te beperken tot de bestaande bebouwing. Nieuwe woningen en niet-agrarische bedrijven horen respectievelijk thuis binnen de bebouwde kom en op een bedrijventerrein. Wel kunnen vrijkomende agrarische gebouwen eventueel worden benut voor wonen of bepaalde vormen van niet-agrarische bedrijvigheid, zoals nijverheids-, ambachtelijke of dienstverlenende bedrijven.

In het buitengebied doen zich soms gevallen voor, waarbij er sprake is van enige bedrijvigheid bij een woning. Voorbeelden zijn aan-huis-gebonden beroepen, zoals een dierenartsenpraktijk, en agrarische (neven)activi-

teiten. Het provinciaal beleid is erop gericht bij woningen aan deze bedrijvigheid enige ruimte te bieden.

In hoofdstuk 10 bleek dat het rijks- en provinciaal beleid onder meer gericht is op het realiseren van de ecologische hoofdstructuur. Tevens is het beleid gericht op het vergroten van het bosareaal en het versterken van aangetaste landschapsstructuren. Om dit beleid sneller te kunnen uitvoeren is het van belang om naast de inzet van overheidsmiddelen ook particuliere middelen aan te wenden. In dit verband is het provinciaal beleid erop gericht in bepaalde gebieden de mogelijkheid te bieden tot realisering van een landhuis met landgoed. Het gaat in dit geval om gebieden waar het beleid gericht is op realisering van een ecologische verbindingzone dan wel vergroting van het bosareaal of versterking van de landschapsstructuur.

12 VISIE OP HOOFDLIJNEN

12.1 Inleiding

In hoofdstuk 11 bleek dat de verschillende functies in het buitengebied geconfronteerd worden met allerlei ontwikkelingen in markt en beleid. Veel van de overheidsplannen zijn echter nog niet concreet uitgewerkt, waardoor er met name bij de agrariërs grote onzekerheid bestaat over het toekomstperspectief. Er is dan ook behoefte aan duidelijke gemeentelijke beleidskeuzen met betrekking tot het landelijk gebied. In dit kader is een visie op hoofdlijnen opgesteld.

De visie op hoofdlijnen vormt voor de gemeente in de planperiode van 10 jaar de achtergrond waartegen ontwikkelingen die in het bestemmingsplan niet zijn voorzien, worden beoordeeld. Tevens biedt deze visie het kader waarbinnen op basis van vrijwilligheid en stimulering bepaalde ontwikkelingen mogelijk gemaakt kunnen worden. Tenslotte wordt de visie op hoofdlijnen aangemerkt als richtsnoer voor ander gemeentelijk beleid. Daarmee schept de visie duidelijkheid naar de bewoners en andere belanghebbenden over het ruimtegebruik dat de gemeente in de toekomst nastreeft. Zij kunnen daardoor met hun bouw- of andere investeringsplannen anticiperen op deze toekomstige situatie.

In het onderstaande wordt voor de verschillende functies in het buitengebied van de gemeente Rolde een ontwikkelingsvisie gegeven.

12.2 Ontwikkelingsvisie voor de landbouw

De landbouw speelt een belangrijke rol voor het behoud van de leefbaarheid in het buitengebied van de gemeente Rolde. Daarnaast is de landbouw van belang voor het behoud van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden in de gemeente. Ook bij het beheer van natuurwaarden kan de landbouw een rol van betekenis spelen. Het gemeentelijk beleid voor de lange termijn is daarom gericht op het behoud van voldoende agrarische bedrijvigheid in de gemeente.

Hiervoor is het van belang de agrarische bedrijven in de gemeente voldoende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Bij ontwikkeling wordt in dit kader echter niet alleen gedacht aan landbouwontwikkeling langs traditionele wegen, maar ook aan ontwikkelingsrichtingen zoals kwaliteitsproduc-

tie en verweving of verbreding met natuur-/landschapsbeheer en/of verbreding met recreatie/toerisme.

Uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid vormt hierbij het bestaand beleid van rijk en provincie. Het gemeentelijk beleid is er niet opgericht extra beperkingen op te leggen ten opzichte van bestaand beleid. De zonering van het streekplan vormt daarom de basis voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische sector. Waar dit binnen haar mogelijkheden ligt, zal de gemeente zich in samenwerking met andere overheden en de agrarische sector inzetten voor het van de grond tillen van nieuwe ontwikkelingsrichtingen.

Dit betekent dat er in de zone 1-gebieden van het Streekplan ruime mogelijkheden zijn voor ontwikkeling van grondgebonden agrarische bedrijven langs traditionele wegen. Er zijn eveneens mogelijkheden voor ontwikkeling van niet-grondgebonden agrarische bedrijven. Daarnaast is er ruimte voor allerlei nieuwe ontwikkelingsrichtingen, zoals bosbouw en biologische landbouw.

In dit gebied zijn er ook mogelijkheden voor vestiging van nieuwe grondgebonden en niet-grondgebonden agrarische bedrijven. Vestiging van een nieuw niet-grondgebonden bedrijf is alleen mogelijk, wanneer het verplaatsing van een bestaand bedrijf betreft dat elders om milieuhygiënische redenen in de knel is gekomen. Voorbeelden hiervan zijn te saneren situaties wat betreft de woonomgeving en in verband met de realisatie van natuurontwikkelingsgebieden.

In de zone 2-gebieden in de gemeente zijn er eveneens ontwikkelingsmogelijkheden voor de gespecialiseerde landbouw. De grondgebonden landbouw heeft hier echter het primaat. In deze gebieden is alleen de nieuwvestiging van grondgebonden agrarische bedrijven mogelijk.

In de zone 2-gebieden in de gemeente Rolde zijn vrij veel landschappelijke en natuurlijke waarden aanwezig. Er zijn daarom perspectieven voor verweving met natuur-/landschapsbeheer en/of verbreding met recreatie/toerisme. Om deze perspectieven te benutten is een gezamenlijke aanpak van overheden, agrariërs en andere betrokkenen gewenst.

Een randvoorwaarde bij de ontwikkeling van de landbouw is in ieder geval dat geen aantasting plaatsvindt van de bestaande landschappelijke en natuurlijke waarden.

In het zone 3-gebied zijn de mogelijkheden voor een traditionele landbouwkundige ontwikkeling (via schaalvergroting en dergelijke) minder groot. Juist in dit gebied wordt daarom gestreefd naar ontwikkeling van kwaliteitsproductie en een verweving van landbouw met natuur-/landschapsbeheer en/of verbreding met recreatie/toerisme. Vrijwilligheid en stimulering vormen hierbij het uitgangspunt.

In zone 3-gebieden wordt er in principe geen ruimte geboden voor vestiging van nieuwe grondgebonden agrarische bedrijven. Verplaatsing van bestaande grondgebonden bedrijven die elders in het zone 3-gebied, bijvoorbeeld in de dorpskernen, in de knel zijn gekomen, is echter wel mogelijk.

12.3 Ontwikkelingsvisie voor de natuur

In de gehele gemeente is het beleid voor de lange termijn gericht op behoud van bestaande natuurwaarden. Dit betekent allereerst dat er in bepaalde gevallen randvoorwaarden gesteld zullen worden aan de landbouw en de recreatie.

Dit is bijvoorbeeld het geval met betrekking tot de waterhuishouding. In paragraaf 2.3.3 bleek dat er in de gemeente verschillende verdroogde bos- en heidegebieden en beekdalen voorkomen. De belangrijkste oorzaken van de verdroging zijn de intensieve ontwatering en afwatering ten behoeve van de landbouw in de omgeving van de natuurgebieden en de onttrekking van grondwater. Het beleid voor de lange termijn is gericht op het voorkomen van een verdere verdroging van natuurgebieden. In dit kader worden in bepaalde gebieden randvoorwaarden gesteld aan ingrepen in de waterhuishouding.

Natuurbeheer kan echter tevens een belangrijke neveninkomst gaan vormen voor agrarische bedrijven. Uit het onderzoek van de LUW blijkt dat er in delen van de gemeente Rolde goede kansen liggen voor agrarisch natuurbeheer. De mogelijkheden voor alternatieve inkomensvorming via agrarisch natuurbeheer zijn echter thans nog beperkt. Het beleid is er daarom opgericht concrete regelingen met bijbehorende vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer op te zetten. De rol van de gemeente zal hierbij in principe beperkt zijn, omdat dit in eerste instantie een zaak is van andere overheden en instanties betrokken bij natuurbeheer en van de agrarische sector. De gemeente wil hierbij echter een initiërende en bemiddelende rol spelen.

In de bestaande natuur- en bosgebieden is natuurontwikkeling mogelijk. In aansluiting op het Plan van aanpak landgoed "Het Westersche Veld van Rolde" wordt ook op het landgoed ruimte geboden voor natuurontwikkeling.

In gebieden die reeds concreet begrensd zijn als reservaatgebied is natuurontwikkeling eveneens toegestaan. Verwerving van gronden die concreet zijn begrensd als reservaatgebied, kan echter slechts plaatsvinden op vrijwillige basis.

In paragraaf 11.2 bleek dat de definitieve begrenzing in het kader van de 2e fase van de Relatienota nog niet is voltooid. De definitieve begrenzing

zal vastgesteld worden door Gedeputeerde Staten. De gemeente zal aandringen op een snelle afhandeling van de begrenzing. Tevens zal de gemeente bevorderen dat de begrenzing in overleg met de agrarische sector plaatsvindt.

Zolang gebieden niet concreet begrensd zijn als reservaat- dan wel natuurontwikkelingsgebied, is natuurontwikkeling niet toegestaan. Verder kunnen alleen gebieden die op de Streefbeeldkaart van de Gebiedsvisie NBL Drentsche Aa deel uitmaken van de natuurdoeltypen II en III concreet begrensd worden (zie paragraaf 11.3). Dit betekent dat natuurontwikkeling (op termijn) in ieder geval niet mogelijk is in gebieden die buiten deze begrenzing vallen.

In sub-paragraaf 10.2.2 bleek dat in het Provinciaal Natuurbeleidsplan een ecologische verbindingszone is aangegeven tussen het Ballooërveld en Boswachterij Grolloo. Deze verbinding lijkt redelijk. In navolging van het Provinciaal Natuurbeleidsplan is het beleid voor de lange termijn daarom gericht op behoud en versterking van deze ecologische verbindingszone.

12.4 Ontwikkelingsvisie voor het landschap

In het Landschapsbeleidsplan van de gemeente Rolde (1990) is een ontwikkelingsvisie voor het landschap weergegeven. Deze landschapsvisie is niet meer helemaal actueel, omdat de visie niet is afgestemd op recent beleid van rijk en provincie. De ontwikkelingsvisie voor het landschap is daarom op een aantal punten geactualiseerd.

Het beleid voor de lange termijn is gericht op behoud en versterking van de verschillende onderdelen van het esdorpenlandschap.

Dit betekent allereerst dat gestreefd wordt naar handhaving van het open karakter en de bolle ligging van de essen. Ook de karakteristieke esbosjes dienen gehandhaafd te blijven. Tenslotte wordt gestreefd naar het accentueren van de esranden.

Ten aanzien van de beekdalen wordt onderscheid gemaakt tussen de bovenloop en de middenloop van de Drentsche Aa.

De beekdalen in de middenloop worden gekenmerkt door een karakteristieke ruimtelijke opbouw door houtwallen evenwijdig aan en dwars op de beek. Vlak langs de beek worden de beekdalen gekenmerkt door openheid en een fijnmazig slotenpatroon. Het beleid is gericht op behoud en herstel van dit karakteristieke ruimtelijke patroon. Plaatselijk kunnen kleine natte bosjes tot ontwikkeling worden gebracht.

In de bovenloop wordt niet gestreefd naar het behoud van de bestaande landschapskenmerken. In de gebieden Geelbroek en Amer boschstuk,

Halkenbroek en in het zijloopje van het Andersche Diep bij Lange Veen is het beleid gericht op de ontwikkeling van moeras- en bronbossen.

De jonge veldontginningen worden gekenmerkt door een grootschalig karakter. Verder is er een sterk contrast aanwezig tussen de open landbouwgebieden en de besloten bosgebieden. Plaatselijk is in deze gebieden de aanplant van bos mogelijk. Omdat het beleid gericht is op behoud van de grootschaligheid, dient bos bij voorkeur in grotere eenheden dan wel aansluitend aan de bestaande boscomplexen aangeplant te worden. Het Westersche Veld en het Oosterveld van Rolde zijn ontgonnen met de kerktoren van Rolde als raaipunt. Het beleid is in deze jonge veldontginningen gericht op het accentueren van deze kenmerkende gerende verkaveling. Bij de eventuele aanplant van bos dient hiermee rekening gehouden te worden.

Landschapsonderhoud kan, net als natuurbeheer, een belangrijke neveninkomst gaan vormen voor agrarische bedrijven. Het bestaande instrumentarium is echter slechts in beperkte mate toereikend om landschapsonderhoud door agrariërs te financieren. In het WCL-gebied wordt er daarom naar gestreefd om de mogelijkheden voor landschapsonderhoud door agrariërs te verruimen.

Een belangrijke voorwaarde voor het van de grond tillen van landschapsonderhoud is verder een betere coördinatie en afstemming tussen de inspanningen van verschillende betrokkenen. De gemeente wil hierbij een belangrijke initiërende en uitvoerende rol vervullen.

12.5 Ontwikkelingsvisie voor de bosbouw

In paragraaf 11.3 bleek dat het onderscheid tussen permanent bos en tijdelijk bos niet langer zinvol is. Er is daarom ook geen reden om onderscheid te maken tussen bosbouw en houtteelt. Dit betekent dat houtteelt op agrarische bedrijven in dit bestemmingsplan wordt gezien als een vorm van bosbouw.

Op de essen is de aanplant van bos met het oog op het behoud van de openheid niet toegestaan.

In de beekdalen in de middenloop van de Drentsche Aa is alleen de aanplant van kleine bosjes mogelijk in het kader van natuurontwikkeling dan wel ter versterking van het landschap.

In de gebieden Geelbroek en Amer boschstuk, Halkenbroek en in het zijloopje van het Andersche Diep bij Lange Veen is in het kader van natuurontwikkeling de ontwikkeling van grotere moeras- en bronbossen mogelijk.

In de overige gebieden is aanplant van bos in principe mogelijk. Het streven is er hierbij opgericht bosaanplant zoveel mogelijk te clusteren, waardoor nadelige effecten voor nabijgelegen agrarische bedrijven worden voorkomen. Het instrument kavelruil kan hierbij een rol spelen. Verder dient er bij de aanplant van bos rekening te worden gehouden met de ontwikkelingsvisie voor het landschap (zie paragraaf 12.4).

Nieuwe bossen zullen niet worden beschouwd als voor verzuring gevoelig. In de Uitvoeringsregeling behorende bij de Interimwet ammoniak en veehouderij is namelijk bepaald dat bossen, waarvan de aanleg heeft plaatsgevonden na 1 mei 1988 niet worden aangemerkt als voor verzuring gevoelig.

12.6 Ontwikkelingsvisie voor de recreatie

In het Toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan (TROP) van de gemeente Rolde (1993) is een strategie en bijbehorend actieplan opgesteld voor de toekomstige toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de gemeente. De ontwikkelingsvisie voor de recreatie is grotendeels gebaseerd op dit TROP.

Het gemeentelijk toeristisch-recreatief beleid is gericht op de verhoging van de economische betekenis van recreatie en toerisme en verbetering van de leefbaarheid van de dorpen onder gelijktijdige instandhouding van de aanwezige landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten. Met het oog op ontwikkelingen in de agrarische sector zal de recreatie-sector plaatselijk wellicht een groter aandeel van de werkgelegenheid en economische bedrijvigheid (moeten) gaan innemen.

Dagrecreatie

Vanwege de kwetsbaarheid van een aantal gebieden in de gemeente en de al aanwezige toeristisch-recreatieve concentraties is het beleid gericht op een zonering van activiteiten en functies. Dit betekent een intensivering in gebieden waar dat mogelijk is en extensivering waar dat nodig is.

Intensivering van activiteiten is mogelijk in Rolde en directe omgeving, in de "kleine kernen-zone" ten zuid-westen van Rolde en in het zogenaamde "recreatief concentratiegebied" in het zuidelijk en zuid-oostelijk gedeelte van de gemeente. Om de samenhang tussen de toeristisch-recreatieve kerngebieden te versterken is het beleid gericht op de aanleg van nieuwe en verbetering van bestaande fiets- en wandelverbindingen.

De kleine plas in het gebied De Moere bij Grolloo kan gebruikt worden ten behoeve van dagrecreatie. Met betrekking tot de grote plas zijn afspraken

gemaakt met Staatsbosbeheer; na beëindiging van de zandwinningsconcessie is dagrecreatie bij de grote plas niet toegestaan.

De stacaravans in het gebied De Moere dienen op termijn te verdwijnen. Er is een privaatrechtelijke overeenkomst gesloten met de eigenaren; de overeenkomst houdt in dat het gebruik van de stacaravans is toegestaan, totdat de eigenaren komen te overlijden.

In en rond een aantal kwetsbare (voornamelijk heide)gebieden, zoals het Ballooërveld, wordt gestreefd naar extensivering. De toegankelijkheid van deze gebieden voor gemotoriseerd verkeer dient beperkt te worden. Bij voorkeur gebeurt dit in combinatie met een intensivering van de mogelijkheden in een zeer beperkt deel van diezelfde gebieden.

De Schaapskooi bij het Ballooërveld wordt vanwege de unieke ligging gezien als potentieel dagrecreatief concentratiepunt rond het thema natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie. In de nabijheid van de Schaapskooi is inmiddels een onbemand informatiecentrum opgezet.

Grootschalige verblijfsrecreatie

In de gemeente heeft zich een adequaat en divers aanbod van verblijfsaccommodaties ontwikkeld. Met het oog op het behoud van natuurlijke en landschappelijke waarden en de rentabiliteitspositie van bestaande bedrijven wordt ten aanzien van de nieuwvestiging van grote verblijfssterreinen een terughoudend beleid gevoerd. Het beleid richt zich hier vooral op kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod, onder andere door seizoensverlenging op bestaande bedrijven. Op bestaande bedrijven is uitbreiding in principe mogelijk, wanneer dit bedrijfseconomisch noodzakelijk is. Bij de beoordeling van uitbreidingsvoorstellen wordt aan de gevolgen voor belangrijke natuur- en landschapswaarden in de omgeving een groot gewicht toegekend. Bij eventuele uitbreidingswensen van bestaande bedrijven wordt ernaar gestreefd mogelijkheden ter verbetering van de natuurlijke en landschappelijke inpassing optimaal te benutten. Ook anderszins wordt, waar dit met het oog op behoud van belangrijke waarden nodig is, beperking van de recreatieve druk nagestreefd, onder meer door zonering en geleiding.

Kleinschalige verblijfsrecreatie

Plaatselijk zijn er wel mogelijkheden voor kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie, zoals kamperen bij de boer of logies en ontbijt. Hierbij wordt er gestreefd naar verbreding en kwaliteitsverbetering van het totale aanbod van verblijfsaccommodaties. Aan de gevolgen voor belangrijke natuur- en landschapswaarden en de landschappelijke inpassing groot gewicht toegekend.

In de Wet op de openluchtrecreatie worden de volgende kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie onderscheiden:

- a. een kampeerterrein voor ten hoogste tien en tijdelijk vijftien kampeermiddelen (kleinschalig kamperen);

- b. een kampeerterrein door een organisatie met een doelstelling van sociale, culturele, educatieve of wetenschappelijke aard ten behoeve van eigen doeleinden (groepskamperen);
- c. een natuurkampeerterrein.

Het wordt ongewenst geacht dat er zowel bij woningen als bij agrarische bedrijven mogelijkheden zijn voor kleinschalig kamperen, omdat de huidige recreatieve druk al groot is. Ten aanzien van agrarische bedrijven wordt in delen van de gemeente gestreefd naar verbreding van de bedrijfsvoering met bijvoorbeeld recreatie. Kleinschalig kamperen wordt daarom alleen toegestaan bij agrarische bedrijven. Op de essen en in de beekdalen is het kleinschalig kamperen niet toegestaan.

Het beleid met betrekking tot het kleinschalig kamperen wordt nader uitgewerkt in een notitie Wet op de openluchtrecreatie.

12.7 Ontwikkelingsvisie voor het wonen

Met betrekking tot het wonen in het buitengebied is het beleid voor de lange termijn gericht op behoud van de bestaande woningen. Er wordt ruimte geboden voor aan-huis-gebonden beroepen en agrarische nevenactiviteiten.

De bouw van nieuwe woningen is alleen toegestaan, wanneer het bedrijfs-woningen bij agrarische bedrijven dan wel recreatiebedrijven betreft. Verder kunnen vrijkomende boerderijen onder zekere voorwaarden benut worden voor wonen.

Nieuwe burgerwoningen horen thuis in de bebouwde kom. Bij de toekomstige uitbreiding van het dorp Rolde in het gebied De Hoorns zal minimaal 100 m in acht worden genomen tot het grondgebonden agrarisch bedrijf aan de Dongelsdijk.

Er wordt ruimte geboden voor de verbouw van een woning of voormalig agrarisch bedrijf tot een landhuis met landgoed in het gebied waar het beleid gericht is op realisering van een ecologische verbindingzone (zie paragraaf 12.3). Ook in gebieden waar bosaanplant mogelijk is, is de realisering van een landgoed met landhuis mogelijk.

12.8 Ontwikkelingsvisie voor niet-agrarische bedrijvigheid

Niet-agrarische bedrijvigheid is vooral van belang als functie die een rol kan spelen in het bieden van vervangende werkgelegenheid in verband met de afnemende werkgelegenheid in de agrarische sector. Bovendien kunnen vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen hun economische waarde behouden, wanneer de agrarische functie omgezet kan worden in een niet-agrarische functie.

Het beleid is daarom gericht op het handhaven van de bestaande niet-agrarische bedrijven. Bovendien kunnen vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen onder voorwaarden gebruikt worden voor bepaalde vormen van niet-agrarische bedrijvigheid, zoals nijverheids-, ambachtelijke of dienstverlenende bedrijven.

De vestiging van nieuwe of de uitbreiding van bestaande bedrijven dient in het algemeen binnen de bestaande bebouwing plaats te vinden. Uitzonderingen worden gemaakt voor niet-agrarische bedrijven die functioneel aan het buitengebied gebonden zijn, zoals loonwerkbedrijven.

13 BELEID VOOR DE KORTE TERMIJN

13.1 Inleiding

De visie op hoofdlijnen is vertaald naar het beleid voor de korte termijn, het feitelijke bestemmingsplanbeleid (zie paragraaf 13.2). Dit beleid geldt voor de planperiode van ongeveer 10 jaar.

Het beleid voor de korte (en lange) termijn wordt echter niet alleen gevoerd via het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan kent als instrument namelijk duidelijke beperkingen. Het is mogelijk via het bestemmingsplan gewenste ontwikkelingen toe te staan en ongewenste ontwikkelingen te verbieden of slechts onder voorwaarden toe te staan; het stimuleren van gewenste ontwikkelingen is via het bestemmingsplan echter niet mogelijk. In hoofdstuk 15 daarom wordt nader ingegaan op andere instrumenten die de gemeente wil inzetten bij de uitvoering van haar beleid.

13.2 Bestemmingsplanbeleid

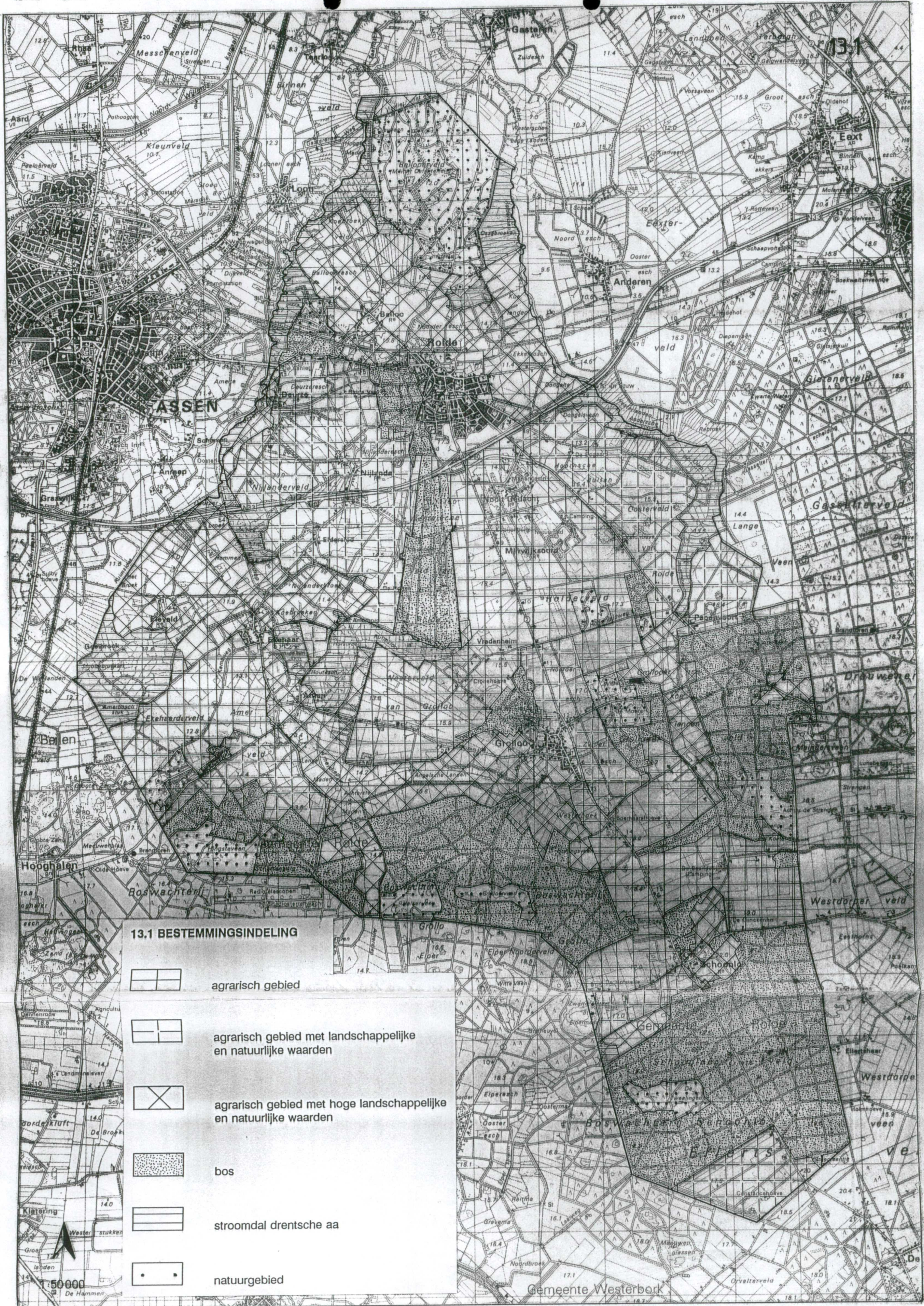
13.2.1 Indeling bestemmingen

De bestemmingsindeling is gebaseerd op de zonering van het streekplan. In hoofdstuk 10 bleek dat in de gemeente Rolde alle zes zones van het streekplan voorkomen. De bestemmingen komen grotendeels overeen met deze zones.


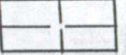


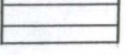

Er is onderscheid gemaakt in de volgende bestemmingen:

1. Agrarisch gebied (zone 1);
2. Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden (zone 2);
3. Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden (zone 3);
4. Bos (zone 4 en bosgebieden zone 5);
5. Stroomdal Drentsche Aa (zone 5);
6. Natuurgebied (zone 6).

De bestemmingsindeling sluit aan bij de zonering van het streekplan. De begrenzing van de bestemmingen is afgestemd op de feitelijke grenzen (zie kaart 13.1).



13.1 BESTEMMINGSENDELING

- 
agrarisch gebied
- 
agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden
- 
agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden
- 
bos
- 
stroomdal drentsche aa
- 
natuurgebied


 1:50000
 De Hammen

Gemeente Westerbork

Enkele zone 3-gebieden in het stroomdal van de Drentsche Aa zijn inmiddels verworven als reservaatgebied. Vanwege de huidige natuurlijke waarden van deze reservaatgebieden, zijn deze gronden eveneens bestemd als Stroomdal Drentsche Aa.

De onderscheiden bestemmingen zijn gebiedsbestemmingen en geen functiebestemmingen, zoals in het vorige bestemmingsplan het geval was. Dit betekent dat in de drie agrarische bestemmingen niet alleen agrarische bedrijven maar ook woningen en niet-agrarische bedrijven deel uitmaken van de bestemming. Ook in de andere bestemmingen komen enkele woningen voor.

Enkele functies hebben een eigen functiebestemming, te weten:

- verblijfsrecreatieterreinen;
- grotere wegen;
- gaslocaties.

Omdat meerdere functies deel uitmaken van de gebiedsbestemmingen, is het noodzakelijk een functiehierarchie aan te geven. Dit wil zeggen dat het van belang is om aan te geven welke functie wordt gezien als hoofdfunctie en welke als ondergeschikte functie.

Binnen een bestemming kunnen ook meerdere hoofdfuncties voorkomen. In dit geval is er sprake van nevenschikte hoofdfuncties.

13.2.2 Agrarisch gebied

In het agrarisch gebied is uitoefening van het agrarisch bedrijf de hoofdfunctie. Alle overige functies zijn ondergeschikt aan de landbouw.

Landbouw

Het beleid is er in de eerste plaats opgericht om goede ontwikkelingsmogelijkheden te bieden aan de bestaande (in hoofdzaak) grondgebonden agrarische bedrijven in het gebied. Er wordt ook ruimte geboden voor het opzetten van een neventak intensieve veehouderij. Verder zijn er mogelijkheden voor boom- en fruitteelt en binnen het bouwperceel is de bouw van kassen (voor opweekdoeleinden) toegestaan. Ten aanzien van de essen is het beleid gericht op het behoud van de openheid. De bouw van kassen is op de essen daarom niet toegestaan. Boom- en fruitteelt dient eveneens bij voorkeur niet op de essen plaats te vinden. Wanneer er zwaarwegende argumenten aanwezig zijn, kan echter van dit beleid afgeweken worden omdat deze essen in het streekplan een zone 1-aanduiding hebben.

Bestaande intensieve veehouderijbedrijven krijgen de gebruikelijke uitbreidingsmogelijkheden.

Onder voorwaarden zijn er mogelijkheden voor vestiging van zowel grondgebonden als niet-grondgebonden agrarische bedrijven. Vestiging van een nieuw niet-grondgebonden bedrijf is alleen mogelijk, wanneer het verplaatsing van een bestaand bedrijf betreft dat elders in de knel is

gekomen. Uiteraard is uitbreiding en vestiging van veehouderijbedrijven alleen mogelijk, wanneer dit verenigbaar is met de milieuwetgeving en het behoud van de ruimtelijke basiskwaliteiten.

Natuur en landschap

Binnen deze bestemming zijn verschillende cultuurhistorische, landschappelijke, biotische (natuur) en abiotische waarden (bodem en water) aanwezig. Enkele van deze waarden zijn van wezenlijk belang voor (delen van) het gebied. Wanneer deze zogenaamde essentiële ruimtelijke randvoorwaarden verdwijnen, treedt er een grote verandering op in het karakter van (delen van) het gebied. Het beleid is daarom gericht op behoud van de volgende essentiële ruimtelijke randvoorwaarden:

- grootschaligheid;
- waardevolle dobben, heideterreintjes en bosjes;
- Achterste esch Amen en gedeelten Ekehaarderesch en Zuideresch Grolloo met dun esdek;
- openheid essen;
- beekdal Strengkoelanden begrensd door houtwallen;
- verkaveling in Westersche Veld gericht op kerktoren Rolde (gerende verkaveling);
- waardevolle keiweg.

Natuurontwikkeling is binnen deze bestemming slechts mogelijk, wanneer gebieden concreet begrensd worden als reservaat- dan wel natuurontwikkelingsgebied. In gebieden die op de Streefbeeldkaart van de Gebiedsvisie NBL Drentsche Aa geen deel uitmaken van de natuurdoeltypen II en III, is natuurontwikkeling in beginsel niet toegestaan.

Bosbouw

In het agrarisch gebied wordt ruimte geboden voor de aanplant van bos. Met het oog op het behoud van het grootschalige karakter van het gebied dient het bos in grotere eenheden dan wel aansluitend aan bestaande boscomplexen aangeplant te worden. Verder wordt gestreefd naar clustering om nadelige effecten voor nabijgelegen agrarische bedrijven zoveel mogelijk te voorkomen.

Ten aanzien van de essen wordt voor de aanplant van een bos een zelfde beleid gevoerd als ten aanzien van boom- en fruitteelt. De essen dienen bij voorkeur niet beplant te worden. Wanneer er zwaarwegende argumenten aanwezig zijn, kan echter van dit beleid afgeweken worden omdat deze essen in het streekplan een zone 1-aanduiding hebben.

In het Westersche Veld dient bij de aanplant van bos rekening gehouden te worden met de gerende verkaveling.

Recreatie

Binnen deze bestemming zijn er mogelijkheden voor kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie, zoals bedoeld in de Wet op de openluchtrecreatie. Het kleinschalig kamperen is alleen toegestaan op de

agrarische erven, omdat het ongewenst geacht wordt wanneer er overal kampeermiddelen kunnen verschijnen.

Verder biedt het bestemmingsplan ruimte voor de inrichting van kleine dagrecreatieve voorzieningen, zoals fiets-, wandel- en ruiterspaden en picknickplaatsen.

Wonen

De bestaande woningen zijn als zodanig bestemd. Er wordt ruimte geboden voor agrarische nevenactiviteiten en aan-huis-gebonden beroepen.

Onder zekere voorwaarden kan de agrarische functie van voormalige boerderijen worden omgezet in een woonfunctie.

Met het oog op de realisering van een ecologische verbindingszone tussen het Ballooërveld en Boswachterij Grolloo wordt ruimte geboden voor de verbouw van woningen of voormalige boerderijen tot landhuis in combinatie met de realisering van een landgoed.

Niet-agrarische bedrijvigheid

De aanwezige niet-agrarische bedrijven worden naar aard en aantal in principe beperkt tot de bestaande situatie. Wel wordt de mogelijkheid geboden om vrijkomende agrarische gebouwen onder voorwaarden te gebruiken voor nijverheids-, ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven.

13.2.3 Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden

Ook binnen deze bestemming is de uitoefening van het agrarisch bedrijf de hoofdfunctie. Alle overige functies zijn ondergeschikt aan de uitoefening van het agrarisch bedrijf.

Landbouw

Het beleid is er in de eerste plaats op gericht om goede ontwikkelingsmogelijkheden te bieden aan de bestaande (in hoofdzaak) grondgebonden agrarische bedrijven in het gebied. Er wordt ook ruimte geboden voor het opzetten van een beperkte neventak intensieve veehouderij. Verder zijn er, met uitzondering van de essen, mogelijkheden voor boom- en fruitteelt en voor de bouw van kassen (voor opwekdoeleinden) binnen het bouwperceel.

Intensieve veehouderijbedrijven zijn niet binnen deze bestemming aanwezig.

Onder voorwaarden zijn er mogelijkheden voor vestiging van grondgebonden agrarische bedrijven. Uiteraard is uitbreiding en vestiging van veehouderijbedrijven alleen mogelijk, wanneer dit verenigbaar is met de milieuwetgeving en het behoud van de ruimtelijke basiskwaliteiten.

Natuur en landschap

Binnen deze bestemming zijn verschillende cultuurhistorische, landschappelijke, biotische en abiotische waarden aanwezig. Binnen deze bestemming is het beleid gericht op behoud en eventueel ook herstel

van de zogenaamde essentiële ruimtelijke randvoorwaarden. Het gaat hierbij om de volgende essentiële ruimtelijke randvoorwaarden:

- essen met bolle ligging en esdek;
- plaatselijk aan de randen van essen waardevolle akkeronkruiden;
- open essen begrensd door houtwallen en oude bosrestanten;
- waardevolle dobben, heideterreintjes en bosjes;
- zijloopje Andersche Diep begrensd door houtwallen;
- verkaveling in Oosterveld van Rolde gericht op kerktoren Rolde (gerende verkaveling);
- Deurze cultuurhistorisch waardevolle nederzetting;
- klinkerweg ten zuiden van Deurze.

Natuurontwikkeling is binnen deze bestemming pas mogelijk, wanneer gebieden concreet begrensd worden als reservats- dan wel natuurontwikkelingsgebied. In gebieden die op de Streefbeeldkaart van de Gebiedsvisie NBL Drentsche Aa geen deel uitmaken van de natuurdoeltypen II en III, is natuurontwikkeling in beginsel niet toegestaan.

Bosbouw

Met betrekking tot de essen is het beleid gericht op behoud van de openheid. Aanplant van bos is op de essen dan ook niet toegestaan. Wel kunnen de esranden geaccentueerd worden door de aanplant van kleine bosjes.

In het zijloopje van het Andersche Diep is de aanplant van bos alleen mogelijk in het kader van natuurontwikkeling. Dit betekent dat de aanplant van bos daar niet mogelijk is, zolang het gebied niet concreet begrensd is als natuurontwikkelingsgebied dan wel reservatsgebied.

Binnen de rest van deze bestemming wordt ruimte geboden voor bosbouw. Hierbij wordt gestreefd naar clustering om nadelige effecten voor nabijgelegen agrarische bedrijven zoveel mogelijk te voorkomen.

In het Oosterveld van Rolde dient bij de aanplant van bos rekening gehouden te worden met de gerende verkaveling.

Recreatie

Ook binnen deze bestemming zijn er mogelijkheden voor kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie, zoals bedoeld in de Wet op de openluchtrecreatie. Het kleinschalig kamperen is alleen toegestaan op agrarische erven.

Het bestemmingsplan biedt verder ruimte voor de inrichting van kleine dagrecreatieve voorzieningen, zoals fiets-, wandel- en ruiterspaden en picknickplaatsen.

Wonen

De bestaande woningen zijn als zodanig bestemd. Er wordt ruimte geboden voor agrarische nevenactiviteiten en aan-huis-gebonden beroepen.

Onder zekere voorwaarden kan de agrarische functie van voormalige boerderijen worden omgezet in een woonfunctie.

Met het oog op de realisering van een ecologische verbindingszone tussen het Ballooërveld en Boswachterij Grolloo wordt ruimte geboden voor de verbouw van woningen of voormalige boerderijen tot landhuis in combinatie met de realisering van een landgoed.

Niet-agrarische bedrijvigheid

De aanwezige niet-agrarische bedrijven worden naar aard en aantal in principe beperkt tot de bestaande situatie. Wel wordt de mogelijkheid geboden om vrijkomende agrarische gebouwen onder voorwaarden te gebruiken voor nijverheids-, ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven.

13.2.4 Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden

Binnen deze bestemming zijn natuur en landbouw nevensgeschikte hoofdfuncties. Dit betekent dat er bij het gebruik van gronden ten behoeve van één van deze hoofdfuncties rekening gehouden zal moeten worden met de andere hoofdfunctie.

Landbouw

Het beleid biedt goede mogelijkheden voor ontwikkeling van de bestaande (in hoofdzaak) grondgebonden bedrijven, inclusief de ruimte voor het opzetten van een beperkte neventak intensieve veehouderij. Met uitzondering van de essen en de beekdalen zijn er mogelijkheden voor boom- en fruitteelt. In verband met de landschappelijke kwaliteiten van dit gebied wordt geen ruimte geboden voor de bouw van kassen. Intensieve veehouderijbedrijven zijn niet binnen deze bestemming aanwezig.

Er wordt ruimte geboden voor vestiging van een grondgebonden bedrijf, wanneer het verplaatsing van een bestaand bedrijf betreft dat elders om milieuhygiënische redenen in de knel is gekomen. Uiteraard is uitbreiding en vestiging van veehouderijbedrijven alleen mogelijk, wanneer dit verenigbaar is met de milieuwetgeving.

Natuur en landschap

Binnen deze bestemming zijn belangrijke cultuurhistorische, landschappelijke, natuurlijke en abiotische waarden aanwezig. Ook binnen deze bestemming is het beleid gericht op behoud en herstel van de zogenaamde essentiële ruimtelijke randvoorwaarden. Het gaat hierbij om de volgende essentiële ruimtelijke randvoorwaarden:

- essen met bolle ligging en esdek;
- plaatselijk aan de randen van essen waardevolle akkeronkruiden;
- open essen begrensd door houtwallen en oude bosrestanten;
- waardevolle dobben, heideterreintjes en bosjes;
- kwel in beekdalen; kwel bereikt plaatselijk het maaiveld;
- waardevolle sloten in beekdalen;
- houtwallen evenwijdig aan en haak op de beken;
- beekdalen waardevol voor weidevogels;

- in Halkenbroek en Grollooërkoelanden grote variatie in vogels en zoogdieren door interactie met aangrenzende boswachterijen;
- gave samenhang tussen beekdalen, essen en esdorpen;
- Deurze cultuurhistorisch waardevolle nederzetting;
- deels onverharde wegen en klinkerweg over Noorderesch Rolde;
- hunebed op Ballooëresch.

Natuurontwikkeling is pas mogelijk, wanneer gebieden concreet begrensd worden als reservaat- dan wel natuurontwikkelingsgebied. In gebieden die op de Streefbeeldkaart van de Gebiedsvisie NBL Drentsche Aa geen deel uitmaken van de natuurdoeltypen II en III, is natuurontwikkeling in beginsel niet toegestaan.

Bosbouw

Op de essen is de aanplant van bos niet toegestaan, maar de esranden kunnen geaccentueerd worden door de aanplant van kleine bosjes.

In de beekdalen is de aanplant van bos alleen mogelijk in het kader van natuurontwikkeling dan wel ter versterking van het landschap.

In de rest van het gebied wordt er alleen ruimte geboden voor de aanplant van kleine bossen. Er zijn geen mogelijkheden voor de aanplant van grote boscomplexen.

Recreatie

Ook binnen deze bestemming mogelijkheden voor kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie, zoals bedoeld in de Wet op de openluchtrecreatie. Het kleinschalig kamperen is alleen toegestaan op de agrarische erven.

Verder biedt het bestemmingsplan ruimte voor de inrichting van kleine dagrecreatieve voorzieningen, zoals fiets-, wandel- en ruiterspaden en picknickplaatsen.

Wonen

De bestaande woningen zijn als zodanig bestemd. Er wordt ruimte geboden voor agrarische nevenactiviteiten en aan-huis-gebonden beroepen.

Onder zekere voorwaarden kan de agrarische functie van voormalige boerderijen worden omgezet in een woonfunctie.

Niet-agrarische bedrijvigheid

Binnen deze bestemming zijn thans geen niet-agrarische bedrijven aanwezig. De mogelijkheid wordt geboden om vrijkomende agrarische gebouwen onder voorwaarden te gebruiken voor nijverheids-, ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven.

Natuur en bosbouw

13.2.5 Bos

Binnen deze bestemming zijn natuur en bosbouw nevenschikte hoofdfuncties. Het beheer van het bos is uiteraard een zaak van de boscijner zelf. Dit betekent dat in bepaalde bossen bosbouw de

hoofdfunctie kan zijn, terwijl in andere gebieden het beheer meer gericht is op behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden. Natuurontwikkeling is binnen deze bestemming toegestaan.

Landgoed "Het Westersche Veld van Rolde" is in zijn geheel opgenomen binnen de bestemming Bos. In aansluiting op het plan van aanpak voor het landgoed wordt ruimte geboden voor het omvormen van het merendeel van de bestaande landbouwgronden van het landgoed in bos- en natuurgebied.

Het beleid is binnen de bestemming Bos gericht op behoud, herstel en/of ontwikkeling van de volgende essentiële ruimtelijke randvoorwaarden:

- Grollooërveld geomorfologisch waardevol gebied met verschillende dobben, Noordveen en Ronde Plas pingoruïnes;
- zoutpijler in jongere afzettingen ten oosten van Schoonlo;
- Schoonloër strubben, Tumulibosch en gedeelte van het Ruige Veld oude bosrestanten;
- Schoonloër strubben Eiken-Berkenbos met veel ondergroei;
- uitgestrekte naaldbossen in boswachterijen van Schoonlo, Grolloo, Hooghalen en Grollooërveld van belang voor broedvogels;
- waardevolle combinatie van naaldbossen, heideterreintjes en dobben (vennen en veentjes);
- landgoed "Het Westersche Veld van Rolde" met combinatie van naaldbossen, heideterreinen, dobben en landbouwgronden; verkaveling gericht op kerktoren Rolde (gerende verkaveling);
- grafheuvels in Tumulibosch en Westersche Veld, grafheuvelrestant in Boswachterij Hooghalen;
- waardevolle keiwegen;
- deels onverharde wegen;
- nauwelijks bebouwing.

Landbouw

Binnen de bestemming Bos is op het landgoed "Het Westersche Veld van Rolde" één agrarisch bedrijf aanwezig. Dit bedrijf krijgt de gebruikelijke uitbreidingsmogelijkheden. De bouw van kassen is binnen deze bestemming niet toegestaan.

Recreatie

Recreatief medegebruik wordt in de bosgebieden gezien als ondergeschikte functie. Het bestemmingsplan biedt ruimte voor de inrichting van kleine dagrecreatieve voorzieningen, zoals fiets-, wandel- en ruitersporen en picknickplaatsen.

Wonen

De woningen binnen deze bestemming zijn als zodanig bestemd.

Natuur en landschap	<p>13.2.6 Stroomdal Drentsche Aa</p> <p>Binnen de bestemming Stroomdal Drentsche Aa is natuur de hoofdfunctie. Het beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden. Hierbij wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een "half-natuurlijke laaglandbeek", waarbij het karakteristieke ruimtelijke patroon van de beekdalen behouden blijft en eventueel hersteld wordt. Dit ruimtelijke patroon wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van houtwallen evenwijdig aan en dwars op de beek. Vlak langs de beek zijn de openheid en het fijnmazige slotenpatroon kenmerkend. In de bovenloop wordt niet gestreefd naar het behoud van de bestaande landschapskenmerken. In de gebieden Geelbroek en Amer boschstuk is het beleid gericht op de ontwikkeling van moeras- en bronbossen. Dit betekent dat het beleid gericht is op behoud, herstel en/of ontwikkeling van de volgende essentiële ruimtelijke randvoorwaarden:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - met uitzondering van Geelbroek en Amer boschstuk worden beekdalen gekenmerkt door karakteristiek ruimtelijk patroon door aanwezigheid van houtwallen evenwijdig aan en dwars op de beek; - waardevolle graslandvegetaties; - weidevogelgebied; - bodemkundige en geomorfologisch waardevolle beekdalen; - kwelgebied; - nauwelijks bebouwing.
Landbouw	<p>Binnen deze bestemming zijn geen agrarische bedrijven aanwezig. Verschillende gronden zijn echter (nog) in agrarisch gebruik. Het agrarisch gebruik van gronden wordt gezien als ondergeschikte functie. Boom- en fruitteelt is binnen deze bestemming niet toegestaan.</p>
Bosbouw	<p>Binnen deze bestemming wordt geen ruimte geboden voor bosbouw. In het kader van natuurontwikkeling is de aanplant van bos wel toegestaan.</p>
Recreatie	<p>Het bestemmingsplan biedt ruimte voor de inrichting van kleine dagrecreatieve voorzieningen, zoals fiets-, wandel- en ruitersporen en picknickplaatsen.</p>
Wonen	<p>De bestaande woningen zijn als zodanig bestemd. Er wordt ruimte geboden voor agrarische nevenactiviteiten en aan-huis-gebonden beroepen.</p>
Natuur	<p>13.2.7 Natuurgebied</p> <p>Ook binnen deze bestemming is natuur de hoofdfunctie. Het beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden. Dit beleid wordt nagestreefd door behoud, herstel en/of ontwikkeling van</p>

de volgende essentiële ruimtelijke randvoorwaarden:

- Ballooërveld geomorfologisch waardevol gebied met typisch zwak golvend landschap;
- waardevolle heideterreinen en dobben (vennen en veentjes);
- Ballooërveld zeer waardevol heidecomplex met combinatie van vochtige en droge heide, stuifzanden, stukjes loof- en naaldbos en houtwallen;
- droge heide met jeneverbesstruwelen in boswachterij Schoonlo en op Kampsheide;
- Ballooërveld archeologisch waardevol gebied met grafheuvels, Celtic Fields, oude karrensporen, urnenvelden en sporen van bewoning uit Laat-Paleolithicum, Mesolithicum, Neolithicum en Bronstijd;
- Kampsheide archeologisch waardevol gebied met grafheuvels, urnenveld en sporen van Celtic Field;
- deels onverharde wegen;
- nauwelijks bebouwing.

Recreatie

Recreatief medegebruik is binnen de bestemming Natuurgebied een ondergeschikte functie.

Het bestemmingsplan biedt ruimte voor de inrichting van het gebied De Moere ten behoeve van waterrecreatie.

Met het oog op het behoud van de bestaande natuurwaarden wordt binnen de bestemming Natuurgebied alleen ruimte geboden voor de aanleg van voet- en fietspaden.

Wonen

Binnen de bestemming Natuurgebied komen enkele woningen voor. Deze woningen zijn als zodanig bestemd.

13.2.8 Verblifsrecreatie

De bestaande verblifsrecreatieterreinen zijn specifiek bestemd. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen campings en terreinen met recreatiewoningen of terreinen met zowel kampeerplaatsen als recreatiewoningen. Het aantal staanplaatsen voor kampeermiddelen is voor de verschillende terreinen geregeld in de kampeerexploitatievergunning.

Kampeerplaatsen en recreatiewoningen mogen worden uitgewisseld. Dit beleid past in het streven naar het vergroten van de kwaliteit van het verblifsrecreatieve aanbod.

Het gemeentelijk beleid is echter tevens gericht op het behoud van een gevarieerd verblifsrecreatief aanbod. Volledige omzetting naar recreatiewoningen wordt daarom niet toegestaan.

Naar aanleiding van het onderzoek van de LUW heeft een aantal recreatie-ondernemers te kennen gegeven uitbreidingsplannen te

hebben. De verblijfsrecreatieterreinen De Vier Linden, Boerhaarshoeve, De Tien Heugten en Boerhaarsveld hebben concrete uitbreidingsplannen. Deze uitbreidingsplannen passen in het gemeentelijk beleid zoals dat in het Toeristisch-recreatief Ontwikkelingsplan (TROP) geformuleerd is. Daarnaast leiden deze uitbreidingen niet tot een aantasting van landschappelijke en/of natuurlijke waarden. De gemeente verleent daarom medewerking aan uitbreiding van deze verblijfsrecreatieterreinen.

De uitbreiding van de Vier Linden heeft betrekking op de realisering van 5 recreatiewoningen in aansluiting op de bestaande bebouwing en een uitbreiding van het bestaande restaurant en de bestaande appartementenaccommodatie. Dit leidt tot een verruiming van de verblijfsrecreatieve mogelijkheden in de gemeente Rolde en een kwaliteitsverbetering van het bestaande bedrijf.

Boerhaarshoeve wil het huidige terrein uitbreiden van 10 naar 20 toeristische plaatsen. Deze uitbreiding zou naar achteren (langs de Boerhaarsweg) moeten plaatsvinden.

De eigenaar van De Tien Heugten wil het recreatiepark met 18 ha in oostelijke richting uitbreiden. De uitbreiding zal bestaan uit een waterpartij van circa 5 ha en de bouw van circa 100 recreatiewoningen. Verder wil de eigenaar op het terrein een restaurant bouwen en het huidige zwembad overdekken en hier een zoutwaterbad van maken. De uitbreiding is nodig om het bestaande bedrijf veelzijdig en volledig te maken. Om de gasten op de camping te houden wil men kwalitatief meer mogelijkheden bieden op het terrein zelf.

Het zomerhuisjesterrein Boerhaarsveld wil uitbreiden tot circa 70 recreatiewoningen. Deze kunnen gerealiseerd worden binnen het huidige verblijfsrecreatieterrein. Daarnaast wil de eigenaar het terrein aan de zuid- en westkant uitbreiden met circa 7 ha. Dit uitbreidingsplan is echter nog niet concreet. Uitbreiding van dit terrein is daarom mogelijk via een wijziging ex artikel 11 WRO.

DEEL 3 VORMGEVING VAN HET PLAN

14 PLANBESCHRIJVING

14.1 Inleiding

In hoofdstuk 13 is het korte termijnbeleid voor het plangebied weergegeven. Dit moet in het bestemmingsplan worden vertaald in voorschriften. In dit hoofdstuk is als tussenstap thematisch per sector aangegeven hoe de korte termijnbeleidskeuzen concreet worden vertaald in voorschriften. Op deze wijze wordt tevens inzichtelijk hoe beleidskeuzen, bijvoorbeeld over boerderijbouw of over natuurontwikkeling, verschillen per gebiedsbestemming.

14.2 Agrarische sector

De bestemming

Bestaande agrarische
bedrijven

In het plangebied zijn alle bestaande agrarische bedrijven in de bestemming begrepen. Daartoe zijn deze bedrijven op de plankaart aangeduid. Er is onderscheid gemaakt tussen "agrarische bedrijven" en "grondgebonden agrarische bedrijven".

In principe zijn alle bestaande agrarische bedrijven voor "grondgebonden agrarisch bedrijf" bestemd. Indien er sprake is van een bestaand in hoofdzaak niet-grondgebonden bedrijf is er bestemd voor "agrarisch bedrijf".

Nieuwe agrarische bedrij-
ven

Nieuwe grondgebonden en niet-grondgebonden agrarische bedrijven kunnen via wijziging ex artikel 11 WRO worden gerealiseerd. Dit kan uitsluitend voorzover het gronden betreft die aan de weg zijn gelegen - dan wel in voormalige agrarische bedrijfsgebouwen die hiervoor door hun afmetingen geschikt zijn of eenvoudig geschikt gemaakt kunnen worden.

Vestiging van nieuwe grondgebonden bedrijven is mogelijk binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden. De wijzigingsbepaling is niet van toepassing voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "essen" of "beekdalkarakter".

Binnen de bestemming Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden is vestiging van grondgebonden agrarische bedrijven

uitsluitend mogelijk, wanneer het verplaatsing van bestaande bedrijven betreft die elders om milieuhygiënische redenen in de knel zijn gekomen; voorbeelden hiervan zijn te saneren situaties met betrekking tot de woonomgeving of vanwege de realisatie van een reservaaits- dan wel een natuurontwikkelingsgebied.

Wanneer er sprake is van een knelpuntsituatie waarbij alleen verplaatsing mogelijk is naar een es of een beekdal, is de gemeente eventueel bereid in dat individuele geval medewerking te verlenen aan een planherziening. In het onderhavige plan is een agrarisch bouwperceel toegekend aan een grondgebonden agrarisch bedrijf dat in de kom van Rolde om milieuhygiënische redenen in de knel is gekomen. Het nieuwe bouwperceel is gesitueerd op de es ten noorden van Rolde, waar het betreffende bedrijf al een opslagschuur heeft. Het bouwperceel ligt bij de splitsing van twee wegen, waardoor de inbreuk op het landschap beperkt is.

Vestiging van nieuwe niet-grondgebonden agrarische bedrijven is uitsluitend mogelijk binnen de bestemming Agrarisch gebied, wanneer het gaat om verplaatsing van bestaande bedrijven die elders op milieuhygiënische gronden bezwaarlijk zijn. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om te saneren situaties met betrekking tot de woonomgeving of vanwege de realisatie van een reservaaits- dan wel een natuurontwikkelingsgebied. De wijzigingsbepaling is niet van toepassing voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdalkarakter" of "essen".

Wijziging van agrarische bedrijven in andere functies

De agrarische functie kan voor alle agrarische bedrijven worden gewijzigd (ex artikel 11 WRO) in de volgende functies:

- wonen (2 woningen per agrarisch bedrijf);
- sociale, culturele, medische, maatschappelijke en educatieve functies in combinatie met wonen;
- niet-agrarische bedrijven voorzover genoemd in de categorieën 1 en 2 in de Staat van bedrijven in combinatie met wonen.

Binnen de bestemming Bos kan alleen gewijzigd worden in wonen.

Als aanvullende voorwaarden gelden:

- in gebieden die op de plankaart zijn aangeduid met "milieubeschermingsgebied II" mogen via de wijziging geen lawaaierige functies, zoals hondenkennels, geïntroduceerd worden;
- voor de gronden die liggen binnen de zones rondom de radiotelescoop is de wijziging in niet-agrarische bedrijven uitsluitend toegestaan na overleg met de Stichting Zon en Melkweg;
- de landschappelijk storende bebouwing dient (eventueel) te worden afgebroken.

Het bouwen

Bouwperceel

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden is het bouwen ten behoeve van een bestaand agrarisch bedrijf gebonden aan een denkbeeldige vierhoek met een maximale oppervlakte van 1.5 ha, waarvan de plaats voor de bestaande bedrijven indicatief middels een cirkelaanduiding op de plankaart is aangegeven. Via een wijziging ex artikel 11 WRO kan het bouwperceel worden vergroot tot 2 ha.

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden en Bos is het bouwen ten behoeve van een bestaand agrarisch bedrijf gebonden aan een denkbeeldige vierhoek met een maximale oppervlakte van 1 ha, waarvan de plaats voor de bestaande bedrijven indicatief middels een cirkelaanduiding op de plankaart is aangegeven. Via een wijziging ex artikel 11 WRO kan het bouwperceel worden vergroot tot 1.5 ha.

Gebouwen

Binnen het bouwperceel mogen bedrijfsgebouwen en 1 bedrijfswoning ten behoeve van het agrarisch bedrijf worden opgericht die aan de volgende maatvoering dienen te voldoen:

- bedrijfsgebouwen:
 - bouwhoogte: maximaal 12 m;
 - goothoogte: maximaal 4.5 m, bij vrijstelling 5 m;
- kassen:
 - maximaal 1000 m² binnen bepaalde bestemmingen (zie elders in deze paragraaf);
- bedrijfswoning:
 - bouwhoogte: maximaal 8 m;
 - goothoogte: maximaal 3.5 m.

In de gemeente komen verschillende karakteristieke panden voor. Deze panden zijn op de plankaart aangeduid als "karakteristiek gebouw". Ten aanzien van deze karakteristieke panden wordt gestreefd naar handhaving van de bestaande maatvoering.

De plaats van de bebouwing dan wel uitbreidingsrichting van ieder bedrijf is middels een pijlaanduiding indicatief op de plankaart aangegeven.

Middels het stellen van nadere eisen kan worden verplicht tot:

- het bouwen binnen een denkbeeldige rechthoek met een maximale breedte langs de weg van 100 m en een maximale diepte van 150 m teneinde zeer langgerekte dan wel zeer brede bebouwde erven te voorkomen;
- het bouwen op een kortere afstand dan 20 m gerekend vanaf het dichtstbijzijnde bestaande gebouw, teneinde te voorkomen dat het op geconcentreerd bouwen gerichte streven wordt aangetast;

- de goothoogte, bouwhoogte, dakhelling en nokrichting met het oog op de handhaving van karakteristieke panden en teneinde een goede inpassing in het landschappelijke/stedebouwkundige beeld te kunnen bewerkstelligen.
- Tweede bedrijfswoning Bij elk agrarisch bedrijf kan bij vrijstelling binnen het bouwperceel een tweede bedrijfswoning worden gebouwd. Ten behoeve van de beoordeling van de economische noodzaak en de levensvatbaarheid zal gebruik worden gemaakt van de uitgangspunten en criteria welke zijn verstrekt door de directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in Drenthe.
- Veestallingen Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden is bij vrijstelling de oprichting van veestallingen buiten het bouwperceel mogelijk. Voorwaarden zijn dat de betrokkene over ten minste 2 ha cultuurgrond beschikt en dat het gebouw op aanvaardbare wijze landschappelijke wordt ingepast. Op de gronden die op de toetsingskaart zijn aangeduid met "essen", "beekdalkarakter" of "geomorfologisch waardevol" is de oprichting van veestallingen niet toegestaan.
- Er dient aan de volgende maatvoering te worden voldaan:
- de oppervlakte is maximaal 50 m²;
 - de bouwhoogte is maximaal 3.5 m;
 - er dient gebouwd te worden in 1 bouwlaag met kap.
- Overige gebouwen Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden is bij vrijstelling de bouw van gebouwen ten dienste van natuurwetenschappelijk onderzoek en voor bijzondere agrarische bedrijfsbebouwing, zoals gebouwen ten dienste van landbouwkundig onderzoek of de bijenteelt en naar de aard daarmee gelijk te stellen gebouwen mogelijk.
- Er dient aan de volgende maatvoering te worden voldaan:
- de oppervlakte is maximaal 25 m²;
 - de bouwhoogte is maximaal 3 m.
- Bouwwerken geen gebouwen zijnde Bouwwerken geen gebouwen zijnde mogen binnen het bouwperceel worden gebouwd, waarbij de hoogte is beperkt tot maximaal 12 m. Buiten het bouwperceel mag tot maximaal 3 m hoogte worden gebouwd. De bouw van sleuf- en mestopslagplaatsen is van dit recht uitgezonderd (zie hieronder).

Middels het stellen van nadere eisen kan worden verplicht tot het bouwen binnen een denkbeeldige rechthoek en op een zodanige plaats dat rekening wordt gehouden met de afstand tot de weg indien deze minder dan 20 m bedraagt.

Mestopslagplaatsen, toren- en sleufsilos

Het is bij recht mogelijk om binnen het bouwperceel van de agrarische bedrijven mestopslagplaatsen, toren- en sleufsilos te bouwen. Voor (toren)silos geldt als maximale bouwhoogte 12 m, die bij vrijstelling kan worden vergroot tot maximaal 25 m. Alvorens de vrijstelling te verlenen dient een verklaring van Gedeputeerde Staten te zijn ontvangen.

Buiten het bouwperceel mogen binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden, met uitzondering van de gronden die op de toetsingskaart zijn aangeduid met "essen", "beekdalkarakter" of "geomorfologisch waardevol", bij vrijstelling mestopslagplaatsen en sleufsilos worden gebouwd.

Binnen de bestemming Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden, met uitzondering van de gronden die op de toetsingskaart zijn aangeduid met "essen", "beekdalkarakter", "geomorfologisch waardevol" of "archeologisch waardevol", mogen buiten het bouwperceel bij vrijstelling sleufsilos en via een wijziging ex artikel 11 WRO mestopslagplaatsen worden gebouwd.

Voor sleufsilos buiten het bouwperceel geldt een maximale bouwhoogte van 3 m.

Voor mestopslagplaatsen die beschouwd worden als bouwwerk (mestsilos) buiten het bouwperceel geldt een maximale inhoud van 2500 m³ en een maximale bouwhoogte van 3.5 m (zonder overkapping). Mestopslagplaatsen tot een hoogte van 5 m (zonder overkapping) zijn in bijzondere toegestaan, wanneer dit uit visuele c.q. landschappelijke overwegingen aanvaardbaar is.

Voor mestopslag buiten het bouwperceel in foliemestbassins, mestzakken en dergelijke, die niet beschouwd worden als bouwwerk, geldt eveneens een maximale inhoud van 2500 m³.

De bouw van mestopslagplaatsen is beperkt tot die gevallen waarbij:

- onvoldoende ruimte binnen het agrarisch bouwperceel aanwezig is;
- vanwege milieuhygiënische knelpunten op het bouwperceel geen ruimte aanwezig is;
- bedrijfstechnische redenen aanwezig zijn, waarom er op een veldkavel gebouwd moet worden;
- verkeerstechnische redenen aanwezig zijn, waarom er op een veldkavel gebouwd moet worden.

Het kunnen stellen van nadere eisen is alleen mogelijk met het oog op de inpassing in het landschaps- en bebouwingsbeeld, het uitzicht van woningen en de verkeersveiligheid.

Het gebruik van gebouwen

Intensieve veehouderij

De bedrijfsgebouwen van alle agrarische bedrijven mogen worden gebruikt ten behoeve van grondgebonden agrarische activiteiten. Afhankelijk van de bestemming zijn er meer of minder mogelijkheden voor het gebruik van de gebouwen voor niet-grondgebonden activiteiten. Het beleid is als volgt vertaald:

Alle bedrijven die zijn aangeduid als "grondgebonden agrarisch bedrijf" kunnen bij recht stalruimte tot een oppervlakte van 250 m², dan wel de bestaande oppervlakte, gebruiken voor een tak van intensieve veehouderij binnen de bestemmingen Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden, Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden en Bos.

De grondgebonden agrarische bedrijven binnen de bestemming Agrarisch gebied kunnen bij recht stalruimte tot een oppervlakte van 500 m² gebruiken voor een tak van intensieve veehouderij. Bij vrijstelling kan deze oppervlakte van 500 m² verder worden vergroot.

Alle bedrijven die binnen de bestemmingen Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden zijn aangeduid als "agrarisch bedrijf" kunnen bij vrijstelling hun stalruimte voor intensieve veehouderij vergroten met maximaal 250 m² of 10% van de bestaande oppervlakte indien dit meer is.

De (niet-grondgebonden) agrarische bedrijven binnen de bestemming Agrarisch gebied kunnen bij recht hun stalruimte voor intensieve veehouderij vergroten met 500 m²; bij vrijstelling kan deze oppervlakte verder worden vergroot.

Uiteraard is uitbreiding van de stalruimte ten behoeve van het houden van vee alleen mogelijk, wanneer hiervoor in het kader van de Wet milieubeheer een milieuvergunning is verleend.

Teelt in kassen

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden kunnen bij recht kassen (zowel permanente (glazen) kassen als semi-permanente tunnelkassen) worden gebouwd tot een oppervlakte van 1000 m². Bij vrijstelling kan deze oppervlakte binnen de bestemming Agrarisch gebied worden vergroot tot maximaal 5000 m². De bouw van kassen is niet toegestaan voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid met "beekdalkarakter" of "essen".

De beleidsvertaling impliceert dat er via de bovenstaande regels geen volwaardig glastuinbouwbedrijf kan ontstaan. In Drenthe komen enkele glastuinbouwcentra voor (bij Eelde en Emmen), waar voldoende vestigingsmogelijkheden zijn voor nieuwe glastuinbouwbedrijven. De in dit plan opgenomen regeling voor kassen is vooral bedoeld voor het mogelijk maken van opkweekkassen voor vollegrondskwekerijen.

Beekdalen stroomdal
Drentsche Aa

Een deel van de beekdalen in het stroomdal van de Drentsche Aa maakt deel uit van de bestemming Stroomdal Drentsche Aa. De rest van deze beekdalen maakt echter deel uit van de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden. Omdat voor al deze beekdalen het beleid gericht is op behoud en herstel van het beekdalkarakter, zijn deze beekdalen op de toetsingskaart voorzien van de aanduiding "beekdalkarakter". Om de waarden van deze beekdalen te beschermen zijn voor verschillende werken en werkzaamheden aanlegvergunningen vereist.

Waardevol grasland

Delen van de beekdalen van het stroomdal van de Drentsche Aa worden gekenmerkt door de aanwezigheid van waardevolle graslandvegetaties en grasland dat van belang is voor weidevogels. Met het oog op het behoud van deze waardevolle graslanden, is een aanlegvergunning vereist voor het scheuren en frezen van grasland anders dan ten behoeve van graslandverbetering en herinzaai, voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "waardevol grasland".

Waterhuishouding

De beekdalen in het stroomdal van de Drentsche Aa worden tevens gekenmerkt door de aanwezigheid van waardevolle sloten en een karakteristiek slotenpatroon. Voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangegeven met "beekdalkarakter" is het beleid gericht op het behoud van de waardevolle sloten.

Aanvullend is het beleid voor de lange termijn gericht op het voorkomen van een verdere verdroging van natuurgebieden. De waterhuishouding in het omliggende (agrarische) gebied is van belang voor de grondwaterstand en/of de kwelstroom in de bos- en heidegebieden en de beekdalen. Dit belang neemt toe naarmate de afstand tot de natuurgebieden kleiner wordt.

Met het oog hierop zijn twee hydrologische aandachtsgebieden ingesteld, die zijn aangegeven op de toetsingskaart. Deze hydrologische aandachtsgebieden zijn afgeleid van de functietoekenning voor het freatisch grondwater in het provinciaal Waterhuishoudingsplan (PWP). Hydrologisch aandachtsgebied I komt overeen met het gebied waaraan in het PWP de natuurfunctie is toegekend. Aan hydrologisch aandachtsgebied II is in het PWP de algemene functie naast de natuurfunctie toegekend. Bij hydrolo-

gisch aandachtsgebied II is onderscheid gemaakt tussen hydrologisch aandachtsgebied IIa en IIb in verband met de kans die er bestaat op hydrologische beïnvloeding van aangrenzende gebieden.

Het bovenstaande beleid is vertaald in het volgende aanlegvergunningenstelsel:

- ter bescherming van vegetatie, fauna of slotenpatroon en/of met het oog op het voorkomen van ongewenste wijzigingen van de waterhuishouding in natuurgebieden, is een aanlegvergunning vereist voor het graven en dempen van sloten en andere watergangen, het vergroten of verkleinen van het doorstromingsprofiel en het aanbrengen of verwijderen van dammen en stuwen voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdalkarakter", "hydrologisch aandachtsgebied I, IIa of IIb";
- met het oog op het behoud van de bestaande grondwaterfluctuaties die voor de vegetatie en de fauna van belang kunnen zijn, is een aanlegvergunning vereist voor het wijzigen van het greppelsysteem en het aanbrengen van drainage voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "hydrologisch aandachtsgebied I of IIa".

Geomorfologisch en/of
archeologisch waardevol

De beekdalen in het stroomdal van de Drentsche Aa zijn geomorfologisch en/of bodemkundig waardevol. Daarnaast komen verschillende andere geomorfologisch waardevolle gebieden in de gemeente voor (zie kaart 2.1). Deze gebieden zijn op de toetsingskaart aangegeven met de aanduiding "geomorfologisch waardevol". De stuifzandgebieden zijn niet op de toetsingskaart aangeduid, omdat een planologische bescherming voor deze gebieden niet noodzakelijk wordt geacht. De essen zijn specifiek aangegeven als "essen".

Met betrekking tot de op kaart 3.1 aangegeven archeologisch waardevolle gebieden is alleen voor de meldingsgebieden een planologische bescherming vereist. Deze gebieden zijn op de toetsingskaart aangeduid met "archeologisch waardevol". De beschermd monumenten worden al beschermd door de Monumentenwet. Deze zijn wel op de toetsingskaart aangeduid met "wettelijk beschermd archeologisch monument". De archeologische waarde van de attentiegebieden staat niet vast. Deze gebieden zijn daarom niet opgenomen op de toetsingskaart.

Om de bodemkundige, geomorfologische en/of archeologische waarden te beschermen is een aanlegvergunning vereist voor het ophogen, ontgronden, egaliseren, ontginnen en diepploegen voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdalkarakter", "essen", "archeologisch waardevol" of "geomorfologisch waardevol".

Boom- en fruitteelt

Boom- en fruitteelt behoort tot het agrarisch gebruik van gronden. De inplant ten behoeve van de boom- en fruitteelt heeft met name visueel-landschappelijke gevolgen. Voor boom- en fruitteelt is daarom een aanlegvergunning vereist, ten einde de plaats in het landschap te kunnen afwegen.

Binnen de bestemming Agrarisch gebied is een aanlegvergunning vereist, wanneer de teelt een grotere oppervlakte dan 1 ha beslaat.

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden is altijd een aanlegvergunning vereist. Boom- en fruitteelt is uitsluitend toegestaan in gebieden die zijn aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt.

Binnen de bestemming Stroomdal Drentsche Aa is boom- en fruitteelt niet toegestaan.

Het beplanten van agrarische gronden met productiebos is eveneens een agrarische activiteit. Onder bosbouw wordt hier verder op ingegaan.

Inrichtingsplan

Indien ten behoeve van de (her)inrichting van een gebied voor meerdere activiteiten tegelijkertijd een aanlegvergunning wordt aangevraagd en deze zijn ondergebracht in een plan, wordt het plan in zijn geheel in de beoordeling betrokken.

Toepassing van milieuwetgeving

Geluidhinder

Bij de beoordeling in het kader van de Wet geluidhinder of de bouw van woningen toelaatbaar is in verband met eventuele geluidhinder, wordt uitgegaan van een minimale afstand van 20 m tot de as van de weg. Bij de bouw van woningen dient in principe een voorkeursgrenswaarde van 50 dB(A) in acht te worden genomen. In bepaalde gevallen ligt de gevelbelasting bij een afstand van 20 m tot de as van de weg boven de 50 dB(A).

Op grond van artikel 83 van de Wet geluidhinder is door de gemeente bij Gedeputeerde Staten een algemene ontheffing aangevraagd voor agrarische bedrijfswoningen voor een hogere grenswaarde van 55 dB(A) en verkregen (d.d. 25 november 1997). Tevens is voor bepaalde wegvlakken voor agrarische bedrijfswoningen een hogere grenswaarde dan 55 dB(A) aangevraagd en verkregen (d.d. 25 november 1997). Deze grenswaarde bedraagt maximaal 60 dB(A).

Stankhinder

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden heeft de landbouw het primaat. Binnen deze bestemmingen wordt daarom een afwijkend beleid gehanteerd met betrekking tot stankhinder.

Bij de beoordeling in het kader van de Wet milieubeheer (op basis van de richtlijn Veehouderij en Stankhinder) of het houden van vee toelaatbaar is in verband met eventuele stankhinder, zullen voor de voormalige agrarische bedrijfswoningen en de binnen de 50 m van het betreffende agrarisch bedrijf gelegen woningen binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden dezelfde normen worden toegepast als voor agrarische bedrijfswoningen. De woningen gelegen buiten een afstand van 50 m van het betreffende agrarisch bedrijf zullen op de gebruikelijke wijze worden behandeld. "Burgerwoningen" binnen 50 m van een agrarisch bedrijf en voormalige agrarische bedrijfswoningen worden binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden op dezelfde wijze behandeld als agrarische bedrijfswoningen, omdat wonen in het algemeen een ten opzichte van de agrarische functie ondergeschikte functie vormt. Tevens wordt geredeneerd dat een burger, die een woning in de onmiddellijke nabijheid van een agrarisch bedrijf betreft, geacht wordt rekening te houden met de mogelijke gevolgen van deze keuze. Het gaat daarbij vaak om woningen die voorheen als bedrijfswoning zijn gebouwd.

De woningen die binnen de overige bestemmingen staan, worden op de gebruikelijke wijze behandeld.

Verzuringsschade

Uitsluitend de gebieden die op grond van de uitvoeringsregeling van de Interimwet ammoniak en veehouderij van rijkswege zijn aangewezen als voor verzuring gevoelig spelen een rol bij de verlening van milieuvergunningen. Dit betekent dat de bestemming als Natuurgebied of Bos geen consequenties heeft voor de verzuringsgevoeligheid van een gebied.

Voor Noord en Midden-Drenthe is verder een ammoniakreductieplan (ARP) opgesteld. Op basis van dit ARP vindt de beoordeling in het kader van de Wet milieubeheer plaats of de bouw van schuren en stallen ten behoeve van het houden van vee toelaatbaar is in verband met eventuele verzuringsschade.

14.3 Bosbouw

De bestemming

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden, Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden en Bos is bosbouw in de bestemming begrepen.

Het bouwen

Ten behoeve van het beheer van het bos mogen bij vrijstelling beheersgebouwen worden gebouwd, indien het te beheren object ten minste 25 ha bedraagt; per 100 ha is 1 gebouw toegestaan. De daarbij geldende maximale maten zijn:

- de maximale inhoud bedraagt 150 m³;
- er dient gebouwd te worden in 1 bouwlaag met kap.

Het grondgebruik

Binnen de bestemming Bos is de aanplant van bos bij recht toegestaan.

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden mogen gronden beplant worden met bos of bosstroken met een maximum omvang van 1 ha, wanneer daarvoor een aanlegvergunning is verkregen. Bosbouw is uitsluitend toegestaan in gebieden die zijn aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt.

Complexen met een omvang van meer dan 1 ha kunnen binnen de bestemmingen Agrarisch gebied en Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden ten behoeve van de bosbouw worden ingeplant en gebruikt wanneer daarvoor het plan is gewijzigd ex artikel 11 WRO. Ook deze wijzigingsbepaling is alleen van toepassing voorzover de gronden zijn aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt.

Er kan alleen worden gewijzigd, wanneer hieraan een nota ten grondslag ligt waarin tenminste de wijze van uitvoering en financiering is aangegeven.

Verder wordt gestreefd naar het volgende:

- de bosaanplant dient te passen in de landschapskarakteristiek;
- het te bebossen gebied dient zoveel mogelijk aaneengesloten te zijn en dient zoveel mogelijk een geconcentreerde vorm te hebben;
- er moet zoveel mogelijk aangesloten worden bij bestaande boscomplexen, natuurgebieden, recreatieterreinen en/of bij de bebouwde kom;
- de begrenzing dient zoveel mogelijk samen te vallen met bestaande barrières, zoals wegen of waterlopen;
- er mag geen aantasting plaatsvinden van de agrarische structuur;
- bij bosaanplant dient zoveel mogelijk een beplantingsvrije afstand van 10 m op het perceel van de initiatiefnemer te worden aangehouden.

In alle gevallen geldt dat op bepaalde gronden eveneens een aanlegvergunning nodig is voor de verschillende aspecten die al in paragraaf 14.2 zijn genoemd, zoals het aanleggen of dempen van sloten en andere watergangen, het vergroten of verkleinen van het doorstromingsprofiel en het aanbrengen van dammen en stuwen.

Evenals bij de agrarische bedrijven wordt, indien ten behoeve van de (her)inrichting van een gebied voor meerdere activiteiten gelijktijdig een aanlegvergunning wordt aangevraagd en deze zijn ondergebracht in een plan, het plan in zijn geheel in de beoordeling betrokken.

14.4 Natuur en landschap

De bestemming

De gronden binnen de bestemmingen Bos, Stroomdal Drentsche Aa en Natuurgebied zijn bestemd voor behoud, herstel en ontwikkeling van landschappelijke en natuurlijke waarden.

De gronden binnen de bestemmingen Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden zijn bestemd voor behoud en herstel van de landschappelijke en natuurlijke waarden.

De gronden binnen de bestemming Agrarisch gebied zijn bestemd voor behoud en herstel van de landschappelijke waarden en behoud van de natuurlijke waarden.

Concreet begrensde reservats- en natuurontwikkelingsgebieden binnen deze drie agrarische bestemmingen zijn op de plankaart aangeduid met "natuurontwikkeling". Deze gronden zijn tevens bestemd voor ontwikkeling van landschappelijke en natuurlijke waarden.

Op de Ontwikkelingskaart natuur zijn de gebieden die op de Streefbeeldkaart van de Gebiedsvisie NBL Drentsche Aa deel uitmaken van de natuurdoeltypen II en III aangegeven. Wanneer gebieden binnen deze globale begrenzing concreet begrensd worden als reservats- dan wel natuurontwikkelingsgebied kunnen deze gebieden via een wijziging ex artikel 11 WRO op de plankaart worden aangeduid met "natuurontwikkeling".

Het bouwen

Ten behoeve van het beheer van natuur- en landschapswaarden mogen bij vrijstelling beheersgebouwen worden gebouwd, indien het te beheren

object ten minste 25 ha bedraagt; per 100 ha is 1 gebouw toegestaan. De daarbij geldende maximale maten zijn:

- de maximale inhoud bedraagt 150 m³;
- er dient gebouwd te worden in 1 bouwlaag met kap.

Het grondgebruik

Binnen de bestemmingen Bos en Natuurgebied kunnen de gronden worden ingericht voor het behoud, herstel en de ontwikkeling van landschappelijke en natuurlijke waarden. Er zijn geen nadere regels gesteld ten aanzien van het grondgebruik. Wel geldt ook voor deze bestemmingen het vergunningenstelsel zoals genoemd in paragraaf 14.2.

Binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden, Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden en Stroomdal Drentsche Aa mogen de gronden worden ingericht met het oog op het behoud en het herstel van landschappelijke en natuurlijke waarden. Binnen de bestemming Stroomdal Drentsche Aa en voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid met "natuurontwikkeling" kunnen gronden tevens ingericht worden met het oog op het ontwikkelen van landschappelijke en natuurlijke waarden. Binnen deze bestemmingen geldt wel een nadere regeling ten aanzien van het grondgebruik.

- Lijnvormige houtopstanden, zoals houtwallen, houtsingels en boomrijen, kunnen binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden, Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden en Stroomdal Drentsche Aa worden aangeplant, wanneer daarvoor een aanlegvergunning is verkregen.
- Bos(jes) en bosstroken kunnen binnen de bestemmingen Agrarisch gebied, Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden en Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden worden ingeplant wanneer de gronden zijn aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt.

Voor de aanplant van bos(jes) en bosstroken ten behoeve van herstel/ontwikkeling van de landschapsstructuur of de natuurwaarde geldt dezelfde regeling als voor bosbouw (zie paragraaf 14.3). Een uitzondering wordt gemaakt met betrekking tot erfbeplanting. Voor de aanplant van erfbeplanting is geen aanlegvergunning vereist.

- Er is, binnen bepaalde gebieden, eveneens een aanlegvergunning nodig voor de verschillende aspecten die al in paragraaf 14.2 zijn

genoemd, zoals het aanleggen of dempen van sloten en andere watergangen, het vergroten of verkleinen van het doorstromingsprofiel en het aanbrengen van dammen en stuwen.

Evenals bij de agrarische bedrijven wordt, indien ten behoeve van de (her)inrichting van een gebied voor meerdere activiteiten gelijktijdig een aanlegvergunning wordt aangevraagd en deze zijn ondergebracht in een plan, het plan in zijn geheel in de beoordeling betrokken.

Ecologische verbindingszone

Het bestemmingsplan kan ten gunste van natuur- en landschapsontwikkeling worden gewijzigd binnen de op de toetsingskaart opgenomen aanduiding "ecologische verbindingszone". Aan de wijziging dient een nota ten grondslag te liggen waarin ten minste de wijze van uitvoering en financiering is aangegeven. Deze bevoegdheid is opgenomen om investering in de ontwikkeling van natuur- en/of landschapswaarden, die een vrij groot gebied betreffen, zinvol te maken door de verhouding tussen de verschillende functies in een gebied opnieuw te kunnen regelen.

Verder is de wijzigingsbevoegdheid van belang om bestaande landschapselementen of gebieden met natuurwaarden, die tot een ecologische verbindingszone gaan behoren, beter tegen inbreuk van buitenaf te beschermen. Binnen de nu in de voorschriften opgenomen regelingen is het mogelijk om bijvoorbeeld een plattelandsweg aan te leggen door een gebied dat dienst zal gaan doen in het kader van een ecologische verbindingszone. Een wijzigingsplan zou dit kunnen uitsluiten.

Er is bewust gekozen voor deze constructie, omdat het niet juist wordt geacht om aan ontwikkelingen die nog niet meer zijn dan globale wensen van de samenleving, consequenties te verbinden voor bestaande functies en belangen. Het ligt voor de hand om de gewenste ontwikkeling planologisch te regelen op het moment dat er zicht is op uitvoering. Een nota met daarin de wijze van uitvoering en de financiële onderbouwing is dan wel het minste waarop de wijziging kan worden gebaseerd. Pas wanneer een dergelijke nota voorhanden is, kan ook het beste worden bepaald hoe de bestaande belangen en het uitvoeren van de gewenste ontwikkelingen op elkaar dienen te worden afgestemd.

14.5 Recreatie

14.5.1 Dagrecreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie

De bestemming

Recreatief medegebruik

In alle gebiedsbestemmingen is recreatief medegebruik in de bestemming begrepen. Dit betekent dat alle gronden mogen worden gebruikt voor de recreatie, zonder dat daarvoor wordt gebouwd of ingericht.

Dagrecreatie

In alle gebiedsbestemmingen is dagrecreatie in de bestemming begrepen. Het doel "dagrecreatie" is beperkt tot de inrichting en het gebruik van dagrecreatieve voorzieningen in de vorm van voet-, fiets- en ruiterspaden, picknickplaatsen, parkeervoorzieningen en naar de aard daarmee gelijk te stellen voorzieningen.

Binnen de bestemming Natuurgebied is uitsluitend de aanleg van voet- en fietspaden toegestaan.

De kleine plas in het gebied De Moere en het Loomeer is aangeduid als "dagrecreatieterrein". De plas in het gebied De Moere kan gebruikt worden ten behoeve van dagrecreatie, zoals survivaltochten en dergelijke.

Kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie

Met uitzondering van de bestemmingen Stroomdal Drentsche Aa en Natuurgebied en de gronden die op de toetsingskaart zijn aangeduid met "essen" of "beekdalkarakter" zijn binnen alle bestemmingen de in de Wet op de openluchtrecreatie onderscheiden kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie toegestaan.

In de Wet op de openluchtrecreatie worden de volgende kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie onderscheiden:

- a. een kampeerterrein voor ten hoogste tien en tijdelijk vijftien kampeermiddelen;
- b. een kampeerterrein door een organisatie met een doelstelling van sociale, culturele, educatieve of wetenschappelijke aard ten behoeve van eigen doeleinden;
- c. een natuurkampeerterrein.

Dit betekent dat het bestemmingsplan zich niet verzet tegen deze vormen van kleinschalig kamperen. Door vrijstelling of ontheffing van het Kampeerverbod kunnen Burgemeester en Wethouders de omvang waarin deze vormen van kleinschalige verblijfsrecreatie worden toegelaten, regelen. De onder a genoemde vorm van kamperen is alleen toegelaten op bouwpercelen van agrarische bedrijven. Stacaravans zijn niet toegestaan.

Binnen de bestemming Bos is uitsluitend de onder c genoemde vorm van kamperen toegestaan, voorzover het betreft de bestaande natuurkampeerterreinen Uteringskamp, De Dennen en Mariahoeve. Verder kan vrijstelling worden verleend voor nieuwe natuurkampeerterreinen binnen de bestemming Bos.

Het bouwen

Recreatief medegebruik

Recreatief medegebruik impliceert het meegebruiken van wegen, paden en oevers die zijn ingericht met het oog op een andere functie, maar die ook voor recreatieve doeleinden gebruikt kunnen worden. Ten behoeve van het recreatief medegebruik mag niet worden gebouwd. Wel kan bijvoorbeeld een bank worden geplaatst.

Dagrecreatie

Ten behoeve van de dagrecreatie mogen binnen alle gebiedsbestemmingen, met uitzondering van de bestemming Natuurgebied, bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd tot een hoogte van maximaal 3 m.

Ten behoeve van het dagrecreatieterrein in het gebied De Moere is de bouw van een bedrijfsgebouw mogelijk. Indien in de toekomst blijkt dat het dagrecreatieterrein levensvatbaar is, is de gemeente bereid medewerking te verlenen aan de oprichting van een bedrijfswoning.

Kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie

Voor de onder a, b en c genoemde kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie mag een sanitairgebouw worden gebouwd met een maximale vloeroppervlakte van 25 m².

Het grondgebruik

Recreatief medegebruik

Voor recreatief medegebruik mag niet worden ingericht.

Dagrecreatie

Voor het aanleggen van dagrecreatieve voorzieningen, zoals voet-, fiets- en ruiterspaden, picknickplaatsen, parkeervoorzieningen en de inrichting van visoevers dient binnen alle gebiedsbestemmingen een aanlegvergunning te worden gevraagd. De plaatsen van deze voorzieningen zijn binnen het plan niet nader bepaald. Binnen de bestemming Natuurgebied is alleen de aanleg van voet- en fietspaden toegestaan.

Aanvullend geldt ook voor de dagrecreatie het vergunningenstelsel binnen de bestemmingen zoals genoemd in paragraaf 14.2.

14.5.2 Verblifsrecreatie

De bestemming

Alle bestaande verblifsrecreatieve terreinen hebben een eigen functiebestemming Verblifsrecreatie.

Via een wijziging ex artikel 11 WRO is uitbreiding van het verblifsrecreatieterrein Boerhaarsveld mogelijk. Uitbreiding is uitsluitend toegestaan uit het oogpunt van kwaliteitsverbetering. Bovendien dient de landschappelijke inpassing te zijn gewaarborgd.

Het bouwen

Er is in het plan geen onderscheid gemaakt tussen campings en terreinen met recreatiewoningen of terreinen met zowel kampeerplaatsen als recreatiewoningen. In paragraaf 13.2.8 is al aangegeven dat kampeerplaatsen en recreatiewoningen mogen worden uitgewisseld. Met het oog op het behoud van een gevarieerd aanbod aan recreatievoorzieningen kan ten hoogste 50% van de huidige capaciteit worden omgezet naar recreatiewoningen of standplaatsen. Verder geldt een verhouding 1:3, dat wil zeggen 1 recreatiewoning op 3 standplaatsen. Deze verhouding is geënt op het feit dat de gemiddelde omvang van een standplaats circa 100 m² is tegenover 300 m² van een recreatiewoning. De omzetting van standplaatsen voor kampeermiddelen naar recreatiewoningen is bij recht mogelijk. Voor de omzetting van recreatiewoningen naar standplaatsen voor kampeermiddelen is een vrijstelling vereist.

Op de verblifsrecreatieterreinen Dianaheide, Boerhaarshoeve en Alberdinahoeve zijn geen recreatiewoningen toegestaan.

Bij de bouw van recreatiewoningen dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:

- de perceelsoppervlakte per woning is minimaal 300 m²;
- de vloeroppervlakte van de woning is maximaal 80 m²; bij vrijstelling kan de oppervlakte tot maximaal 85 m² worden vergroot;
- er dient gebouwd te worden in 1 bouwlaag al dan niet met kap met een maximale bouwhoogte van 8 m.

Er mogen gebouwen ten behoeve van beheer en voorzieningen mogen worden gebouwd, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- van verblifsrecreatieterreinen tot een oppervlakte van 5 ha mag ten hoogste 3% van de oppervlakte worden bebouwd met deze gebouwen; indien een terrein groter is mag voor iedere ha meer 1% meer worden bebouwd;

- er dient gebouwd te worden in 1 laag met of zonder kap met een maximale bouwhoogte van 10 m.

Er mag 1 bedrijfswoning ten behoeve van het verblijfsrecreatieterrein worden opgericht, die aan de volgende maatvoering dient te voldoen:

- bouwhoogte maximaal 8 m;
- goothoogte maximaal 3.5 m.

Indien de bedrijfseconomische noodzaak wordt aangetoond, kan bij vrijstelling een tweede bedrijfswoning worden gebouwd.

Op het terrein Boerhaarsveld en Nooitgedacht mogen respectievelijk twee en drie bedrijfswoningen worden opgericht.

Andere bouwwerken (geen gebouwen zijnde) mogen tot een hoogte van 3 m worden gebouwd. Voor speeltoestellen, zoals een glijbaan, geldt een maximale hoogte van 8 m.

Staanplaatsen moeten qua oppervlakte voldoen aan de richtlijnen van de Nederlandse Kampeerraad.

Het grondgebruik

Er zijn geen nadere regels gesteld ten aanzien van het grondgebruik. Wel geldt ook voor de bestemming verblijfsrecreatie het vergunningenstelsel zoals genoemd in paragraaf 14.2.

14.6 Wonen

De bestemming

Bestaande woningen

Alle bestaande woningen zijn (met uitzondering van de bedrijfswoningen) in de gebiedsbestemmingen begrepen en op de plankaart aangeduid met "wonen". Bij het aanduiden van de verschillende woningen is niet gelet op de exacte begrenzing van het erf. Het wordt in het buitengebied planologisch niet van belang geacht of een erf een kleine of een grote oppervlakte heeft. Vaak is er sprake van wonen in combinatie met een agrarische hobby. De vraag die dan kan worden gesteld is of de grond die voor het houden van enkele dieren wordt benut nu voor wonen of voor agrarische doeleinden wordt gebruikt. In de praktijk is het antwoord op deze vraag volstrekt irrelevant. Van veel groter belang is de globale plaats van de woning en het aantal woningen in het buitengebied. Hierop is de regeling verder afgestemd.

Bij voormalige boerderijen zijn soms nog schuren aanwezig. Er kan vrijstelling worden verleend voor het gebruik van deze schuren voor een

klompenmakerij, kaasmakerij, edelsmederij, reproductiebedrijf, pottenbakkerij, mandenmakerij, atelier/werkplaats voor beeldende kunstenaars, werkplaats voor doe het zelf activiteiten, het verkopen en repareren van antiek, een weverij, spinnerij, glasblazerij, tingieterij en het opbergen/tonen van verzamelingen van bijzondere voorwerpen en goederen.

Nieuwe woningen

Woningen mogen niet in het buitengebied worden gebouwd, tenzij het een eerste of tweede bedrijfswoning betreft bij een agrarisch bedrijf of een verblijfsrecreatiebedrijf dan wel als vervanging van bestaande woningen.

Een uitzondering geldt voor een locatie in Nijlande ten noorden van de N33, waar ter vervanging van een aardappelschuur een woning gebouwd mag worden. Deze schuur ligt in de nabijheid van twee burgerwoningen. De schuur levert hinder op vanwege de aanwezigheid van ventilatoren. Tegenover de, weinig fraaie, schuur ligt een karakteristiek pand. Het bijbehorende agrarische bedrijf ligt ten zuiden van de N33. Om de sloop en de herbouw van de schuur op het bouwperceel economisch rendabel te maken wordt ruimte geboden voor de bouw van een woning op de locatie van de schuur. Dit is in overeenstemming met het beleid zoals dat verwoord is in het concept-Provinciaal Omgevingsplan (juni 1997). De sloop van de schuur leidt tot een verbetering van het leefmilieu in Nijlande. Verder zullen zodanige voorwaarden gesteld worden aan de nieuwe woning dat deze past in de karakteristiek van het buurtschap.

Het bouwen

Woningen

Ten behoeve van de functie wonen mag binnen de aanduiding "wonen" slechts het aantal woningen worden gebouwd dat aanwezig is op het moment dat het plan ter inzage wordt gelegd.

De volgende maatvoering dient in acht te worden genomen:

- maximale bouwhoogte van de woning is 8 m, dan wel de bestaande bouwhoogte;
- maximale goothoogte van de woning is 3.5 m, dan wel de bestaande goothoogte.

Er kunnen nadere eisen worden gesteld aan:

- de plaats van de woning;
- de bouwhoogte, goothoogte, dakhelling en nokrichting.

Aan- en bijgebouwen

Aan- en bijgebouwen dienen in de onmiddellijke omgeving van de woning te worden gebouwd (deze bepaling is van belang, omdat de bestemming wonen niet nader is begrensd). Het streven is er hierbij op

gericht dat aan- en bijgebouwen binnen 25 m van de woning worden gebouwd.

De gezamenlijke oppervlakte van woning en aan- en bijgebouwen is beperkt tot maximaal 200 m²; indien de oppervlakte van de bestaande woning groter is dan 150 m² is maximaal 50 m² aan aan- en bijgebouwen toegestaan.

De volgende maatvoering dient in acht te worden genomen:

- de maximale goothoogte van de aan- en bijgebouwen bedraagt 3 m;
- de maximale bouwhoogte van de aan- en bijgebouwen bedraagt 6 m.

Er kan vrijstelling verleend worden voor een extra oppervlak van 50 m² aan aan- en bijgebouwen, uitsluitend ten behoeve van agrarische nevenactiviteiten en aan huis verbonden beroepen (niet zijnde detailhandel). Deze vrijstelling is niet van toepassing binnen de bestemmingen Bos, Stroomdal Drentsche Aa en Natuurgebied.

Met aan huis verbonden beroepen worden bedrijven bedoeld zoals reisbureaus, reclamebureaus, kapperszaken en naar de aard daarmee gelijk te stellen bedrijven. Aan huis verbonden beroepen is dus niet hetzelfde als vrije beroepen. Onder vrije beroepen worden verstaan (para)medische, juridische, therapeutische, ontwerp-technische, administratieve, kunstzinnige en daarmee gelijk te stellen beroepen.

Er kunnen nadere eisen worden gesteld aan:

- de plaats van de aan- en bijgebouwen;
- de bouwhoogte, goothoogte, dakhelling en nokrichting.

Landgoed met landhuis

In het voorgaande is al aan de orde gekomen dat het mogelijk is om het bestemmingsplan te wijzigen ten behoeve van de aanplant van boscomplexen groter dan 1 ha en ten gunste van natuur- en/of landschapsontwikkeling binnen de op de toetsingskaart opgenomen aanduiding "ecologische verbindingszone". Om dit beleid sneller te kunnen uitvoeren kan het bestemmingsplan worden gewijzigd ten behoeve van de verbouw van een woning of voormalig agrarisch bedrijf tot een landhuis met landgoed.

Aan de wijzigingsbevoegdheid zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- de wijziging is alleen van toepassing op gronden aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt of gronden binnen de op de toetsingskaart opgenomen aanduiding "ecologische verbindingszone";

- de wijziging is alleen van toepassing op gronden die reeds zijn bebouwd met een woning of voormalig agrarisch bedrijf;
- de bestaande woning of de voormalige agrarische bedrijfsgebouwen mogen slechts op het bestaande erf worden verbouwd of herbouwd;
- de oppervlakte van het erf is tenminste 1.000 m² groot;
- er dient ten behoeve van het realiseren van het landgoed ten minste 5 ha grond te worden ingericht, ingeplant en/of beheerd, zulks overeenkomstig een hierop gericht inrichtings- en beheersplan, hetgeen dient te zijn uitgevoerd voorafgaand aan de afgifte van de (ver)bouwvergunning;
- er bestaat een ruimtelijke samenhang tussen de woning en het landgoeddeel;

Agrarische hobby's

Binnen de gebieden die zijn aangegeven op de kaart Vee stallingen voor hobbydoeleinden is bij vrijstelling de oprichting van veestallingen voor hobbydoeleinden mogelijk. Vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien de bijbehorende grond minimaal 1 ha bedraagt. Verder dient het gebouw op aanvaardbare wijze landschappelijk te worden ingepast.

De volgende maatvoering dient in acht te worden genomen:

- de oppervlakte is maximaal 25 m²;
- de goothoogte is maximaal 2 m;
- de bouwhoogte is maximaal 3.5 m.

Andere bouwwerken

Op tuinen en erven mogen andere bouwwerken (geen gebouwen zijnde) worden gebouwd met een maximale bouwhoogte van 3 m.

14.7 Niet-agrarische bedrijven

De bestemming

Bestaande bedrijven

Alle aanwezige niet-agrarische bedrijven zijn in de bestemming begrepen. Daartoe zijn de niet-agrarische bedrijven op de plankaart aangeduid met "bedrijven". De bedrijven zijn ingedeeld in 2 klassen:

1. bedrijven die een directe functionele binding hebben met het buitengebied;
2. bedrijven die geen directe functionele binding hebben met het buitengebied.

Het doel "bedrijven" is beperkt tot het bestaande bedrijf en voor nijverheids-, ambachtelijke- of dienstverlenende bedrijven (waaronder opslag is begrepen) genoemd in de categorieën 1 en 2 in de Staat van bedrijven, dan wel hiermee voor wat betreft het leefklimaat vergelijkbare bedrijven.

Nieuwe bedrijven

Nieuwe bedrijven kunnen zich uitsluitend vestigen in (voormalige) agrarische bedrijfsgebouwen, nadat de functie via planwijziging (ex artikel 11 WRO) is gewijzigd in "niet-agrarische bedrijven". Hierbij zijn uitsluitend bedrijven toegelaten, die in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven zijn genoemd dan wel hiermee voor wat betreft het leefklimaat vergelijkbare bedrijven.

Het bouwen

Gebouwen

De klasse-indeling is bepalend voor de bouw mogelijkheden.

Klasse 1:

Ten behoeve van deze niet-agrarische bedrijven mag worden gebouwd onder de volgende voorwaarden:

- de oppervlakte van de bedrijfsgebouwen mag met maximaal 10% worden vergroot; via vrijstelling is uitbreiding mogelijk tot ten hoogste 25% van de bestaande oppervlakte; verdere uitbreiding is mogelijk via een vrijstelling met een verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten;
- de maximale goothoogte bedraagt 3.5 m;
- de maximale bouwhoogte bedraagt 8 m.

Klasse 2:

Ten behoeve van deze niet-agrarische bedrijven mag worden gebouwd onder de volgende voorwaarden:

- de oppervlakte van de bedrijfsgebouwen mag met maximaal 10% worden vergroot;
- de maximale goothoogte bedraagt 3.5 m;
- de maximale bouwhoogte bedraagt 8 m.

Voor beide klassen bedrijven geldt het volgende:

Er kunnen nadere eisen worden gesteld aan:

- de plaats van bouwwerken indien de afstand tot de weg minder dan 20 m bedraagt;
- de bouwhoogte, goothoogte, dakhelling en nokrichting.

Andere bouwwerken

Andere bouwwerken (geen gebouwen zijnde) mogen worden gebouwd tot een maximale hoogte van 3 m.

Er kan vrijstelling worden verleend voor de bouw van lichtmasten met een maximale hoogte van 12 m, indien dit uit landschappelijk oogpunt aanvaardbaar is.

14.8 Wegverkeer

De bestemming

De N33 is apart bestemd in een eigen doelbestemming "Wegverkeer". Het tracé van deze weg ligt daarmee vast; het wijzigen hiervan kan uitsluitend via planherziening.

Alle overige wegen zijn in de verschillende gebiedsbestemmingen begrepen. Het tracé van deze wegen ligt derhalve niet vast en kan dan ook met een in het plan opgenomen procedure worden aangepast.

Het bouwen

Ten behoeve van de functie wegverkeer binnen de bestemming "Wegverkeer" is het bouwen beperkt tot bouwwerken geen gebouwen zijnde. Hieraan zijn geen verdere criteria verbonden.

Ten behoeve van de functie wegverkeer binnen de verschillende gebiedsbestemmingen is het bouwen eveneens beperkt tot de andere bouwwerken, waarbij de maximale bouwhoogte 12 m bedraagt.

Het grondgebruik

Het is mogelijk om binnen alle gebiedsbestemmingen wegen of paden na afweging in het kader van het aanlegvergunningstelsel aan te leggen. Het lijkt alsof het op deze wijze mogelijk wordt om complete autosnelwegen in het gebied aan te leggen, maar via de wijze van afwegen is het slechts mogelijk om uitsluitend fiets-, ruiters- en wandelpaden en plattelandswegen aan te leggen. Binnen de bestemming Natuurgebied is uitsluitend de aanleg van fiets- en wandelpaden toegestaan.

Binnen bepaalde bestemmingen is voor het verharderen van wegen en paden een aanlegvergunning nodig.

Binnen de bestemming Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden is een aanlegvergunning vereist met het oog op de bescherming van de cultuurhistorische waarde van de zandpaden.

Binnen de bestemmingen Bos, Stroomdal Drentsche Aa en Natuurgebied is een aanlegvergunning vereist met het oog op de bescherming van de natuurwaarden van deze gebieden.

14.9 Specifieke functies

Het militaire oefenterrein (Ballooërveld) maakt deel uit van de gebiedsbestemming Natuurgebied. Het huidige gebruik als militair oefenterrein kan onder het overgangsrecht gecontinueerd worden.

- Gaslocaties In de gemeente bevinden zich twee gaswinlocaties. Deze hebben een eigen functiebestemming Gaslocatie.
- Zandwinning De zandwinning bij Grolloo wordt binnenkort beëindigd. De zandwinning maakt daarom deel uit van de bestemming Natuurgebied. De huidige zandwinning kan onder het overgangsrecht gecontinueerd worden.
- Er bestaan plannen voor uitbreiding van de zandwinning bij Ellertshaar op het grondgebied van de gemeente Rolde. In het plan is daarom een wijzigingsbepaling opgenomen, waardoor de bestemming Bos gewijzigd kan worden ten behoeve van de winning van zand. Uitbreiding van de zandwinning is uitsluitend mogelijk, indien er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en compensatie van het bosgebied (zowel het kwantitatieve als kwalitatieve verlies) adequaat geregeld is.
- Gasleidingen De hoofdgastransportleidingen zijn in de gebiedsbestemmingen begrepen. De zones waarin deze leidingen liggen zijn op de plankaart aangeduid.
- Binnen alle bestemmingen, met uitzondering van de bestemming Agrarisch gebied, is een aanlegvergunning vereist voor het aanbrengen of verwijderen van ondergrondse leidingen in verband met het beperken van de rust en het voorkomen van schade aan de vegetatie.
- Delfstoffen Binnen alle bestemmingen, met uitzondering van de bestemming Agrarisch gebied, is een aanlegvergunning vereist voor het zoeken naar delfstoffen (seismisch onderzoek en exploratie-onderzoek) in verband met de bescherming van de landschappelijke en natuurlijke waarden. Binnen de bestemming Agrarisch gebied is voor het zoeken naar delfstoffen uitsluitend een aanlegvergunning vereist voorzover de gronden zijn aangeduid met "milieubeschermingsgebied II" of "milieubeschermingsgebied III".
- Windturbines Windturbines kunnen binnen de bestemming Agrarisch gebied na wijziging ex artikel 11 WRO op het agrarisch bouwperceel worden opgericht tot een bouwhoogte van maximaal 35 m (exclusief de rotorbladen).
- In een gedeelte van de bestemming Agrarisch gebied ligt een straalpad. Voor dit straalpad geldt een obstakelvrije hoogte die varieert tussen 26 en 35 m. Dit straalpad met de hoogte is op de plankaart aangegeven. Op de gronden die zijn aangeduid met "straalpad" mag de hoogte van de windturbine niet meer dan de aangegeven hoogte bedragen.

Gebouwen van openbaar nut

Tot een inhoud van maximaal 100 m³ en met een maximale bouwhoogte van 3 m mogen gebouwen van openbaar nut worden gebouwd, mits daarvoor vrijstelling is verkregen. Het betreft hier gebouwen als gemalen, transformatorstations, telefooncellen, wachthuisjes en dergelijke.

Antenne- en zendmasten

Bij vrijstelling mogen antennemasten met een maximale hoogte van 12 m en zendmasten met een maximale hoogte van 20 m worden opgericht.

Bij de toepassing van de vrijstellingsbevoegdheid ten behoeve van zendmasten is het uitgangspunt dat zendmasten bij voorkeur gerealiseerd dienen te worden:

- in combinatie met reeds bestaande of nog te realiseren zendmasten;
- op hoge gebouwen;
- op bedrijventerreinen;
- langs grote infrastructuurlijnen.

14.10 Uitvoering van werken en werkzaamheden

Bij de diverse vormen van grondgebruik is al aan de orde geweest dat voor de uitvoering van bepaalde werken en werkzaamheden aanlegvergunningen vereist zijn met het oog op de bescherming van waardevolle gebiedskenmerken. In tabel 1 zijn deze werken en werkzaamheden voor de verschillende deelgebieden samengevat.

Inrichtingsplan

Indien ten behoeve van de (her)inrichting van een gebied voor meerdere activiteiten gelijktijdig een aanlegvergunning wordt aangevraagd en deze zijn ondergebracht in een plan, wordt het plan in zijn geheel in de beoordeling betrokken.

14.11 Overzicht regelingen

In dit hoofdstuk is voor de verschillende functies in het buitengebied een groot aantal regelingen opgenomen. In tabel 2 is voor iedere functie in het buitengebied een overzicht gegeven van de verschillende regelingen die van toepassing kunnen zijn. Hierbij is met name aandacht geschonken aan de maximale oppervlakte, hoogte dan wel inhoud van een gebouw of bouwwerk. Daarnaast zijn in tabel 2 de vrijstellingen en wijzigingen die voor de verschillende functies gelden opgenomen.

Tabel 1. Aanlegvergunningen (bestemmingsplan buitengebied gemeente Rolde)

Werkzaamheden	Agrarisch gebied	Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden	Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden	Bos	Stroomdal Drentsche Aa	Natuurgebied
A. het aanleggen en/of verharden van wegen, voet-, fiets- en ruiterspaden en dagrecreatieve voorzieningen zoals picknickplaatsen, parkeervoorzieningen en de inrichting van visoevers	X (voor het verharden van wegen is geen aanlegvergunning vereist)	X (voor het verharden van wegen is geen aanlegvergunning vereist)	X	X	X	X (alleen aanleg van voet- en fietspaden is toegestaan)
B. de aanleg of verwijdering van ondergrondse leidingen		X	X	X	X	X
C. het zoeken naar delfstoffen	X (in milieubeschermingsgebied II en III)	X	X	X	X	X
D. het kweken van bomen en fruitteelt	X (voorzover de omvang groter is dan 1 ha)	X (alleen toegestaan op gronden aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt)	X (alleen toegestaan op gronden aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt)	n.v.t.	Nt	n.v.t
E. het beplanten en bebossen van gronden tot een oppervlakte van 1 ha	X	X (alleen toegestaan op gronden aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt)	X (alleen toegestaan op gronden aangegeven op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt)		Nt	
F. het aanleggen van lijnvormige beplantingen	X	X	X		X	
G. ophogen, afgraven, ontgronden, ontginnen, egaliseren en diepploegen	X (voorzover op de toetsingskaart aangeduid als "essen", "beekdalkarakter" of "geomorfologisch waardevol")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "essen", "geomorfologisch waardevol" of "beekdalkarakter")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "essen", "beekdalkarakter", "geomorfologisch waardevol" of "archeologisch waardevol")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "essen", "beekdalkarakter", "geomorfologisch waardevol" of "archeologisch waardevol")	X	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "geomorfologisch waardevol")
H. scheuren en frezen van grasland, anders dan ten behoeve van graslandverbetering en herinzaai		X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "waardevol grasland")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "waardevol grasland")		X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "waardevol grasland")	
I. het wijzigen van het greppelsysteem en het aanbrengen van drainage	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "hydrologisch aandachtsgebied I of IIa")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "hydrologisch aandachtsgebied I of IIa")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "hydrologisch aandachtsgebied I of IIa")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "hydrologisch aandachtsgebied I of IIa")	X	X
J. het graven en dempen van sloten en andere watergangen, het vergroten of verkleinen van het doorstromingsprofiel en het aanbrengen of verwijderen van dammen en stuwen	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdalkarakter" of "hydrologisch aandachtsgebied I, IIa of IIb")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdal-karakter" of "hydrologisch aandachtsgebied I, IIa of IIb")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdal-karakter" of "hydrologisch aandachtsgebied I, IIa of IIb")	X (voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdal-karakter" of "hydrologisch aandachtsgebied I, IIa of IIb")	X	X

X = aanlegvergunning
 Nt = niet toegestaan
 n.v.t. = niet van toepassing

Geen vergunning is nodig voor werkzaamheden t.b.v. normaal onderhoud.

Tabel 2. Overzicht regelingen per functie in de gebiedsbestemmingen (gemeente de)

Regeling per functie \ Deelgebied:	Agrarisch gebied	Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden	Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurlijke waarden	Bos	Stroomdal Drentsche Aa	Natuurgebied
Landbouw oppervlakte bouwperceel	max. 1.5 ha, wijz. 2 ha	max. 1.5 ha, wijz. 2 ha	max. 1 ha, wijz. 1.5 ha	max. 1 ha	n.v.t.	n.v.t.
grondgebruik: grondgeb. agr. bedrijf agrarisches bedrijf	max. 500 m ² int. tak of best. opp. max. 500 m ² vergroten vrij.	max. 250 m ² int. tak of best. opp.	max. 250 m ² int. tak of best. opp. vrij. max. 250 m ² of 10% vergroten	max. 250 m ² int. tak of best. opp. n.v.t.		
nieuw grondg. agr. bedrijf	wijz.	wijz.	wijz. (2+3)	Nt		
wijziging agrarisch functie in andere functies	wijz.	wijz.	wijz.	wijz. (alleen in wonen)		
bouwbepaling: bedrijfsgebouw bedrijfswoning tweede bedrijfswoning bouwwerken (geen gebouwen zijnde)	bo: 12 m, gh: 4.5 m; vrij. 5 m bo: 8 m, gh: 3.5 m vrij. max. 12 m (binnen bouwperc.) max. 3 m (buiten bouwperc.)	bo: 12 m, gh: 4.5 m; vrij. 5 m bo: 8 m, gh: 3.5 m vrij. max. 12 m (binnen bouwperc.) max. 3 m (buiten bouwperc.)	bo: 12 m, gh: 4.5 m; vrij. 5 m bo: 8 m, gh: 3.5 m vrij. max. 12 m (binnen bouwperc.) max. 3 m (buiten bouwperc.)	bo: 12 m, gh: 4.5 m; vrij. 5 m bo: 8 m, gh: 3.5 m vrij. max. 12 m (binnen bouwperc.) max. 3 m (buiten bouwperc.)		
mest-, toren- en sleufsilos binnen het bouwperceel mest- en sleufsilos buiten het bouwperceel	max. 12 m, vrij. max. 25 m voor torensilos vrij. max. 2500 m ³ bouwhoogte max. 3.5 of 5 m (mestsilo), max. 3 m (sleufsilos) (2+4)	max. 12 m, vrij. max. 25 m voor torensilos vrij. max. 2500 m ³ bouwhoogte max. 3.5 of 5 m (mestsilo), max. 3 m (sleufsilos) (2+3+4)	max. 12 m, vrij. max. 25 m voor torensilos vrij. max. 2500 m ³ bouwhoogte max. 3.5 of 5 m (mestsilo), vrij. max. 3 m (sleufsilos) (2+3+4)	max. 12 m, vrij. max. 25 m voor torensilos Nt		
veestallingen buiten het bouwperceel	vrij. max. 50 m ² , bouwhoogte max. 3.5 m (4)	vrij. max. 50 m ² , bouwhoogte max. 3.5 m (4)	Nt	Nt		
kassen (binnen bouwperceel)	max. 1000 m ² , vrij. 5000 m ² (2)	max. 1000 m ² (2+3)	Nt	Nt		
Bosbouw beheersgebouwen bos	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	n.v.t.	n.v.t.
aanleg bos > 1 ha. aanleg bos < 1 ha.	wijz. (1)	wijz. (1)	Nt (1)	Nt Nt		
Natuur beheersgebouwen t.b.v. natuur- en landschapswaarden	n.v.t.	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt	vrij. alleen indien het object min. 25 ha bedraagt
Recreatie kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie:	max. 15 standpl. op agrarische erven (2)	max. 15 standpl. op agrarische erven (2+3)	max. 15 standpl. op agrarische erven (2+3)	Nt	Nt	Nt
bouwbepaling:	sanitair gebouw max. 25 m ²	sanitair gebouw max. 25 m ²	sanitair gebouw max. 25 m ²	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Wonen woning + bijgebouwen	max. 200 m ² , vrij. 250 m ²	max. 200 m ² , vrij. 250 m ²	max. 200 m ² , vrij. 250 m ²	max. 200 m ²	max. 200 m ²	max. 200 m ²
Bijzondere functies windturbines gebouwen van openb.nut	wijz. max. 35 m vrij. max. 100 m ³	Nt vrij. max. 100 m ³	Nt vrij. max. 100 m ³	Nt vrij. max. 100 m ³	Nt vrij. max. 100 m ³	Nt vrij. max. 100 m ³
Algemeen aanlegvergunning (zie tabel 1)	A, C, D, E, F, G, I, J	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J	A, B, C, G, I, J	A, B, C, F, G, H, I, J	A, B, C, G, I, J

bo: bouwhoogte, go: goothoogte, best.: bestaande oppervlakte

1. regeling door middel van aanlegvergunning

2. geldt niet voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "essen"

3. geldt niet voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "beekdalkarakter"

4. geldt niet voorzover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid als "archeologisch waardevol" of "geomorfologisch waardevol"

vrij. = vrijstelling

wijz. = wijziging ex artikel 11 WRO

n.v.t. = niet van toepassing in de betreffende gebiedsbestemming

Nt = niet toegestaan

15 UITVOERING

15.1 Inleiding

Dit is de definitieve versie van de projectvoorstellen die deel uitmaken van de rapportage van de Landbouwwuniversiteit Wageningen (LUW). In een eerdere versie was er sprake van een vrij letterlijke bundeling van de actievoorstellen uit het LUW-rapport. Voor een adequate doorwerking in het gemeentelijk beleid bleek deze presentatie minder goed te voldoen. Zowel door gemeentebestuurders als door vertegenwoordigers van hogere overheden (Inspectie Ruimtelijke Ordening, Directie LNV Noord) werd de wens uitgesproken de voorstellen op een projectmatige wijze verder uit te werken.

In de definitieve versie zijn de actievoorstellen daarom aangevuld met opmerkingen over doelstelling, maatregelen, tijdsplanning en eerste verantwoordelijke instanties. Tevens is bij de projectvoorstellen een overzicht van de gang van zaken toegevoegd. Zo wordt recht gedaan aan het andersoortige karakter van de voorstellen; een deel ervan is integraal verwerkt in het ontwerp-bestemmingsplan buitengebied, terwijl de uitvoering van andere voorstellen nog in het beginstadium verkeert.

Het is van belang erop te wijzen dat de aard van het overzicht van projectvoorstellen door deze aanpak wezenlijk is veranderd. In plaats van een bijlage bij het LUW-rapport is er veeleer sprake van een beleidsnotitie, waarin wordt aangegeven hoe de actievoorstellen uit het onderzoek (nog zullen) doorwerken in het gemeentelijk beleid voor het buitengebied. Het overzicht van uitgewerkte projectvoorstellen moet dan ook worden beschouwd als een **gemeentelijke beleidsnotitie** naar aanleiding van het LUW-onderzoek. De gekozen werkwijze heeft meerdere voordelen:

- Het overzicht van de stand van zaken rond projectvoorstellen maakt richting overheden en betrokkenen in de streek duidelijk wat er met de voorstellen is gebeurd en nog zal gebeuren.
- Het overzicht kan daarmee tevens een belangrijke rol spelen bij de presentatie van de onderzoeksresultaten en het ontwerp-bestemmingsplan buitengebied naar de streek.
- Er bestaat een gevaar dat de betrokkenheid van partijen in de streek na het bestemmingsplan terugloopt. In het overzicht kan duidelijk worden aangegeven welke vervolgstappen na het bestemmingsplan zullen worden genomen.
- Het overzicht kan dienen als een soort "paraplunota" voor een integrale gemeentelijke beleidsaanpak voor het buitengebied.

De projectvoorstellen hebben betrekking op verschillende onderdelen en instrumenten van het gemeentelijk beleid, waaronder:

- bestemmingsplan buitengebied (projectvoorstellen 6.1, 6.3, 7.1, 10.1, 12.2, 14.1 en 15.1);
- uitvoeringsprojecten en bijbehorende uitvoeringsorganisatie (projectvoorstellen 6.4, 8.1, 10.2, 11.1, 12.1, 15.2 en 15.3);
- ammoniakreductieplan (projectvoorstellen 7.2, 7.3 en 7.4);
- recreatiebeleid (projectvoorstellen 14.1, 14.2, 15.1, 15.2 en 15.3).

Tenslotte dient te worden aangetekend dat de projectvoorstellen in een aantal gevallen de bevoegdheden van het gemeentelijk beleid overstijgen. De uitvoering van meerdere projectvoorstellen veronderstelt dan ook de actieve medewerking en inzet van andere overheden en maatschappelijke groeperingen in het buitengebied.

15.2 Projectvoorstellen

6.1 Beleidsdoelstelling landbouw

- *Probleemstelling:*
Vooral in de Stroomdalgebieden van Rolde en Anloo dreigt de agrarische bedrijvigheid sterk terug te lopen. Het feit dat hier al relatief weinig bedrijven gevestigd zijn en de slechte opvolgingssituatie zijn hier redenen voor.
De agrarische bedrijvigheid is van groot belang voor het behoud van de leefbaarheid in het buitengebied van Rolde en Anloo. Ook in de nabije toekomst zal de landbouw de belangrijkste economische "motor" van het buitengebied (moeten) blijven. Daarnaast is de agrarische bedrijvigheid van belang voor het behoud van landschapswaarden en het aanzien van het buitengebied. Bij het beheer van natuurwaarden kan de landbouw in toenemende mate een rol van betekenis spelen.
- *Doelstelling:*
Met het oog op de leefbaarheid, landschappelijke herkenbaarheid en inschakeling bij natuurbeheer is het gewenst dat het gemeentelijk beleid zich expliciet ten doel stelt om voldoende agrarische bedrijvigheid in het buitengebied te behouden.
- *Maatregelen:*
Om in deze gebieden voldoende agrarische bedrijvigheid te behouden is een gericht gemeentelijk beleid gewenst.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten in samenhang met betrokkenen.

- *Stand van zaken:*
De beleidsdoelstelling is integraal verwerkt in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied (zie structuurvisie). De zonering van het streekplan vormt de basis van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. De speelruimte die het kaderstellend beleid van hogere overheden biedt voor agrarische ontwikkeling wordt daarmee optimaal benut.

Voor gemeentelijke beleidsmaatregelen om voldoende agrarische bedrijvigheid te behouden, waar deze ongewenst sterk dreigt terug te lopen, wordt verwezen naar andere projectvoorstellen.

6.2 Voorlichting over overheidsbeleid

- *Probleemstelling:*
De onzekerheid van agrariërs in Rolde en Anloo over de toekomst van de landbouw komt deels voort uit onbekendheid met gebiedsgerichte beleidsplannen. Zo zijn weinig boeren bekend met de stimuleringsaanpak van het ROM/WCL-beleid en het uitgangspunt dat geen scherpere normen of extra regelgeving wordt opgelegd. Ook onder recreatie-ondernemers blijkt de bekendheid met beleidsplannen te wensen over te laten.
- *Doelstelling:*
Informatie en voorlichting geven over gebiedsgerichte beleidsplannen.
- *Maatregelen:*
Betere voorlichting kan een deel van de vrees en onzekerheid bij agrariërs wegnemen dit kan b.v. middels het periodiek uitgeven van een brochure met de nodige informatie over de diverse gebiedsgerichte beleidsplannen. Gemeenten kunnen hierop aandringen bij hogere overheden of zelf (eventueel in samenwerking met andere overheden) het initiatief nemen.
Ook kunnen bestaande gemeentelijke voorlichtingskanalen beter gebruikt worden, bijv. door het periodiek uitbrengen van themanummers van het gemeentelijk voorlichtingsblad.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten voor wat betreft de inzet van bestaande voorlichtingskanalen. Gemeenten in samenwerking met hogere overheden voor wat betreft het uitbrengen van specifiek voorlichtingsmateriaal (o.a. brochures).

- *Planning en fasering:*
Periodiek.
- *Kosten en financiering:*
Voor de financiering van specifiek voorlichtingsmateriaal zal geprobeerd worden financiering uit het ROM/WCI-budget te krijgen.

6.3 Duidelijkheid scheppen over beleid

- *Probleemstelling:*
De onzekerheid van agrariërs in Rolde en Anloo over de toekomst van de landbouw komt deels voort uit onvoldoende duidelijke beleidskeuzes. Omdat geen "knopen worden doorgesneden", weet de landbouw niet altijd waar men aan toe is.
- *Doelstelling:*
Voorzover mogelijk duidelijkheid scheppen met betrekking tot het beleid voor het landelijk gebied. Beleidskeuzes maken met betrekking tot het landelijk gebied.
- *Maatregelen:*
De mogelijkheden voor gemeenten om duidelijkheid te scheppen over het beleid voor het landelijk gebied zijn beperkt. Wat betreft het gemeentelijk beleid kunnen gemeenten ervoor zorg dragen dat duidelijke keuzes worden gemaakt. Ook kan voorkomen worden dat voor langere tijd onduidelijkheid blijft bestaan. Voor het overige beleid kunnen gemeenten er bij hogere overheden op aandringen deze uitgangspunten te hanteren (o.a. begrenzing EHS).
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten in samenwerking met hogere overheden.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
Om de onduidelijkheid rond de definitieve begrenzing van de EHS zoveel mogelijk te beperken is in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied een duidelijke procedure voor functiewijziging van landbouw naar natuur opgenomen. Definitieve duidelijkheid op dit punt kan alleen gegeven worden door een snelle afhandeling van de besluitvorming in de PCBL (zie projectvoorstel 7.1).

6.4 Stimuleringsaanpak als uitgangspunt

- *Probleemstelling:*
Een gebiedsgerichte beleidsaanpak op provinciaal en gemeentelijk niveau kan rekenen op een groot draagvlak onder agrariërs in Rolde en Anloo, mits stimulering hiervan het uitgangspunt vormt.
- *Doelstelling:*
Stimuleringsaanpak centraal stellen.
- *Maatregelen:*
 - Geen extra beperkingen en strengere normen aan de landbouw worden opgelegd ten opzichte van bestaand beleid van rijk en provincie.
 - Uitvoeringsprojecten worden opgestart, waarop agrariërs op vrijwillige basis kunnen inspelen.
 - Waar mogelijk wordt aangesloten bij initiatieven van agrariërs en andere betrokkenen in het buitengebied.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
Dit beleidsvoorstel is integraal verwerkt in het gemeentelijk beleid voor het buitengebied. In het nieuwe bestemmingsplan zijn hiertoe de ontwikkelingsmogelijkheden van gebruiksfuncties zoals aangegeven in het streekplan als uitgangspunt gehanteerd. Voor de nadere uitwerking van uitvoeringsprojecten, die waar mogelijk aansluiten bij initiatieven van uit de streek, wordt verwezen naar de overige projectvoorstellen.

7.1 Planologische regeling functiewijziging landbouw naar natuur

- *Probleemstelling:*
Op dit moment bestaat de nodige onduidelijkheid voor de landbouw omtrent de definitieve begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) . Deze zal moeten worden vastgesteld in de Provinciale Commissie Beheer Landbouwgronden (PCBL). De besluitvorming in

de PCBL is momenteel sterk opgehouden. Hier lijkt op korte termijn geen verandering in te komen.

Gemeenten hebben weinig mogelijkheden om deze onduidelijkheid te doorbreken. Wel kan bij hogere overheden worden aangedrongen op een snelle afhandeling van procedures.

- *Doelstelling:*

De onzekerheid voor agrariërs kan ten dele worden weggenomen door in het Bestemmingsplan buitengebied een duidelijke procedure voor functiewijziging van landbouw naar natuur op te nemen.

- *Maatregelen:*

- Aangeven wat in huidige situatie landbouwgrond is en wat natuurgebied (bestaande reservaten en al aangewezen reser vaatgebied eerste fase Relatienota).
- Omschrijven aan welke voorwaarden moet zijn voldaan voor functiewijziging is toegestaan: vrijwilligheid, begrenzing door PCBL, financiële uitvoerbaarheid.
- Aangeven op een ontwikkelingskaart in welke delen van het buitengebied functiewijziging mogelijk is. De globaal begrensde EHS, de gebiedsvisie Drentse Aa/Elperstroom en de Ontwikkelingskaart Regio Oostermoer kunnen als basis dienen.
- Aangeven dat buiten de op de ontwikkelingskaart aangegeven gebieden functiewijziging niet of alleen met een zware procedure mogelijk is.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*

Gemeenten.

- *Stand van zaken:*

Het projectvoorstel is integraal verwerkt in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied. Functiewijziging naar natuur is slechts mogelijk in gebieden die zijn aangegeven op de ontwikkelingskaart natuur (na begrenzing door de PCBL) en daarbuiten niet toegestaan. Als basis voor de ontwikkelingskaart zijn de concept-gebiedsvisie NBL Drentse Aa/Elperstroom en de globale begrenzing van de EHS in het Oostermoer-gebied gebruikt.

7.2 Gemeentelijke verordening zuurgevoelige elementen

- *Probleemstelling:*

Nu in Rolde en Anloo een nieuw Bestemmingsplan buitengebied wordt voorbereid, ligt aanwijzing van zuurgevoelige elementen als onderdeel daarvan voor de hand. Voor een duidelijke presentatie van beleid heeft dit zeker voordelen. Nadeel is dat op korte termijn

geen duidelijkheid wordt gecreëerd. De inwerkingtreding van het Bestemmingsplan zal immers nog langere tijd op zich laten wachten. Verder maakt aanwijzing in het Bestemmingsplan minder flexibiliteit mogelijk, wanneer dit in specifieke situaties gewenst is. Tenslotte kan planwijziging nodig zijn als de Interimwet ammoniak en veehouderij na een looptijd van 5 jaar ingrijpend mocht worden aangepast. De aanwijzing van zuurgevoelige elementen kan daarom het best geregeld worden in een afzonderlijke verordening.

- *Doelstelling:*
Duidelijk aangeven welke elementen als zuurgevoelig dienen te worden beschouwd.
- *Maatregelen:*
Verordening vaststellen.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten.
- *Planning en fasering:*
1996.
- *Kosten en financiering:*
1996.
- *Stand van zaken:*
Het projectvoorstel is integraal overgenomen. De voorbereidingen van een gemeentelijke verordening zijn inmiddels vergevorderd. Het ligt in de bedoeling om in 1996 een verordening vast te stellen.

7.3 Aanwijzing zuurgevoelige elementen

- *Probleemstelling:*
Door de huidige ammoniak-regelgeving zit een aantal agrarische bedrijven "op slot".
- *Doelstelling:*
Voor de dynamiek in de landbouw is het van belang dat er ontwikkelingsruimte ontstaat voor de bedrijven. Ook voor het draagvlak voor landschapsonderhoud is dit van belang.
- *Maatregelen:*
Het Ammoniak Reductieplan (ARP) Noord- en Midden-Drenthe dat momenteel wordt opgesteld benut de mogelijkheid van saldering die de Interimwet ammoniak en veehouderij (IAV) biedt. Uitbreiding

boven 15 mol depositie wordt mogelijk als per saldo depositievermindering optreedt. Of dit voldoende ontwikkelingsruimte schept hangt mede af van de situatie elders in Noord- en Midden-Drenthe. Daarnaast is de aanwijzing van zuurgevoelige elementen door gemeenten van grote invloed. Gemeenten zijn bij wet verplicht een aantal terreinen en elementen als zuurgevoelig aan te wijzen. Voor andere terreinen kunnen gemeenten zelf besluiten over aanwijzing. Om deze beleidsruimte te benutten zijn duidelijke en goed afgewogen keuzes nodig. Zowel de dynamiek in de veehouderij als adequate bescherming van waardevolle terreinen en elementen zijn hierbij belangrijke criteria. Het betreft twee categorieën terreinen en elementen:

- Landschapselementen kleiner dan 5 hectare in eigendom bij particulieren en gemeenten. Aanwijzing als zuurgevoelig element lijkt niet de meest adequate bescherming, gezien de schaduwwerking op het draagvlak voor landschapsonderhoud en het belang van onderhoud voor het behoud van elementen. Bescherming kan beter geregeld worden via een aanlegvergunning en kapverordening.
 - Terreinen en elementen die in het Bestemmingsplan zijn bestemd als bos, natuurterrein of waardevol landschapselement, voorzover niet verplicht bij wet aangewezen. Voor deze terreinen kan bij de opstelling van het Bestemmingsplan worden afgewogen of bescherming door aanwijzing als zuurgevoelig element wenselijk is.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
ISV-Noord en Midden Drenthe in samenwerking met de gemeenten.
 - *Planning en fasering:*
1995 en 1996.
 - *Kosten en financiering:*
In het kader van het WCL-project Noord Drenthe is hiervoor een subsidie toegekend van 50 % in de kosten van het opstellen van een ARP, met een maximum van f.100.000,-.
 - *Stand van zaken:*
De besluitvorming met betrekking tot het ARP is in een vergevorderd stadium. Het ligt in de bedoeling het ARP in het begin van 1996 door de gemeenteraden van Anloo en Rolde vast te laten stellen.
In het kader van de voorbereidingen van een gemeentelijke verordening zuurgevoelige elementen is het doel tot een genuanceerde aanwijzing van elementen te komen. Hiertoe wordt bekeken welke

kleine landschapselementen van aanwijzing kunnen worden ontheven. In het bestemmingsplan buitengebied wordt expliciet aangegeven dat aanwijzing als zuurgevoelig element van gebieden met de bestemming bos, natuur of waardevol landschapselement enkel plaats heeft in het kader van de verordening zuurgevoelige elementen.

7.4 Convenant landschapsonderhoud & zuurgevoelige elementen

- *Probleemstelling:*
De aanwijzing van terreinen en elementen als zuurgevoelig kan tot gevolg hebben dat dit onvoldoende dynamiek oplevert voor de veehouderij.
- *Doelstelling:*
Het afsluiten van convenanten.
- *Maatregelen:*
Terreinen en elementen die bij wet als zuurgevoelig zijn aangewezen kunnen daarvan worden ontheven in een convenant tussen gemeenten, beherende instanties, eigenaars en maatschappelijke organisaties. Ook afspraken met de landbouw over landschapsonderhoud kunnen in het convenant worden opgenomen.
Vooral voor landschapselementen in het agrarisch gebied in eigendom bij natuurorganisaties kan ontheffing in een convenant worden overwogen. Veelal gaat het om gelijksoortige landschapselementen als in eigendom bij gemeenten of particulieren, die bij ruilverkavelingen zijn overgedragen. Dezelfde argumenten zijn dan ook van belang om al dan niet tot aanwijzing over te gaan.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten, beherende instanties, eigenaars en maatschappelijke organisaties.
- *Planning en fasering:*
Continu.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
In het kader van het ARP binnen het ISV Noord-Drenthe wordt bekeken in hoeverre elementen in eigendom bij natuurorganisaties van aanwijzing kunnen worden ontheven. Bij natuurorganisaties bestaat in principe de bereidheid om mee te werken aan een

convenant voor de ontheffing van landschapselementen voorzover deze buiten de EHS liggen. De besluitvorming hierover vindt plaats binnen de ISV.

7.5 Gebiedsgericht maatwerk in beleid en regelgeving

- *Probleemstelling:*
In delen van Rolde en Anloo, en met name de Stroomdal-gebieden, leidt vooral de opeenstapeling en tegenstrijdigheid van regelgeving tot problemen in de landbouw.
- *Doelstelling:*
Zorg dragen voor een flexibele toepassing van regelgeving en een gecoördineerde beleidsinspanning van meerdere overheden.
- *Maatregelen:*
Voor de problemen in de Stroomdal-gebieden kan een beleidsaanpak van gebiedsgericht maatwerk worden uitgewerkt. Dit houdt in dat regelgeving die vernieuwingen in het gebied in de weg staat wordt opgeschoond en gestroomlijnd. Het Ministerie van LNV ziet juist in WCL-gebieden mogelijkheden voor zo'n nieuwe beleidsaanpak. Regio's kunnen zelf voorstellen voor de invulling doen.

Op grond van het onderzoek kunnen de volgende suggesties worden gedaan:

- Vestigingsbeleid voor bedrijfsgebouwen. Nieuwbouw door een aantal bedrijven kan de verkaveling op veel meer bedrijven in het Stroomdal-gebied verbeteren. Gemeenten kunnen onderzoeken of hiervoor locaties in de dorpen of het buitengebied aanwijsbaar zijn. Aan de landschappelijke inpassing en architectuur van gebouwen kunnen nadere eisen worden gesteld. Mogelijk kunnen Voorbeeldplannen worden uitgewerkt, bijv. met de Boerderijstichting Drenthe.
- Boerderijruil. De bedrijfsstructuur kan soms verbeterd worden door knel-bedrijven te verplaatsen naar vrijkomende bedrijfsgebouwen. In feite gaat het om boerderijverplaatsing binnen het ROM/WCL-gebied. Met o.a. het Landbouwschap kan bekeken worden of bemiddeling tussen agrariërs mogelijk is. In het Bestemmingsplan buitengebied kan worden aangegeven voor welke bedrijfsgebouwen naar voortzetting van de agrarische functie wordt gestreefd.
- Grondruil en kavelruil. Door zowel agrariërs als natuurorganisaties te betrekken zijn verbetering van de bedrijfsstructuur en winst voor de natuur mogelijk. Met o.a. het Landbouwschap

kan bekeken worden of bemiddeling tussen agrariërs mogelijk is.

- Compensatie met grond bij de verkoop van landbouwgrond voor reservaatvorming.
- Nieuwe vormen van landinrichting. Het Ministerie van LNV wil in proefgebieden experimenteren met nieuwe vormen van landinrichting, die minder tijdrovend en kostbaar zijn en flexibel omgaan met veranderingen in het grondgebruik. Deze problematiek speelt bij uitstek in Rolde en Anloo (o.a. Stroomdalgebied). De provincie Drenthe heeft hiervoor inmiddels een prijsvraag uitgeschreven. De vorige suggesties kunnen deel uitmaken van een experimentele landinrichting.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
De voorgaande suggesties dienen in samenspraak door overheden en andere betrokkenen nader te worden uitgewerkt. Gemeenten kunnen hierin het voortouw nemen door andere overheden (Rijk, provincie) en betrokkenen in het veld (Landbouwschap, milieu- en natuurorganisaties) te benaderen. Er is goede afstemming met al lopende activiteiten van het ROM/WCL-project nodig (kavelruil, bedrijfsverplaatsing, toekomstgericht ondernemen). In overleg met andere overheden kan bekeken worden waar flexibele toepassing mogelijk is als regelgeving vernieuwingen in de weg staat.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
De intentie van het projectvoorstel wordt door de gemeenten onderschreven, maar uitvoering kan slechts plaatsvinden in samenwerking met hogere overheden (rijk en provincie). Bij hogere overheden blijkt bereidheid te bestaan om mee te denken over de nadere uitwerking van genoemde voorstellen.
In de klankbordgroep en beleidsgroep van het onderzoek is gebleken dat bij betrokkenen in de streek (SBB, agrariërs) en overheden (provincie, rijk) vooral draagvlak bestaat voor het nader onderzoeken van nieuwe vormen van landinrichting. De gemeenten kunnen het initiatief nemen om partijen rond dit punt om tafel te krijgen.

8.1 Uitvoeringsprojecten op gemeentelijk niveau

- *Probleemstelling:*
Onder agrariërs in Rolde en Anloo bestaat draagvlak en interesse voor meerdere ontwikkelingsrichtingen. Naast een groep bedrijven die de toekomst zoekt in "traditionele" wegen, is een meerderheid geïnteresseerd in inkomensvorming uit nieuwe activiteiten als verbreding, verweving en kwaliteitsproductie. De mogelijkheden voor inkomensvorming zijn echter nog zeer beperkt.

- *Doelstelling:*
Betere communicatie tussen betrokkenen kan het onderling vertrouwen en begrip voor elkaars situatie vergroten. Tevens kan zo een platform ontstaan waar kansen gezamenlijk worden opgepakt en inspanningen worden afgestemd.

- *Maatregelen:*
Kansen die er liggen voor nieuwe ontwikkelingsrichtingen kunnen alleen stapsgewijs en vanuit een lange termijn-perspectief tot ontwikkeling worden gebracht. Dit vereist een gezamenlijke inspanning van overheden, agrariërs en andere betrokkenen in het veld. Bij het ontwikkelen van nieuwe activiteiten zal vrijwilligheid en stimulering uitgangspunt moeten zijn. Het is van belang dat agrariërs hun eigen specifieke weg kunnen bewandelen, zodat een breed scala aan ontwikkelingsrichtingen kan bijdragen aan bedrijfscontinuïteit. Nieuwe ontwikkelingen en projecten moeten daarom aansluiten op het draagvlak onder agrariërs en de kansen op bedrijven. Daarnaast is een goede afstemming tussen praktijkvernieuwing en overheidinspanningen noodzakelijk. De indruk bestaat dat partijen elkaar niet altijd weten te vinden, waar kansen liggen om gezamenlijk vernieuwingen op te pakken.
Gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen bij het tot stand komen van deze samenwerking en afstemming. Allereerst kunnen gemeenten het initiatief nemen voor een structureel overleg tussen betrokkenen in het veld. Daarnaast kunnen gemeenten soms zèlf het initiatief nemen om kansen te benutten door concrete uitvoeringsprojecten op te zetten. Het is zaak bestaande initiatieven uit de agrarische sector en beleid niet tegen te werken, maar te versterken.
Juist op gemeentelijk niveau is het soms mogelijk concreet invulling te geven aan door hogere overheden geformuleerde beleidsvoorstellen. Tevens kan op gemeentelijk niveau goed worden aangehaakt bij initiatieven uit het veld.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten en andere betrokkenen.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
De intentie van het projectvoorstel wordt door de gemeenten onderschreven. De uitvoering behoeft evenwel nadere uitwerking. De aandacht gaat in eerste instantie uit naar het opzetten van een adequate organisatie voor de formulering en uitvoering van projecten op lokaal niveau. In de klankbordgroep is gebleken dat onder betrokkenen in de streek animo bestaat voor het opzetten van een dergelijke organisatie op lokaal niveau.

10.1 Voorkomen schaduwwerking natuur- en landschapsbeheer

- *Probleemstelling:*
Een belangrijke reden voor agrariërs om af te zien van natuur- en landschapsbeheer is de vrees voor schaduwwerking. Er bestaat angst dat (succesvolle) maatregelen voor natuur en landschap in de toekomst zullen leiden tot planologische beperkingen of andere problemen met regelgeving.
- *Doelstelling:*
Gemeenten kunnen op verschillende manieren schaduwwerking van natuur- en landschapsbeheer voorkomen.
- *Maatregelen:*
 - In het Bestemmingsplan buitengebied gebieden waar het beleid zich richt op verweving ook als zodanig bestemmen. Dit betekent dat agrarisch gebruik hoofdfunctie is, eventueel naast andere (hoofd)functies. Ook is het gewenst de grens tussen "scheidingsgebieden" en "verwevingsgebieden" met enige continuïteit te hanteren en voor verschuivingen een goede procedure in het Bestemmingsplan op te nemen.
 - Landschapselementen die agrariërs (kunnen) onderhouden niet aanwijzen als zuurgevoelig element, ook als ze (mede door goed onderhoud) een hoge natuurlijke en landschappelijke waarde hebben (Interimwet ammoniak en veehouderij).

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten.
- *Planning en fasering:*
1996.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
Het voorstel is overgenomen en wordt voorzover mogelijk verwerkt in het bestemmingsplan buitengebied en de gemeentelijke verordening zuurgevoelige elementen. In gebieden waar het beleid zich op lange termijn richt op verweving is landbouw hoofdfunctie en is functiewijziging naar natuur uitgesloten (zie project 7.1.).
Ter voorbereiding van de gemeentelijke verordening zuurgevoelige elementen wordt bekeken welke landschapselementen kunnen worden ontheven (zie projecten 7.3.en 7.4).

10.2 Ontwikkelen kansen voor verweving

- *Probleemstelling:*
Onder agrariërs in Rolde en Anloo bestaat aanzienlijke interesse voor het integreren van natuur- en landschapsbeheer in de bedrijfsvoering. De mogelijkheden voor alternatieve inkomensvorming uit verweving zijn momenteel nog zeer beperkt.
- *Doelstelling:*
Om de kansen die er liggen voor verweving te benutten dienen concrete regelingen voor natuur- en landschapsbeheer met bijbehorende vergoedingen tot stand te komen. Dit vereist een gezamenlijke uitvoeringsgerichte aanpak van overheden, instanties op het vlak van natuur- en landschapsbeheer en de agrarische sector.
- *Maatregelen:*
Het opstellen van concrete uitvoeringsprojecten
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Voor gemeenten is vooral een rol als "bemiddelaar" of "aanjager" weggelegd. Gemeenten kunnen relevante partijen met elkaar in contact brengen en soms zelf het voortouw nemen voor concrete uitvoeringsprojecten. Vooral op het vlak van landschapsonderhoud is een rol voor gemeenten weggelegd. Het is gewenst dat uitvoeringsprojecten in samenspraak met betrokkenen in het veld tot stand komen. Mogelijk kan worden aangesloten en voortgebouwd

op bestaande initiatieven uit de agrarische sector (AAnzet/Landbouwschap, AGROM-project/Agrarisch Jongeren Kontakt Rolde, Drentécôte/Boermarken). Tot de relevante instanties op het vlak van natuur- en landschapsbeheer behoren: Dienst Beheer Landbouwgronden, Staatsbosbeheer, Drents Landschap en de Stichting Landschapsbeheer Drenthe.

- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
Voor concrete uitvoeringsprojecten is wellicht financiering mogelijk uit het ROM/WCL-project of andere bronnen.

11.1 Concrete regelingen voor agrarisch natuurbeheer

- *Probleemstelling:*
In delen van het buitengebied van Rolde en Anloo liggen er goede kansen voor natuurbeheer op agrarische bedrijven. Om deze kansen te benutten is het zaak concrete regelingen voor agrarisch natuurbeheer met bijbehorende vergoedingen op te zetten. Dit vergt een gezamenlijke inspanning van diverse betrokken overheden, instanties en de agrarische sector. Mogelijk kan het overleg tussen agrariërs en Staatsbosbeheer ontstaan uit het AAnzet-project van het Landbouwschap hierin een rol vervullen.
- *Doelstelling:*
Het stimuleren van agrarisch natuurbeheer.
- *Maatregelen:*
Tijdens het onderzoek werden door betrokkenen in het veld de volgende suggesties gedaan:
 - Agrarisch medegebruik en beheer van jachtrechten op het Ballooërveld.
 - Extensieve begrazing Geelbroeken, evt. in combinatie met kwaliteitsvleesproductie.
 - Anti-verdrogingsmaatregelen in combinatie met natuurbeheer in de Veldontginningen van Rolde.
 - Uitwerken van kansen voor verweving in het Stroomdal-gebied van Anloo in samenspraak tussen natuurorganisaties en agrariërs. Het gaat o.a om extensieve begrazing op beekdalflanken (evt. in combinatie met kwaliteitsvleesproductie), beheerslandbouw en perceelsrandenbeheer op de essen.

- Nader verkenning van kansen voor agrarisch natuurbeheer in het Oostermoergebied in het kader van besluitvorming over natuurplannen.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
De rol van gemeenten bij het opzetten van concrete regelingen is beperkt. De gemeente kan een rol vervullen als "bemiddelaar" of "aanjager" door betrokken partijen op kansen te wijzen en zo nodig met elkaar in contact te brengen. Soms kunnen gemeenten zèlf het initiatief nemen voor het opzetten van concrete regelingen.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren
- *Kosten en financiering:*
Voor het ontwikkelen van nieuwe regelingen is wellicht financiële ondersteuning uit het ROM/WCL-project mogelijk. Er kan worden aangesloten bij het (nog niet nader ingevulde) project "Beheer van beheers- en reservaatgronden door de landbouw/Boeren met natuur".

12.1 Uitvoeringsorganisatie voor landschapsonderhoud

- *Probleemstelling:*
Het ROM/WCL-beleid stelt zich ten doel landschapsonderhoud door agrariërs te ontwikkelen tot aanvullende inkomensmogelijkheid. Onder agrariërs blijkt hiervoor aanzienlijke interesse te bestaan. Een randvoorwaarde om landschapsonderhoud door agrariërs van de grond te tillen is dat geen schaduwwerking optreedt. Waar mogelijk dient hiertoe te worden voorkomen dat landschapselementen die agrariërs (kunnen) onderhouden als zuurgevoelig worden aangewezen.
- *Doelstelling:*
Een betere coördinatie tussen betrokken partijen kan het landschapsonderhoud sterk ten goede komen. Momenteel zijn verantwoordelijkheden en inspanningen sterk versnipperd. Er is behoefte aan een instantie die activiteiten van verschillende instanties coördineert en contacten met agrariërs verzorgt. Gemeenten kunnen deze rol goed vervullen, omdat ze nu al aanspreekpunt voor veel regelingen zijn. Een gemeentelijk Landschapsbeleidsplan kan hierbij als beleidskader dienen. Voor het opzetten van een uitvoeringsorganisatie is overleg met verschillende betrokkenen bij landschapsonderhoud gewenst. Hiertoe behoren o.a. de Stichting Land-

schapsbeheer Drenthe, de Boermarken, Staatsbosbeheer en vertegenwoordigers uit de agrarische sector (Landbouwschap, AJK).

- *Maatregelen:*

- afstemming van landschapsonderhoud en -beheer;
- advisering bij vergunningverlening;
- nagaan van de mogelijkheden voor een samenwerkingsverband voor landschapsonderhoud en -beheer;
- nagaan van mogelijkheden voor opleiding;
- nagaan van mogelijkheden voor de inschakeling van vrijwilligers in het landschapsonderhoud en -beheer.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*

Gemeenten in samenwerking met betrokkenen.

- *Kosten en financiering:*

Bestaande vergoedingsmogelijkheden zijn ontoereikend om landschapsonderhoud door agrariërs op grote schaal van de grond te tillen. De ROL-regeling is op het gehele grondgebied van de gemeenten van toepassing, maar door de eigendomssituatie van landschapselementen kan hier vaak geen beroep op worden gedaan. Naast het beter benutten van bestaande regelingen, waaronder de ROL, is het gewenst te onderzoeken hoe nieuwe vergoedingsmogelijkheden voor landschapsonderhoud door agrariërs kunnen worden gecreëerd.

Op langere termijn is het zeer wenselijk dat er meer lijn komt in regelingen en financieringsbronnen voor landschapsonderhoud. Het landschapsonderhoud zou er zeer bij gebaat zijn als een meer integrale inzet van middelen voor landschapsonderhoud mogelijk wordt. Gemeenten kunnen deze kwestie aankaarten in het kader van het ROM/WCL-project. Wellicht kan worden aangesloten bij nog niet uitgewerkte ROM/WCL-projecten om landschapsonderhoud door agrariërs te stimuleren.

12.2 Planologische regeling bosaanplant

- *Probleemstelling:*

In de nabije toekomst kunnen in het buitengebied van Rolde en Anloo ontwikkelingen op het vlak van bosaanplant worden verwacht. Naast bosaanplant in het kader van natuurontwikkeling zijn ook van agrariërs en andere particuliere grondeigenaren initiatieven te verwachten. Niet alleen kunnen de ruimtelijke gevolgen van bosaanplant groot zijn, ook wordt bosaanplant door veel grondgebruikers als een bedreigende ontwikkeling ervaren.

Zeker bij permanent bos is aanplant bedoeld als langdurige wijziging in het grondgebruik. Echter, ook de aanplant van tijdelijk bos blijkt hier in de praktijk vaak toe te leiden. Het is daarom niet zinvol om onderscheid te maken tussen tijdelijk en permanent bos. Voor beide vormen van bosaanplant wordt een functiewijziging nodig geacht, waarvoor een nadere planologische afweging moet worden gemaakt.

- *Doelstelling:*

Het is zaak in het Bestemmingsplan buitengebied een goede regeling voor bosaanplant te treffen. Het verdient aanbeveling om in het bestemmingsplan op een zogenaamde ontwikkelingskaart aan te geven in welke delen van het buitengebied bosaanplant mogelijk is en waar dit is uitgesloten. Dit vereist echter een duidelijke en afgewogen beleidsvisie op bosontwikkeling, die momenteel bij de provincie en gemeenten nog niet is uitgewerkt.

- *Maatregelen:*

Aan het verlenen van toestemming voor functiewijziging kunnen nadere voorwaarden worden gesteld. Gedacht kan worden aan:

- Bosaanplant moet zoveel mogelijk aaneengesloten en geconcentreerd plaatsvinden.
- Bosaanplant moet zoveel mogelijk aansluiten op bestaand bos, bebouwde kommen, recreatieterreinen of natuurgebieden.
- Er moet een plantvrij strook van 10 meter in acht worden genomen.
- Bosaanplant mag geen onwenselijke nieuwe barrières creëren.
- Nieuw aangeplant bos wordt niet aangewezen als zuurgevoelig element.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*

Gemeenten.

- *Stand van zaken:*

Het projectvoorstel is integraal verwerkt in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied. Voor aanplant van tijdelijk bos en permanent bos is functiewijziging vereist. Bosaanplant is verder slechts mogelijk in gebieden die op als zodanig zijn aangewezen op de ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt het streven is er hierbij op gericht bosaanplant zoveel mogelijk te clusteren, waardoor nadelige effecten voor nabijgelegen agrarische bedrijven wordt voorkomen. Het instrument kavelruil wordt hiertoe waar mogelijk ingezet. Verder dient bij de aanplant van bos rekening te worden gehouden met de ontwikkelingsvisie voor het landschap (zie Hoofdstuk 12.4 van het bestemmingsplan Buitengebied).

14.1 Beleidsdoelstelling verblijfsrecreatie in het buitengebied

- *Probleemstelling:*

De recreatiesector is in Rolde en Anloo uitgegroeid tot een bedrijfstak, die van grote betekenis is voor de regionale inkomensvorming en werkgelegenheid. Met het oog op ontwikkelingen in de landbouw (teruglopend aantal bedrijven en werkgelegenheid) zal de recreatiesector plaatselijk wellicht een groter aandeel van de werkgelegenheid en economische bedrijvigheid (moeten) gaan innemen.

In de gemeente Rolde en het westen van de gemeente Anloo heeft zich een goed en divers aanbod van verblijfsaccommodaties ontwikkeld. Met het oog op behoud van natuur- en landschapswaarden en de rentabiliteit van bestaande bedrijven wordt hier een terughoudend beleid voor nieuwvestiging van verblijfsterreinen gevoerd. Het beleid richt zich vooral op kwaliteitsverbetering, o.a. door seizoensverlenging op bestaande bedrijven.

- *Doelstelling:*

Ontwikkelingsmogelijkheden bieden voor bestaande bedrijven, dit met inachtnaam van natuur- en landschapswaarden.

Mogelijkheden bieden voor nieuwe kleinschalige verblijfsaccommodaties.

- *Maatregelen:*

Op bestaande bedrijven is in principe uitbreiding mogelijk als dit bedrijfseconomisch nodig is. Bij de beoordeling van uitbreidingsverzoeken wordt aan de gevolgen voor belangrijke natuur- en landschapswaarden een groot gewicht toegekend. Bij uitbreidingsplannen van bedrijven wordt ernaar gestreefd mogelijkheden ter verbetering van de natuurlijke en landschappelijke inpassing optimaal te benutten. Ook anderszins wordt, waar dit met het oog op behoud van belangrijke waarden nodig is, beperking van de recreatiedruk door zonerings- en geleidingsmaatregelen nagestreefd.

Plaatselijk zijn er in de gemeente Rolde en het westen van de gemeente Anloo mogelijkheden voor nieuwe kleinschalige verblijfsaccommodaties. Hierbij wordt gestreefd naar verbreding en kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod en het voorkomen van ongewenste concurrentie voor bestaande bedrijven. Daarnaast wordt groot gewicht toegekend aan de gevolgen voor belangrijke natuur- en landschapswaarden en de landschappelijke inpassing. In het oosten van de gemeente Anloo is er in principe ruimte voor verdere ontwikkeling van de recreatieve bedrijvigheid. Hier is ook nieuwvestiging van grote recreatiebedrijven mogelijk. Het is gewenst om op zo kort mogelijke termijn duidelijkheid te scheppen over de gevolgen van natuurontwikkeling in het Hunzedal voor bestaande

recreatiebedrijven. Hiertoe is het wenselijk in de planvorming aandacht te besteden aan mogelijkheden voor recreatief medegebruik van natuurgebieden.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten in samenspraak met ondernemers.
- *Stand van zaken:*
Het projectvoorstel is integraal verwerkt in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied. De ontwikkelingsmogelijkheden voor bestaande recreatiebedrijven op basis van het streekplan zijn als uitgangspunt voor het bestemmingsplan gehanteerd.
Om de mogelijkheden ter verbetering van de natuurlijke en landschappelijke inpassing te verbeteren kan wellicht een uitvoeringsproject in samenspraak met RECRON en recreatie-ondernemers worden uitgewerkt.

14.2 Coördinatie regelgeving voor recreatiebedrijven

- *Probleemstelling:*
De regelgeving voor recreatiebedrijven dient beter te worden gecoördineerd.
- *Doelstelling:*
Het integreren van recreatieterreinen in het Bestemmingsplan buitengebied.
- *Maatregelen:*
Het verdient aanbeveling de aanwezige (typen) accommodaties en daarin toegestane omzettingen te regelen in de exploitatievergunning en niet in het Bestemmingsplan. Zo kunnen bedrijven flexibel inspelen op veranderende marktomstandigheden.
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten in samenspraak met ondernemers.
- *Stand van zaken:*
De recreatieterreinen worden integraal opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied. Alle terreinen hebben een eigen functiebestemming verblijfsrecreatie, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen campings en terreinen met recreatiewoningen of terreinen met beide. In het plan zijn omzettingfactoren opgenomen voor de verschillende recreatievormen.

15.1 Gemeentelijk beleid kleinschalige verblijfsrecreatie

- *Probleemstelling:*

Er is behoefte aan een duidelijk gemeentelijk beleid voor nieuwvestiging van kleinschalige verblijfsaccommodaties, onder meer bij landbouwbedrijven (agritoeisme). Agritoeisme kan een aantal landbouwbedrijven mogelijkheden bieden voor het genereren van neveninkomsten. Onduidelijk is of van nieuwe kleinschalige verblijfssterreinen een concurrerende werking voor bestaande recreatiebedrijven zal uitgaan. Vooral door kleinere recreatiebedrijven wordt een verruiming van mogelijkheden voor "kamperen bij de boer" als bedreiging ervaren. De potentiële concurrentie lijkt geringer, wanneer het gaat om nieuwe kleinschalige terreinen met een duidelijk thematisch (agrarisch) karakter. In dat geval is er eerder sprake van verbreding van het bestaande totaalaanbod met specifieke voorzieningen.

- *Doelstelling:*

Een gemeentelijk beleid voor kleinschalige verblijfsaccommodaties dient een duidelijk volumebeleid (quotering) voor het aantal toegestane terreinen en plaatsen te omvatten. Voor het aantal plaatsen kunnen de mogelijkheden die de nieuwe Wet op de openluchtrecreatie biedt (10 plaatsen en 5 extra in 6 weken hoogseizoen) als uitgangspunt dienen. Voor het aantal toegestane terreinen kan per deelgebied bekeken worden welke ruimte er is voor nieuwe kleine terreinen.

Overwegingen hierbij zijn: de (potentiële) concurrentie voor bestaande kleine bedrijven, de interesse van agrariërs en de aanwezigheid van belangrijke natuur- en landschapswaarden. Eventueel kan aan nieuwe terreinen als voorwaarde worden gesteld dat ze een duidelijk thematisch (agritoeïstisch) karakter hebben.

- *Maatregelen:*

Onder agrariërs in Rolde bestaat behoefte aan een verruiming van vestigingslocaties ten opzichte van het geldende Bestemmingsplan "kamperen bij de boer". De kritiek richt zich vooral op de zeer gedetailleerde omschrijving van locaties, waardoor mogelijkheden niet aansluiten bij de interesse onder agrariërs. Overwogen kan worden om per deelgebied aan te geven of verblijfsaccommodaties "bij de boer" in principe wordt toegelaten dan wel uitgesloten. Per deelgebied kunnen eventueel nadere voorwaarden gesteld worden, o.a. door een bedrijfsplan voor natuurlijke en landschappelijke inpassing verplicht te stellen.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten in samenspraak met recreatie-ondernemers en agrariers.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
P.M.
- *Stand van zaken:*
In het bestemmingsplan buitengebied zijn de mogelijkheden voor kleinschalige accommodaties verruimd. Kleinschalige verblijfsrecreatie is binnen het bestemmingsplan mogelijk in alle agrarische gebieden, met uitzondering van de gronden die op de toetsingskaart zijn aangegeven met "essen" of "beekdalkarakter". Tevens bestaat deze mogelijkheid uitsluitend voor agrarische erven. Achtergrond van deze beleidskeuze is gemaakt omdat het beleid zich richt op het genereren van neveninkomsten voor agrarische bedrijven. In het Oostermoergebied is kleinschalige verblijfsrecreatie zowel mogelijk op agrarische erven als bij burgerwoningen.
Een toelatingsbeleid voor kleinschalig kamperen (volumebeleid, voorschriften etc.) is op dit moment in voorbereiding. In afwachting daarvan is in de gemeente Rolde de vestiging van nieuwe kleinschalige verblijfsaccommodaties tijdelijk bevroren.

15.2 Gezamenlijke ontwikkeling van plattelandstoerisme

- *Probleemstelling:*
Het is van groot belang dat er een goede afstemming van het aanbod van voorzieningen en activiteiten in de regio.
- *Doelstelling:*
Voor de gezamenlijke ontwikkeling van plattelandstoerisme kan een samenwerkingsverband van betrokkenen in de streek worden opgezet. Gemeenten kunnen daarvoor het initiatief nemen. Gedacht kan worden aan een samenwerkingsverband van gemeenten, recreatie-ondernemers, belangenorganisaties in de recreatiesector (o.a. RECRON, TOR), initiatiefnemers uit de landbouw (o.a. Drentécôle, AAnzet) en natuurorganisaties. Wellicht is voor zo'n samenwerkingsverband ondersteuning uit het WCL-project mogelijk.
- *Maatregelen:*
Gezamenlijk toeristisch-recreatieve productontwikkeling ter hand nemen. Gedacht kan worden aan: nieuwe kleinschalige verblijfsac-

commodaties, thematische vormen van dagrecreatie, de vermarkting van streekproducten, gezamenlijke arrangementen en promotie en marketing van de regio.

- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
Gemeenten in samenspraak met betrokkenen.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
P.M.

15.3 Coördinatie van routegebonden recreatie

- *Probleemstelling:*
In de gemeenten Rolde en Anloo is een uitgebreid netwerk van wandel- en fietspaden aanwezig. Er is al een groot aantal thematische routes uitgezet. De bestaande mogelijkheden kunnen beter gebruikt worden door het aanbrengen van bepaalde voorzieningen en een goede voorlichting en coördinatie van initiatieven.
- *Doelstelling:*
Verbreiding van de toeristische betekenis door verhoging van de belevingswaarde en medegebruik van natuurgebieden.
- *Maatregelen:*
Het aanbrengen van toeristisch-recreatieve voorzieningen (uitbreiden van fiets- en wandelpaden, bankjes, uitzichtshutten, informatieborden e.a.) en noodzakelijke landschappelijke aankleding .
- *Eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering:*
De gemeenten. Daarnaast kan de gemeentelijke VVV op dit punt een rol spelen. Omdat er vaak sprake is van medegebruik van natuurgebieden, is een meer structureel overleg tussen natuurorganisaties en toeristisch-recreatieve organisaties wenselijk.
- *Planning en fasering:*
1996 en volgende jaren.
- *Kosten en financiering:*
In het kader van WCL.

16 SLOTBESCHOUWING

16.1 Inleiding

Ter voorbereiding van dit bestemmingsplan buitengebied is door de LUW een onderzoek gedaan naar de toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeenten Rolde en Anloo (Plattelandsontwikkeling aan de basis, 1995). De resultaten van dit onderzoek hebben een grote rol gespeeld bij de opstelling van de structuurvisie voor de lange termijn en het bestemmingsplanbeleid en bij de juridische vertaling van het bestemmingsplanbeleid in de voorschriften.

Hoewel op diverse plaatsen in dit plan is verwezen naar dit onderzoek, zal de relatie tussen het onderzoek en het bestemmingsplan niet altijd even duidelijk zijn. Eén van de aanbevelingen van het onderzoek van de LUW was juist het scheppen van duidelijkheid over het beleid voor het buitengebied. In het onderstaande wordt daarom kort weergegeven welke beleidskeuzes op grond van het onderzoek zijn gemaakt. Ten aanzien van enkele beleidskeuzes wordt eveneens een samenvatting gegeven van de gekozen juridische regeling.

16.2 Vertaling van het onderzoek van de LUW in het bestemmingsplan buitengebied

16.2.1 Bestemmingsindeling

Uit het onderzoek van de LUW kwam naar voren dat het van belang is om geen extra beperkingen op te leggen ten opzichte van bestaand beleid van rijk en provincie. In dit bestemmingsplan is er daarom voor gekozen de indeling van de bestemmingen te baseren op de zonering van het Streekplan (zie paragraaf 13.1).

Deze streekplanzonering vormt ook de basis voor de ontwikkelingsmogelijkheden die aan de agrarische bedrijven in de diverse bestemmingen worden geboden. Zo zijn bijvoorbeeld de mogelijkheden voor een neventak intensieve veehouderij bij een grondgebonden agrarisch bedrijf binnen de drie agrarische bestemmingen gebaseerd op de streekplanzonering (zie paragraaf 14.2).

16.2.2 Natuurontwikkeling

Een belangrijke aanbeveling van het onderzoek was, dat zoveel mogelijk duidelijkheid geschapen moet worden over de mogelijkheden voor natuurontwikkeling. In de structuurvisie voor de lange termijn en in het bestem-

mingsplanbeleid is daarom duidelijk aangegeven in welke gebieden en onder welke voorwaarden een functieverandering van landbouw naar natuur is toegestaan.

Deze beleidskeuze is vertaald in de volgende procedure (zie paragraaf 14.4).

Binnen de bestemmingen Bos, Stroomdal Drentsche Aa en Natuurgebied is natuurontwikkeling bij recht toegestaan. Verder zijn concreet begrensde reservats- en natuurontwikkelingsgebieden die gelegen zijn binnen één van de overige bestemmingen, zoals bijvoorbeeld Halkenbroek, op de plankaart voorzien van de aanduiding "natuurontwikkeling". Binnen deze gebieden is natuurontwikkeling eveneens bij recht toegestaan.

Gebieden die op de Streefbeeldkaart van de Gebiedsvisie NBL Drentsche Aa deel uitmaken van de natuurdoeltypen II en III zijn aangegeven op de Ontwikkelingskaart natuur. Wanneer gebieden binnen deze begrenzing concreet begrensd worden als reservats- dan wel natuurontwikkelingsgebied is, na toepassing van een wijziging ex artikel 11 WRO, natuurontwikkeling in deze gebieden eveneens toegestaan.

In gebieden die niet zijn aangegeven op de Ontwikkelingskaart natuur, is natuurontwikkeling alleen mogelijk na een planherziening.

16.2.3 Bosontwikkeling

De ruimtelijke gevolgen van bosaanplant zijn groot. Bovendien bleek uit het onderzoek van de LUW dat bosaanplant door een groot aantal grondgebruikers als een bedreigende ontwikkeling wordt ervaren. In de ontwikkelingsvisie voor bosbouw en in het bestemmingsplanbeleid is daarom duidelijk aangegeven in welke gebieden bosaanplant in ieder geval niet is toegestaan. Verder is in de ontwikkelingsvisie voor bosbouw aangegeven dat er bij de aanplant van bos rekening dient te worden gehouden met de ontwikkelingsvisie voor het landschap. Het beleid is tenslotte gericht op clustering om nadelige effecten voor agrarische bedrijven te voorkomen.

Deze beleidskeuzes zijn vertaald in de volgende procedure (zie paragraaf 14.3).

Op de Ontwikkelingskaart bosbouw/boom- en fruitteelt is aangegeven waar bosaanplant in principe is toegestaan. Een nadere afweging met andere belangen (landschappelijke, agrarische e.d.) is echter noodzakelijk. De aanplant van bos tot een oppervlakte van 1 ha is gekoppeld aan een aanlegvergunning. De aanplant van bos met een oppervlakte groter dan 1 ha is mogelijk via een wijziging ex artikel 11 WRO.

16.2.4 Kleinschalige verblijfsrecreatie

Uit het onderzoek van de LUW kwam naar voren dat het wenselijk is dat de gemeente een duidelijk beleid uitstippelt ten aanzien van de mogelijk-

heden voor kleinschalige verblijfsrecreatie. De huidige recreatieve druk in is in de gemeente namelijk al groot.

Bij de agrariërs in de gemeente bestaat interesse voor verbreding van het agrarisch bedrijf met recreatie/toerisme. In de ontwikkelingsvisie voor recreatie is daarom duidelijk de keuze gemaakt om het kleinschalig kamperen alleen toe te staan bij agrarische bedrijven. Verder is in het bestemmingsplanbeleid aangegeven dat de kampeermiddelen gesitueerd dienen te worden op de agrarische bouwpercelen.